

การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน

นางสาวอาภาพร น่วมณอม

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Management of Economic Border Town

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration

Department of Public Administration

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน

โดย

นางสาวอาภาพร น่วมณอม

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ เครือเทพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5780636324 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORDS: BORDER TOWN / SPECIAL ECONOMIC ZONE / MANAGEMENT

APAPORN NOUMTANOM: The Management of Economic Border Town.

ADVISOR: PROF. CHARAS SUWANMALA, Ph.D., 214 pp.

This thesis aims to study the implementation of the border special economic zone policy undertaken by the central, regional, and local authorities as well as private sector and civil society. The thesis also seeks to analyze success, obstacles, and limitations of the implementation, through two case studies in Sa-Kaew and Trat.

The study found that the special economic development policy of Thailand was initiated by the central government and was implemented mainly through the budget and mechanisms from the central and regional governments. Both case studies showed that the implementation, undertaken by central government, both in Trat and Sa-kaew shared similar strategies, which mainly concentrated on physical infrastructure developments. Differences, however, lied in details of practices, for example the marking of SEZ's boundary, city plan preparation, the public land rental. In addition, local contexts of both areas were also different, such as physical geography, attitudes and behaviors of local authorities and external investors. Due to different implementation strategies and local contexts, the SEZ in Trat became more advanced, in the terms of investment and development, than that in Sa-kaew. That is, Trat has a clear vision, better physical geography, and good co-operation among local actors, including central, regional, and local authorities, private sectors, and civil society. However, there are still limitations in the implementation of the SEZs policy. The centralized mode of policy implementation resulted in exclusive and fragmented actions. Local actors, especially local governments, tended to be passive and were dropped out of the implementation process. These factors resulted in insufficiency of local social services such as education, housing, waste management, and etc. in the new urban economic zones and thus would not well sustain their process in the long-run.

Department: Public Administration   Student's Signature .....

Field of Study: Public Administration   Advisor's Signature .....

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน” ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งผู้วิจัยกราบขอบพระคุณสำหรับการสนับสนุนในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เป็นเสมือนบิดาทางวิชาการของผู้วิจัย อาจารย์เป็นครูที่ให้ความรู้ ความตระหนักรู้ เต็มพลังชีวิตทั้งในเรื่องวิชาการและการดำรงชีวิต ความเมตตาของผู้วิจัยจะระลึกถึงเสมอ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ เครือเทพ ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณามอบคำแนะนำเพื่อนำมาแก้ไขข้อบกพร่องและทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้บรรลุเป้าหมายได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณความเมตตาของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน รวมถึงกัลยาณมิตรที่ได้พบเจอ และช่วยเหลือกันระหว่างงานภาคสนาม ขอบพระคุณครูและอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตร รปม. ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชา รปม. ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างตั้งแต่ก้าวเข้ามาใช้คำว่า “นิสิต” ขอขอบคุณเพื่อนภาคในเวลาารุ่น 41 โดยเฉพาะสายเดินที่ทำให้ชีวิตการเรียนปริญญาโทมีชีวิตชีวา และเป็นหน่วยเยียวยาผู้ประสบภัยจากการทำวิทยานิพนธ์เมื่อส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือเสมอ ขอขอบคุณแก๊งค์เป๊าะผู้ร่วมชะตากรรมและร่วมประสบการณ์ในโค้งสุดท้าย ขอขอบคุณทีมสถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ ที่เข้าใจและคอยสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆเรื่องมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบคุณ “เพื่อน” ที่ไม่เคยเกาเลย และทำให้รู้ว่าในวันที่เราเจอเรื่องที่ยากลำบาก จนไม่เหลือศรัทธาในตัวเองแล้วแต่อย่างน้อยเราต้องศรัทธาในเพื่อนที่เขายังศรัทธาในตัวเราอยู่ กำลังใจนี้ได้ประคับประคองให้ก้าวข้ามอุปสรรคและสามารถกลับมาหัวเราะได้ Thanks to GOT7, You heal my mind and put a smile upon my face. ขอขอบคุณทุกท่านที่ผ่านเข้ามาในเส้นทางชีวิตที่เป็นทั้งของขวัญและบทเรียน ทุกท่านล้วนมีส่วนที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายได้

และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญที่สุดในชีวิตคือ คุณพ่อคุณแม่ที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นรากฐานชีวิต เป็นหน่วยพิทักษ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และทำให้รู้ว่าโชคดีแค่ไหนที่เป็นอาภาพรอย่างทุกวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการศึกษา.....	3
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	3
1.4 สมมติฐานในการศึกษา.....	3
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5.1 ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	3
1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา	4
1.5.3 ขอบเขตของระยะเวลา	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
1.6.1 ด้านการนำไปปฏิบัติ	4
1.6.2 ด้านวิชาการ.....	4
1.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	5
บทที่ 2	6
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีเรื่องเมือง	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองชายแดนหรือพื้นที่ชายแดน	7

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	8
2.3.1 ความหมายและพัฒนาการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	8
2.3.2 ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	10
2.3.3 ประเภทของเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	12
2.3.4 กรณีตัวอย่างของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ	15
2.4 งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
2.4.1 กลุ่มงานศึกษาวิจัยด้านบทบาทภาครัฐในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดน.....	20
2.4.2 กลุ่มงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	23
2.5 กรอบความคิดในการศึกษา.....	27
บทที่ 3	28
วิธีการดำเนินการวิจัย	28
3.1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย	28
3.2 การเลือกกรณีศึกษา	29
3.3 วิธีและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	31
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4	36
นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนของไทย	36
4.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐไทยในอดีต.....	36
4.2 เขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐไทยในปัจจุบัน	39
4.3 ภาพรวมและข้อมูลของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	43
4.3.1 ภาพรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย	43
1) การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน.....	45

2) การสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	49
<u>ประเด็นที่หนึ่ง การส่งเสริมการลงทุน (สิทธิประโยชน์)</u>	51
<u>ประเด็นที่สอง โครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนที่สำคัญ</u>	54
<u>ประเด็นที่สาม การกำหนดพื้นที่และการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์</u>	54
<u>ประเด็นที่สี่ ด้านแรงงานและศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน</u>	55
4.3.2 ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เพื่อเลือกกรณีศึกษา	57
1) พื้นฐานทางเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	57
2) ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน.....	60
บทที่ 5	64
กรณีศึกษาที่ 1 : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว	64
5.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว.....	64
5.1.1 ข้อมูลเชิงกายภาพ	65
5.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	67
5.1.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน	69
5.1.4 ข้อมูลด้านการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	70
5.2 กระบวนการขับเคลื่อนสู่การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว.....	74
5.2.1 ด้านการส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์	74
5.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร.....	76
<u>ส่วนที่หนึ่ง : ด้านศุลกากร</u>	76
<u>ส่วนที่สอง : การคมนาคม</u>	79
<u>ส่วนที่สาม : สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ</u>	83
5.2.3 ด้านการใช้ที่ดิน	87
<u>ส่วนที่หนึ่ง : การกำหนดผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมือง</u>	89

ส่วนที่สอง : การใช้ประโยชน์ที่ดินของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.).....	95
5.2.4 ด้านการจัดการแรงงาน.....	99
5.3 สรุปภาพรวมการขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว	103
5.3.1 การกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว	103
5.3.2 การจัดองค์กรเพื่อพัฒนาพื้นที่.....	104
5.3.3 บทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ..	106
5.3.4 การดำเนินงาน และงบประมาณในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว	112
5.3.5 การประเมินความก้าวหน้าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว	114
บทที่ 6	118
กรณีศึกษาที่ 2 : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	118
6.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	118
6.1.1 ข้อมูลเชิงกายภาพ	119
6.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	120
6.1.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน	122
6.1.4 ข้อมูลด้านการจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	123
6.2 กระบวนการขับเคลื่อนสู่การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	127
6.2.1 ด้านการส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์	127
6.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร.....	128
<u>ส่วนที่หนึ่ง : ด้านศุลกากร</u>	128
<u>ส่วนที่สอง : การคมนาคม</u>	130
<u>ส่วนที่สาม : สาธารณูปโภค – สาธารณูปการ</u>	133

6.2.3 ด้านการใช้ที่ดิน	136
<u>ส่วนที่หนึ่ง : การกำหนดผังเมืองเฉพาะของกรมโยธาธิการและผังเมือง</u>	137
<u>ส่วนที่สอง : การใช้ที่ดินในพื้นที่ให้บริษัทเอกชนเช่า</u>	141
6.2.4 ด้านแรงงาน.....	149
6.3 สรุปภาพรวมการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	151
6.3.1 การกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด	151
6.3.2 การจัดองค์กรเพื่อพัฒนาพื้นที่.....	152
6.3.3 บทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด	153
6.3.4 การดำเนินงานและงบประมาณในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด	159
6.3.5 การประเมินความก้าวหน้าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ...	160
บทที่ 7	164
วิเคราะห์เปรียบเทียบ บทสรุป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	164
7.1 ความก้าวหน้า และผลสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.....	164
7.1.1 ประเด็นที่ไม่แตกต่างกันของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและตราด	166
7.1.2 ประเด็นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด.....	167
7.1.3 ประเด็นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษสระแก้ว	168
7.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้า หรือข้อจำกัดต่อการการดำเนินนโยบายฯ	169
7.2.1 มาตรการการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับชาติ	170
7.2.2 บริบทเชิงพื้นที่.....	171
7.3 บทสรุปการศึกษาและพิสูจน์สมมติฐาน	175
7.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	178
7.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค	178

7.4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	179
7.4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคเอกชน	179
7.4.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคประชาสังคม	180
ภาคผนวก ก.....	181
ภาคผนวก ข.....	192
ภาคผนวก ค.....	202
รายการอ้างอิง	208
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	214

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมืองชายแดน (Border Town) เป็นเมืองประเภทหนึ่งที่มีมิติทางภูมิศาสตร์พิเศษเนื่องจากเป็นรอยต่อระหว่างประเทศและมีศักยภาพในการเชื่อมโยงเมืองที่อยู่ตอนในเขตแดนของประเทศกับเมืองที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้านตลอดจนขยายไปสู่การเชื่อมโยงสู่ภูมิภาคโดยผ่านกิจกรรมในด้านต่างๆ เมืองชายแดนแต่ละแห่งทั่วโลกจะทำหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะเป็นประตูการค้า ประตูการคมนาคม หรือประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในเมืองชายแดนมีความได้เปรียบเชิงพื้นที่โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจและการค้า รัฐบาลในหลายประเทศจึงได้ใช้แนวคิดการพัฒนาเชิงพื้นที่กับเมืองชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ในรูปแบบต่างๆ

ในส่วนของเมืองชายแดนในประเทศไทย รัฐบาลในแต่ละยุคที่ผ่านมามีให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนมาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มนำแนวคิดที่จะพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาสู่พื้นที่ต่างๆ ไม่ให้การพัฒนาระงับตัวเพียงแค่นั้นในเมืองใหญ่ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและในพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพของประเทศในระดับมหภาค (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) ซึ่งแนวคิดการพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษปรากฏอย่างชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ.2547 เริ่มจากพื้นที่ชายแดนของอำเภอแม่สอด จังหวัดตากซึ่งเป็นเมืองที่มีศักยภาพและความพร้อมสูงทั้งด้านเศรษฐกิจ การลงทุนภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และการท่องเที่ยว (เรวัต แก้วมณี, ม.ป.ป.) ขยายการศึกษาไปสู่เมืองชายแดนอื่นๆ เป็นการเตรียมความพร้อมต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อวางยุทธศาสตร์เมื่อได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในอนาคต ต่อมาในปี พ.ศ.2557 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2558 โดยคัดเลือกพื้นที่เมืองชายแดนที่มีศักยภาพเหมาะสมจำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) แม่สอด จังหวัดตาก 2) อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 3) คลองใหญ่ จังหวัดตราด 4) จังหวัดมุกดาหาร 5) สะเดา จังหวัดสงขลา และกำหนดการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองชายแดน

ระยะที่สองอีกจำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) จังหวัดเชียงราย 2) จังหวัดหนองคาย 3) จังหวัดนครพนม 4) จังหวัดกาญจนบุรี และ 5) จังหวัดนราธิวาส (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2558) ซึ่งในแต่ละเมืองชายแดนดังกล่าวมีบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมถึงศักยภาพของเมืองที่แตกต่างกัน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองชายแดนจึงเป็นประเด็นที่ทำนายของภาครัฐไทยทั้งรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและองค์กรอื่นๆในการบริหารจัดการและพัฒนาเมืองชายแดนให้มีศักยภาพเพียงพอที่รองรับกับบทบาทหน้าที่ของเมืองในฐานะการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตของประเทศไทยเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program :ESB) ซึ่งถือเป็น Mega Project ของประเทศไทยในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา โครงการนี้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2525 จากนโยบายของรัฐบาลที่ให้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะในการเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ในปัจจุบันจะรู้จักกันอย่างกว้างขวางในประเด็นมาตาพุด ซึ่งผลจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของโครงการเป็นที่ประจักษ์ถึงข้อบกพร่องในการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบของภาครัฐส่วนกลาง โดยไม่ได้ให้อำนาจหรือการมีส่วนร่วมจากส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จากการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งยังคงไม่ได้รับการแก้ไขและกลายเป็นพื้นที่ที่มีแต่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขาดการพัฒนาในด้านอื่นๆอย่างสมดุล อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมและไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร ทำให้เห็นว่าการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นที่มีการดำเนินการและกำหนดทิศทางจากภาครัฐส่วนกลาง โดยมีส่วนร่วมของส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่น้อยมากทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สมดุล จะเป็นเพียงการพัฒนาที่เห็นผลเป็นตัวเลขทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งปัญหาอื่นๆไว้ในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้พื้นที่นั้นกลายเป็นเมืองแคระแกรนที่ได้รับการพัฒนาเฉพาะบางด้านแต่ในอีกหลายด้านกลับขาดแคลนกลายเป็นผลกระทบที่เรื้อรังไม่ได้รับการรักษา (ฉวีวรรณ สายบัว, 2554)

เพราะฉะนั้นการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เมืองชายแดนที่กำลังจะเกิดขึ้นจึงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของการจัดการของภาครัฐ และการขับเคลื่อนสู่การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งการขับเคลื่อนที่จะเกิดขึ้นรวมถึงปัจจัยต่างๆที่เกิดจากการจัดการภาครัฐจะเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาเรื่อง “การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน” เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนา

เมืองเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดที่เกิดจากการจัดการภาครัฐที่ดำเนินการขับเคลื่อนให้พื้นที่ชายแดนเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1.2 คำถามในการศึกษา

การวิจัยนี้ต้องการทราบว่านโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เมืองชายแดนมีความก้าวหน้าและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1.3.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้า และผลสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

1.3.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านการบริหารจัดการและปัจจัยเชิงพื้นที่ซึ่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าและผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายดังกล่าวข้างต้น และทำให้เกิดข้อจำกัดในพื้นที่

1.4 สมมติฐานในการศึกษา

1.4.1 กระบวนการดำเนินนโยบายในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันในทุกพื้นที่ จึงทำให้ผลการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่มีผลสำเร็จหรือความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่ไม่แตกต่างกันมาก

1.4.2 อย่างไรก็ตาม เขตเศรษฐกิจชายแดนแต่ละพื้นที่มีบริบทเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้มีโอกาสที่การขับเคลื่อนจะมีผลสำเร็จหรือความก้าวหน้า ตลอดจนเกิดข้อจำกัดในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่เมืองชายแดนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) เขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ครอบคลุมท้องที่ในจังหวัดสระแก้ว 2 อำเภอ 4 ตำบล ได้แก่ อำเภอ อรัญประเทศ (ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่) และอำเภอวัฒนานคร (ตำบลผักขะ) 2 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ครอบคลุมท้องที่ในจังหวัดตราด 1 อำเภอ 3 ตำบล ได้แก่ อำเภอ คลองใหญ่ (ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก)

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแบบกรณีศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องการจัดการภาครัฐในพื้นที่เมืองชายแดนที่จัดตั้งเป็น เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ พื้นที่ในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด โดย ครอบคลุมในกิจกรรมและการขับเคลื่อนในเรื่องที่รัฐบาลแห่งชาติได้สนับสนุนไปยังพื้นที่ที่ถูกจัดตั้ง เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1.5.3 ขอบเขตของระยะเวลา

ศึกษากระบวนการดำเนินนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในช่วงปี พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 จนถึงปี พ.ศ.2559

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการนำไปปฏิบัติ และด้านวิชาการ ดังนี้

1.6.1 ด้านการนำไปปฏิบัติ

ภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและพัฒนาพื้นที่ เมืองเศรษฐกิจชายแดนสามารถอาศัยข้อมูลจากการศึกษานี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและ พัฒนาการทำหน้าที่บริหารจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดนเพื่อให้สอดคล้องกับโอกาสและข้อจำกัดใน พื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ภาคเอกชน สามารถอาศัยข้อมูลจากการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานของเมืองเศรษฐกิจ ชายแดนเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การขนส่ง หรือการบริการ เป็นต้น

ภาคประชาสังคมและประชาชนทั่วไป มีความเข้าใจในการบริหารจัดการและการพัฒนาเมือง เศรษฐกิจชายแดนที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น รวมไปถึงตระหนักถึงโอกาสและข้อจำกัดที่ เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทและมุมมองของ ภาคประชาสังคมและประชาชนทั่วไปให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเมืองชายแดนร่วมกัน

1.6.2 ด้านวิชาการ

การศึกษาในเรื่อง “การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน” ได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับเมืองชายแดน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ข้อมูลและศักยภาพ

ของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย และงานศึกษาวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาบทบาทหน้าที่และกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่ที่ส่งผลในความก้าวหน้าของการพัฒนาและจัดการพื้นที่เมืองชายแดน และวิเคราะห์ถึงโอกาส-ข้อจำกัดของพื้นที่เมืองชายแดนของไทยที่จะพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ประสบความสำเร็จในอนาคต

1.7 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง การดำเนินการและการจัดการตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตั้งแต่เรื่องการวางแผน การจัดสรรหน่วยงาน การจัดสรรงบประมาณ และการติดตามประเมินผล

บริบทเชิงพื้นที่ หมายถึง ปัจจัยในพื้นที่เมืองชายแดนที่มีความเฉพาะของพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เมืองชายแดน ตลอดจนลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม บทบาทของหน่วยราชการส่วนกลางและภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมในพื้นที่ เป็นต้น

ความก้าวหน้า และผลสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน หมายถึง ผลการดำเนินงานจริงเปรียบเทียบกับเป้าหมายในแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ ตลอดจนถึงผลกระทบอื่นๆ ทั้งในทางบวกและลบอันเนื่องมาจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เช่น สิ่งก่อสร้างและระบบสาธารณูปโภค การใช้ที่ดิน การลงทุน การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและแรงงานในพื้นที่ เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเรื่องเมือง

สำหรับการศึกษาเมืองชายแดนซึ่งเป็นเมืองประเภทหนึ่ง ต้องทำความเข้าใจเรื่อง “เมือง” เป็นพื้นฐานก่อน แนวทางการศึกษาเมืองมีการมองเมืองเป็นหน่วยทางสังคมแบบใหม่ และมองเมืองในเชิงหน้าที่ (Function) เป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นองค์ประกอบในเมืองจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดให้เมืองนั้นๆ ต่อมาการศึกษาเรื่องเมืองได้ให้ความสนใจกับเรื่องการวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการเมือง เป็นการสรุปบทเรียนจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากการวางแผนที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือขาดการวางแผนอย่างจริงจัง ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆในเมือง เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น การนำบทเรียนจากเมืองต่างๆมาต่อยอดจากการศึกษาเมืองในเชิงปรากฏการณ์สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม (Green, 2015)

องค์ประกอบของเมือง¹จำเป็นต้องประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ดังนี้ (Ronan Paddiso, 2001)

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบด้านสถานะแวดล้อม (Ecological elements)

- ประชากร : จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของเมือง โดยศึกษาความเป็นพลวัตของเมืองควบคู่กันไปด้วย

- การจัดระเบียบสังคม : กฎเกณฑ์หรือกติกาที่มีอยู่ในสังคมเมือง แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) ระเบียบกฎหมายที่ตั้งขึ้นโดยรัฐ เพื่อให้ประชากรที่มีอยู่เป็นจำนวนมากสามารถอยู่ร่วมกันได้ เช่น กฎหมายผังเมือง กฎหมายการจัดการขยะ-น้ำเสีย ฯลฯ และ 2) กฎระเบียบทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเป็นแบบแผนการใช้ชีวิตของสังคมเมือง เช่น ระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณสุขูปโภค-สาธารณูปการ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นสถานะแวดล้อมสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man-made environment)

- ผังเมือง อาคารและสิ่งก่อสร้าง : การวางแผนผังเมืองจะบ่งบอกถึงโครงสร้างของเมือง ประเภทของสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในเมืองได้ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองนั้นๆได้

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ (Economic elements)

หน่วยเศรษฐกิจเป็นตัวบ่งชี้ของสถานะเมืองที่สำคัญ เช่น มูลค่าการลงทุน การจ้างงาน มูลค่าการค้า มูลค่าการนำเข้า-ส่งออก ซึ่งหากมีการกระจุกตัวของหน่วยเศรษฐกิจจะสามารถจุดให้เกิด

¹ สามารถบ่งบอกสถานะความเป็นเมือง

หน่วยเศรษฐกิจอื่นๆที่ทำหน้าที่บริการสนับสนุนในการทำธุรกิจเข้ามาลงทุนในพื้นที่ตามมา เช่น ธนาคาร สถาบันการศึกษา ฯลฯ

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบด้านสังคมและการเมือง (Socio-political elements)

สังคมเมืองมีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน ซึ่งประชากรควรเป็น “ชนชั้นกลาง” ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนมากกว่าคนที่อยู่นอกเขตเมือง และในส่วนระบบการเมือง รัฐควรมีการกระจายอำนาจให้ชุมชนเมืองมีการปกครองตนเอง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บริหารจัดการเมืองด้วยตัวเองอย่างครบวงจรมากขึ้น โดยเป็นการเมืองแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองชายแดนหรือพื้นที่ชายแดน

เมืองชายแดน (Border Town)² เป็นเมืองที่มีพื้นที่มีมิติทางภูมิศาสตร์พิเศษและลักษณะเฉพาะพิเศษกว่าเมืองในลักษณะอื่นๆ เช่น รัฐชาติมักจะมีเมืองชายแดนในฐานะพื้นที่เพื่อการควบคุมจัดการ (regulation) ในรูปแบบต่างๆ เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้คนและสินค้าที่จะข้ามไปมาระหว่างอาณาเขตของรัฐชาติผ่านการใช้กฎหมาย และระเบียบกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งเมืองชายแดนยังมีบทบาทในการเป็นเมืองกันชนหน้าด่านที่บ่งบอกถึงอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ เนื่องจากเมืองชายแดนเป็นรอยต่อระหว่างประเทศและสามารถเชื่อมโยงกับเมืองต่างๆทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เมืองชายแดนจึงมีลักษณะของพื้นที่ที่จำเพาะในการเป็นพหุสังคม มีความหลากหลายของอัตลักษณ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันของคนที่มีจากหลากหลายพื้นที่ และมีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (กนกวรรณ มะโนรัมย์, 2552) สำหรับแนวคิดเรื่องเมืองชายแดน (Border Town) มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาและกล่าวถึง เช่น

บรูเน็ต เจลลี (Brunet-Jailly, 2005) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับชายแดน (Border) คือพื้นที่ของอิทธิพลและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการตลาดที่มีผลต่อทั้งรัฐและคนในพื้นที่ เช่น การที่รัฐได้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจด้วยการกำหนดนโยบายในพื้นที่ชายแดนอย่างชัดเจนเพื่อควบคุมกิจกรรมหรือสถานการณ์ในด้านต่างๆในพื้นที่ชายแดน เช่น การย้ายถิ่นของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ชายแดนก็คือพื้นที่การจัดการและกำกับของรัฐ เป็นการมองพื้นที่แบบบนสู่ล่าง (TOP-DOWN) ซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐมีอำนาจในการจัดการ ดำเนินนโยบาย และปฏิบัติการในพื้นที่ชายแดน ส่วนชุมชนและกลุ่มอำนาจของ

² ชายแดน (borderlands) มี 2 ความหมาย คือ (1) เป็นพรมแดนที่มีพรมแดนไม่ชัดเจน เพราะเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันทางอำนาจที่หลากหลาย และ (2) middle grounds เป็นพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหว การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ มีลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยท้องถิ่น

ท้องถิ่นในพื้นที่เมืองชายแดนได้มีการแสดงออกทางอำนาจหรือตัวตนทางการเมืองในการต่อรองต่อต้าน หรือตอบโต้กับรัฐในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือจัดการพื้นที่ชายแดนให้สอดคล้องและตอบสนองต่อท้องถิ่นผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ความเป็นชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ระบบความสัมพันธ์ในสังคม หรืออิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจ

แอนดรูว วอลเกอร์ (Walker, 1999) ได้กล่าวถึงอำนาจการควบคุมของรัฐในพื้นที่ชายแดนได้สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างกันในพื้นที่ชายแดนอย่างใกล้ชิด ทั้งผู้คน สินค้า ข่าวดสาร และวัฒนธรรม ซึ่งกฎระเบียบเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนเอื้อให้พื้นที่ชายแดนมีความยืดหยุ่นและรวดเร็วในการค้าที่เป็ดเสรีมากขึ้นในยุคสมัยใหม่ วอลเกอร์ยังได้ศึกษาวิธีการเปลี่ยนแปลงของการค้าชายที่หลากหลายในบริเวณชายแดนของไทยภาคเหนือ ลาว และจีนตอนใต้ ซึ่งมีข้อค้นพบที่ตอบโต้กับประเด็นที่ว่า การควบคุมของรัฐจะมีน้อยลงเรื่อยๆ เมื่อเศรษฐกิจมีความเป็นเสรีมากยิ่งขึ้น แต่แท้ที่จริงแล้วการขยายบทบาททางธุรกิจที่คึกคักในพื้นที่ชายแดนด้วยกันนั้นมาจากการเอื้อของอำนาจรัฐผ่านการควบคุมของรูปแบบการค้าสมัยใหม่

นอกจากนี้พื้นที่เมืองชายแดนที่มีความสำคัญในมิติของเศรษฐกิจที่ผ่านการค้าชายแดนและการค้าที่เกิดขึ้นข้ามพรมแดนแล้ว พื้นที่ชายแดนยังมีความหมายมากกว่าเป็นจุดผ่านแดนแต่ยังเป็นพื้นที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐส่วนกลางกับอำนาจในพื้นที่ชายแดนที่เข้ามาอำนวยความสะดวกให้มีการพัฒนาเมืองชายแดนอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการค้าชายแดนที่เพิ่มสูงขึ้น (วัชร ศรีคำ และคณะ, 2558) และการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนนั้นยังเป็นจุดเชื่อมต่อพิเศษที่มีกฎระเบียบหรือข้อยกเว้นที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ และมีความเหมาะสมกับพื้นที่เมืองชายแดนนั้นๆ

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

2.3.1 ความหมายและพัฒนาการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในอดีตเป็นนโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน และการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคที่เน้นความได้เปรียบจากพื้นที่ใน 3 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) ทำเลที่ตั้งของพื้นที่ที่มีความได้เปรียบ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติพร้อมสำหรับการผลิต 2) เรื่องต้นทุนในการนำเข้า-ส่งออกมีราคาที่ต่ำ จึงมักจะตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนหรือบริเวณท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ 3) ราคาแรงงานราคาถูกจำนวนมาก และ 4) การจูงใจของรัฐในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนต่างๆ เช่น การลดหย่อนหรือละเว้นภาษีอากร การผ่อนคลาการใช้กฎระเบียบหรือข้อกฎหมาย และการอำนวยความสะดวกในการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ลงทุนมีความสะดวกในการเข้ามาลงทุนและทำกิจการทางเศรษฐกิจ และทำให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ

แนวความคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) ในหลายๆ ประเทศนั้นมีวัตถุประสงค์หลักที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดการพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียงโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาค และระดับพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548) อีกทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษได้เป็นเครื่องมือทางนโยบายของรัฐบาลทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาเพื่อจูงใจนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น ซึ่งต่างก็มีผลที่ประสบความสำเร็จในระดับที่แตกต่างกันไป หรือไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในเรื่องแนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งที่เดิมเน้นความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูกจำนวนมากนั้นได้ลดความสำคัญลงไปอย่างมาก เพราะแหล่งทรัพยากรและแรงงานราคาถูกนั้นจะลดน้อยลง อีกทั้งความได้เปรียบในทำเลที่ตั้งมีเพียงเรื่องต้นทุนและความสะดวกในการส่งออกเท่านั้น นอกจากนี้เรื่องมาตรการการจูงใจด้านภาษีก็มีความสำคัญลดลงไปจากเดิม เพราะรัฐบาลทั่วโลกใช้มาตรการลักษณะนี้คล้ายกัน คือการผ่อนคลายนโยบายภาษีด้วยพิธีการศุลกากร การอำนวยความสะดวกในกระบวนการเข้ามาลงทุนและการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คล้ายๆ กันอีกด้วย ในขณะเดียวกัน กลยุทธ์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในอดีตมุ่งเน้นเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมการผลิตเป็นหลัก แต่ปัจจุบันรัฐให้ความสำคัญกับการทุนในกลุ่มธุรกิจบริการ เทคโนโลยี การท่องเที่ยว และนวัตกรรมมากขึ้น ดังนั้นจึงมีการปรับแนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยสามารถรองรับการลงทุนในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีสถานะแวดล้อมเอื้ออำนวยสำหรับกลุ่มธุรกิจบริการและนวัตกรรม มีระบบการศึกษา และการพัฒนาแรงงานฝีมือขั้นสูงและมีทักษะด้านนวัตกรรม และการสร้างเมืองและสถานะแวดล้อมที่ทันสมัยสำหรับคนรุ่นใหม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง การให้บริการที่ปรึกษาบ่มเพาะธุรกิจเกิดใหม่ บริการด้านการเงินและการลงทุน ฯลฯ ซึ่งซับซ้อนและหลากหลายมากกว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษในยุคอุตสาหกรรมหนักเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว (Farole, 2011)

น่าสังเกตว่าบริบทของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในยุคก่อนมีลักษณะ Exclusive คือเน้นการส่งเสริมการผลิตและการประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นหลัก ไม่เน้นความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะปิดกั้นมิให้การค้าเสรีกิจกรรมใน-นอกเขตเศรษฐกิจพิเศษมีการเชื่อมโยงกัน เพื่อป้องกันการหลบหนีภาษีและการทำธุรกรรมที่ต้องห้ามอื่นๆ แต่ในยุคปัจจุบันนี้มีความต้องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบ Inclusive คือการค้าเสรีกิจกรรมของเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจภายนอกเขตฯ และเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่ง

ของการพัฒนาเมืองและสภาวะแวดล้อมภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลกระทบโดยตรงต่อการย้ายถิ่นและการตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชากรเมือง ทำให้เกิดพื้นที่เมืองใหม่หรือส่งผลให้เมืองที่เคยมีอยู่เดิมนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างทางกายภาพ และทางเศรษฐกิจ และในขณะเดียวกันเขตเศรษฐกิจพิเศษก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองและสภาวะแวดล้อมโดยรอบ ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะกิจกรรมภายในเขตเศรษฐกิจดังเช่นในอดีต แต่จะรวมไปถึงการพัฒนาเมืองและสภาวะแวดล้อมภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีศักยภาพและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เช่นนั้นเขตเศรษฐกิจพิเศษก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จ หรือไม่ยั่งยืน ((Farole, 2011) และ(Jong Woo Kang, 2017))

2.3.2 ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละพื้นที่ต้องมีปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จากการศึกษาของ Douglas Zhihua Zeng พบว่าในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะมีปัจจัยดังกล่าว ดังนี้ (Zhihua Zeng, 2015)

1) รัฐมีกลไกการดำเนินนโยบายที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง (Strong Commitment and support of the government) : กลไกการดำเนินการดังกล่าวต้องประกอบด้วย เรื่องการจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบายในระดับชาติและระดับพื้นที่ การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่หน่วยปฏิบัติงานเฉพาะด้าน การออกกฎหมาย คำสั่งหรือระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับมาตรการดำเนินงานที่ต้องใช้อำนาจรัฐ (อาทิ มาตรการจูงใจด้านภาษี การจัดการกรรมสิทธิ์ที่ดิน การผังเมือง พิธีการศุลกากร และการยกเว้นหรือผ่อนปรนจากการควบคุมของรัฐ) การลงนามความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ การกำหนดแผนการดำเนินงานระยะยาว ระยะปานกลาง และแผนการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับการดำเนินนโยบายที่ชัดเจน และ เป็นต้น

หากเขตเศรษฐกิจพิเศษขาดการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะทำให้มีจุดอ่อน คือ การเมืองของรัฐบาลเสถียรภาพ การดำเนินการตามนโยบายไม่ต่อเนื่อง องค์กรขับเคลื่อนนโยบายเป็นองค์กรเฉพาะกิจ ยุติไปตามวาระทางการเมือง ไม่มีการตรากฎหมายสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น

2) วัตถุประสงค์และเป้าหมายผลสำเร็จที่ชัดเจน (Clear objectives and benchmarks) : เช่น เป้าหมายด้านการยกระดับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ มูลค่าการส่งออก จำนวนการจ้างงาน รายได้จากการดำเนินงานขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเขตเศรษฐกิจฯ เป็นต้น

หากเขตเศรษฐกิจพิเศษขาดการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายผลสำเร็จจะทำให้มีจุดอ่อน คือ เนื่องจากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายเฉพาะกิจของรัฐบาล วัตถุประสงค์ไม่

ชัดเจน ไม่ครอบคลุมรอบด้าน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายผลสำเร็จและระยะเวลาการดำเนินงานที่แน่นอน

3) การเลือกตำแหน่งที่ตั้งหรือทำเลที่มีความได้เปรียบ (Location advantage) : การเลือกที่ตั้งและการกำหนดขนาดพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่เหมาะสม ต้องมีขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป

หากเขตเศรษฐกิจพิเศษขาดการเลือกทำเลที่ตั้งที่ดีแล้วจะทำให้มีจุดอ่อนคือ อาจจะทำกำหนดทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสมกับประเภทของเขตเศรษฐกิจ ส่งผลให้ไม่เกิดความได้เปรียบ และขนาดพื้นที่อาจจะไม่เหมาะสมซึ่งมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป เป็นต้น

4) องค์กรบริหารจัดการพื้นที่มีอำนาจหน้าที่และมีความเป็นอิสระ (Investment incentive and institutional autonomy) : โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนซึ่งต้องมีระบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อป้องกันปัญหาการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (rent seeking) จากการจัดการพื้นที่ได้

หากเขตเศรษฐกิจพิเศษขาดองค์กรดังกล่าวจะทำให้มีจุดอ่อนคือ ในพื้นที่อาจจะไม่มีองค์กรบริหารจัดการพื้นที่ หรือหากมีองค์กรรับผิดชอบในพื้นที่แต่ไม่มีอำนาจดำเนินการเพียงพอ หรือขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือมีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดธรรมาภิบาล ขาดความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นต้น

5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน : โดยมีแผนงานหรือโครงการในการสร้างหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่สามารถรองรับฐานเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างเพียงพอ

แต่เขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจะมีจุดอ่อนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานคือ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ไม่ครบถ้วน หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ เป็นต้น

6) มาตรการส่งเสริมในด้านต่างๆ : ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการลงทุน การจ้างงาน และการดำเนินธุรกิจที่สามารถสร้างความมั่นใจและจูงใจให้ผู้ประกอบการตัดสินใจได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

แต่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจะมีจุดอ่อนในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนคือ มาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ไม่ได้จูงใจ ไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้นักลงทุน หรือมีกระบวนการส่งเสริมการลงทุนที่ล่าช้า มีต้นทุนสูง ฯลฯ

7) กลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสร้างความเข้มแข็ง : โดยมีกลไกดังกล่าวให้แก่ผู้ประกอบการท้องถิ่นหรือในประเทศ ให้สามารถเชื่อมต่อห่วงโซ่เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษกับเศรษฐกิจในท้องถิ่น จนไปถึงเชื่อมเข้ากับเศรษฐกิจภายในประเทศได้อย่างสมบูรณ์ การดำเนินการในส่วนนี้ต้องมีแผนการดำเนินงานและต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการทั้งในและนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นหลักจึงจะสำเร็จได้

หากในเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่มีกลไกดังกล่าวอาจทำให้เกิดจุดอ่อนคือ ห่วงโซ่เศรษฐกิจในพื้นที่ไม่เชื่อมต่อกัน ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการในและนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ และผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีแนวโน้มที่จะย้ายฐานการผลิตออกไปหาทำเลใหม่ที่มีความได้เปรียบมากกว่า

8) การจัดการเมือง และสถานะแวดล้อมในเขตเศรษฐกิจและเมืองข้างเคียง : มีการจัดการที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Jong Woo Kang, 2017)

ภาครัฐมุ่งพัฒนาเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษและส่งเสริมการลงทุนโดยไม่สนใจพัฒนาเมืองและสถานะแวดล้อมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้เมืองเกิดจุดอ่อน คือเมืองที่เกิดขึ้นใหม่กลายเป็นเมืองที่ไร้ระเบียบ สถานะแวดล้อมเสื่อมโทรม คุณภาพชีวิตของประชากรในเมืองที่เกิดใหม่ และเมืองที่เคยมีแต่เดิมเสื่อมโทรมลง กลายเป็นเมืองที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ ส่งผลให้เขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ยั่งยืนในระยะยาว

2.3.3 ประเภทของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทหลัก ((P.Pakdeenurit, 2014) และ (กรกรณ์ย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ, 2558)) ได้แก่

1. เขตการค้าเสรี (Free Trade Zone: FTZ) เป็นเขตการค้าที่ปลอดภาษี ซึ่งเป็นหนึ่งในประเภทของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ที่ขยายตัวมากที่สุด โดยอาจจะได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือถูกควบคุมน้อยที่สุด และอาจจะมีการให้บริการคลังสินค้า การจัดเก็บสินค้า การกระจายสินค้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้า และการขนส่ง

2. เขตการแปรรูปเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) เป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมที่เสนอแรงจูงใจพิเศษรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการผลิต และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมากจะเป็นการผลิตเพื่อการส่งออกซึ่งอาจจะมีลักษณะของ EPZ แบบผสม (Hybrid EPZs) ที่เปิดให้ดำเนินกิจกรรมการผลิตทั้งเพื่อการส่งออกและการขายในประเทศ หรือเป็น EPZ แยกเฉพาะสำหรับการส่งออก

3. เขตประกอบการอุตสาหกรรม (Enterprise Zone หรือ Manufacturing Zone หรือ Hybrid EPZ) เป็นการกำหนดเขตทั้งในเมืองหรือชนบทเพื่อให้แรงจูงใจทางภาษีหรือการให้เงินสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมการผลิตหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยจะจัดขึ้นโดยรัฐบาลหรือรัฐบาลท้องถิ่นที่มีเป้าหมายในการจัดบริการที่ดี และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนดีขึ้น

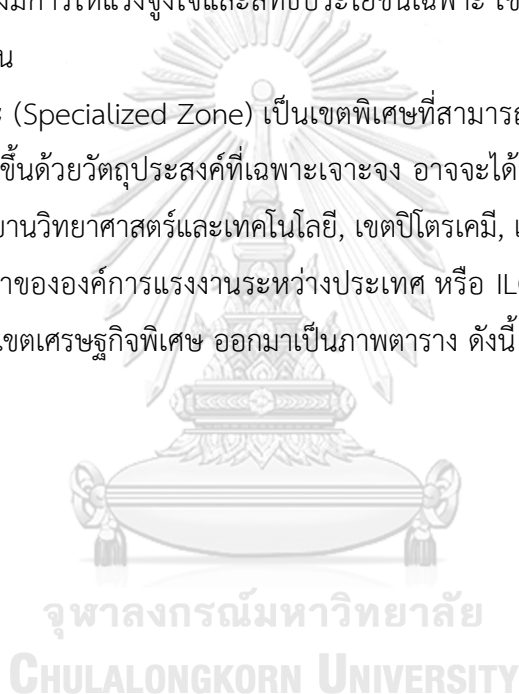
อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของชุมชน ซึ่งสิทธิพิเศษสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ประเภทนี้คือการสนับสนุนทางการเงินเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

4. โรงงานเดี่ยว (Single Factory) อาจจะเรียกในชื่ออื่นๆ เช่น นิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นการให้สิทธิประโยชน์หรือแรงจูงใจในลักษณะคล้ายกับ EPZ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับชาวต่างชาติในอุตสาหกรรมชนิดเดียวกัน เป็นการให้กับโรงงานที่ไม่ต้องคำนึงถึงตำแหน่งสถานที่ตั้ง

5. ท่าขนส่งเสรี (Free ports) สามารถเป็นได้ทั้งท่าเรือหรือสนามบินก็ได้ ซึ่งจะมีนิยามที่กว้างและมักรวมกิจกรรมที่หลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยว การค้าปลีก การอนุญาตให้คนอยู่อาศัย เป็นการเฉพาะ รวมถึงมีการให้แรงจูงใจและสิทธิประโยชน์เฉพาะ เช่น ธุรกิจที่อยู่ภายในเขตนี้ได้รับการยกเว้นภาษี เป็นต้น

6. เขตเฉพาะ (Specialized Zone) เป็นเขตพิเศษที่สามารถพบในหลายประเทศ ซึ่งแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง อาจจะได้รับบริการเว้นทางกฎหมาย หรือทางภาษี เช่น เขตอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เขตปิโตรเคมี, เขตคาสิโน/การพนัน เป็นต้น

จากการศึกษาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ ILO (2003) ได้อธิบายถึงลักษณะและรูปแบบต่างๆของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ออกมาเป็นภาพตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2- 1 ลักษณะและรูปแบบต่างๆของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเภท	การค้า			อุตสาหกรรม		บริการ		
	เมืองท่า (Free Port)	เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ)	เขตอุตสาหกรรม (EPZ)	Enterprise Zone	Information Processing Zone	Financial Services Zone	Commercial Free Zone	
ลักษณะทางกายภาพ	ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเมืองหรือทั้งประเทศ	ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดหรือเขตเทศบาล	นิคมอุตสาหกรรมหรือเฉพาะบริเวณ	ครอบคลุมทั้งเมืองหรือพื้นที่บางส่วน	บางส่วนในเมืองหรือพื้นที่กำหนด	ครอบคลุมทั้งเมืองหรือเฉพาะพื้นที่กำหนด	พื้นที่ตั้งสินค้าที่โดยปกติตั้งอยู่ที่ท่าเรือหรือสนามบิน	
วัตถุประสงค์	ศูนย์กลางการค้าและเป็นฐานของเศรษฐกิจต่างๆ	ผ่อนคลายกฎระเบียบและส่งเสริมการลงทุนของเอกชน	พัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก	พัฒนา SMEs ในบริเวณที่ยังไม่พัฒนา	ศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล	ศูนย์กลางการค้าและการบริการ และประกบกัน	อำนวยความสะดวกทางการค้าและการนำเข้า	
สินค้าที่โดดเด่น	สินค้าทั้งหมดเพื่อการค้าการผลิต และการบริการ	สินค้าบางประเภท	สินค้าทุน อุปกรณ์ และวัตถุดิบต่างๆในการผลิต	ไม่มี	สินค้าทุนและอุปกรณ์	หลากหลายประเภท	สินค้าที่ส่งออกต่อหลังจากมีการนำเข้า	
กิจกรรม	การค้า การบริการ อุตสาหกรรม และการธนาคาร	อุตสาหกรรมทุกประเภท และการบริการ	อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมหนัก	ทั้งหมด	พัฒนาเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูล	บริการทางการเงิน	คลังสินค้า การบรรจุ และแลกเปลี่ยนถ่ายสินค้า	
สิ่งจูงใจ (เช่น มาตรการทางภาษี, มาตรการ, กฎหมาย แรงงาน ฯลฯ)	ธุรกิจที่ตั้งขึ้นใหม่ได้สิทธิทางภาษีอัตราต่ำสุด และจะถูกควบคุมให้อยู่ในข้อบังคับต่างๆ, มีสิทธิในการยกเลิกรางวัล และทำงานนอกเวลาได้, ไม่มีภาษีจากรายของเงินทุน, กำไรและเงินปันผลตามอัตราดอกเบี้ย	ลดภาษีนิติบุคคล และลดการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และไม่ส่งเสริมให้มีสภาพแรงงาน อีกทั้งการขยายสินค้าในพื้นที่จะถูกควบคุมอย่างเข้มงวด	ลดภาษีรายได้บุคคล, เงินการควบคุมแลกเปลี่ยน, ไม่เก็บภาษีจากรายของเงินทุนที่ไหลเข้ามา, จำกัดอิสระของสภาพแรงงาน และงดเว้นภาษีทุกประเภทมากที่สุดเป็นเวลา 15 ปี	ผ่อนคลายนโยบาย Zoning, งดภาษีท้องถิ่น, ลดขั้นตอนการขออนุญาตเปิดกิจการ, ให้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า, ไม่อนุญาตให้มีสภาพแรงงาน, ให้เสรีในการว่าจ้างหรือเลิกจ้าง	ไม่ให้มีการผูกขาด และผ่อนคลายนโยบายเปิดเสรีของศุลกากรและโทรคมนาคม, จำกัดเสรีของสหภาพแรงงาน	ผ่อนคลายนโยบายทางภาษี, เพิ่มมาตรการเปิดเขตปลอด, ผ่อนคลายนโยบายการค้าและเปลี่ยนแปลงเงินตราต่างประเทศและการเคลื่อนย้ายเงินทุน, ไม่มีภาษีจากรายของเงินทุนไหลเข้า	ละเว้นการจำกัดปริมาณการนำเข้า, ไม่เก็บภาษีสำหรับกำไรที่นำกลับมาลงทุน	
ตัวอย่าง (ประเทศ)	ฮ่องกง, มาเก๊า, สิงคโปร์	จีนในบางเมือง เช่น ไห่หนาน เซินเจิ้น	ไต้หวัน, มาเลเซีย, ฮ่องกง, สิงคโปร์, ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย, เซเชลล์	เมือง Bangalore (อินเดีย)	ดูไบ, คูเวต, บาร์เรน	เมือง Jebel Ali (ดูไบ)	

ที่มา : ILO (2003) อ้างใน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.)

2.3.4 กรณีตัวอย่างของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ

รัฐบาลในหลายประเทศจึงได้ใช้การพัฒนาพื้นที่ให้เป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป้าหมายบางอย่าง เช่น การส่งเสริมการลงทุน การกระจายการพัฒนา จนไปถึงการทดลองการบริหารปกครองแบบใหม่ (กฎหมายพิเศษบางอย่าง) ในพื้นที่นั้นๆ เป็นต้น โดยการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถศึกษาจากกรณีตัวอย่างในต่างประเทศได้ ดังนี้

1. เขตเศรษฐกิจพิเศษในสหรัฐอเมริกา จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการค้าต่างประเทศ ณ นครชิคาโก พบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษของสหรัฐฯ เริ่มต้นตั้งแต่ปี 1934 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหรัฐฯ ได้ออก Foreign-Trade Zones ACT of 1934 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศทั้งการนำเข้าและส่งออกของสหรัฐฯ รวมถึงการบริหารพิธีศุลกากรพิเศษแก่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ ที่ดำเนินธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ เขตเศรษฐกิจพิเศษของสหรัฐฯ แห่งแรกเกิดขึ้นที่นครนิวยอร์ก (New York) ในปี 1937 จนถึงปัจจุบันสหรัฐฯ มี FTZs จำนวน 284 แห่ง และ FTZ Subzones อีก 545 แห่ง โดยพื้นที่ทั้ง 2 ประเภทจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป โดย FTZs จะถูกออกแบบให้เป็นเขตการค้าซึ่งจะอยู่บริเวณท่าเรือหรือท่าอากาศยาน (Port) หรือท่าที่อยู่เข้ามาในประเทศ (Inland Port) ส่วน FTZ Subzones จะอยู่นอกพื้นที่ FTZs ซึ่งจะได้รับอนุญาตพิเศษให้ตั้งโรงงานผลิตสินค้าของเอกชน

การบริหารจัดการของเขตเศรษฐกิจพิเศษจะเกิดจากความร่วมมือของรัฐบาลท้องถิ่นและภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาต ซึ่งตามกฎหมายของสหรัฐฯ แล้วการจัดการในพื้นที่ FTZs จะต้องประกอบด้วยคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายที่หนึ่ง : คณะกรรมการเพื่อการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ (U.S. Foreign Trade Zones Board) เป็นคณะกรรมการฯ จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมาย Foreign Trade Zone Act เป็นหน่วยงานรัฐที่จัดตั้งร่วมกันระหว่างกระทรวงพาณิชย์สหรัฐฯ และกระทรวงการคลังสหรัฐฯ โดยสังกัดสำนักงาน US Import Administration: US ITA กระทรวงพาณิชย์สหรัฐฯ คณะกรรมการฯ กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับเรียกว่า Regulations of the Foreign Trade Zones Board เพื่อใช้ในการกำกับดูแลและอนุญาตการจัดตั้ง Foreign Trade Zones

ฝ่ายที่สอง : สำนักงานศุลกากรและคุ้มครองในพื้นที่ชายแดน (U.S. Customs and Border Protection) การบริหารงานของ FTZs จะเกี่ยวข้องกับงานด้านศุลกากรเป็นหลัก ดังนั้นสำนักงาน CBP จะทำหน้าที่บริหารจัดการและดูแลงานประจำวันในเขต ภายใต้ระเบียบ CBP Regulations (19CFR Part 146) ดังนั้น FTZs เกือบทุกแห่งจะมีเจ้าหน้าที่ CBP ประจำการ

ฝ่ายที่สาม : ผู้รับสิทธิ์ (Grantee) หมายถึงบริษัทหรือนักลงทุนที่ขอจัดตั้งและบริหารจัดการในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเป็นเอกชนทั่วไป การท่าเรือ (Port Authority) หรือรัฐบาลท้องถิ่น เช่น หน่วยงาน

พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development Agency) โดยกำหนดให้ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ Foreign Trade Zones

ฝ่ายที่สี่ : ผู้ดำเนินการ (Operator) หมายถึงบุคคลหรือบริษัทที่ผู้รับสิทธิ์ว่าจ้างให้บริหารจัดการทั่วไป (Administration) ในพื้นที่ FTZs หรือ FTZ Subzones

2. เขตเศรษฐกิจพิเศษในอินเดีย นับว่าอินเดียเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ให้ความสำคัญกับเขตการค้าส่งออก (The Export Zone) ดังนั้นเขตการแปรรูปเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) ของอินเดียจึงถูกจัดตั้งเพื่อการส่งเสริมการส่งออก ซึ่งอินเดียมีประสบการณ์การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษประเภทต่างๆที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว (Chatterjee, 2008)

ในปี 2000 รัฐบาลอินเดียได้จัดตั้งเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ใช้ชื่อว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มการจ้างงาน และดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ รัฐบาลอินเดียได้ลงทุนกับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ และได้เสนอสิทธิพิเศษทางภาษี ออกแบบระบบราชการให้ลดความซับซ้อนลง ต่อมาในปี 2005-2006 รัฐสภาของอินเดียได้ออกกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษคือ Special Economic Zone Act 2005 and Special Economic Zone Rule 2006 เพื่อสนับสนุนด้านกฎหมายในการดำเนินการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมี 3 ช่องทางในการดำเนินการ ได้แก่ ช่องทางที่หนึ่ง : บริษัทที่ต้องการจัดตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำข้อเสนอไปยังรัฐบาล รัฐบาลจะต่อส่งให้กับคณะกรรมการเพื่อเห็นชอบพิจารณาภายใน 45 วันนับจากวันที่เสนอโครงการ ดำเนินการต่อภายใน 30 วัน แล้วทางบริษัทจะได้รับจดหมายที่ออกโดยรัฐบาลกลาง และบริษัทต้องแจ้งรายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็นต่อรัฐบาลด้วย ช่องทางที่ 2 : บริษัทสามารถส่งโครงการโดยตรงต่อคณะกรรมการเพื่ออนุมัติ โดยบริษัทจะได้รับอนุมัติภายใน 6 เดือน หลังจากนั้นบริษัทต้องแจ้งรายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็นต่อรัฐบาลในลำดับต่อไป ช่องทางที่ 3 : รัฐบาลกลางประกาศโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตาม Special Economic Zone Act 2005 โดยจะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะประกอบด้วย 19 สมาชิกที่คัดเลือกมาจากรัฐบาลกลาง โดยมีกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมเป็นประธาน คณะกรรมการ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆของรัฐบาลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศจีน เริ่มจากรัฐบาลของเติ้งเสี่ยวผิงได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อถ่ายโอนอำนาจทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งได้เลือกเมือง Shenzhen ที่ติดกับ Hong Kong ประจวบกับการคืนเกาะฮ่องกงของสหราชอาณาจักรให้กับจีน เมืองที่ถูกเลือกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย เขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเซินเจิ้น (Shenzhen) ซึ่งประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไหลหู (Lou Hu) อำเภอฟูเทียน (Fu Tian) อำเภอหนานซาน (Nan Shan) ต่อมามีการขยายเขตออกไปครอบคลุมอำเภอหยวนเทียน (Yantian) ด้วย นอกจากนี้ยังมีเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆที่มีขนาดเล็กกว่า เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษซูไห่ (Zhuhai), เขตเศรษฐกิจ

พิเศษชั่วคราว (Shantou) และเขตเศรษฐกิจพิเศษเซี่ยเหมิน (Xiamen) ซึ่งเขตเศรษฐกิจทั้ง 4 แห่งนี้มีลักษณะร่วมกันคืออยู่ติดชายฝั่งทะเลเพื่อประโยชน์ในการขนส่งสินค้า (Nishitateno, 1983)

การดำเนินในเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนมี 5 รูปแบบ ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมนิยมของรัฐ, เศรษฐกิจสังคมนิยมแบบรวมศูนย์, เขตเศรษฐกิจจากการลงทุนจากต่างชาติ, เศรษฐกิจจากความร่วมมือและลงทุนร่วมระหว่างจีนกับต่างชาติ และเศรษฐกิจส่วนบุคคล (Dollar, 2008) โดยนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาลจีนมีความยืดหยุ่นให้กับนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งนักลงทุนจะได้สิทธิประโยชน์จากการค้าที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า สิทธิการใช้ที่ดิน การลดและยกเว้นภาษีต่างๆ รวมถึงการพำนักในประเทศของผู้ลงทุนและผู้ติดตาม ฯลฯ (Zhihua Zeng, 2011) นอกจากนี้สิทธิประโยชน์แล้วแนวคิดการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาประเทศจีน การจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนจึงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงแรก ปี 1980-1991 การบริหารจัดการเมืองเซินเจิ้นเป็นพื้นที่แรกของประเทศตามเขตเศรษฐกิจพิเศษในมณฑลกว่างตุง ซึ่งต่อมาในปี 1980 กฎหมายได้ผ่านการยอมรับจากสภาประชาชนที่มาจาก การเลือกตั้ง จนกระทั่งรัฐบาลตั้ง เลี้ยว ผิง ได้ให้เขตเศรษฐกิจพิเศษ Shenzhen เป็นแบบจำลองการปฏิรูปและการเปิดประเทศของตั้ง เลี้ยว ผิง (The Testing Bed of Deng Xiaoping's Reform and Opening Up) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นสิ่งใหม่ที่น่ามาทดลองใช้ในประเทศจีนในเวลานั้น จึงเป็นการทดลองปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจเฉพาะเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) การโอนย้ายอำนาจทางเศรษฐกิจจากรัฐบาลกลางสู่รัฐบาลท้องถิ่น เกิดขึ้นโดยเริ่มจากการย้ายบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลกลางไปสู่รัฐบาลท้องถิ่นคือ คณะกรรมการบริหารมณฑลกว่างตุง เพื่อให้เขตเศรษฐกิจพิเศษดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและได้รับการสนับสนุนจากนักลงทุน มีการกำหนดหน่วยงานพิเศษที่บริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษในชื่อว่า Guangdong Province Committee for Administering Special Economic Zone หรือ GPC โดยมาจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการบริหารมณฑลกว่างตุงเอง

อำนาจบริหารจัดการของ GPC จะครอบคลุมเบ็ดเสร็จภายในเมืองเซินเจิ้นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นกำหนดให้ GPC มีอำนาจหน้าที่ (ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546) ดังนี้

- จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ตรวจสอบและอนุมัติโครงการของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ควบคุมการจดทะเบียนพาณิชย์และอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ควบคุมการใช้ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

- ประสานความร่วมมือของผู้ประกอบการและหน่วยงานเกี่ยวกับการธนาคาร การประกันภัย การจัดเก็บภาษีอากร การศุลกากร การตรวจคนเข้าเมือง การไปรษณีย์และการสื่อสาร และหน่วยงานอื่นที่ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- จัดหาพนักงานและคนงานให้แก่ผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของพนักงานและคนงาน
- จัดหาและก่อสร้างบรรดาสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ช่วงที่สอง ปี 1992-ปัจจุบัน การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเซินเจิ้นเป็นระบบมากยิ่งขึ้น จึงได้โอนย้ายบทบาทหน้าที่จาก GPC สู่เทศบาลเมืองเซินเจิ้นสามารถเป็นผู้บริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้แทน ซึ่งเท่ากับได้ถ่ายโอนอำนาจในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นคืนให้แก่เมืองเซินเจิ้น ดังนั้นเมืองเซินเจิ้นจึงเป็นองค์กรบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นในปัจจุบัน และองค์กรปกครองท้องถิ่นระดับอำเภอ แขวง และหมู่บ้านภายในเขต 4 อำเภอที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษก็กลับมาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของเทศบาลเมืองเซินเจิ้นดั้งเดิม

4.เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่เมืองชายแดนในประเทศอื่นๆ ในส่วนของเขตเศรษฐกิจพิเศษในบริเวณชายแดนเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษประเภทหนึ่งที่ใช้ความได้เปรียบของพื้นที่เมืองชายแดนในทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน จากงานวิจัยของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาได้ศึกษาตัวอย่างของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศที่น่าสนใจ ได้แก่ 1. เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศโปแลนด์ (Poland Special Economic Zones) 2. เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศในแถบแอฟริกาเหนือ โดยเฉพาะโมร็อกโค 3.เขตเศรษฐกิจพิเศษจีน - เวียดนาม (Cross border Economic Cooperation Zones at the China - Vietnam Border: CBEZ) 4. เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเม็กซิโก (Mexico Maquiladolas) 5. ระเบียงเศรษฐกิจสิงคโปร์ - มาเลเซีย (Singapore - Malaysia Economic Corridor: Iskandar Malaysia in Johor Bahru) พบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนในต่างประเทศที่เลือกศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้ (กรกรัณย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ, 2558)

1. ส่วนใหญ่เป็นเขตแปรรูปเพื่อการส่งออก มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงเงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ เพื่อสร้างการจ้างงาน ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้จาก Iskandar ซึ่งมีเป้าหมายที่กิจกรรมการบริการ (อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 32 ของเงินลงทุนใน Iskandar อยู่ในภาคอุตสาหกรรม โดยมีเงินลงทุนในภาคบริการเพียงร้อยละ 27 เท่านั้น)
2. ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดตั้งขึ้นในประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่า เพื่ออาศัยทุนจากประเทศที่อยู่ใกล้เคียง

3. การจำกัดพื้นที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารจัดการ เว้นแต่กรณีของเม็กซิโกที่กำหนดการยื่นขอจัดตั้ง Maquiladoras ที่ใดก็ได้โดยส่วนมากมีขนาดพื้นที่ไม่ได้ใหญ่มากนัก และยกเว้นกรณีของ Iskandar ซึ่งมีพื้นที่ 2,217 ตร.กม. แต่โครงการดังกล่าวเป็นโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษประเภทระเบียงเศรษฐกิจโครงการเดียวของมาเลเซีย

4. มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเฉพาะกิจกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก ยกเว้น Iskandar ที่มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่อผู้ประกอบการบริการ ที่ให้บริการภายในพื้นที่ที่กำหนด สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้มักอยู่ในรูปของการยกเว้นหรือลดภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้น VAT หรือภาษีสำหรับการนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต และการยกเว้นภาษีเงินปันผลสำหรับต่างประเทศ

5. อาจมีการผ่อนปรนการใช้แรงงานต่างประเทศ การถือครองกิจการโดยต่างประเทศ การถือครองที่ดินโดยต่างประเทศ และการโอนเงินกลับ

6. รูปแบบการบริหารจัดการโดยมากจะเป็นการบริหารจัดการโดยองค์กรหรือคณะกรรมการร่วมที่มีตัวแทนทั้งจากรัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลท้องถิ่น

7. ในบางกรณีจะมีการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่าง 2 ประเทศที่อยู่ติดกัน หรืออาจมีการให้ความช่วยเหลือในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานในเขตเศรษฐกิจพิเศษจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่สูงกว่า

จากกรณีตัวอย่างของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศสามารถสรุปบทเรียนถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนและประสบผลสำเร็จในเป้าหมายของพื้นที่ได้ ดังนี้

1. ด้านการกำหนดรูปแบบและพื้นที่ : มีการกำหนดรูปแบบและวัตถุประสงค์ของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ชัดเจนว่าต้องการให้ทำหน้าที่แบบใด เช่น พื้นที่การค้านำเข้า-ส่งออก พื้นที่แปรรูปเพื่อส่งออก พื้นที่การบริการ ฯลฯ และส่วนใหญ่การกำหนดพื้นที่จะมีขอบเขตชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการบริหารจัดการ

2. ด้านการจัดการองค์กร : สามารถแบ่งได้เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2 ระดับ ได้แก่ องค์กรระดับชาติ หมายถึงรัฐบาลส่วนกลางที่ริเริ่มนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ออกมา และองค์กรระดับพื้นที่ หมายถึงหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ระดับปฏิบัติการในพื้นที่

3) ด้านการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณ : แผนในการดำเนินนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษควรมี 2 แบบ ได้แก่ แผนแม่บท (Master Plan) ซึ่งจะเป็นภาพรวมของนโยบายทั้งหมด ว่ามอบหมายให้หน่วยงานใดปฏิบัติหน้าที่ หรือทำกิจกรรมใด ในกรอบเวลาเท่าไร และ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) เป็นแผนเพื่อดำเนินการในแต่ละมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

แต่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของบางประเทศจะวางแผนแบ่งเป็นช่วงเวลา เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษของมาเลเซียจะแบ่งเป็นช่วง 1-3 ปีแรก วางแผนและสร้างรากฐานการพัฒนา ได้แก่ โครงสร้าง

พื้นฐาน ระบบสาธารณสุขปโภค ฯลฯ ช่วง 4-8 ปีต่อมา เสริมความแข็งแกร่งและสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ และช่วง 9-18 ปีต่อมา เสริมความยั่งยืนและคิดค้นนวัตกรรม เป็นต้น

4. ด้านการพัฒนา : การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเริ่มจากการผลักดันนโยบายจากรัฐบาลกลางก่อน โดยเริ่มพัฒนาพื้นที่ด้วยโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาสาธารณสุขปโภคในพื้นที่เตรียมรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุน จนไปสู่การมอบอำนาจให้กับหน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาดำเนินการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

5) ด้านบทบาทหน่วยงานและการบริหารจัดการพื้นที่ : การเกิดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละพื้นที่เริ่มแรกรัฐบาลส่วนกลางเข้ามามีบทบาทในพื้นที่ในการผลักดันนโยบายและเริ่มพัฒนาในส่วนโครงสร้างพื้นฐานต่าง และต่อมาในเรื่องการบริหารพื้นที่ในการพัฒนาเมืองได้เริ่มให้บทบาทกับรัฐบาลส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะให้มีบทบาทมากขึ้นในการบริหารจัดการพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะมีการกำหนดกลไกในการดำเนินการร่วมกันทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และเอกชน จนสามารถจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะ และมีการวางกฎหมายเพื่อความอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการและการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะต้องมีการติดตามประเมินผลของการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ จากภาครัฐส่วนกลาง หรือจากหน่วยงานที่จัดตั้งมาตรวจสอบโดยเฉพาะ

2.4 งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองชายแดนในแวดวงวิชาการสาขารัฐศาสตร์ส่วนใหญ่จะออกมาอยู่ในรูปแบบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และอำนาจของรัฐในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์แทบจะไม่มีปรากฏชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมผ่านงานการศึกษาในเรื่องศักยภาพของพื้นที่และการบริหารจัดการรวมถึงการพัฒนาพื้นที่ภายในนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

2.4.1 กลุ่มงานศึกษาวิจัยด้านบทบาทภาครัฐในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดน ปรากฏงานศึกษาวิจัยดังนี้

ปฐวี โชติอนันต์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง รัฐกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของรัฐไทยกรณีศึกษา อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยมุ่งเน้นศึกษาไปที่การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของรัฐไทยภายใต้โครงการสร้างรัฐรวมศูนย์อำนาจแบบแยกส่วน และการกระจายอำนาจล่าช้าในบริเวณพื้นที่ชายแดน ซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ความมั่นคงของรัฐแต่ในปัจจุบันเป็นพื้นที่การค้าข้ามพรมแดนที่

สำคัญ ซึ่งมีข้อค้นพบจากการศึกษาว่า ในช่วงสงครามเย็นรัฐไทยได้ส่งหน่วยงานลงไปดูแลในพื้นที่เพื่อดูแลเรื่องความมั่นคง แต่กลับสร้างปัญหาเพิ่มขึ้น เนื่องจากหน่วยงานรัฐที่ส่งไปจากส่วนกลางขาดเอกภาพในการทำงาน และแต่ละหน่วยงานต้องขึ้นตรงกับส่วนกลางจึงมีปัญหาความขัดแย้งกันในการทำงาน แต่ในบางกิจกรรมหน่วยงานรัฐก็สามารถประสานงานกันได้ และที่สำคัญคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทในการแก้ปัญหามากที่สุดกลับมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ กำลัง และอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนโดยเฉพาะการจัดการเรื่องแรงงานผิดกฎหมายที่เป็นปัญหาสำคัญและกระทบกับความเป็นอยู่ในคนในท้องถิ่น ในขณะที่ปัญหาเกี่ยวกับแรงงานยังไม่ได้รับการแก้ไข แต่ท้องถิ่นเองก็ต้องเผชิญกับความท้าทายหรือปัญหาใหม่ๆ ที่ตามมาจากการขยายตัวของเมืองชายแดนภายใต้โครงสร้างของรัฐที่ไม่มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง

กนกวรรณ สังขกร (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งศึกษาวิจัยในพื้นที่เมืองชายแดนที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 เมือง ได้แก่ เมืองแม่สาย จ.เชียงราย, เมืองแม่สอด จ.ตาก, เมืองอรัญประเทศ จ.สระแก้ว และ เมืองหนองคาย จ.หนองคาย การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น และเก็บแบบสอบถามจากประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงนักท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการจัดการภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า จังหวัดหนองคายมีมูลค่าผ่านด่านศุลกากรมากที่สุด จังหวัดสระแก้วมีจำนวนนักท่องเที่ยวผ่านด่านเข้า-ออกมากที่สุด ผลกระทบจากการค้าและการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเมืองชายแดนแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังนี้ 1) ด้านสังคมทางบวก ได้แก่ เรื่องการศึกษา สาธารณสุข และคมนาคมการสื่อสารที่ดีขึ้น ทางลบ ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติด การค้าผิดกฎหมาย และการลักลอบเข้าเมือง 2) ด้านวัฒนธรรมทางบวก ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และคนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในทางลบ ได้แก่ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป เกิดการสูญเสีย ทอดทิ้งหรือทำลายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) ด้านเศรษฐกิจในทางบวก ได้แก่ มีการปรับปรุงแหล่งการค้า และแหล่งท่องเที่ยว ในทางลบ ได้แก่ ปัญหาการค้ำอกระบบ และการลักลอบนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่หนีภาษี 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ในทางบวก ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมคนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกรัก และหวงแหนธรรมชาติ มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของเมือง ส่วนในทางลบ ได้แก่ ปัญหาขยะ ปัญหามลพิษทางอากาศ และทางน้ำ เพราะฉะนั้นแนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นทางกายภาพของเมืองชายแดน ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาเมืองชายแดน ปรับปรุงพื้นที่พัฒนาการค้า การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานหลัก แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนการค้า และการท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก

วัชร ศรีคำ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และการเมืองในพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ โดยพื้นที่ที่ศึกษาคือพื้นที่ตลาดการค้า

ชายแดนที่อยู่ใกล้กับจุดผ่านแดนถาวรช่างจอม โดยบริเวณตลาดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้เข้าพื้นที่จากกรมธนารักษ์เพื่อสร้างตลาด และตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางและมีการลงนามเป็นเมืองคู่มิตรกันระหว่าง จังหวัดสุรินทร์กับจังหวัดอุดรเมียนเจยของประเทศกัมพูชา ในการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า พื้นที่ชายแดนได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐส่วนกลางกับอำนาจของคนท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจการตลาดมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาชายแดนช่องจอมให้ก้าวหน้า พื้นที่ชายแดนเป็นจุดเชื่อมต่อของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจโดยผ่านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการผ่อนปรนการควบคุมต่างๆ ในพื้นที่ ชายแดนเป็นพื้นที่ยกเว้นที่สามารถทำกิจกรรมบางประการที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่อื่นได้ กฎระเบียบที่ใช้ในพื้นที่ชายแดนจึงมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น การผ่อนคลายความเข้มงวดนั้นได้เอื้อให้เกิดการขยายตัวของการค้าชายแดน บทบาทของรัฐก็ต้องปรับเปลี่ยนมุมมองจากความมั่นคงของรัฐชาติมาสู่การคำนึงถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการกลายเป็นภูมิภาคเดียวกันของประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขต่างๆ เพื่อการเข้าถึงทรัพยากร เงินทุน แรงงานและตลาด เพื่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของพื้นที่ รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการแย่งชิง ต่อรองและเอื้อประโยชน์ระหว่างชาวบ้าน นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ นักลงทุนและผู้ค้าข้ามแดน

ณัฐพล ตันตระกูลทรัพย์ ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรรัฐและธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น พบว่า ภาคธุรกิจเอกชน (หอการค้าจังหวัด) มีบทบาทนำในการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยให้ความสนับสนุนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่าการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนยังไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นได้เท่าที่ควร ทำให้เศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นนั้นยังมีการเติบโตในลักษณะที่ต้องพึ่งตัวเองสูง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทคอยให้การสนับสนุน

นพพล อัครชาติ,วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และสมเกียรติ วันทะนะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและกระบวนการเพื่อการจัดตั้ง “นครแม่สอด” เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษแห่งใหม่ของประเทศไทย ซึ่งแนวคิดการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษในพื้นที่แม่สอด จ.ตาก เป็นแนวคิดที่ให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการตนเองโดยสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการเป็นประตูเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และมีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและรองรับการเจริญเติบโตของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญ

คือสามารถเป็นนครแม่สอดโมเดลเพื่อเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มเมืองชายแดนอื่นๆ โดยการศึกษานี้ได้เน้นไปที่กระบวนการดำเนินการและปัญหาของกระบวนการดำเนินการเพื่ออภิปรายเป็นข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดตั้งนครแม่สอดต่อไป ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากระบวนการดำเนินการของนโยบายนี้เกิดจากแนวคิดในการจัดตั้งให้แม่สอดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือการมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษโดยมีการกล่าวถึงมาหลายยุคสมัยรัฐบาล แต่มีนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่สุดคือเมื่อมีการร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอด พ.ศ..... ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2554 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การจะจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด” มีมิติด้านการเมือง (Politics) เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก ซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายจะถูกผลักดันโดยกลุ่มการเมืองท้องถิ่น แต่ก็จะถูกเปลี่ยนแปลงโดยนักการเมืองระดับชาติทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาพื้นที่แม่สอดสำหรับปัญหาในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษ คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง สรุปปัญหาโดยรวมคือ ปัญหาที่มาจากความไม่เห็นด้วยของผู้กำหนดนโยบาย การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่และขาดการตอบสนองความต้องการของประชาชน และปัญหาที่สำคัญอีกหนึ่งประเด็นคือการผลัดเปลี่ยนรัฐบาลบริหารประเทศบ่อยจึงส่งผลให้ขาดการดำเนินการที่ต่อเนื่องของนโยบาย ทำให้นโยบายต้องที่การปรับเปลี่ยนหรือเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่เดิม

2.4.2 กลุ่มงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ปรากฏงานศึกษาวิจัยดังนี้

ปารีชาติ อ่อนทิมวงศ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเมืองภายใต้นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ : ชุมชนชายแดนด่านสะเดา สรุปความจากการศึกษาได้ว่า ชุมชนชายแดนด่านสะเดาที่ตั้งอยู่บริเวณหน้าด่านศุลกากรมีลักษณะเป็นชุมชนตั้งใหม่ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของด่านศุลกากร ประกอบกับทำเลที่ตั้งที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและการเป็นพื้นที่ราบมีแหล่งน้ำเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นจากที่อื่นมาเกิดเป็นชุมชนใหม่ที่เติบโตอย่างรวดเร็วพร้อมกับการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง ในพื้นที่ชายแดนด่านสะเดามีข้อได้เปรียบคือการเป็นประตูการค้าเพื่อขนส่งสินค้าและสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยว อีกทั้งด่านสะเดายังมีมูลค่าการค้าชายแดนทางบกที่สูงที่สุดในประเทศ และมีทุนทั้งด้านวัฒนธรรมสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวที่ดีพร้อม จึงทำให้เศรษฐกิจในบริเวณดังกล่าวเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่เทศบาลก็เล็งเห็นถึงข้อจำกัดของการพัฒนาเมืองคือ เรื่องการขาดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างจริงจัง เรื่องการขาดแคลนพื้นที่ และการขาดแคลนงบประมาณ เนื่องจากเทศบาลสามารถจัดสรรงบประมาณตามจำนวนประชากรรายหัวแต่ไม่รวมถึงประชากรแฝง ทำให้การจัดบริการขั้นพื้นฐานของรัฐไม่เพียงพอต่อการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคม ต่อมาเมื่อพื้นที่ชุมชนชายแดนด่านสะเดาได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ซึ่งมีผลดีต่อเมือง คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ขนาดใหญ่ เช่นด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ การก่อสร้างถนน เป็นต้น แต่ก็มีข้อเสียที่อาจจะส่งผลในอนาคตคือการที่จะจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน ซึ่งมีความไม่เหมาะสมต่อศักยภาพของพื้นที่หลายประการ โดยผู้วิจัยได้มองว่านิคมอุตสาหกรรมจะกลายเป็นภัยคุกคามของชุมชนชายแดนด้านสะเดามากกว่าที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนในอนาคต

กิริยา กุลกลการ และ ณะพงษ์ โพธิปิติ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนกับการย้ายถิ่นของแรงงานไทยและแรงงานพม่า โดยเป็นการศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยและแรงงานพม่า ผลการศึกษานี้แบ่งการค้นพบออกเป็น ส่วนที่หนึ่ง การย้ายถิ่นในประเทศไทยเป็นการย้ายระหว่างจังหวัดใกล้เคียงมากกว่าจังหวัดที่อยู่ห่างไกล จำนวนผู้ย้ายถิ่นออกมีจำนวนมากจากเมืองต้นทางที่มีลักษณะที่มีประชากรจำนวนมาก ผลผลิตมวลรวมสูง และอัตราการว่างงานสูง และเมืองปลายทางที่มีผู้ย้ายถิ่นเข้ามีลักษณะที่มีประชากรจำนวนมาก ผลผลิตมวลรวมสูง และอัตราการว่างงานต่ำ ส่วนปัจจัยที่มีผลกับการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าเข้าสู่จังหวัดต่างๆ ได้แก่ ระยะห่างจากจังหวัดถึงชายแดนพม่า ผลผลิตมวลรวมกับจำนวนประชากร ในส่วนที่สองพบว่า การพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลให้ระยะทางไปสู่จังหวัดนั้นๆ สั้นลงและผลผลิตมวลรวมของจังหวัดสูงขึ้นทำให้มีจำนวนแรงงานย้ายถิ่นเข้าไปเพิ่มขึ้น การศึกษานี้พบว่าการลดลงของระยะทางและการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมวลรวมในอัตราเท่ากันมีผลให้แรงงานไทยย้ายเข้าสู่จังหวัดหนองคายสูงมากกว่าจังหวัดอื่นๆ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น และมีผลให้แรงงานต่างด้าวย้ายเข้าสู่จังหวัดตากและจังหวัดเชียงราย ดังนั้นภายใต้งบประมาณที่มีอยู่จำกัด รัฐบาลควรพัฒนาจังหวัดหนองคายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศไทยในประเทศที่อัตราสูงที่สุด สำหรับแรงงานต่างด้าวนั้นรัฐควรเน้นการพัฒนาจังหวัดตากและเชียงรายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการย้ายเข้าของแรงงานพม่าที่คาดการณ์ในระดับต่ำ รัฐจึงควรเข้าไปศึกษาจังหวัดเชียงรายอย่างจริงจังเพื่อลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายแรงงาน

สุณัฐวิทย์ น้อยโสภา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กลไกก้าวข้ามอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูลการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยมาจากแนวคิดที่มุ่งกระจายการพัฒนาด้วยกลยุทธ์ส่งเสริมการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว และการบริการต่างๆ ซึ่งภาครัฐได้ส่งเสริมและพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และไม่ใช้ภาษี นโยบายเชื่อมโยงระบบการผ่านศุลกากรกับประเทศเพื่อนบ้าน และการอนุญาตให้แรงงานต่างชาติ (ลาว, พม่า, กัมพูชา) เข้ามาทำงานแบบเข้าไปเย็นกลับหรือค้างแรมในประเทศไทยได้ ซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐนั้นเป็นแนวทางที่ทำให้การบริหารงานเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อศักยภาพในด้านการแข่งขันระหว่างประเทศของไทย

เจน กิตติรัตน์ไพบุลย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายเศรษฐกิจชายแดน: กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย ซึ่งเป็นการศึกษาถึงกระบวนการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจชายแดน

เขียนรายผ่านตัวแสดงคือกลุ่มผลประโยชน์ โดยวิเคราะห์ถึงบทบาทและพฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตัวแสดงภาครัฐซึ่งหมายถึงรัฐบาลในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นตัวแสดงที่สำคัญที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดนโยบายเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย รวมถึงกับภาคเอกชนคือหอการค้าจังหวัดเชียงรายเป็นแรงสนับสนุนให้นโยบายสามารถเกิดได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่สำหรับภาคประชาชนที่คาดว่าจะเป็นตัวแสดงที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายมากที่สุดยังขาดการมีส่วนร่วมและการรับรู้ข้อเท็จจริง

Doan Thi Thanh Mai (2010) ได้ศึกษาเรื่อง The Cross Border Trade and Its Impact on The Growth of Lao Bao Border Town, Quang Tri Province, Vietnam สรุปความได้ว่าเป็นการศึกษาทิศทางการค้าข้ามพรมแดนระหว่างเวียดนามและลาวในพื้นที่ด่านลาวบาว จังหวัดกวางจิ ประเทศเวียดนาม โดยพบว่าการค้าชายแดนของด่านลาวบาวที่เพิ่มขึ้นจากปัจจัยสำคัญคือ การก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษลาวบาวและพื้นที่เชิงพาณิชย์ในปี 1998 และยังมีการทำข้อตกลงขนส่งชายแดนและการดำเนินพิธีศุลกากรแบบ Single stop โดยปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลในเชิงบวกกับการเจริญเติบโตในพื้นที่ชายแดนลาวบาว ผลที่สังเกตได้ชัดเจนคือ การพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ลาวบาว คนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ลดความยากจน มีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ด้วย เช่น ช่องว่างของนโยบายการให้สิทธิพิเศษ การลักลอบขนสินค้า เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพจากรัฐบาลกลาง ร่วมกับการบริหารจัดการและปฏิบัติการของรัฐบาลท้องถิ่นของลาวบาว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานศึกษาวิจัยพบว่าการบริหารจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน ภาครัฐส่วนกลางมีบทบาทหลักในการพัฒนาและจัดการพื้นที่ผ่านกระบวนการนำนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเข้าไปในพื้นที่ชายแดน ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเป็นการพัฒนาเมืองในลักษณะหนึ่ง ซึ่งควรมีองค์ประกอบของเมืองตามที่เมืองๆหนึ่งควรมี ร่วมกับการสรุปบทเรียนการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจากต่างประเทศทำให้ได้ประเด็นในการศึกษาเรื่องการจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน ดังนี้

1) บทบาทของภาครัฐส่วนกลางที่นำนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้าไปสู่การพัฒนาและจัดการในพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดน โดยประกอบด้วย

- นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : การกำหนดรูปแบบของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และกำหนดพื้นที่ขอบเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ชัดเจนโดยใช้เขตการปกครองเดิมคือตำบลและอำเภอในการกำหนด

- การจัดการในเชิงสถาบัน (องค์กร) : มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อรับผิดชอบหลักในเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งระดับชาติ และระดับการขับเคลื่อนในพื้นที่

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : มีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่พิเศษในพื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเอื้อต่อการลงทุนหรืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- เป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : การดำเนินการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังว่าจะต้องการจากการขับเคลื่อนในพื้นที่ และกำหนดออกมาเป็นแผนแม่บท แผนดำเนินการปฏิบัติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

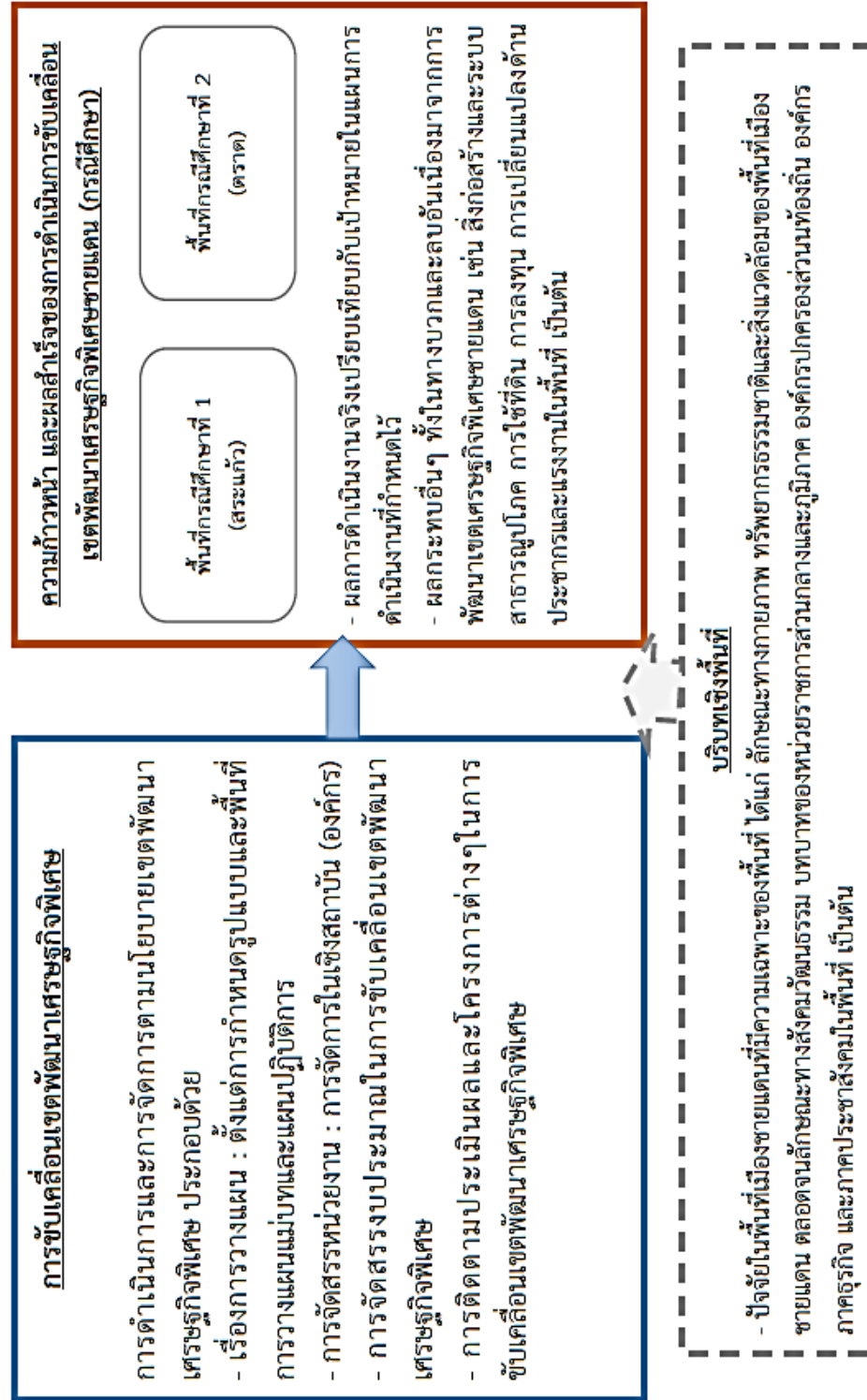
- งบประมาณที่จัดสรรเพื่อขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : ภาครัฐส่วนกลางได้จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และวางแผนงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะยาวต่อไป

- การติดตามประเมินผลนโยบายและโครงการต่างๆ ในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : บทบาทของหน่วยงานหรือองค์กรที่ดูแลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควรมีการติดตามและประเมินผลความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของนโยบายและโครงการต่างๆ ที่เป็นการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

2) บริบทเชิงพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมจะชี้ให้เห็นว่าเมืองชายแดนมีมิติที่พิเศษในด้านกายภาพและที่ตั้งของพื้นที่ อีกทั้งยังมีความเฉพาะตัวของด้านความมั่นคง ด้านสังคมวัฒนธรรม และที่สำคัญคือด้านเศรษฐกิจที่มีความได้เปรียบในการค้าการลงทุน รวมไปถึงบทบาทของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ซึ่งย่อมส่งผลต่อการพัฒนาและการจัดการพื้นที่เมืองชายแดนที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จากประเด็นในการทบทวนวรรณกรรม และงานศึกษาวิจัยข้างต้นทำให้สามารถสรุปออกเป็นกรอบความคิดในการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.5 กรอบความคิดในการศึกษา

บทที่ 3

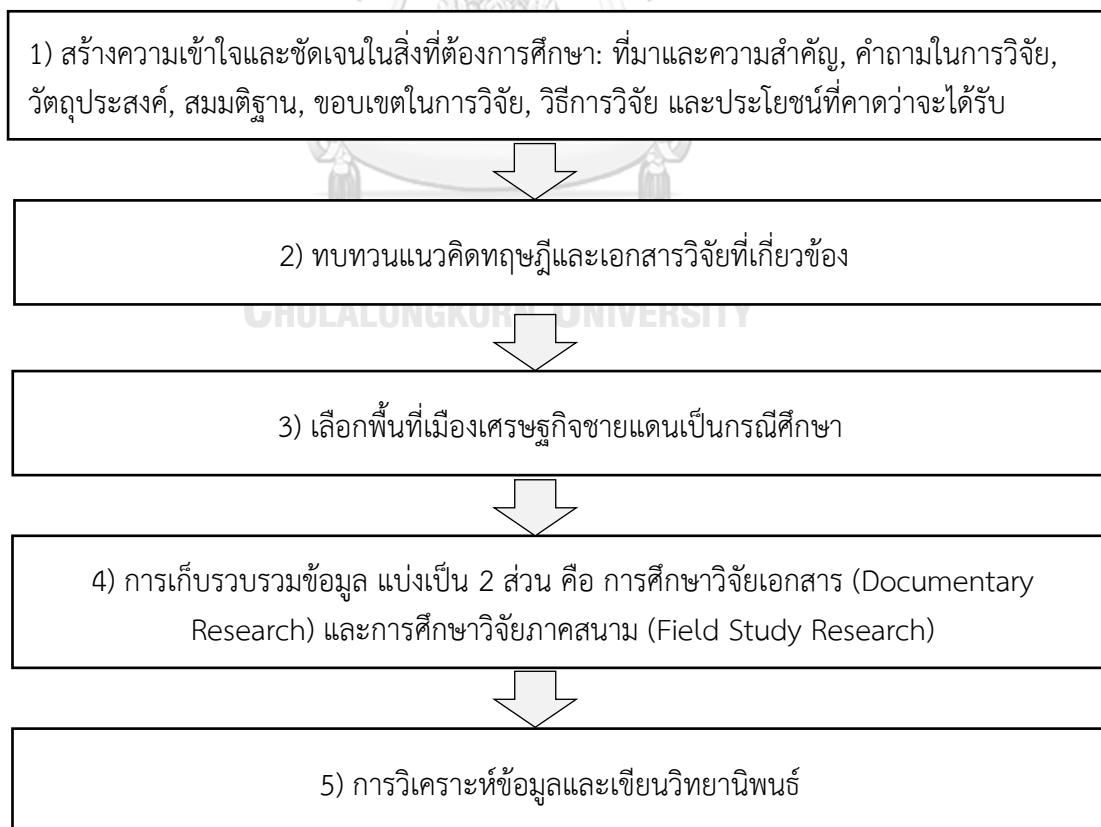
วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน” เป็นการศึกษาวิจัยโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยการเลือกกรณีศึกษาเพื่อมาเป็นภาพแทนที่วิเคราะห์ถึงผลสำเร็จที่จะส่งผลให้เกิดโอกาสในพื้นที่ และ อุปสรรคที่จะส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในพื้นที่

3.1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

ตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3- 1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

3.2 การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษา (Case Study) เป็นพื้นที่เมืองชายแดนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจำนวน 2 แห่ง โดยจากการศึกษาและทบทวนข้อมูลทางเอกสารในเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในประเทศไทย พบว่า ในปัจจุบัน (พ.ศ.2558) ได้มีการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนและดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และต่อมาคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้ประกาศให้พื้นที่เมืองชายแดนเพื่อกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ชัดเจนในระยะแรก และระยะที่สอง ทั้งหมด 10 จังหวัด ได้แก่

1. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก
2. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร
3. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว
4. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
5. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด
6. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย
7. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส
8. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
9. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม
10. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี

ในการเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนและข้อมูลพื้นฐานในแต่ละพื้นที่พบว่า จากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่งนั้น พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ประกาศในระยะแรกได้มีการขับเคลื่อนตามนโยบายที่ก้าวหน้ามากกว่าพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ประกาศในระยะสองอยู่มากจึงทำให้ตัดตัวเลือกเหลือเพียง เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก,เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร,เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว,เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบกับข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ³ และการเข้าสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สศช. พบว่า พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

³ ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สศช.,รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (เมษายน 2559),เอกสารอัดสำเนา.

สระแก้ว และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีบริบทเชิงพื้นที่ที่มีความคล้ายคลึงทางลักษณะที่ตั้งชายแดน กล่าวคือเป็นเมืองชายแดนที่อยู่ติดกับประเทศกัมพูชาเหมือนกัน ซึ่งทำให้มีการอนุมัติใช้ระบบแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับระหว่างไทย-กัมพูชาได้แล้วจากผลการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชาด้านการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและเส้นทางคมนาคม แต่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีการวางเป้าหมายของพื้นที่ที่ต่างกันซึ่งพิจารณาจากประเภทกิจกรรมเป้าหมายที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI โดยพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเน้นพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบจึงทำให้ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในทุกกลุ่มกิจการเป้าหมาย แต่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดเน้นพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการค้าส่ง ขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ และศูนย์กลางให้บริการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคจึงขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในบางกลุ่มกิจการเป้าหมายที่เป็นอุตสาหกรรมเบาเท่านั้น นอกจากนี้ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีโครงการนิคมอุตสาหกรรมโดยมีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้เช่าที่ดินเพื่อลงทุนในพื้นที่ตำบลป่าไร่ ส่วนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีบริษัทเอกชนเป็นผู้เช่าที่ดินในตำบลไม้รูดโดยตรงจากกรมธนารักษ์เพื่อลงทุนและพัฒนาพื้นที่ต่อไป

ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเป็นพื้นที่กรณีศึกษาเปรียบเทียบ โดยอาศัยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามหลักการ MAXMINCON ในการเลือกกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง ดังนี้

หลักการ MAX (Maximize systematic or experimental variance) คือการเพิ่มความแปรปรวนของตัวแปรตามอันเนื่องมาจากตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษาให้มีความแตกต่างกันมากที่สุด ผู้วิจัยได้พิจารณาจากเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยอาศัยข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมจึงทำให้ทราบว่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วคือการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบการผลิต ส่วนเป้าหมายที่เหมาะสมกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบบริการ ซึ่งเป้าหมายที่เหมาะสมนี้จะสอดคล้องกับข้อมูลในการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในทุกกลุ่มกิจการเป้าหมายจาก BOI ของทั้งสองพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วได้ขอรับการส่งเสริมในทุกกิจการเป้าหมาย (ยกเว้นการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิก) แต่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดได้ขอรับการส่งเสริมเพียง 4 เป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เท่านั้น

อีกทั้งในส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการลงทุนในพื้นที่ทั้งสระแก้วและตราดมีความแตกต่างกัน คือในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วเป็นโครงการลงทุนผ่านการบริหารจัดการ

ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แต่ในส่วนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเป็นโครงการการลงทุนของบริษัทเอกชนโดยตรง

หลักการ MIN (Minimize error variance) คือการลดอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อนหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวแปรในกรอบการวิจัย โดยการทำให้ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนนั้นมีค่าน้อยที่สุด โดยพิจารณากรณีศึกษาถึงบริบทเชิงพื้นที่ที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

1) ลักษณะที่ตั้งของกรณีศึกษาเป็นชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านประเทศเดียว จึงจับคู่เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจึงแบ่งออกเป็นกลุ่มคือ กลุ่มชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ (แม่สอด จ.ตาก-แม่สาย จ.เชียงราย-กาญจนบุรี) กลุ่มชายแดนติดต่อกับประเทศลาว (มุกดาหาร-หนองคาย-นครพนม) กลุ่มชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา (อรัญประเทศ จ.สระแก้ว-คลองใหญ่ จ.ตราด)⁴

2) การอนุมัติใช้ระบบแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับมีการลงนาม MOU ร่วมกันระหว่างไทย-กัมพูชาได้แล้วจากผลการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชาด้านการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและเส้นทางคมนาคม ทำให้เงื่อนไขการขับเคลื่อนด้านแรงงานเหมือนกันในพื้นที่อรัญประเทศ จ.สระแก้ว และ คลองใหญ่ จ.ตราด

หลักการ CON (Control extraneous variance) คือการควบคุมความแปรปรวนของตัวแปรตามอันเนื่องมาจากตัวแปรภายนอก โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ระหว่างกรณีศึกษา 2 เมืองเศรษฐกิจชายแดนที่ได้กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยเพื่อควบคุมตัวแปรที่อาจจะมามีอิทธิพลในกรณีศึกษา

3.3 วิธีและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่โดยแบ่งตัวข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง เอกสารระดับปฐมภูมิหรือขั้นต้น (Primary Sources) อาทิ เอกสารเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ กฎหมาย ร่างกฎหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-ปัจจุบัน เอกสารของหน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเอกสารจากภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดน เป็นต้น

⁴ ทั้งนี้ได้ตัดกลุ่มชายแดนที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียออกเนื่องจากพื้นที่สะเดา จ.สงขลา และนราธิวาส มีจำนวนแรงงานต่างด้าวและความต้องการแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีฝีมือมากกว่า

ส่วนที่สอง เอกสารระดับทุติยภูมิหรือชั้นรอง (Secondary Sources) อาทิ ข้อมูลจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความทางวิชาการต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รวมไปถึงฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์ออนไลน์ต่างๆ เป็นต้น

3.3.2 การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่ง การสังเกตการณ์ โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเพื่อศึกษาภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ประวัติศาสตร์และกิจกรรมทางด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจากการทำงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

รูปแบบที่สอง การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ทั้งจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งการสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และสามารถเข้าถึงข้อมูลในระดับลึก โดยผู้ศึกษาได้ใช้คำถามในรูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นชุดคำถามที่มีโครงสร้างเดียวกันในทุกการสัมภาษณ์

ชุดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

1. แนวทางการจัดการและการขับเคลื่อนของหน่วยงานของท่านในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของพื้นที่ จ.สระแก้ว และจ.ตราด เป็นอย่างไร (ทั้งในอดีต/ปัจจุบันและแผนในอนาคต)
2. บทบาทหน้าที่ที่หน่วยงานของท่านรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จ.สระแก้วและจ.ตราด มีอะไรบ้าง (โครงการ/กิจกรรม/งบประมาณ ฯลฯ)
3. ศักยภาพความพร้อมของหน่วยงานท่านในการดำเนินการตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จ.สระแก้ว และจ.ตราด มีเป็นอย่างไร
4. ศักยภาพความพร้อมของพื้นที่ จ.สระแก้ว และจ.ตราด ที่รองรับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนนั้น เป็นอย่างไร (ในความเห็นของท่านหรือหน่วยงานของท่าน)
5. การประสานงานและการดำเนินการร่วมขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และจ.ตราด เป็นอย่างไร และมีข้อจำกัดหรือไม่ อย่างไร (การประสานงานกับภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น และเอกชน)

6. ผลสำเร็จหรือข้อจำกัดในการดำเนินการการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และจ.ตราด มีอะไรบ้าง และมีแนวทางการรับมือหรือแก้ไขอย่างไร

สำหรับบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ศึกษาได้เลือกจากบุคคลที่เป็นตัวแทนหน่วยงานต่างๆ⁵ ที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดตราด โดยแบ่งกลุ่มของหน่วยงานที่มีบทบาทและเกี่ยวข้อง และรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3- รายชื่อหน่วยงานและบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)

ที่	หน่วยงาน	ชื่อ-ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
กลุ่มที่ 1 หน่วยงานจากส่วนกลาง		
1	สำนักยุทธศาสตร์การวางแผนและพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	- น.ส.จารุณันท์ สุทธิประภา (ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่) - ดร. เต็มทรัพย์ เตละกุล (ผู้อำนวยการส่วนชายแดน1 สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่)
2	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	- น.ส.หิรัณยา รุจารุกร (นักบริการการลงทุน ดูแลพื้นที่การนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว)
กลุ่มที่ 2 หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว		
1	สำนักงานจังหวัดสระแก้ว	- นายสุรชัย ต้นชัชวาล (ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด) - น.ส.สุณิษา สติมัน (นักวิเคราะห์สัมพันธ์)
2	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว	- นายพงศกร กัลยานุกูล (นักผังเมืองชำนาญการ)
3	ด่านศุลกากรอรัญประเทศ	- นายยุทธนา พูลพิพัฒน์ (นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ)
4	สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว	- นายสิทธิศักดิ์ ธารนัย (แรงงานจังหวัดสระแก้ว)
5	สำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้ว	- น.ส.วิไลวรรณ คณานันท์ (นักวิชาการแรงงานชำนาญการ รักษาการแทนจัดหางานจังหวัดสระแก้ว)

⁵ พิจารณาจากตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ , คำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 2400/2556 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว ในระดับพื้นที่ , คำสั่งจังหวัดตราดที่ 2481/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราด

ที่	หน่วยงาน	ชื่อ-ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
6	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว	- นายศุภกฤต พรคนาวิน (อุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว)
7	สำนักงานธนารักษ์จังหวัดสระแก้ว	- นายไชยยันต์ ยานตระกูล (เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ)
8	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว	- นางสาวจันทร์เพ็ญ สอนสมสุข (พาณิชย์จังหวัดสระแก้ว)
9	สำนักงานแขวงทางหลวงจังหวัดสระแก้ว	- คุณจินตนา แสงส่อง (หัวหน้างานสารสนเทศ)
10	สำนักงานแขวงทางหลวงชนบทจังหวัดสระแก้ว	- นายสัมพันธ์ คำฟุ้งหงษ์ (หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ)
11	สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว	- ร.ต.อ.หญิงเมอมีนทร์ โชติพริ้งสรรค์ (รองสารวัตรตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว)
12	อำเภออรัญประเทศ	- นายสวนิต สุริยกุล ณ อยุธยา (นายอำเภออรัญประเทศ)
13	เทศบาลเมืองอรัญประเทศ	- นายกรินทร์ คดีกำจร (รองนายกเทศมนตรีเมืองอรัญประเทศ)
14	เทศบาลตำบลป่าไร่	- นายอลงกรณ์ คำสุขดี (ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่)
15	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม	- นางพัฒนา รัตนธรรม (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม)
16	หอการค้าจังหวัดสระแก้ว	- นายวันชัย เกียรติดำรงวงศ์ (รองประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว)
กลุ่มที่ 3 หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดตราด		
1	สำนักงานจังหวัดตราด	- ดร.ประธาน สุรกิจบวร (รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด) - นางสาวคมกมล วิเชียรทอง (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด)
2	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด	- นายโรจน์ทนิทร์ โมระศิลป์ (นักผังเมืองปฏิบัติการ)
3	ด้านศุลกากรคลองใหญ่	- นายอนุชา สาครสุนนท์ (หัวหน้าฝ่ายบริการศุลกากรที่ 1 ศุลกากรคลองใหญ่)
4	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตราด	- น.ส.ทัศนีย์ สุวรรณรัตน์ (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ)

ที่	หน่วยงาน	ชื่อ-ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
5	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่	- นายอากาศ เจริญผล (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่)
6	เทศบาลตำบลคลองใหญ่	- นายวิระชาญ ประทีปาระยะกุล (นายกเทศบาลตำบลคลองใหญ่)
7	เทศบาลตำบลหาดเล็ก	- นายสมชาย กิมสร้อย (รองนายกเทศมนตรีตำบลหาดเล็ก)
8	องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด	- นายสุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากองค์ประกอบของวิธีการดำเนินการศึกษาดังที่ได้กล่าวมานั้นจะได้ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงกระบวนการในการดำเนินการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจะภาพแทนที่จะนำเสนอถึงผลสำเร็จที่จะส่งผลให้เกิดโอกาสในพื้นที่เมืองชายแดน และอุปสรรคที่จะส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในพื้นที่เมืองชายแดน

การวิเคราะห์จะนำเสนอในรูปแบบของเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Method) เพื่อให้เห็นถึงลักษณะของพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนและบทบาทของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการและการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จ รวมไปถึงข้อจำกัดในการจัดการและการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของกรณีศึกษา ได้แก่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมไปถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความก้าวหน้า ความสำเร็จ และข้อจำกัดที่แตกต่างกันของกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง

บทที่ 4

นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนของไทย

4.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยในอดีต

แนวคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2510 คือช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ตามนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อการส่งออก และการทดแทนการนำเข้า (Export-Promotion and Import-Substitution Investment Promotion Policies) โดยเน้นการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมการผลิตตามแนวคิดดั้งเดิม ในช่วงเวลาดังกล่าวมีการประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดข้างเคียงกับกรุงเทพฯ เช่น จ.สมุทรปราการ เป็นต้น ซึ่งต่อมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในลักษณะกำหนดเป็นเขตเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ไม่เน้นการส่งออก และไม่ได้เรียกว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษตรงๆ แต่มีการเรียกชื่ออื่นแทน เช่น เขตส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น โดยเขตดังกล่าวนี้มีการขยายออกไปพื้นที่ไกลจากกรุงเทพฯ มากขึ้นโดยลำดับ เช่น ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้เกิดเขตส่งเสริมการลงทุนใน จ.สระบุรี จ.ราชบุรี จ.นครราชสีมา เป็นต้น จากนั้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3-4 ก็เริ่มมีการขยายไปส่งเสริมการลงทุนไปสู่พื้นที่เมืองชายแดน เช่น จ.อุบลราชธานี จ.ปัตตานี จ.สงขลา เป็นต้น

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเห็นชัดเจนในฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เมืองชายแดนเริ่มได้รับความสำคัญอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนก็เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งภาครัฐได้ให้การสนับสนุนให้เปิดด่านการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมไปถึงพื้นที่เมืองชายแดนยังได้พัฒนาศักยภาพ/สมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อกระจายโอกาสทั้งทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากรในพื้นที่

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งต่อเนื้อมาจากฉบับที่ผ่านมา เรื่องการพัฒนาเมืองชายแดนได้ผนวกรวมกับการพัฒนาพื้นที่อนุภาคเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งด้านโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยการตั้งเขตเศรษฐกิจตามแนวชายแดน และสร้างความเข้มแข็งแก่เมืองที่เป็นศูนย์กลางของอนุภาคและเมืองชายแดนซึ่งมีศักยภาพทำหน้าที่เป็นประตูการค้าที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อมโยงสู่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศได้ รวมทั้งยังมีการเปิดติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศอาเซียน และนานาชาติมากขึ้นจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนเป็นรูปธรรมมากขึ้นจึงส่งผลให้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดบทบาทการ

พัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาคและเป็นประตูเศรษฐกิจที่จะสามารถเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านขนส่ง รวมถึงการสื่อสาร โทรคมนาคมที่กระจายอย่างทั่วถึง

ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) นอกจากประเด็นเรื่องความมั่นคงตามพื้นที่ชายแดนยังเน้นการเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกมิติภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ อีกทั้งเรื่องการพัฒนาพื้นที่และเมืองยังเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการจัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ของประเทศ เพื่อชี้แนะรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ในระดับประเทศ ภาค กลุ่มจังหวัด เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่หลัก ระดับภาค/และอนุภาค ควบคู่กับการพัฒนาระบบและศักยภาพชุมชน เช่น การวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพในพื้นที่ต่างๆ ทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงพื้นที่และชุมชนระดับต่างๆ อย่างเหมาะสม ตลอดจนมาตรการเสริมด้านการบริหารจัดการเพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติเพื่อเกิดการเชื่อมโยงกันในทุกภาคส่วน

จนมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจนเรื่องการทำหน้าที่เมืองชายแดนในฐานะเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนประตูการค้าโดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ความสำคัญทั้งด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาขีดความสามารถของพื้นที่เมืองชายแดน พัฒนาศักยภาพทางด้านบุคลากร/แรงงาน ซึ่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจะนำไปสู่การเชื่อมโยงภูมิภาคและเป็นความร่วมมือในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เพราะฉะนั้นในแผนฯ ดังกล่าวจึงไปประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงต่างๆ ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน

การประเมินสถานการณ์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้เน้นในเรื่องการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน/เขตเศรษฐกิจชายแดน มุ่งพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เมืองชายแดน สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน เพื่อเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ และจากการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงพบว่าความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งกรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Sub-region Economic Cooperation Program: GMS) , ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawaddy-Chao

Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) และกรอบแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) ทั้งนี้กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคดังกล่าวยังเป็นกลไกและพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อการลงทุนทั้งจากประเทศในและนอกภูมิภาคด้วย โดยการใช้ประโยชน์จากแนวจังหวัดที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับ GMS และต่อเนื่องไปถึงประเทศนอกภูมิภาคอื่นๆอีกด้วย อีกทั้งมหาอำนาจอย่างจีน ยังมีการวางแผนร่วมลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆ ในลาว พม่า และเวียดนามอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาที่ผ่านมาของประเทศไทยในเชิงรุกยังต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขความเสี่ยง เช่น ประเด็นเรื่องแรงงานที่จะขาดแรงงานที่มีทักษะ ประเด็นเรื่องการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ที่ยังขาดกลไกกลางในการบูรณาการแผนงานและโครงการในระดับพื้นที่ทำให้เสียโอกาสในการเชื่อมโยงระบบจากแนวจังหวัดต่างๆ ในอนุภูมิภาค ประเด็นความไม่พร้อมในการพัฒนาเมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจชายแดนของไทยตามแนวจังหวัดที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเนื่องขาดการวางแผนและบูรณาการ อีกทั้งประเด็นข้อจำกัดต่างๆ ที่ทำให้การขับเคลื่อนการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดนค่อนข้างล่าช้า และไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือด้านการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดนได้อย่างสมบูรณ์ เป็นต้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนภายในประเทศเป็นส่วนสำคัญยิ่ง และการใช้ศักยภาพความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมาเป็นจุดแข็งในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

จากการวางวัตถุประสงค์และเป้าหมายทำให้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีแนวทางการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างสูงสุด โดยการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวจังหวัดชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดน และเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ ซึ่งระบุถึงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านบริเวณเมืองชายแดนที่สำคัญ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในทุกๆด้านอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ภาพรวมเรื่องเมืองชายแดนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้บ่งบอกถึงสถานภาพและความสำคัญของพื้นที่เมืองชายแดนมีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ จากแต่ก่อนภาครัฐให้ความสำคัญกับพื้นที่เมืองชายแดนเป็นเพียงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคง และอธิปไตยของประเทศเป็นหลัก เน้นการป้องกันประเทศ จนปัจจุบันเริ่มเน้นบทบาทของพื้นที่เมืองชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนทำหน้าที่เป็นประตูการค้าเชื่อมโยงทั้งเข้ามาภายในประเทศและเชื่อมโยงสู่ภายนอกประเทศ ตลอดจนออกไปสู่อุภูมิภาค ภูมิภาคตามลำดับ จึง

ทำให้เกิดการพัฒนาในทุกๆด้าน เตรียมพร้อมทรัพยากรทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และบุคลากร/แรงงาน ตลอดจนระบบการจัดการบริหารต่างๆ ที่จะเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่เมืองชายแดนให้สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จได้

4.2 เขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐไทยในปัจจุบัน

เขตเศรษฐกิจพิเศษเริ่มจากนโยบาย “เมืองการค้าชายแดน” และการผลักดันโครงการภายใต้กลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank หรือ ADB) ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region Cooperation หรือ GMS) ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจาก ADB ทั้งในการให้ข้อเสนอแนะทางเทคนิคและกลยุทธ์ในการสร้างและดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาค อีกทั้งยังสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจ รวมไปถึงท่าเรือขนส่ง จุดกระจายสินค้า และตลาดปลายทางของทั้งอนุภูมิภาคเข้าด้วยกัน

จากโครงการของ ADB ทำให้ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมเพื่อใช้ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งส่งผลให้พื้นที่ชายแดนมีบทบาทสำคัญในการเป็น “ประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาค” โดยต้องเร่งพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้สามารถรองรับการลงทุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน เพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากการพัฒนา และบริหารจัดการผลกระทบอันอาจเกิดจากการพัฒนา อาทิ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน การลักลอบนำเข้า-ส่งออกสิ่งผิดกฎหมายข้ามพรมแดนเข้าสู่พื้นที่อื่นๆของประเทศ ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เพื่อรองรับการลงทุน เป็นการกระจายการลงทุนที่กระจุกตัวในพื้นที่ภาคกลางและสนับสนุนเป้าหมายของไทยในการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2559a) จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เริ่มแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ต่อมาได้กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์เพื่อผลักดันการพัฒนาในรูปแบบของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เหมาะสมกับประเทศไทยจากบทเรียนของเขตเศรษฐกิจชายแดนในประเทศอื่นๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษเน้นการผลิต เช่นเขตการแปรรูปส่งออก (EPZs) หรือ เขตการค้าเสรี (Free Zones) และเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการค้าบริการ ซึ่งเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่เป็นโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

นำร่องของ กนพ.⁶ และมติรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2556 สามารถแบ่งประเภทความเหมาะสมได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4- 1 พื้นที่และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจบริเวณชายแดนของไทย

เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิต		เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการค้า	
พื้นที่	ประเภทกิจกรรมการผลิต	พื้นที่	ประเภทกิจกรรมการค้า
แม่สอด จ.ตาก	อุตสาหกรรมเน้นการใช้แรงงานเข้มข้น เช่น สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง	สะเดา	การค้า บริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์
กาญจนบุรี		มุกดาหาร	บริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์
อรัญประเทศ		เชียงใหม่	บริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์ และจัดตั้งคลังสินค้า
เชียงใหม่	อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	เชียงใหม่	บริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์
สะเดา	อุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราและอาหารทะเล	ตราด	บริการประเภทท่องเที่ยว

ที่มา : สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2558)

เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิต : เพื่อดึงดูดแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกันเข้ามาทำงานในพื้นที่ แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรม และชะลอปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวทะลักเข้าสู่ตอนในของประเทศมากเกินไปและขยายตลาดไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้

เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการค้า : มุ่งเน้นกิจกรรมการค้าเพื่อเชื่อมโยงกับการผลิตหรือการค้า ณ จุดผ่านแดนมากกว่าการจัดทำเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจกรรมการค้าแบบรวมศูนย์ขนาดใหญ่ เน้นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและอาศัยศักยภาพในการเชื่อมโยงของจังหวัด โดยมีรูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 4- 2 รูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิตและเพื่อการค้า

	เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิต	เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการค้า
พื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - จำกัดพื้นที่ชัดเจน มีรั้วรอบขอบชิด - เน้นพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีแรงงานเพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> - จำกัดพื้นที่ชัดเจน แต่อาจจะมีความใหญ่กว่าเขตเศรษฐกิจเพื่อการผลิต - เน้นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและศักยภาพเชื่อมโยงของจังหวัด
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ในระยะสั้น เน้นการผลิตเพื่อส่งออก - ในระยะยาว เน้นการผลิตที่เชื่อมโยงกับฐานการผลิตของประเทศเพื่อนบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - การบริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์ - เขตปลอดอากรในพื้นที่ - การบริการด้านการท่องเที่ยว - การบริการด้านสุขภาพและการศึกษา

⁶ โปรดดูเพิ่มเติมในหัวข้อ 2.4.1

	เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิต	เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการค้าและบริการ
สิทธิประโยชน์ทางภาษี	- สิทธิตาม BOI สำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก	- สิทธิตาม BOI สำหรับกิจกรรมภายในพื้นที่ และจำกัดเฉพาะกิจกรรมบริการสำหรับลูกค้าต่างประเทศ
สิทธิประโยชน์ด้านแรงงาน	- ผ่อนปรนสัดส่วนการใช้แรงงานต่างด้าว - ผ่อนปรนการขึ้นทะเบียนของแรงงานต่างด้าว แต่จำกัดให้อยู่ในพื้นที่เท่านั้น	
สิทธิประโยชน์อื่นๆ	- อนุญาตการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศแต่ยกเว้นสิทธิประโยชน์ทางภาษี - ให้เงินอุดหนุนสำหรับอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการทำ R&D สร้างองค์ความรู้หรือสร้างเทคโนโลยี	- จัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนเพื่อการขายสินค้าบางประเภท หรือ duty free สำหรับการท่องเที่ยว - ให้เงินทุนสนับสนุนสำหรับธุรกิจที่สร้างสรรค์ หรือธุรกิจสร้างองค์ความรู้
รูปแบบการบริหารจัดการ	- คณะกรรมการร่วมโดยตัวแทนจากรัฐบาลกลาง ส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม - เน้นการใช้สายการทำงานเดิมของจังหวัด	
กลยุทธ์ระยะยาว	- การสร้างฐานการผลิตร่วมกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเพื่อนบ้าน - การส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ในกรณีอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น	- ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานด้านการบริการแทนการผลิตที่เน้นใช้แรงงานเข้มข้น

ที่มา : สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2558) ปรับแก้เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย

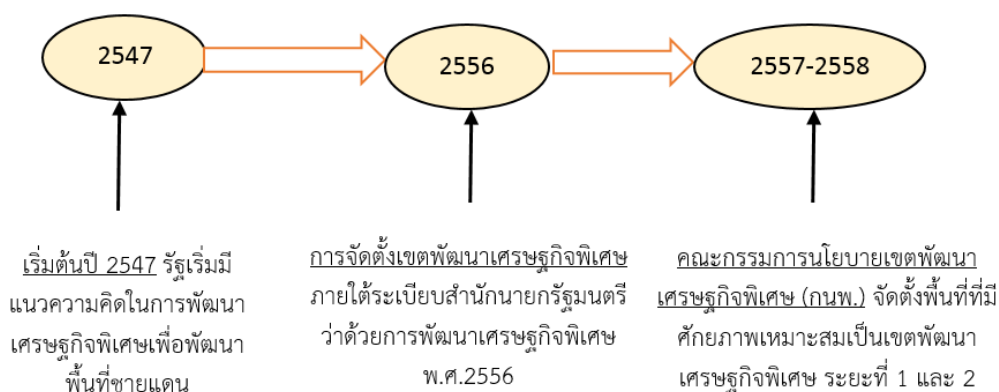
จากการศึกษาและข้อเสนอแนะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เหมาะสมประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการผลิตหรือการค้าและบริการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ศักยภาพของพื้นที่เมืองชายแดนและตำแหน่งที่ตั้งของเมืองชายแดนให้เป็นโอกาสในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นเป้าหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เมืองชายแดน และการบริหารจัดการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการดำเนินการบริหารจัดการ รวมถึงการพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคตร่วมกัน จนมาถึงช่วงการบริหารประเทศภายใต้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผน Roadmap เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และช่วยรักษาความมั่นคงของประเทศจึงได้ออกคำสั่งคณะรักษาความสงบ

แห่งชาติที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทยจึงเรียกว่า “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ”

ในคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้บอกวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยสรุป คือ การกำหนดพื้นที่และกำหนดเงื่อนไขหรือสิทธิประโยชน์เป็นการเฉพาะเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่แตกต่างกับพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศอันจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนหรือการประกอบการในพื้นที่ดังกล่าวโดยมีเงื่อนไขหรือสิทธิประโยชน์ที่กำหนดเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางเศรษฐกิจ เช่น การเก็บภาษีนิติบุคคลในอัตราที่ต่ำกว่าหากเข้ามาประกอบธุรกิจในพื้นที่ชายแดน เป็นต้น (ฐากร จุลินทร, 2558) โดยได้มอบหมายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินการศึกษาและดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาเพื่อวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับประเทศและระดับพื้นที่
- 2)หารือร่วมกับหน่วยงานในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว
- 3) เตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจและการรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนการพัฒนาในพื้นที่ชายแดน
- 4) ศึกษาตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศ
- 5) สํารวจพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและโอกาสการเชื่อมโยงไปยังประเทศในภูมิภาค
- 6) ประสานความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศกัมพูชาและประเทศมาเลเซียในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมกัน

ภาพที่ 4- 1 สรุปการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา

ที่มา สรุปโดยผู้วิจัย (2558)

4.3 ภาพรวมและข้อมูลของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

4.3.1 ภาพรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

หากจะกล่าวถึง “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ในประเทศไทยเกิดจากรัฐได้มีแนวคิดในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นและพัฒนามานานหลายรัฐบาลซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเมื่อปี พ.ศ.2547 สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้มีมติคณะรัฐมนตรี⁷อนุมัติให้สร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จ.ตาก เพื่อให้เมืองแม่สอดเป็นเมืองเศรษฐกิจและการค้าชายแดน และพัฒนามาสู่การจัดการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.... แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้รับการตั้งคำถามจากสังคมและคัดค้านจากหลายภาคส่วนทำให้ต้องชะลอการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษออกไป (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2558) จนสิ้นสุดสมัยของรัฐบาลชุดดังกล่าว ต่อมาได้มีการนำแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษมาทบทวนใหม่ในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เห็นชอบให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556 เพื่อกำหนดนโยบาย หลักการ และแนวทางในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ⁸ โดยมีหน่วยงานคือสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำหน้าที่ในการพิจารณาเพิ่มเติมรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

โดยทาง สศช.ได้ให้คำนิยาม “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” หมายความว่า บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จที่สอดคล้องกับระบบ ASEAN Single Window และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวได้เห็นชัดเจนมากขึ้นในสมัยรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ ที่มีคำสั่งให้แต่งตั้ง “คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.)” ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนและดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และจากนั้นมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในด้านต่างๆ ดังนี้⁹

⁷ อ่านเพิ่มเติมจาก สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, “สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 19 ตุลาคม 2547”, เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/admin/cab/cab-2547-10-19.html#9>

⁸ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2556

⁹ คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 และ 2/2558 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน

2) คณะอนุกรรมการศูนย์เบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง

3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

4) คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ

5) คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

6) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจระดับพื้นที่

กลไกการดำเนินงานของ กนพ. ได้วางหลักการดำเนินงานการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ดังนี้

- การดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายปัจจุบัน : โดยมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายส่งเสริมการลงทุน กฎหมายศุลกากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรมได้โดยเร็ว

- การกำหนดบทบาทภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างชัดเจน : โดยภาครัฐเป็นผู้ให้สิทธิประโยชน์ จัดเตรียมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงกฎระเบียบ ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุน และภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา

- การพัฒนาต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคงของประเทศ : โดยมีการรักษาพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้การพัฒนาเป็นที่ยอมรับและเกิดการพัฒนายั่งยืน รวมทั้งมีการบริหารจัดการและเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน

- การดำเนินการพัฒนาต้องมีความยืดหยุ่น : โดยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- การกำหนดพื้นที่พัฒนาตามเขตปกครอง : เช่น อำเภอ หรือตำบล เพื่อให้มีจุดยึดโยงทางภูมิศาสตร์ที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้อย่างสอดคล้องตรงกัน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

แต่อย่างไรก็ตามจากบทบาทหน้าที่หลักของการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการทำหน้าที่ของ กนพ. พบว่าเจ้าภาพหลักคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการของ กนพ. ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานการขับเคลื่อน

นโยบายฯ โดยทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับกระทรวง และระดับพื้นที่ นอกจากนี้ก็เป็นหน่วยงานที่ศึกษา วิจัยปัญหาอุปสรรค รวมถึงการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือ กนพ.¹⁰

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ของ กนพ. มีองค์ประกอบดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2559a)

- 1) การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
- 2) การให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุน
- 3) การจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านการลงทุน
- 4) การบริหารจัดการด้านแรงงานและการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุขและความมั่นคง
- 5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

- 1) การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

พื้นที่และขอบเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นนับว่าเป็นหัวใจสำคัญประการแรกที่จะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าและศักยภาพของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยในระยะแรกให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดน เนื่องจากรัฐบาลมีความประสงค์ในการจัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน และอาศัยศักยภาพของพื้นที่ชายแดนในการใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้านมาผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้ประโยชน์จากแรงงานต่างด้าว และใช้ประโยชน์จากที่ตั้งบนแนวระเบียงเศรษฐกิจเพื่อเข้าถึงตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน และสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจในภูมิภาค ในการประชุมครั้งที่ 1/2557 ของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 จึงได้คัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพเหมาะสมในการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศ โดยใช้**หลักเกณฑ์การพิจารณา** ดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2559a)

1. ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีความได้เปรียบ โดยเป็นพื้นที่ชายแดนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจที่ประเทศเพื่อนบ้านมีความพร้อมที่จะเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน ทั้งในด้านการคมนาคมขนส่ง และการอำนวยความสะดวกการผ่านแดน
2. พื้นที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนา ได้แก่
  - ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ และมีฐานการผลิตและฐานการลงทุนที่โดดเด่น หรือมีโอกาสในการขยายตัวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาค

¹⁰ สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสำนัก สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช., วันที่ 29 มิถุนายน 2559.

- มีปัจจัยการผลิตหรือมีความสามารถในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต (ที่ดิน วัตถุดิบ แรงงาน) และมีตลาดที่มีศักยภาพ

- มีความพร้อมและมีปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาในระดับดี เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบ-โลจิสติกส์ ศักยภาพของด้านบุคลากร เครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การอำนวยความสะดวกด้านการเงินและการลงทุน และความพร้อมด้านแรงงาน เป็นต้น

- ไม่มีปัญหาภัยพิบัติรุนแรง

- ไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

3. พื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเป็นพิเศษหรือเร่งด่วน เพื่อใช้ประโยชน์จากการพัฒนาในภูมิภาคที่เกิดขึ้นหรือมีแผนจะเกิดขึ้นในอนาคตหรือเป็นพื้นที่ที่ไทยได้ตกลงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อพัฒนาร่วมกันบนพื้นฐานของความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ หรือการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่ที่จะช่วยแก้ปัญหา/ข้อจำกัดของภูมิภาค/ประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ

4. ประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้การยอมรับและการสนับสนุน เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโดยตรงและเป็นผู้สนับสนุนให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนประสบความสำเร็จ โดยมีการจัดทำเวทีหารือและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่เพื่อประเมินผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งเตรียมแนวทางการป้องกันและลดผลกระทบดังกล่าว

5. ประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาหรือมีแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งไทยสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสการเชื่อมโยงภูมิภาคในบริบทประชาคมอาเซียน เชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศเพื่อนบ้าน

กนพ. ได้มีขั้นตอนการกำหนดขอบเขตพื้นที่ชายแดนที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เริ่มจากการนำข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ศึกษาและร่วมหารือกับทางจังหวัดต่างๆ ดำเนินการระดมความเห็นในทุกภาคส่วนในพื้นที่ และให้ทางจังหวัดจัดทำข้อเสนอขอบเขตพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พร้อมทั้งยื่นข้อเสนอขอบเขตพื้นที่ฯต่อ สศช. จากนั้น สศช. ได้รวบรวมข้อเสนอขอบเขตพื้นที่ฯ เสนอคณะกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมและพิจารณากำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะได้รับการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และหลังจากที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทางจังหวัดได้สำรวจข้อมูลขอบเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อ่อนไหวต่างๆรวมถึงพื้นที่ที่มีกระทบต่อความมั่นคงในแต่ละพื้นที่ชายแดน เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการ

เปิดเสรีด้านการลงทุนแล้ว รวมถึง กนพ. ได้พิจารณา และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก็ออกประกาศเพื่อกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในลำดับต่อไป

กนพ. ได้ประกาศพื้นที่เพื่อกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ชัดเจนแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะแรก จำนวน 5 พื้นที่ และระยะที่สองอีก จำนวน 5 พื้นที่ ดังนี้¹¹

ตารางที่ 4- 3เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศของ กนพ.

ที่	พื้นที่ SEZ	ขอบเขตของพื้นที่ฯ	ขนาดพื้นที่
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่หนึ่ง			
1	ตาก (3 อำเภอ 14 ตำบล)	- อำเภอแม่สอด ได้แก่ ตำบลท่าสายลวด ตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่กุ่ม ตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่สอด และตำบลมหาวัน - อำเภอพบพระ ได้แก่ ตำบลช่องแคบ ตำบลพบพระ และตำบลวาลี - อำเภอแม่ระมาด ได้แก่ ตำบลขะเนจื้อ ตำบลแม่จะรา และตำบลแม่ระมาด	1,419 ตร.กม. (886,847 ไร่)
2	มุกดาหาร (3 อำเภอ 11 ตำบล)	- อำเภอเมืองมุกดาหาร ได้แก่ ตำบลคำอาฮวน ตำบลนาสีนวน ตำบลบางทรายใหญ่ ตำบลมุกดาหาร และตำบลศรีบุญเรือง - อำเภอหว้านใหญ่ ได้แก่ ตำบลชะโนด ตำบลบางทรายน้อย ตำบลปงขาม และตำบลหว้านใหญ่ - อำเภอดอนตาล ได้แก่ ตำบลดอนตาล และตำบลโพธิ์ไทร	578.5 ตร.กม. (361,542 ไร่)
3	สระแก้ว (2 อำเภอ 4 ตำบล)	- อำเภออรัญประเทศ ได้แก่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่ - อำเภอวัฒนานคร ได้แก่ ตำบลฝักชะ	332 ตร.กม. (207,500 ไร่)
4	สงขลา (1 อำเภอ 4 ตำบล)	- อำเภอสะเดา ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์	552.3 ตร.กม. (345,187 ไร่)
5	ตราด (1 อำเภอ 3 ตำบล)	- อำเภอคลองใหญ่ ได้แก่ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก	50.2 ตร.กม. (31,375 ไร่)

¹¹ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และ 2/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2

ที่	พื้นที่ SEZ	ขอบเขตของพื้นที่ฯ	ขนาดพื้นที่
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่สอง			
6	หนองคาย (2 อำเภอ 13 ตำบล)	- อำเภอเมืองหนองคาย ได้แก่ ตำบลค้ายบกวาน ตำบลในเมือง ตำบลบ้านเตือ ตำบลพระธาตุบังพวง ตำบลโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์สว่าง ตำบลมณีชัย ตำบลเวียงคุก ตำบลสีกาย ตำบลหนองกอมเกาะ ตำบลหาดคำ และ ตำบลหินโงม - อำเภอสระใคร ได้แก่ ตำบลสระใคร	473.67 ตร.กม. (296,042 ไร่)
7	นราธิวาส (5 อำเภอ 5 ตำบล)	- อำเภอเมืองนราธิวาส ได้แก่ ตำบลโคกเคียน - อำเภอตากใบ ได้แก่ ตำบลเจ๊ะเห - อำเภอยี่งอ ได้แก่ และตำบลละหาร - อำเภอแว้ง ได้แก่ ตำบลลิ้ะจูด - อำเภอสุไหงโก-ลก ได้แก่ ตำบลสุไหงโก-ลก	235.17 ตร.กม. (146,995.62 ไร่)
8	เชียงราย (3 อำเภอ 21 ตำบล)	- อำเภอเชียงของ ได้แก่ ตำบลศรีเมือง ตำบลบุญเรือง ตำบลริมโขง ตำบลเวียง ตำบลศรีดอนชัย ตำบลสถาน และตำบลห้วยซ้อ - อำเภอเชียงแสน ได้แก่ ตำบลบ้านแซว ตำบลป่าสัก ตำบลแม่เงิน ตำบลโยนก ตำบลเวียง และตำบลศรีดอน มูล - อำเภอแม่สาย ได้แก่ ตำบลเกาะช้าง ตำบลบ้านด้าย ตำบลโป่งงาม ตำบลโป่งผา ตำบลแม่สาย ตำบลเวียง พางคำ ตำบลศรีเมืองชุม และตำบลห้วยไคร้	1,526.63 ตร. กม. (952,266.46 ไร่)
9	นครพนม (2 อำเภอ 13 ตำบล)	- อำเภอเมืองนครพนม ได้แก่ ตำบลกุรุคุ ตำบลท่าค้อ ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลในเมือง ตำบล บ้านผึ้ง ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลหนองญาติ ตำบลหนอง แสง และตำบลอาจสามารถ - อำเภอท่าอุเทน ได้แก่ ตำบลโนนตาล ตำบลรามราช และตำบลเวินพระบาท	794.79 ตร.กม. (495,743.75 ไร่)
10	กาญจนบุรี (1 อำเภอ 2 ตำบล)	- อำเภอเมืองกาญจนบุรี ได้แก่ ตำบลแก่งเสี้ยน และ ตำบลบ้านเก่า	260.79 ตร.กม. (162,993.75 ไร่)

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากคำสั่ง กนพ.

2) การสนับสนุนจากภาครัฐในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่เป็นกลไกในการตัดสินใจหลัก ได้แก่ คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) :ซึ่งจะมีหน่วยงานประสานงานหลักคือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล เริ่มตั้งแต่ ปี 2558-2560 เป็นการจัดสรรงบกลางและงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2559b)

งบประมาณ ปี 2558 : ได้รับการจัดสรรงบประมาณกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น จำนวน 2,377 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนแต่ละด้าน ซึ่งแยกเป็นโครงการสำคัญในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) โครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง (2) ด้านศุลกากร (C.I.Q.) (3) ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย (4) แหล่งน้ำ และ (5) การจัดทำแผนพัฒนา

งบประมาณ ปี 2559 : ได้รับงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับนโยบายเร่งด่วนสำคัญ โดยมี สศช. เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวง ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง และรัฐวิสาหกิจ มากกว่า 30 หน่วยงาน ซึ่งการจัดทำแผนบูรณาการฯ ปี พ.ศ. 2559 ให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก 3 เรื่อง ได้แก่ (1) การกำหนดขอบเขต/ประกาศพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ (2) การอำนวยความสะดวกนักลงทุนและจัดระบบสนับสนุนที่มีมาตรฐาน และ (3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่ครอบคลุม ทั้งการเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่โดยรอบ

นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการแผนบูรณาการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับการพัฒนาโครงการด้านอื่นๆ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม และมีแผนงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม คือ (1) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และ (2) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม

งบประมาณ ปี 2560 : ได้รับงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมี สศช. เป็นเจ้าภาพหลัก สำนักงบประมาณและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำแผนงาน/โครงการ โดยได้รับจัดสรรงบประมาณ ปี 2560 จำนวน 3,305 ล้านบาท มีเป้าหมายหลัก คือ จัดระบบโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงที่ได้มาตรฐานเพื่อจูงใจผู้ประกอบการมาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย 3 แนวทาง ได้แก่ (1) การให้ข้อมูลแก่นักลงทุน พัฒนาผู้ประกอบการ

และการประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชน (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ และ (3) การจัดระบบแรงงานและความมั่นคง

นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการแผนบูรณาการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับการพัฒนาโครงการด้านอื่นๆ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมอีกจำนวน 7,973 ล้านบาท โดยมีแผนงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม คือ (1) แผนงานบูรณาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรเป็นเจ้าภาพหลัก) และ (2) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กรมทรัพยากรน้ำ และกรมชลประทานเป็นเจ้าภาพหลัก)

ตารางที่ 4- 4 งบประมาณที่จัดสรรเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (2558-2560)

ปีงบประมาณ	รายละเอียดงบประมาณ	จำนวนงบฯ
2558	เป็นงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น	2,377 ล้านบาท
	- ด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง	- 874 ล้านบาท
	- ด้านด้านบุคลากร (C.I.Q.)	- 1,027 ล้านบาท
	- ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย	- 164 ล้านบาท
	- ด้านแหล่งน้ำ	- 302 ล้านบาท
	- ด้านการจัดทำแผนพัฒนา	- 36 ล้านบาท
2559	งบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	6,168 ล้านบาท
	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ	- 5,567 ล้านบาท
	- การกำหนดขอบเขตและประกาศพื้นที่ SEZs	- 509 ล้านบาท
	- การอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนและจัดระบบสนับสนุน	- 92 ล้านบาท
	โครงการด้านอื่นๆ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	690 ล้านบาท
- แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	- 509 ล้านบาท	
- แผนงานบูรณาการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม	- 92 ล้านบาท	
2560	งบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	3,305 ล้านบาท
	- การให้ข้อมูลแก่นักลงทุน	- 22 ล้านบาท
	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม	- 3,085 ล้านบาท
	- การจัดระบบแรงงานและความมั่นคง	- 198 ล้านบาท
	แผนงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม	7,973 ล้านบาท
- แผนงานบูรณาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์	- 6,961 ล้านบาท	
- แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	- 1,013 ล้านบาท	

ที่มา สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช. (2559)

จากแผนการจัดสรรงบประมาณตามแผนฯดังกล่าวทำให้เห็นว่าเป็นการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และเน้นงบประมาณส่วนใหญ่ไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษาพื้นที่ที่เหมาะสมในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ด้านการจัดการแรงงาน ฯลฯ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 พื้นที่ให้มีศักยภาพที่เหมาะสม

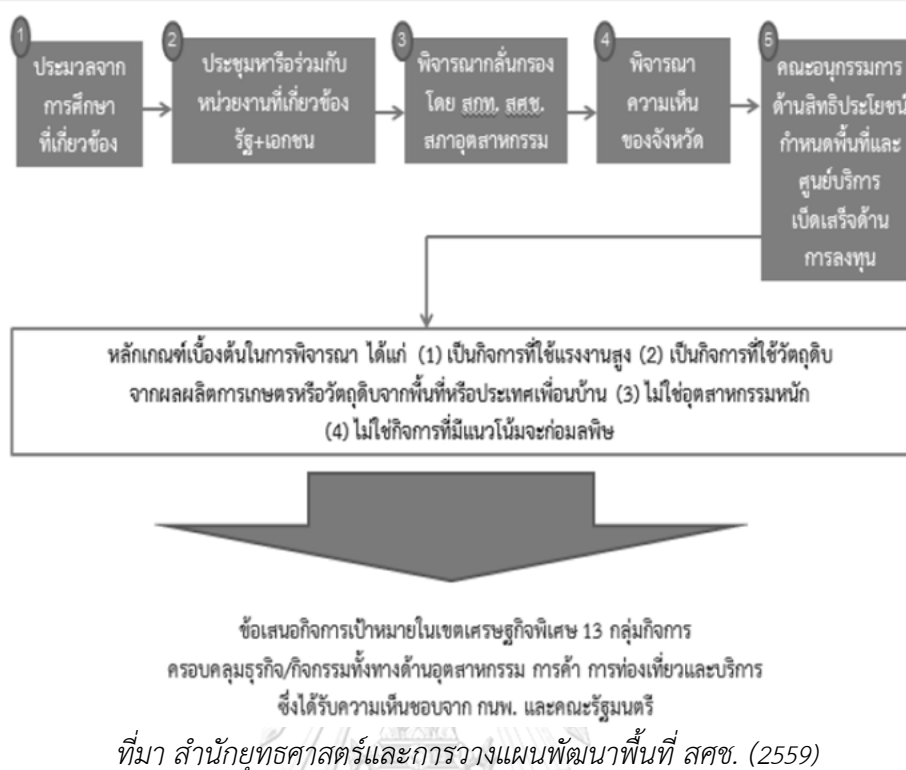
สำหรับบทบาทในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจากภาครัฐสามารถแยกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การส่งเสริมการลงทุน (สิทธิประโยชน์)

ตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้เน้นเรื่องการส่งเสริมการลงทุนและอำนวยความสะดวกการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยได้ให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ กับนักลงทุน เพื่อกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันได้เปิดให้เอกชนขอรับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนได้แล้ว โดยสามารถแบ่งสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานต่างๆ ได้ดังนี้

1) การส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) หรือ BOI กำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มกิจการทั้งกรณีกิจการทั่วไปตามบัญชีประเภทของ BOI และกลุ่มกิจการเป้าหมายที่สามารถขอการส่งเสริมจาก BOI ได้นั้น ทาง กนพ. ได้พิจารณากลุ่มกิจการเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้ดำเนินการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามข้อเสนอของอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนซึ่งมีการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุด โดยมีขั้นตอนการพิจารณาเป้าหมาย ดังในแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 4- 2 ขั้นตอนการพิจารณากลุ่มกิจการเป้าหมายที่จะได้รับการส่งเสริมจาก BOI

สำหรับกลุ่มกิจการเป้าหมายในระยะที่หนึ่งจำนวน 13 กลุ่มอุตสาหกรรม 62 ประเภท¹² และ ต่อมาได้มีการกำหนดกิจการเพิ่มเติมอีก 10 กลุ่มอุตสาหกรรม¹³ (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 1)

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service: OSS) ใน พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 พื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนในการลงทุนใน พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการเบ็ดเสร็จในการให้ข้อมูลต่างๆ และ ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยื่นขอใบอนุญาตต่างๆ¹⁴ ซึ่งเชื่อมโยงกับศูนย์ ประสานการบริการด้านการลงทุน หรือ One Start One Stop Investment Center (OSOS) ใน ส่วนกลางและยังจัดตั้งศูนย์บริการ SMEs แบบครบวงจร (SMEs OSS) ใน 6 จังหวัด ได้แก่ ตาก สระแก้ว ตราด มุกดาหาร สงขลา และหนองคาย และเตรียมขยายให้ครบทั้ง 10 พื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ

¹² ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 1/2558-5/2558

¹³ ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 12/2558-21/2558

¹⁴ อ่านเพิ่มเติมได้จาก ศูนย์ประสานการบริการด้านการลงทุน, "เกี่ยวกับเรา", เข้าถึงได้จาก <http://osos.boi.go.th/index.php?page=about>

2) การส่งเสริมการลงทุนนอกเหนือจาก BOI ได้แก่ สิทธิประโยชน์จากกรมสรรพากรให้สิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการของกรมสรรพากรในการส่งเสริมการลงทุนจากหน่วยงานอื่นๆของรัฐได้ กำหนดสิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี¹⁵ ซึ่งทางกรมสรรพากรได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการลดอัตราภาษีในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยให้บังคับใช้ตั้งแต่ 10 กันยายน 2558 – 31 ธันวาคม 2560¹⁶

สิทธิประโยชน์จากกรมศุลกากรผ่อนปรนเงื่อนไขจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนและเขตปลอดอากรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยลดจำนวนเงินทุนจดทะเบียนของผู้จัดตั้งฯ จากเดิม 10 ล้านบาท เหลือ 5 ล้านบาท หรือตามที่อธิบดีกรมศุลกากรเห็นสมควร และมอบอำนาจให้ศุลกากรในพื้นที่อนุมัติหรืออนุญาต¹⁷

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) หรือ EXIM Bank ได้มีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยย้ายฐานการผลิตเข้าไปลงทุนหรือขยายกิจการที่ดำเนินการอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ นิคมอุตสาหกรรม และจังหวัดชายแดน ทั้งภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคบริการ เช่น คลังสินค้า ศูนย์กระจายสินค้าโดยได้จัดสินเชื่อระยะยาว 15 ปี อัตราดอกเบี้ยพิเศษในปีที่ 1 Prime rate - 2.50% ต่อปี ปีที่ 2-8 Prime rate - 1.50% ต่อปี และปีที่ 9-15 Prime rate - 1.00% ต่อปี และยังสามารถรับวงเงินหมุนเวียนระยะสั้นเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถขอรับบริการได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560¹⁸

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ได้ให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการเขตอุตสาหกรรมทั่วไป และเขตประกอบการเสรี โดยแบ่งสิทธิประโยชน์เป็นด้านภาษีอากรที่จะได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ฯลฯ และสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร เช่น อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม อนุญาตให้นำแรงงานต่างด้าวเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตให้ส่งเงินออกไปนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ตั้งแต่ พ.ศ.2558 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเบื้องต้นโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเบื้องต้นของโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

¹⁵ พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราภาษีอากร ฉบับที่ 591 พ.ศ.2558

¹⁶ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 262) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการลดอัตราภาษีเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

¹⁷ ประกาศกรมศุลกากรที่ 154/2558 เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติผู้จัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนและเขตปลอดอากรในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

¹⁸ อ่านเพิ่มเติมได้จาก ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.), "สินเชื่อเพื่อการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ", เข้าถึงได้จาก <http://www.exim.go.th/th/services/Economic.aspx?type=hls2>

ทั้งในมิติกายภาพ (การจัดผังพื้นที่ การออกแบบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม) มิติการเงิน (การลงทุน ผลตอบแทน) มิติการจัดการ (รูปแบบการลงทุน การบริหารจัดการ) มิติการตลาด (การสนองตอบต่อนโยบายของภาครัฐและลูกค้า การรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย) เพื่อนำผลการศึกษามาได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจดำเนินการ และดำเนินการขอเช่าพื้นที่เพื่อการลงทุนต่อไป

ประเด็นที่สอง โครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนที่สำคัญ

โครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนมีความสำคัญอย่างยิ่งกับพื้นที่เมืองชายแดนที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพราะหากโครงสร้างพื้นฐาน¹⁹และด้านชายแดนมีศักยภาพพร้อมในการให้บริการจะส่งผลให้เป็นพื้นฐานของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนในพื้นที่ให้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์จากการมีโครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนที่มีศักยภาพ และศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนในแต่ละพื้นที่มีความพร้อมอยู่แต่เดิมที่แตกต่างกัน ซึ่งภาครัฐจะเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามาจัดโครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนให้พร้อม โดยปัจจุบันรัฐบาลได้มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรตลอดจนสาธารณูปโภคให้กับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 2 ระยะเวลา และจากการประชุมของอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ครั้งที่ 2/2558 ได้จัดทำแผนโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง ในเบื้องต้นมีแผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรระยะเร่งด่วน ปี 2558-2559 (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 2)

แต่อย่างไรก็ตามความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น ภาครัฐตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้มีการจัดให้บริการ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะได้รับการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และในบางรายโครงการก็กลับมาเร่งรัดดำเนินการอย่างเร่งด่วนเมื่อมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงต้องดูรายละเอียดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเป็นรายพื้นที่

ประเด็นที่สาม การกำหนดพื้นที่และการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์

เมื่อคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้ประกาศขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งระยะแรกและระยะที่สอง รวม 10 พื้นที่แล้วจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดหาพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยว หรือการอื่นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมไปถึงพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรม โดยให้ที่ดินตกเป็นของราชพัสดุ ซึ่งให้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพที่ดินในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

¹⁹ โครงสร้างพื้นฐาน ในงานวิจัยนี้หมายถึง 1) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในเรื่องการคมนาคม เช่น ถนน รถไฟ ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ 2) โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในเรื่องสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ

ประกอบด้วย ตำบลท่าสายลวด จังหวัดตาก ,ตำบลคำอาฮวน จังหวัดมุกดาหาร ,ตำบลป่าไร่ จังหวัดสระแก้ว ,ตำบลไม้รูด จังหวัดตราด ,ตำบลสระใคร จังหวัดหนองคาย และตำบลสำนักขาม จังหวัดสงขลา โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินให้กรมธนารักษ์จัดให้หน่วยงานของรัฐใช้ประโยชน์ หรือจัดให้มีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนเช่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่พัฒนา²⁰

ในแต่ละพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่กำหนดทั้ง 10 พื้นที่มีการดำเนินการในพื้นที่แตกต่างกันไป จากการประชุมคณะกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ ครั้งที่ 1/2559²¹ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังได้กำหนดผลประโยชน์ตอบแทนการเช่าและค่าเช่าที่ดินราชพัสดุในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วยอัตราค่าเช่าและค่าธรรมเนียมการจัดให้เช่า ซึ่งได้มีการปรับลดค่าธรรมเนียมการจัดให้เช่าลงกึ่งหนึ่งจากอัตราเดิมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2558 เพื่อให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้นสำหรับการลงทุนและพัฒนาในพื้นที่ของภาคเอกชน (*อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 3*)

กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการคัดเลือกผู้พัฒนาพื้นที่เพื่อการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเปิดประมูลให้เอกชนเสนอโครงการเพื่อเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ดังนี้²²

1. เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย ทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท
2. กรณีกิจการร่วมค้า ทุนจดทะเบียนรวมกันไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท
3. ผลงานที่ประสบความสำเร็จย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี หรือประสบการณ์ในการพัฒนา

ที่ดินลักษณะนิคม อย่างน้อย 1 โครงการ

จากการสำรวจพื้นที่ที่จะใช้ประโยชน์จะควบคู่กับการสำรวจเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านชายแดนร่วมด้วย ซึ่งในบางพื้นที่ได้เสนอโครงการในการทำผังเมืองและขอจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการในการออกแบบก่อสร้างและเวนคืนที่ดิน ฯลฯ อีกทั้งยังมีโครงการสำรวจพื้นที่เพื่อประเมินความคุ้มค่าการลงทุนจากการนิคมอุตสาหกรรมรวมถึงบริษัทเอกชน โดยต้องจึงต้องดูรายละเอียดเป็นรายพื้นที่

ประเด็นที่สี่ ด้านแรงงานและศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน

การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เมืองชายแดน เป็นการเอื้อประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวในกระบวนการผลิตในพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งแรงงานชาวไทยอาจจะไม่เพียงพอต่อ

²⁰ อ่านเพิ่มเติมได้จาก คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ 1/2557 เรื่องการจัดการที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

²¹ อ่านเพิ่มเติมได้จาก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, “รวม.มท. เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการด้านการจัดหาที่ดินฯ ครั้งที่ 1/2559 เพื่อติดตามความคืบหน้าและพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” ,เข้าถึงได้จาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-42-33/item/99187-id-99187>

²² กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ,อ้างแล้ว

กิจการอุตสาหกรรมที่จะจัดตั้งในพื้นที่พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงจำเป็นต้องอาศัยแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในพื้นที่ดังกล่าวร่วมด้วย ดังนั้นคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในส่วนของคณะกรรมการศูนย์เบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง จึงมีการบริหารจัดการแรงงานเพื่อสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ครอบคลุมการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2559a)

- **การอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแบบไป-กลับ** : คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดระบบการจ้างงานคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับและแบบฤดูกาล ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงานได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้โดยใช้บัตรผ่านแดนเป็นเอกสารประกอบการขอใบอนุญาตทำงาน ทั้งนี้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้อำนวยความสะดวกการข้ามแดนของแรงงานโดยนำเทคโนโลยีระบบควบคุมการผ่านแดน (Border Control System) - Immigration Card มาประยุกต์ใช้สำหรับบัตรตรวจผ่านแดนของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ในขณะที่เดียวกันกระทรวงการต่างประเทศต้องเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อแก้ไขความตกลงว่าด้วยการข้ามแดน เพื่อให้แรงงานของเมียนมา ลาว และกัมพูชาสามารถเข้ามาทำงานในขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจนและมีระยะเวลาพำนักในจังหวัดชายแดนตามที่กำหนดร่วมกัน โดยปัจจุบันได้มีการลงนามกับทางประเทศกัมพูชาเรียบร้อยแล้ว โดยให้แรงงานกัมพูชาที่ถือบัตรผ่านแดนที่ทำตามเงื่อนไขการทำงานแบบไป-กลับ และแบบตามฤดูกาลจะได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่กำหนด (จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด) เป็นเวลา 30 วันต่อครั้ง²³

- **การพัฒนาฝีมือแรงงาน** : กระทรวงแรงงานพัฒนาฝึกอบรมฝีมือแรงงานไทยและต่างด้าวเพื่อให้ความสามารถสอดคล้องตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดการฝึกอบรมให้แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในพื้นที่ รวมถึงจัดทำคู่มือการออกใบอนุญาตทำงานให้คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับหรือตามฤดูกาล

- **การตรวจและประกันสุขภาพแรงงานสำหรับแรงงานต่างด้าวและผู้ติดตามที่อยู่ในประเทศไทย** : กระทรวงสาธารณสุขกำหนดมาตรการและแนวทางการดำเนินงานตรวจสุขภาพและ

²³ อ่านเพิ่มเติมได้จาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "สรุปความก้าวหน้าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ถึง มกราคม 2559" เข้าถึงจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5200

ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว สำหรับคนต่างด้าว 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนต่างด้าวในประเทศไทย พร้อมผู้ติดตาม 4 สัญชาติ คือ เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และ กลุ่มคนต่างด้าวตามแนวชายแดนแบบไป-กลับ พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขให้แรงงานต่างด้าวในไทยทุกรายต้องตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดยสถานบริการของรัฐ และทำประกันสุขภาพในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย ตลอดจนออกประกาศเพื่อกำหนดอัตราค่าบริการการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในกลุ่มเป้าหมาย

- **การคุ้มครองแรงงาน** : กระทรวงแรงงานเน้นสร้างเครือข่ายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิด้านแรงงาน ในการป้องกันตนเองเรื่องยาเสพติดและการเข้าถึงบริการสุขภาพ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจของแรงงานไทยและต่างด้าวให้เข้าใจสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยถูกหลักอาชีวอนามัย และมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกต้องลักษณะ

จากการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้ง 4 ประเด็นหลักนั้นเป็นแนวทางการขับเคลื่อนในพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 พื้นที่เหมือนกัน แต่จะมีรายละเอียดแตกต่างกันไปเมื่อมีการดำเนินการจริงในพื้นที่

4.3.2 ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เพื่อเลือกกรณีศึกษา

เนื่องด้วยการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษผ่านพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่สำหรับการเลือกกรณีศึกษาต่อไปในบทที่ 4 ประกอบด้วย

1) พื้นฐานทางเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ในพื้นที่ชายแดนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจำนวนทั้ง 10 แห่ง จะมีมิติทางเศรษฐกิจที่สำคัญเนื่องจากมีมูลค่าของการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีมูลค่ามหาศาล²⁴ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน และเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการจัดการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่อาจจะแตกต่างกันตามโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจนั้นๆ²⁵

- มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ในจังหวัดที่มีเมืองชายแดนถูกจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พบว่า จังหวัดสงขลามีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) สูงที่สุด (219,329 ล้านบาท)

²⁴ ข้อมูลจากกรมการค้าระหว่างประเทศ มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2557 มูลค่า 987,520 ล้านบาท และปี 2558 มูลค่า 1,001,240 ล้านบาท

²⁵ ข้อจำกัดของข้อมูลคือ ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลรวมของจังหวัด ซึ่งไม่พบการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการในรายพื้นที่ที่จัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

บาท) รองลงมาคือ เชียงราย (95,995 ล้านบาท) กาญจนบุรี (87,101 ล้านบาท) ตาก (44,340 ล้านบาท) นครพนม (38,854 ล้านบาท) นราธิวาส (37,982 ล้านบาท) ตราด (36,999 ล้านบาท) สระแก้ว (35,997 ล้านบาท) หนองคาย (34,621 ล้านบาท) และมุกดาหาร (22,322 ล้านบาท) ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยรวมเศรษฐกิจของทั้ง 10 จังหวัดมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 3 และ 4)

- โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัด

โครงสร้างทางเศรษฐกิจในทั้ง 10 จังหวัด ต่อขนาดของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) จะทำให้เห็นได้ว่าในแต่ละจังหวัดมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอย่างมาก แต่ส่วนใหญ่โครงสร้างเศรษฐกิจจะมีการผลิตในภาคเกษตรกรรมมากกว่าด้านอื่นๆ ยกเว้นในจังหวัดกาญจนบุรี และสงขลาที่มีการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าด้านอื่นๆ เช่น จังหวัดเชียงรายมีการผลิตเน้นในด้านการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 37.64 ของ GPP ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีการผลิตที่ร้อยละ 5.24 ของ GPP ส่วนในจังหวัดกาญจนบุรีมีการผลิตในภาคอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 26.95 ของ GPP ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีการผลิตที่ร้อยละ 23.98 ของ GPP เป็นต้น (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 5 และ 6)

- มูลค่าการค้าชายแดน

มูลค่าการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ได้แก่²⁶

1) การค้าชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย ในปี 2558 มีมูลค่า 485,758.96 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48.52 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยรวม ลดลงร้อยละ 4.31 เมื่อเทียบกับปี 2557 แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 250,049.00 ล้านบาท และการนำเข้ามูลค่า 235,709.87 ล้านบาท ประเทศไทยได้ดุลการค้า 14,339.22 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบไม้แปรรูป ฯลฯ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ ฯลฯ จะสังเกตได้ว่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยปัจจัยสำคัญที่เกิดจากราคายางพาราตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับค่าเงินริงกิตได้อ่อนค่าลงมาก ส่งผลให้การค้าชะลอตัว

2) การค้าชายแดนระหว่างไทย-เมียนมาร์ ในปี 2558 มีมูลค่า 214,694.38 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 21.44 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.14

²⁶ กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ, “สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2556 - 2558”

เมื่อเทียบกับปี 2557 แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 100,819.30 ล้านบาท และการนำเข้ามูลค่า 113,875.08 ล้านบาท ประเทศไทยขาดดุลการค้า 13,055.78 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล เครื่องโทรสาร โทรพิมพ์ โทรศัพท์อุปกรณ์ ฯลฯ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์และไม้ ฯลฯ จะสังเกตได้ว่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ โดยเฉพาะที่ด่านชายแดนแม่สอด-เมียวดีมีมูลค่าที่สูงส่งผลให้ตัวเลขการค้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก

3) การค้าชายแดนระหว่างไทย-ลาว ในปี 2558 มีมูลค่า 176,474.54 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.63 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 16.82 เมื่อเทียบกับปี 2557 แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 132,733.52 ล้านบาท และการนำเข้ามูลค่า 43,741.02 ล้านบาท ประเทศไทยได้ดุลการค้า 88,992.50 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ รถยนต์และอุปกรณ์รถยนต์ น้ำมันดีเซลและเบนซิน ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า สัตว์ปีก สัตว์ ฯลฯ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ทองแดง เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ ไม้แปรรูป ฯลฯ

4) การค้าชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ในปี 2558 มีมูลค่า 124,312.64 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.42 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.60 เมื่อเทียบกับปี 2557 แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 104,503.50 ล้านบาท และการนำเข้ามูลค่า 19,809.14 ล้านบาท ประเทศไทยได้ดุลการค้า 84,694.36 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยานพาหนะ ฯลฯ และสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก เครื่องรับ-ส่งสัญญาณ และอุปกรณ์ ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียม ฯลฯ

จะเห็นได้ว่ามูลค่าของการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ (มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา) มีมูลค่ารวมถึง 1,001,240.52 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.34 ของการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดของประเทศไทย (อ้างอิงภาคผนวก ตารางที่ 7)

มูลค่าการค้าชายแดนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หากแยกเป็นรายด่านชายแดนพบว่า

1) การค้าชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย ประกอบด้วย 5 ด่าน ได้แก่ ด่านสะเดา และด่านปาดังเบซาร์ จ.สงขลา ด่านสุโขทัย-ลก บุกะตาและตากใบ จ.นราธิวาส มูลค่าโดยรวมในปี 2558 ด่านสะเดา จ.สงขลามีมูลค่าสูงสุดคือ 324,934.02 ล้านบาท

2) การค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ประกอบด้วย 4 ด่าน ได้แก่ ด่านแม่สอด จ.ตาก ด่านแม่สาย และเชียงแสน จ.เชียงราย ด่านบ้านน้ำพุร้อน จ.กาญจนบุรี มูลค่าโดยรวมในปี 2558 ที่ด่านชายแดน อ.แม่สอด จ.ตากมีมูลค่าสูงสุดคือ 69,060.59 ล้านบาท

3) การค้าชายแดนไทย-ลาว ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหนองคาย ด้านมุกดาหาร ด้าน เชียงแสนและเชียงของ จ.เชียงราย ด้านนครพนม มูลค่าโดยรวมในปี 2558 ที่ด้านชายแดนหนองคาย มีมูลค่าสูงที่สุดคือ 61,621.31 ล้านบาท

4) การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคลองใหญ่ จ.ตราด และด้าน อรัญประเทศ จ.สระแก้ว มูลค่าโดยรวมในปี 2558 ที่ด้านชายแดนอรัญประเทศ จ.สระแก้วมีมูลค่าสูง ที่สุดคือ 71,989.79 ล้านบาท (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 8)

ข้อมูลการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยต้องอาศัยข้อมูลในรายด้านที่อยู่ใน พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์

- จำนวนประชากรในพื้นที่ และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงาน

เรื่องของแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหาก เกิดการตั้งของเขตอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นส่วนของภาคการผลิตหรือภาคบริการในพื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจชายแดนจะมีความต้องการใช้กำลังแรงงานประเภทต่างๆให้ตรงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งพื้นที่ชายแดนจะมีมิติพิเศษในเรื่องการใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ด้วย เนื่องจากแรงงานในหลายพื้นที่ชายแดนโดยเฉพาะที่ติดกับประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว และ ประเทศกัมพูชาสามารถเดินทางมาทำงานแบบเดินทางไป-กลับ หรือตามฤดูกาลได้ ซึ่งในแต่ละพื้นที่ ควรมีแรงงานทั้งชาวไทยและแรงงานต่างด้าวเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆอย่างเพียงพอ (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 9)

จำนวนผู้ผ่านเข้า-ออกแดน (ด้านชายแดน)

จำนวนผู้ผ่านเข้า-ออกผ่านชายแดนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยใช้บัตรผ่านแดน (BORDER PASS) พบว่าที่ด่านแม่สายในจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นพรมแดนของไทย-เมียนมาร์ (ท่า ขี่เหล็ก) มีจำนวนสูงที่สุดคือ ผู้ที่เข้าแดนผ่านชายแดนแม่สายโดยใช้บัตรผ่านแดนมีจำนวน 2,306,130 คน และ ผู้ที่ออกแดนผ่านชายแดนแม่สายโดยใช้บัตรผ่านแดนมีจำนวน 2,285,060 คน รองลงมาคือ ด้านชายแดนจังหวัดหนองคาย และสระแก้วตามลำดับ (อ้างอิงภาคผนวก ก. ตารางที่ 10)

2) ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

การวิเคราะห์การขับเคลื่อนของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจาก รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (เมษายน 2559) ซึ่งพบว่า หลังจากกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่ง แล้ว ได้มีการเตรียมความพร้อมและการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะพบว่าการ ขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีการขับเคลื่อนในเบื้องต้นใกล้เคียงกันทั้งการให้สิทธิประโยชน์ ด้านการลงทุน และการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่ที่มีข้อแตกต่างกันคือ

เรื่องการจัดการแรงงานที่จะมีเพียงพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาที่ได้ลงนามข้อตกลงด้านแรงงานแล้ว ได้แก่ สระแก้ว และตราด นอกจากนี้ยังมีเรื่องการใช้ที่ดินที่มีเพียง 4 พื้นที่ที่ไม่มีปัญหาสิทธิในการใช้ที่ดินและสามารถนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมต่อไป ได้แก่ พื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร สระแก้ว ตราด และหนองคาย ซึ่งมีเพียงพื้นที่ในจังหวัดตราดแห่งเดียวที่มีเอกชนเช่าพื้นที่และลงทุนพัฒนาในพื้นที่ราชพัสดุได้ ในขณะที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการในพื้นที่สระแก้วแล้วเช่นกันสามารถสรุปเพื่อนำไปสู่การเลือกกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4- 5 สรุปการขับเคลื่อนของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

กิจกรรมในการขับเคลื่อน	ตาก	มุกดาหาร	สระแก้ว	สงขลา	ตราด	หนองคาย	เชียงราย	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส	หมายเหตุ
การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1	✓	✓	✓	✓	✓						ประกาศ กพท.ที่ 1/2558
การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2						✓	✓	✓	✓	✓	ประกาศ กพท.ที่ 2/2558
มาตรการส่งเสริมการลงทุน											
สิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มกิจการทั่วไปตามบัญชี BOI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ประกาศ กพท.ที่ 2/2557
สิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มกิจการเป้าหมายตาม กพท.กำหนด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	*	ประกาศ กพท.ที่ 4/2557
สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมอีก 10 กลุ่มอุตสาหกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ประกาศ กพท.ที่ 17-21/2558 และ 1-4/2559
ตั้งศูนย์ OSS ด้านการลงทุน (ศาลากลางจังหวัดหรือหน่วยงานรัฐส่วนภูมิภาค)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
ตั้งศูนย์ OSS ด้านการลงทุน (พื้นที่ SEZ)	✓	*				*	✓	*			* หมดถึง OSS ที่อยู่ศาลากลางจังหวัดอยู่ในเขต SEZ
มาตรการส่งเสริมการลงทุนจากกรมสรรพากร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	พรม. ฉ.591 และ ประกาศกรมเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฎ. 262
มาตรการส่งเสริมการลงทุนจากกรมศุลกากร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ประกาศ กพท.ที่ 154/2558
สินเชื่อเพื่อการลงทุน EXIM Bank	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

กิจกรรมในการขับเคลื่อน	ตก	ผูกพัน	ระดม	สงขลา	ตราด	หนองคาย	เชียงใหม่	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส	พมหายะตุ
<u>ดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวเข้ามาในลักษณะไป-กลับหรือตามฤดูกาล</u>											
กำหนดบัตรผ่านแดนสามารถเข้าแทนหนังสือเดินทางใน			✓		✓						เฉพาะคนต่างด้าวสัญชาติ
การขออนุญาตทำงาน											เมียนมา ลาว กัมพูชา
ศูนย์ OSS ด้านแรงงานในพื้นที่ SEZ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	สามารถดำเนินการจัด
											ทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ไป-กลับ
											ได้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์และตราด
											แล้ว
<u>ดำเนินการจัดทำที่ดินและบริหารจัดการ</u>											
การเติมซึ่งที่ดินของรัฐเพื่อให้เกิดประโยชน์		✓	✓		✓	✓					
ก.อ. วางแผนเช่าที่ดินและดูแลพื้นที่เดิมใน SEZs	✓		✓	✓							
เอกชน เข้าพื้นที่และลงทุนพัฒนาในพื้นที่ราชพฤกษ์ SEZs					✓						บริษัท พร็อพเพอร์ตี้
											เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)
<u>ดำเนินการสร้างพื้นฐานและด้านศิลปกรรม</u>											
มีโครงการและจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	โครงการปี 2559

รวบรวมโดยผู้วิจัย (2559)

บทที่ 5

กรณีศึกษาที่ 1 : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

5.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมีเป้าหมายในการพัฒนาเป็นเมือง “ศูนย์อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ” ตั้งอยู่ในบริเวณเมืองชายแดน อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีพรมแดนติดต่อกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชาทางทิศ ตะวันออกยาวประมาณ 165 กิโลเมตร จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ค้าส่งระหว่างประเทศและค้าปลีกที่มี ศักยภาพสูง เนื่องจากมีด่านอรัญประเทศตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง (ประมาณ 250 กิโลเมตร) และ กรุงเทพฯ (ประมาณ 260 กิโลเมตร) จึงทำให้พื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วเหมาะสมเป็นเมืองประตู การค้า ซึ่งจะมีชลบุรีและระยองเป็นเมืองเศรษฐกิจคู่ขนาน อีกทั้งด้านชายแดนอรัญประเทศที่มีมูลค่า การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชาสูงที่สุด

พื้นที่จังหวัดสระแก้วยังตั้งอยู่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (GMS Southern Economic Corridor) ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญของไทยในการขนส่งสินค้าไปยังพม่าและเวียดนามตอนใต้ รวมทั้งสามารถร่วมดำเนินกิจการในลักษณะอุตสาหกรรมการผลิตร่วม (co-production) กับเขต 2x2 พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต-โอเนียง (กัมพูชา) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากนักลงทุนไทย เช่น โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า กล่องใส่เครื่องประดับซึ่งใช้แรงงานเข้มข้น²⁷ จากคำสั่งของ คสช.²⁸ ได้มีแนวทาง ในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าชายแดนผ่านการจัดตั้งเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งจากภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่เป็นชายแดนของจังหวัดสระแก้วนั้น มีศักยภาพที่พร้อมในการเป็นพื้นที่ค้าส่งระหว่างประเทศและทำเลที่ตั้งในการขนส่งสินค้าไปยัง ประเทศเพื่อนบ้าน พื้นที่เมืองชายแดนของจังหวัดสระแก้วจึงได้รับการจัดตั้งเป็นหนึ่งในห้าเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษระยะที่หนึ่งของประเทศไทย²⁹

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน,(2559), “คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ”

²⁸ คำสั่ง ที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ วันที่ 19 มิถุนายน 2557

²⁹ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

5.1.1 ข้อมูลเชิงกายภาพ

จังหวัดสระแก้วตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ มีพื้นที่ทั้งจังหวัดประมาณ 7,195.138 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์และนครราชสีมา ทางทิศใต้ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราและจันทบุรี ทางทิศตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา และทางทิศตะวันตกติดกับจังหวัดปราจีนบุรี แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ 58 ตำบล 731 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 16 เทศบาล (3 เทศบาลเมือง 13 เทศบาลตำบล) และ 49 องค์การบริหารส่วนตำบล³⁰

การเลือกพื้นที่ให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดสระแก้ว โดยทางจังหวัดสระแก้ว นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด³¹ ในขณะนั้นได้เสนอพื้นที่ที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเพื่อรองรับการลงทุนในรูปแบบต่างๆได้ โดยเฉพาะนิคมอุตสาหกรรม ได้แก่พื้นที่ใน ต.ป่าไร่ จึงได้เสนอกับทาง กนพ.ว่าจะขอกำหนดพื้นที่ชายแดนอันได้แก่ ต.ป่าไร่ ต.บ้านด่าน เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อไป และได้เพิ่มพื้นที่ทำข้ามซึ่งมีชายแดนที่เคยมีการวางแผนสร้างด่านหนองเอี่ยน - สดิงบท³²เพิ่มเข้ามา และสุดท้ายทาง อปท.ในพื้นที่ฝักชะได้ขอเสนอให้รวมตำบลฝักชะเข้าเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วด้วย จึงทำให้จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรวม 332 ตร.กม. (207,500 ไร่) ครอบคลุมท้องที่ในจังหวัดสระแก้ว 2 อำเภอ 4 ตำบล ได้แก่³³ 1) อำเภออรัญประเทศ (พื้นที่ 247 ตร.กม.) ได้แก่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่ 2) อำเภอวัฒนานคร (พื้นที่ 85 ตร.กม.) ได้แก่ ตำบลฝักชะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

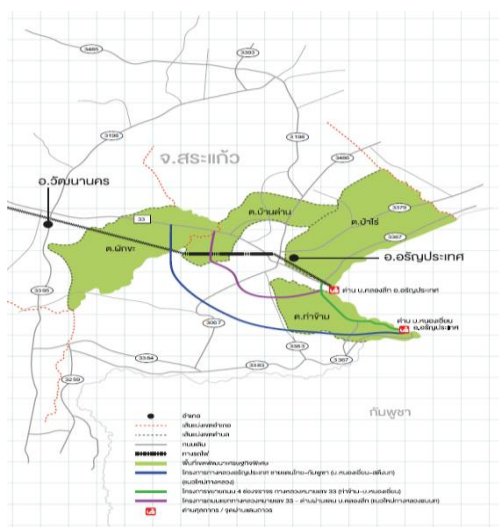
³⁰ สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, "เกี่ยวกับจังหวัด", เข้าถึงได้จาก <http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/generality.php>

³¹ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว นายภัครธรณ์ เทียนไชย

³² โครงการสร้างด่านศุลกากรหนองเอี่ยน-สดิงบท เคยเป็นโครงการที่ริเริ่มในตั้งแต่สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับชาติทำให้โครงการนี้ชะลอการดำเนินการ

³³ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ภาพที่ 5- 1 พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จ.สระแก้ว

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557)

การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว จะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้เป็นพื้นที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน อันเนื่องมาจากได้เว้นพื้นที่ของเทศบาลเมืองอรัญประเทศไว้ไม่ได้กำหนดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพราะในเขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศมีความหนาแน่นของประชากรทั้งชาวไทยและแรงงานต่างด้าว (กัมพูชา) และมีการเติบโตทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการค้าชายแดนที่สูงอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่กำหนดพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

“พื้นที่เทศบาลเมืองอรัญฯอยู่ในฐานะเมืองข้างเคียงที่จะได้รับผลกระทบจากการเกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยในเขตเทศบาลเมืองอรัญฯมีพื้นที่เพียง 5 ตร.กม.เท่านั้น เป็นเขตเศรษฐกิจที่คึกคักอยู่แล้ว จึงมีความหนาแน่นของประชากรไทยและประชากรแฝงที่เป็นแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก จนปัจจุบันต้องขยายไปในพื้นที่ใกล้เคียงตามถ.สุวรรณศร (หมายเลข33) และถ.ชนะวิถีอยู่แล้ว”³⁴

การเลือกพื้นที่รอบๆเทศบาลเมืองอรัญประเทศเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการกระจายความเจริญและความหนาแน่นของทั้งประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากที่กระจุกตัวอยู่ที่เขตเทศบาลอรัญประเทศขยายไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

³⁴ สัมภาษณ์ รองนายกเทศมนตรีเมืองอรัญประเทศ, วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560.

5.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เป็นข้อมูลที่มีข้อจำกัดเนื่องจากต้องพิจารณาผ่านข้อมูลระดับจังหวัดสระแก้ว ดังนี้

- มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี 2557 มีมูลค่าเท่ากับ 35,997 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ในปี 2557 เท่ากับ 60,502 บาท/คน/ปี

- โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว ปี 2557 แบ่งเป็นสาขาภาคเกษตร มูลค่า 10,252 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.48 และภาคนอกการเกษตร มูลค่า 25,745 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 71.52

โดยหากพิจารณาเป็นรายสาขาการผลิตแล้วพบว่า สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้มีส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 28.09 รองลงมาคือ สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 17.31 และสาขาการขนส่ง-ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 13.97 ตามลำดับ

ตารางที่ 5- 1 โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว

สาขาการผลิต	สระแก้ว	สัดส่วน
	2557	ร้อยละ
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)	35,997	100
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita)	60,502	-
ภาคเกษตร	10,252	28.48
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	10,113	28.09
การประมง	138	0.38
ภาคนอกเกษตร	25,745	71.52
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	148	0.41
อุตสาหกรรม	6,232	17.31
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	862	2.39
การก่อสร้าง	1,363	3.79
การขายส่ง-ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	5,027	13.97
โรงแรมและภัตตาคาร	136	0.38
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	1,078	2.99
ตัวกลางทางการเงิน	1,891	5.25

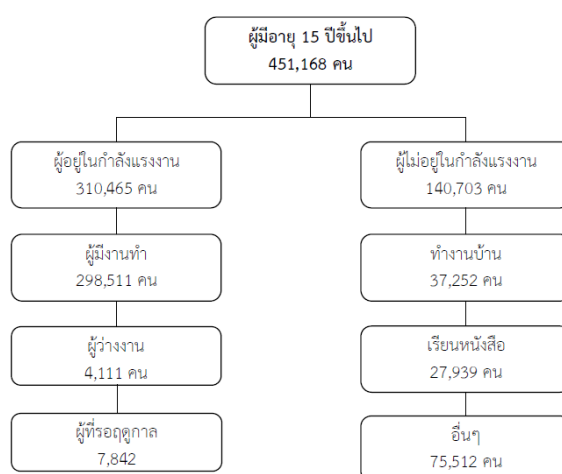
สาขาการผลิต	สระแก้ว	สัดส่วน
	2557	ร้อยละ
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	1,935	5.38
การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	2,694	7.48
การศึกษา	3,202	8.90
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	690	1.92
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ	325	0.90
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	162	0.45

คำนวณโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

- จำนวนประชากรในจังหวัดสระแก้วมีทั้งหมด (ณ ปี 2557) รวม 277,432 คน เป็นชาย 274,755 คน หญิง 552,187 คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 192,967 ครัวเรือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 451,168 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 310,465 คน ประกอบด้วยผู้มีงานทำ 298,511 คน ผู้ว่างงาน 4,111 คน ผู้ที่รอฤดูกาล 7,842 คน ส่วนผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 140,703 คน โดยประชากรของจังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่เป็นแรงงานมีฝีมืออยู่ด้านการเกษตรและการประมง รองลงมาคืออาชีพบริการในร้านค้าและตลาด³⁵

ภาพที่ 5- 2 โครงสร้างประชากรที่อยู่ในสถานภาพแรงงานของจังหวัดสระแก้ว

ที่มา สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว ณ ปี 2557

³⁵ สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว,(2557), "การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร จังหวัดสระแก้ว ไตรมาสที่2/2557".

แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่จังหวัดสระแก้วเป็นชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชาทำให้มีศักยภาพในการนำแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะชาวกัมพูชาประเภทไร้ทักษะเข้ามาใช้แรงงานในกิจกรรมเศรษฐกิจต่างๆในพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก

5.1.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 260 กิโลเมตร จึงสามารถเดินทางโดยทางหลวงหมายเลข 304 และมีเส้นทางถนนเชื่อมโยงกับทางหลวงหมายเลข 6 ของประเทศกัมพูชา และเชื่อมโยงเข้าสู่เส้นทางหมายเลข 71 เพื่อเดินทางสู่กรุงเทพมหานครได้ นอกจากนี้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วยังสามารถเชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบัง ระยะทางประมาณ 250 กิโลเมตร

การคมนาคมทางรถไฟ ขณะนี้มีโครงการเชื่อมต่อทางรถไฟสายกรุงเทพฯ-อรัญประเทศ กับทางรถไฟสายปอยเปต-พนมเปญ โดยฝั่งไทยได้ปรับปรุงสะพานทางรถไฟให้สามารถรองรับน้ำหนักได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 16 ตัน เป็น 21 ตัน โดยทางกัมพูชาได้มีการวางระบบรางจากจังหวัดบันเตียเมียนเจย-ปอยเปต เพื่อเชื่อมต่อกับทางฝั่งไทยเรียบร้อยแล้ว³⁶ อีกทั้งในพื้นที่ตำบลฝักขะยังเป็นศูนย์กระจายสินค้า(ICD) และคลังสินค้าเชื่อมต่อการขนส่ง ระบบรางและถนน

การคมนาคมทางอากาศ มีสนามบินของกองทัพอากาศ (ฝูงบิน 206 วัฒนานคร) ที่พร้อมจะพัฒนาเป็นสนามบินพาณิชย์ได้ในอนาคต โดยปรับปรุงหอบังคับการบิน ซ่อมแซมรันเวย์และแท็กซี่เวย์ รวมทั้งสร้างอาคารผู้โดยสาร³⁷

ด้านชายแดนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่เกี่ยวข้องมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ตั้งอยู่ที่เลขที่ 583 กม.5 ฝั่งขวา ถนนสุวรรณศร ตำบลอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ พรมแดนติดต่อกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา เปิดให้บริการประชาชนทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00-22.00น. เป็นด่านที่อยู่ในความกำกับดูแลของด่านศุลกากรอรัญประเทศ สังกัดของสำนักงานศุลกากรภาคที่ 1³⁸ มีการเข้าออกของคนไทยและคนจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก และมีตลาดโรงเกลือ หรือตลาดชายแดนบ้านคลองลึกเป็นตลาดการค้าชายแดนขนาดใหญ่และสำคัญแห่งหนึ่ง อีกทั้งด่านชายแดนอรัญประเทศเป็นด่านที่มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาสูงที่สุดของประเทศ ในปี 2558 มีมูลค่า 71,989.79 ล้านบาท แยกเป็นมูลค่าการส่งออก 61,061.42 ล้านบาท และนำเข้า

³⁶ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว, "การจัดการความรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว" เข้าถึงได้จาก http://www.km.moc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=931

³⁷ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว, อ้างแล้ว

³⁸ ด่านศุลกากรอรัญประเทศ, เข้าถึงได้จาก <http://www.arancustoms.org/>

10,928.37 ล้านบาท ซึ่งทำให้ประเทศได้ดุลการค้า 50,133.05 ล้านบาท ซึ่งศักยภาพความพร้อมของด้านบุคลากร และการตรวจคนเข้าเมืองที่บริเวณบ้านคลองลึก (โรงเกลือ) อยู่ในเกณฑ์ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการรองรับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วในอนาคต

5.1.4 ข้อมูลด้านการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เริ่มมาตั้งแต่ก่อนที่จะได้รับการประกาศการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยพื้นที่ชายแดนสระแก้วได้ถูกเลือกเป็นหนึ่งในกลุ่มพื้นที่หลักเพื่อศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 มีนาคม 2556 จึงทำให้ในระดับจังหวัดได้มีคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 2400/2556 แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วในระดับพื้นที่ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้ว รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านในการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 1022/2557 แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วเพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จัดทำแผนแม่บทที่สามารถขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

ต่อมาเมื่อคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติมีคำสั่ง 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และได้กำหนดพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วเป็น 1 ใน 5 พื้นที่เป้าหมาย ควบคู่กับนโยบายจัดตั้งศูนย์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ³⁹ ทางจังหวัดสระแก้วจึงออกคำสั่งที่ 1947/2557 แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งเป็นคณะอนุกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ (อ้างอิงภาคผนวก ข ตารางที่ 1)

- 1) คณะทำงานด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน
- 2) คณะทำงานด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง
- 3) คณะทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

ซึ่งสามารถสรุปบทบาทของหน่วยงานในคณะกรรมการเฉพาะหน่วยงานที่มีบทบาทขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วในพื้นที่จะเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ

³⁹ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 116/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ 4 สินค้า (Roadmap)

ส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในความดูแล และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มที่หนึ่ง : หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค

จากคำสั่งจังหวัดสระแก้ว เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วทั้ง 2 ฉบับข้างต้นจะพบว่า มีหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคในพื้นที่สระแก้วเกือบทั้งหมดเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน (ภายใต้การสั่งการของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่เป็นต้นสังกัด) แต่จะมีหน่วยงานที่ดำเนินการในพื้นที่หลักๆ ดังนี้

ตารางที่ 5- 2 หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาคที่ขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
1	สำนักงานจังหวัดสระแก้ว	เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานที่ประสานงานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
2	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว	จัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และทำความเข้าใจในเรื่องผังเมืองกับประชาชนในพื้นที่รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3	ด่านศุลกากรอรัญประเทศ	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเภทด่านศุลกากรเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเพิ่มศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน โดยมีโครงการสร้างด่านศุลกากรแห่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาคความหนาแน่นของด่านศุลกากรบ้านคลองลึก (โรงเกลือ)
4	แขวงทางหลวงสระแก้ว	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมทางถนน ซึ่งมีโครงการเพิ่มศักยภาพของถนนที่เชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่นการขยายถนนให้เป็น 4 ช่องจราจร,โครงการก่อสร้างถนนเลียบเมืองอรัญประเทศ เป็นต้น ซึ่งจะแบ่งเป็น ทางหลวง และทางหลวงชนบท
5	ทางหลวงชนบทสระแก้ว	
6	การรถไฟแห่งประเทศไทย	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมทางราง ซึ่งมีโครงการเพิ่มศักยภาพเพื่อให้พร้อม

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
		เชื่อมโยงสู่การคมนาคมทางรางของประเทศกัมพูชาผ่านทางชายแดนอรัญประเทศ
7	อุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว	เป็นหน่วยงานประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยจะให้ข้อเสนอแนะทั้งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนที่ต้องการมาลงทุนในพื้นที่
8	ธนารักษ์พื้นที่สระแก้ว	มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของให้เช่าที่ราชพัสดุในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อ.อรัญประเทศ ซึ่งได้ให้ทางการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เช่าที่ดินเพื่อทำเป็นนิคมอุตสาหกรรม
9	แรงงานจังหวัดสระแก้ว	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และจัดตั้งศูนย์บริการ
10	จัดหางานจังหวัดสระแก้ว	บริการเบ็ดเสร็จ (One stop service : OSS) ด้านแรงงาน
11	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	หน่วยงานที่กำกับดูแลนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เริ่มดำเนินการในพื้นที่ตั้งแต่เช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ 660-2-23 ไร่ วางโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม สรรหาและประชาสัมพันธ์ให้เกิดการลงทุนในพื้นที่นิคมฯ ตลอดจนการบริหารดูแลในพื้นที่นิคมฯ ด้วย

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 1947/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2559)

กลุ่มที่สอง : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่จัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว จะเป็นหน่วยงานที่อยู่ในคณะทำงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และ OSS ด้านการลงทุน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วที่มีศักยภาพ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 5- 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ที่	หน่วยงาน	ความสำคัญในเชิงพื้นที่
1	เทศบาลตำบลป่าไร่	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว อำเภออรัญประเทศ มีโครงการสร้างด่านศุลกากรแห่งใหม่ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ และมีพื้นที่เป็นนิคมอุตสาหกรรมโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เข้ามาบริหารจัดการ

ที่	หน่วยงาน	ความสำคัญในเชิงพื้นที่
2	เทศบาลตำบลบ้านด่าน	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว อำเภออรัญประเทศ
3	องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าข้าม	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว อำเภออรัญประเทศ มีโครงการสร้างด่านศุลกากรแห่งใหม่ที่บ้านหนองเอี่ยน-สติงบพ
4	องค์การบริหารส่วนตำบล ผักขะ	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร มี การขอตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ในพื้นที่เขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
5	เทศบาลเมืองอรัญประเทศ	เป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ถูกจัดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว แต่ เป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 1947/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2559)

กลุ่มที่สาม : ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและอื่นๆ

ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วโดยตรงและเป็นที่จับตามองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักที่จะเกิดขึ้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วคือ การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมผ่านการจัดการของนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าจังหวัดที่ส่วนหนึ่งในคณะทำงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ตารางที่ 5- 4 ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
1	บริษัทเอกชนที่ลงทุนในพื้นที่ของ กนอ.	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอยู่ในระหว่าง ประชาสัมพันธ์ให้มีผู้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ตำบลป่าไร่ 660-2-23 ไร่ ที่เช่าจากกรมธนารักษ์
2	สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว	หนึ่งในคณะทำงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ที่คอยให้คำแนะนำกับ นักลงทุนและแนวทางการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
3	หอการค้าจังหวัดสระแก้ว	

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 1947/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2559)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นหน่วยงานสำหรับการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว ซึ่งในอนาคตอาจจะพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรที่บริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วได้ แต่ยังไม่พบการ

วางแผนจัดตั้งองค์กรสำหรับบริหารจัดการพื้นที่ในระยะยาว ยกเว้นพื้นที่ ต.ป่าไร่ที่การนิคมอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการเองในเฉพาะพื้นที่ลงทุนเป็นนิคมอุตสาหกรรม

5.2 กระบวนการขับเคลื่อนสู่การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

การศึกษาวិจัยนี้จะมองการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนผ่านการขับเคลื่อนและการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยสามารถแบ่งประเด็นการขับเคลื่อน ดังนี้

5.2.1 ด้านการส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์

การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกในการลงทุนตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือว่าเป็นเรื่องหลักในการกระตุ้นในการการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วได้มีการขับเคลื่อนส่วนนี้ ได้แก่

1) ศูนย์ OSS ด้านการลงทุน : การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยการตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service : OSS) เพื่อให้บริการข้อมูลต่างๆ และประสานการบริการด้านการลงทุนที่เกี่ยวข้องในการยื่นขอใบอนุญาตต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับศูนย์ประสานการบริการกับ OSS ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วได้จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service : OSS) และศูนย์บริการ SMEs แบบครบวงจร (SMEs OSS) โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด ฯลฯ ผลัดเปลี่ยนกันให้บริการและข้อมูลแก่ผู้สนใจ ณ ชั้น 2 ศาลากลางจังหวัดสระแก้ว

2) การขอส่งเสริมการลงทุนจาก BOI : จากการประกาศกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมจาก BOI โดยให้ยื่นขอรับการส่งเสริมได้ถึงภายในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2560 ซึ่งมีโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุน⁴⁰ โดยมีสถิติภาวะการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ที่ได้รับอนุมัติเริ่มตั้งแต่ปี 2559 และเป็นกิจการที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่การลงทุนของการนิคมอุตสาหกรรม มีรายละเอียดดังนี้

⁴⁰ ข้อมูลในช่วงปี 2558-2559

ตารางที่ 5- 5 สถิติภาวะการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ SEZ จังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 2559-2560)

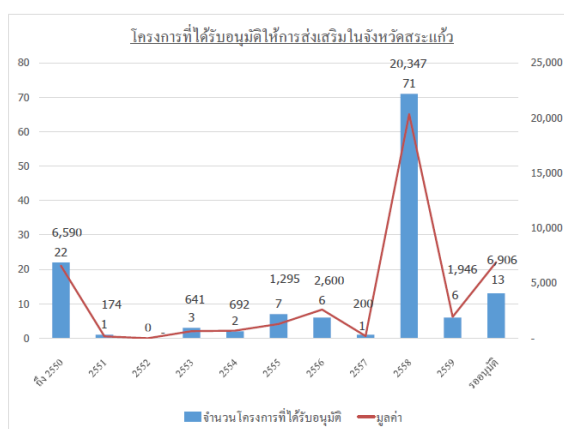
ปี พ.ศ.	ประเภทกิจการ	สถานที่ตั้ง	เงินทุน	
2559	ขอรับ	N/A	N/A	
	อนุมัติ	- กิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์ (25 ก.ค. 2559)	ต.ผักขะ อ.วัฒนานคร	36 ล้านบาท
		- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับอุตสาหกรรม : บรรจุภัณฑ์พลาสติก (3 ส.ค. 2559)	ต.บ้านด่าน อ.อรัญประเทศ	593 ล้านบาท
- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค : ถุงร้อน/ถุงหิ้วร้อน	อ.อรัญประเทศ	84 ล้านบาท		
2560	ขอรับ	N/A	N/A	
	อนุมัติ	- กิจการผลิต Metal Parts : บริษัทญี่ปุ่น 100%	ต.บ้านด่าน อ.อรัญประเทศ	37 ล้านบาท

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2560)

แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลของโครงการที่ได้รับอนุมัติการลงทุนจาก BOI ภาพรวมของจังหวัดสระแก้วในช่วง 10 ปี (2550-2560) พบว่ามีปริมาณผู้ประกอบการได้รับการอนุมัติส่งเสริมเพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงปี พ.ศ.2557-2558 จาก 1 รายเป็น 71 ราย ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากเริ่มประกาศพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และเริ่มมีการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ซึ่งทำให้เห็นว่าการลงทุนได้เกิดขึ้นไม่เพียงเฉพาะในพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเท่านั้น ยังเกิดการลงทุนในพื้นที่ข้างเคียงอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5- 3 กราฟแสดงโครงการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมในพื้นที่ จ.สระแก้ว (ปี 2550-2560)

ที่มา ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 4 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2560)

5.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

ในกรณีศึกษาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วซึ่งมีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือว่าตั้งอยู่บนทำเลที่ตั้งที่ได้เปรียบ เนื่องจากเป็นเมืองชายแดนที่สามารถพัฒนาสู่การเป็นประตูสู่อินโดจีนและสามารถเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจของภูมิภาคได้ เพราะฉะนั้นโครงสร้างพื้นฐานแต่เดิมก่อนที่จะถูกจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วนั้นทำให้พื้นที่ชายแดนสระแก้วมีศักยภาพในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ได้เปรียบอยู่แล้ว ซึ่งสามารถแบ่งการพัฒนาพื้นที่ในเรื่องการขับเคลื่อนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง : ด้านศุลกากร

ด้านศุลกากรที่มีขอบข่ายความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วคือ ด้านศุลกากรอรัญประเทศ เป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 กรมศุลกากร มีด่านพรมแดนถาวร 1 แห่ง คือจุดผ่านแดนบ้านคลองลึก ตั้งอยู่ที่เลขที่ 583 ก.ม.5 ฝั่งขวา ถนนสุวรรณศร ตำบล/อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ห่างจากสำนักงานด้านศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 1 กิโลเมตร และอยู่ตรงข้ามกับจุดผ่านแดนปอยเปย อำเภอโอโฉรว จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา

ด้านศุลกากรอรัญประเทศที่จุดผ่านแดนบ้านคลองลึกมีข้อจำกัดทางพื้นที่คือไม่สามารถขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้ จึงทำให้มีสภาพคับแคบและแออัด อีกทั้งถนนสุวรรณศร (หมายเลข33) ก็มีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกของสินค้า รวมถึงการผ่านแดนที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งการค้าและการท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรและไม่สามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามแผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรระยะเร่งด่วน ปี 2558-2559 พบว่ามีโครงการพัฒนาและแก้ปัญหาด้านชายแดน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

- การเพิ่มศักยภาพให้กับด้านศุลกากรอรัญประเทศ (คลองลึก) มีโครงการหลักๆ ได้แก่⁴¹

1) โครงการการแก้ปัญหาจราจรบริเวณชายแดนบ้านคลองลึก โดยก่อสร้างลานตรวจสินค้าด้วยระบบ X-ray โดยกรมทางหลวงผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ได้ส่งมอบพื้นที่ให้กรมธนารักษ์ส่งต่อให้กรมศุลกากรนำพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ จำนวน 69 ไร่ กำหนดงบประมาณจำนวนเงิน 1 14.87 ล้านบาท (งบกลาง ปีงบฯ 2558) และได้ประกาศจัดประกวดราคาเมื่อเดือนมีนาคม 2559

2) โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการและภูมิทัศน์ด่านพรมแดนคลองลึกใหม่ (CIQ) ซึ่งโครงการนี้ถูกออกแบบโดยสำนักงานโยธาและผังเมืองจังหวัดสระแก้วและเทศบาลเมืองอรัญประเทศ

⁴¹ สรุปการประชุมคณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร กนพ. ครั้งที่ 4/2558

และส่งมอบให้กับกรมศุลกากรดำเนินการต่อ โดยได้เสนอโครงการขอรับจัดสรรงบประมาณปี 2559 (งบบูรณาการฯ) เป็นจำนวนเงิน 250 ล้านบาท และได้ประกาศจัดประกวดราคาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559

- การพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่เพิ่มจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1) พื้นที่ตำบลป่าไร่: การสร้างด่านศุลกากรที่บ้านป่าไร่เกิดขึ้นเพื่อบรรเทาและแก้ปัญหา การจราจรและความแออัดในบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก โดยการสร้างด่านใหม่จะแยก สินค้าออกจากการตรวจผู้โดยสาร และยานพาหนะส่วนบุคคล อีกทั้งยังเป็นการรองรับการขนส่งสินค้า ข้ามแดนภายใต้โครงการ Greater Mekong Sub-region (GMS) ในเส้นทางคมนาคม R1 หรือ Southern Economic Corridor จึงจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบสินค้าร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ทั้งสองประเทศเป็นการ Common Control Area และรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของ จังหวัดสระแก้วที่มีพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่บ้านป่าไร่ ซึ่งด่านป่าไร่จะตั้งอยู่ที่ตำบลหมู่ 8 ตำบล ป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ โดยเชื่อมกับโอเนียงปอยเปย พื้นที่แปลง 525-3-00 ไร่ โดยจากมติ กนพ. ในการประชุมครั้งที่ 3/2558 เห็นชอบให้กรมศุลกากรใช้ที่ดินราชพัสดุจากความดูแลของกรมธนารักษ์ และได้เสนอโครงการก่อสร้างด่านศุลกากรอรัญประเทศพร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่) ต่อ รัฐบาลเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณปี พ.ศ. 2560 ตามคำขอของหน่วยงานราชการ ในวงเงิน 800 ล้านบาท โดยจะเป็นงบประมาณผูกพัน 3 ปี (2560-2562)

2) พื้นที่บ้านหนองเอี่ยน: โครงการพัฒนาด่านศุลกากรอรัญประเทศแห่งใหม่ (บ้านหนอง เอี่ยน- สติงบท) ได้มีการศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งสถานีขนถ่ายสินค้ามาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 และในปี 2556 ได้มีการเห็นชอบที่จะเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ ณ บ้านหนองเอี่ยน ตำบล ท่าข้าม อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งตรงข้ามกับบ้านสติงบท ตำบลปอยเปต อำเภโอว โจรว จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา เพื่อรองรับการส่งออกและนำเข้าสินค้านระหว่าง ประเทศโดยเฉพาะ ทั้งนี้จังหวัดสระแก้วได้รับอนุมัติงบประมาณปี 2556 เพื่อสำรวจและออกแบบ โครงข่ายทางหลวงเชื่อมโยงจุดผ่านแดนบ้านหนองเอี่ยน-สติงบท แต่อย่างไรก็ตามโครงการสร้างด่าน ใหม่ที่บ้านหนองเอี่ยนก็ชะลอลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ที่จะตั้ง ด่านเป็นพื้นที่ต่ำ/รับน้ำทำให้ต้องใช้เวลาและงบประมาณในการปรับที่ดิน

หลังจากการประกาศพื้นที่จังหวัดสระแก้วเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและครอบคลุมตำบล ท่าข้ามด้วยนั้นทำให้กรมศุลกากรเสนอโครงการพัฒนาด่านศุลกากรอรัญประเทศแห่งใหม่ (บ้านหนอง เอี่ยน-สติงบท) ทั้งนี้ทางกรมศุลกากรจะดำเนินการประสานกับสำนักงานงบประมาณเพื่อขอจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติมต่อไป

อีกทั้งยังมีโครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวัง และยานพาหนะเป้าหมาย โดยมีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว ได้รับงบประมาณตามคำขอของหน่วยงานราชการปี 2560

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่เป็นการพัฒนาเกี่ยวกับด่านโดยเป็นโครงการรวมมากกว่า 1 จังหวัด ซึ่งไม่มีข้อมูลแจกแจงเป็นรายพื้นที่ โดยเป็นงบประมาณภายใต้แผนงานการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (อ้างอิงภาคผนวก ข. ตารางที่ 2) ดังต่อไปนี้

- การป้องกันและการปราบปรามการลักลอบหนีเข้าเมืองและคนต่างด้าวที่ไม่พึงประสงค์ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)
- การเพิ่มศักยภาพด่านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, กรมประมง)
- การเพิ่มศักยภาพของด่านตรวจพืช (กรมวิชาการเกษตร)
- การเพิ่มศักยภาพด่านกักกันสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
- การเพิ่มประสิทธิภาพด่านตรวจสัตว์ป่าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช)
- การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 พื้นที่ (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

สามารถสรุปงบประมาณจากแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด่านฯได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5- 6 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับด่านฯในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
โครงการการแก้ปัญหาจราจรบริเวณชายแดน บ้านคลองลึก โดยก่อสร้างลานตรวจสินค้าด้วยระบบ X-ray	กรมศุลกากร	114.87 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกลาง)
โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการและภูมิทัศน์ ด่านพรมแดนคลองลึกใหม่ (C10)	กรมศุลกากร	250 ล้านบาท	ปี 2559 (งบฐฯ)
		50 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรร้อยประเทศ พร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่)	กรมศุลกากร	160 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		320 ล้านบาท	ปี 2561
		320 ล้านบาท	ปี 2562

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
			(งบ ผูกพัน)
รวม (โดยประมาณ)		1,215ล้านบาท	

ส่วนที่สอง : การคมนาคม

ศักยภาพของการคมนาคมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง จากการศึกษาเรื่องความเหมาะสมของการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความศักยภาพแต่เดิมเหมาะสมในด้านการคมนาคมขนส่ง และมีโครงการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมอยู่แล้ว แต่เนื่องด้วยการเร่งรัดของนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงได้มีการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ซึ่งสามารถแบ่งโครงการพัฒนาเป็นโครงข่ายถนนและระบบราง ดังนี้

1) โครงข่ายถนนสำคัญ : การพัฒนาโครงข่ายถนนนั้นจะมีโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อสอดคล้องกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สอดรับกับด้านศุลกากรทั้งที่บริเวณคลองลึก และด่านใหม่อีกสองแห่ง โดยแบ่งโครงการออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1) โครงการเพื่อเพิ่มศักยภาพของด่านคลองลึก (โรงเกลือ)

- **โครงการสายแยก ทล.33 – ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึก⁴²** ระยะทาง 15.425 กิโลเมตร ภายใต้ความรับผิดชอบของทางหลวงชนบท โดยจะมีการก่อสร้างถนนให้เป็น 4 ช่องจราจร สร้างสะพาน ระบบระบายน้ำ ไฟส่องสว่าง และระบบสัญญาณไฟจราจร

- **โครงการทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33-ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึก⁴³** ภายใต้ความรับผิดชอบของทางหลวงชนบท โดยก่อสร้างสะพานยกระดับทิศทางมุ่งสู่โครงการถนนสายแยก ทล.33 เข้าสู่สายแยก ทล.33-ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึกขนาด 2 ช่องจราจร และสะพานยกระดับทิศทางมุ่งออกจากโครงการถนนสายแยก ทล. 33 ขนาด 2 ช่องจราจร สร้างระบบระบายน้ำทางต่างระดับ และติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณทางต่างระดับและทางแยกพร้อมเครื่องหมายจราจร

- **โครงการขยายถนนหมายเลข 3446 (ถนนศรีเพ็ญ)** เป็น 4 ช่องจราจร ระยะทาง 8 กิโลเมตร เป็นถนนเลียบริมชายแดน โดยกรมทางหลวงได้ขอรับการจัดสรรงบประมาณปี 2559 เป็นเงิน 200 ล้านบาท ซึ่งได้มีการสำรวจ ศึกษาพื้นที่ และรับฟังความเห็นจากประชาชนในพื้นที่แล้ว

⁴² รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการสายแยก ทล.33 – ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึก เพิ่มเติมได้ที่ www.road-skw33.com

⁴³ รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33-ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึก เพิ่มเติมได้ที่ <http://www.road33-overpass.com>

1.2) โครงการเพื่อเพิ่มศักยภาพของด่านป่าไร่

- โครงการปรับปรุงแบบก่อสร้างและศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ถนนสายแยก ทล.348 – บ้านป่าไร่⁴⁴ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2558 เห็นชอบผลการพิจารณาตามมติของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ครั้งที่4/2558 มอบหมายในกรมทางหลวงชนบทปรับปรุงแบบก่อสร้างพร้อมสำรวจอสังหาริมทรัพย์ ถนนสาย ทล. 348-บ้านป่าไร่เพื่อรองรับจุดผ่านแดนป่าไร่ รวมระยะทาง 12.5 กิโลเมตร ซึ่งได้ว่าจ้างบริษัทเอกชนใน ออกแบบถนน จุดพักรถ สิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมไปถึงศึกษาความเห็นของประชาชนและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

1.3) โครงการเพื่อเพิ่มศักยภาพของด่านบ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท

- โครงการก่อสร้างทางหลวงสายอรัญประเทศ-ชายแดนกัมพูชา (บ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท) เป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร โดยความรับผิดชอบของกรมทางหลวง ดำเนินการออกแบบและปรับปรุงแบบโครงการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อสร้างเฉพาะส่วนสะพานข้ามห้วยพรมโหด ทางเชื่อมทางหลวง ทล 3586 และเตรียมพื้นที่ก่อสร้างอาคารสำนักงาน CIQ (132 ไร่ 2 กม.จากสะพาน) โดยดำเนินการเชื่อมต่อและใช้ประโยชน์ลานตรวจสินค้าคอนเทนเนอร์ (X-ray) ที่บริเวณด่านคลองลึก

ระยะที่ 2 ก่อสร้างเส้นทางเลียยเมือง ขนาด 4 ช่องจราจร ระยะทาง 30 กม. โดยให้พิจารณาพัฒนาโครงการให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ด่านป่าไร่

นอกจากโครงการที่สอดรับการเกิดด่านใหม่ยังมีแผนงาน/โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านถนนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ของกรมทางหลวงชนบทที่นอกเหนืองบประมาณตามแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่

- โครงการก่อสร้างถนนลาดยาง แยก ทล.33 –บ.ภูน้ำเกลี้ยง ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ ระยะทาง 10.8 กม. งบประมาณปี 2559-2561 จำนวน 93.28 ล้านบาท

- โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ สายแยกทางหลวงหมายเลข 3067 –บ้านแสนสุข อ.อรัญประเทศ ระยะทาง 3.8 กม. งบประมาณปี 2558 จำนวน 25.437 ล้านบาท

- โครงการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ แยก ทล.348 –บ.นางาม อ.อรัญประเทศ ระยะทาง 4 กม. งบประมาณปี 2559 จำนวน 29.26 ล้านบาท

- โครงการปรับปรุงถนนลาดยาง สายแยก ทล.348 –บ.ป่าไร่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ ระยะทาง 6 กม. งบประมาณปี 2560 จำนวน 45 ล้านบาท

⁴⁴ รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการปรับปรุงแบบก่อสร้างและศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ถนนสายแยก ทล.348 – บ้านป่าไร่ เพิ่มเติมได้ที่ <http://www.danparai.com> และเอกสารประชาสัมพันธ์โครงการฯ

- โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ แยกทางหลวงหมายเลข 3067 –บ้านแสนสุข อ.อรัญประเทศ ระยะทาง 3.8 กม. งบประมาณปี 2560 จำนวน 24.7 ล้านบาท

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักเรื่องการพัฒนาโครงข่ายทางถนน ได้แก่ กรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบท ซึ่งทั้งสองหน่วยงานจะมีเส้นทางถนนที่หน่วยงานตัวเองรับผิดชอบแยกกันอย่างเบ็ดเสร็จ และดำเนินโครงการตามโครงการของหน่วยงานตัวเองที่ได้รับงบประมาณมา ซึ่งได้จัดวางหน่วยงานเป็นหน่วยงานสนับสนุนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ตามโครงการเสร็จเรียบร้อยเท่านั้น และสามารถสรุปงบประมาณจากแผนงาน/โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านถนนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว (กรมทางหลวงชนบท) และแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเกี่ยวกับด้านโครงข่ายถนนได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5- 7 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับโครงข่ายถนนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
โครงการสายแยก ทล.33-ตำบลบ้านคลองลึก - การก่อสร้างถนน (15.425 กิโลเมตร) - ค่าจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้าง	กรมทางหลวงชนบท	135 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกลาง)
		137.5 ล้านบาท	ปี 2559 (งบบุชา)
		462.5 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		200 ล้านบาท	ปี 2561 (งบผูกพัน)
		2.3663 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกลาง)
		5.7330 ล้านบาท	ปี 2559 (งบบุชา)
		5.9707 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		1.680 ล้านบาท	ปี 2561 (งบผูกพัน)

<p>โครงการทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล. 33-ด่านผ่านแดนบ้านคลองลึก</p> <p>- ค่าก่อสร้างทางต่างระดับ</p> <p>- ค่าจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้าง</p>	<p>กรมทางหลวงชนบท</p>	<p>65.971 ล้านบาท</p> <p>123.69 ล้านบาท</p> <p>140.19 ล้านบาท</p> <p>2.026 ล้านบาท</p> <p>3.664 ล้านบาท</p> <p>4.205 ล้านบาท</p>	<p>ปี 2559 (งบบุฯ)</p> <p>ปี 2560 (คำขอ)</p> <p>ปี 2561 (งบบุฯ)</p> <p>ปี 2559 (งบบุฯ)</p> <p>ปี 2560 (คำขอ)</p> <p>ปี 2561 (งบบุฯ)</p>
<p>โครงการปรับปรุงแบบก่อสร้างและศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ถนนสายแยก ทล.348 - บ้านป่าไร่</p>	<p>กรมทางหลวงชนบท</p>	<p>75 ล้านบาท</p>	<p>ปี 2560 (คำขอ)</p>
<p>โครงการก่อสร้างทางหลวงสายอรัญประเทศ-ชายแดนกัมพูชา (บ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท)</p> <p>- ค่าเวนคืน</p> <p>- ค่าก่อสร้างทางหลวง</p>	<p>กรมทางหลวง</p>	<p>100 ล้านบาท</p> <p>370 ล้านบาท</p> <p>172 ล้านบาท</p> <p>344 ล้านบาท</p> <p>344 ล้านบาท</p>	<p>ปี 2560 (คำขอ)</p> <p>ปี 2561 (งบบุฯ)</p> <p>ปี 2560 (คำขอ)</p> <p>ปี 2561 (คำขอ)</p> <p>ปี 2562 (งบบุฯ)</p>
<p>โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านถนนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว (อื่นๆ)</p> <p>- โครงการก่อสร้างถนนลาดยาง แยก ทล.33</p> <p>- บ.ภูน้ำเกลี้ยง ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ</p> <p>- โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ สายแยกทางหลวงหมายเลข 3067 -บ้านแสนสุข อ.อรัญประเทศ</p>	<p>กรมทางหลวงชนบท</p>	<p>93.28 ล้านบาท</p> <p>25.437 ล้านบาท</p> <p>29.26 ล้านบาท</p>	<p>ปี 2559-2561</p> <p>ปี 2558</p> <p>ปี 2559</p>

- โครงการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ แยก ทล.348 –บ.นางาม อ.อรัญประเทศ - โครงการปรับปรุงถนนลาดยาง สายแยก ทล. 348 –บ.ป่าไร่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ - โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ แยกทางหลวงหมายเลข 3067 –บ้านแสนสุข อ.อรัญประเทศ		45 ล้านบาท 24.7 ล้านบาท	ปี 2560 ปี 2560
รวม (โดยประมาณ)		2,913.18 ล้าน บาท	

2) ระบบราง : เป็นโครงการที่พัฒนาอยู่ก่อนมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอยู่แล้ว ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการรถไฟแห่งประเทศไทย แต่เดิมมีทางรถไฟสายตะวันออกจากกรุงเทพถึงจังหวัดสระแก้วโดยไปสิ้นสุดที่สถานีรถไฟอรัญประเทศ และสามารถเชื่อมโยงกับระบบรางของประเทศกัมพูชาได้ ซึ่งการรถไฟแห่งประเทศไทยได้รับอนุมัติงบประมาณประจำปี 2556 เป็นงบผูกพัน 3 ปี วงเงินงบประมาณ 2,822 ล้านบาท (อ้างอิงภาคผนวก ข. ตารางที่ 3)

- **โครงการทางรถไฟคลองสิบก้า-สุดสะพานคลองลึก** เป็นโครงการแผนพัฒนาทางรถไฟในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งเป็น

1) งานเสริมความมั่นคงของราง 175 กิโลเมตร ช่วงคลองสิบก้า-สุดสะพานคลองลึก และสะพานรถไฟข้ามคลองลึก ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2559

2) การก่อสร้างทางรถไฟช่วงขาด (Missing Link) ฝั่งกัมพูชา (ปอยเปย-คลองลึก) ระยะทาง 6 กิโลเมตร ซึ่งจะมีการเจรจาเปิดการเดินทางระหว่างประเทศต่อไป

ส่วนที่สาม : สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

จากการที่รัฐบาลมีการประกาศจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้มีความต้องการใช้สาธารณูปโภคเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีโครงการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

- **ไฟฟ้า** : แผนพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 (SEZ1) ตาม 6 พื้นที่จังหวัดชายแดน ได้แก่ ตาก, สระแก้ว, ตรารด, มุกดาหาร, สงขลา และหนองคาย ซึ่งจากนโยบายดังกล่าว ในการนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ได้ร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนเพื่อจัดทำแผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ในส่วนพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ได้มีแผนพัฒนาระบบไฟฟ้าในระยะเร่งด่วน (2558-2560) ในวงเงินลงทุน 287 ล้านบาท ได้แก่

- ก่อสร้างสายส่ง 115 เควี สถานีไฟฟ้าวัฒนานคร (กฟผ.) – สถานีไฟฟ้าอรัญประเทศ 2 (กฟผ.)
- ก่อสร้างระบบจำหน่ายไฟฟ้าระดับแรงดัน 22 เควี และระบบจำหน่ายไฟฟ้าระดับแรงดัน 220/380 โวลต์

นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับการขยายไฟให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ในกรณีของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะมีเมืองคู่แฝดที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องขยายไฟให้ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วจะเป็นจุดเชื่อมต่อบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ-ปอยเปต ประเทศกัมพูชา ได้แก่อสร้างสายจำหน่าย 22 เควี ขนาด 185 SAC จำนวน 1 วงจร จากสถานีไฟฟ้าอรัญประเทศ 2 ไปยังจุดขายแดน เป็นวงเงินลงทุน 8 ล้านบาท

- **การประปา** : จากแผนงานบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในงบประมาณประจำปี 2559-2560 การประปาส่วนภูมิภาคได้รับอนุมัติโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาอรัญประเทศ รับเงินจากงบประมาณประจำปี 2560 โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 817.94 ล้านบาท แบ่งเป็นเงินนอกงบประมาณ 204.484 ล้านบาท และเงินงบประมาณอีก 613.453 ล้านบาท เป็นงบผูกพัน 3 ปี (2559-2561) นอกจากนี้มีโครงการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อบรรเทาภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วของกรมชลประทานด้วย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรม งบประมาณปี 2560 (งบกรมชลประทาน) จำนวน 40 ล้านบาท อีกทั้งยังมีแผนพัฒนาจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ของงบประมาณปี 2560 (งบกรมชลประทาน) อีกจำนวน 3 โครงการ ได้แก่

- โครงการปรับปรุงสันสิบลเวย์อ่างเก็บน้ำพระปรง ต.ชองกุ่ม อ.วัฒนานคร จำนวนงบประมาณ 50 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้มีการประปาช่วยเหลือพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ 10 ล้าน ม.³ มีน้ำเพิ่ม 15 ล้านลบ. ม.³
- โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำป่าไร่ใหม่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ งบประมาณ 8.5 ล้านบาท ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก 125 ไร่ (40 ครัวเรือน)
- โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำเขารัง ต.ผ่านศึก อ.อรัญประเทศ งบประมาณ 10 ล้านบาท
  - **สาธารณสุข** : จากแผนงานบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประจำปีงบประมาณ 2560 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับอนุมัติงบประมาณเพื่อรองรับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้
    - ซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว
      - ครุภัณฑ์ทางการแพทย์สำหรับโรงพยาบาลอรัญประเทศ

- ครุภัณฑ์ทางการแพทย์สำหรับโรงพยาบาลวัฒนานคร
- โครงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งปลูกสร้างประกอบสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว
  - อาคารพักพยาบาล จำนวน 1 หลัง สำหรับโรงพยาบาลอรัญประเทศเป็นงบประมาณผูกพัน 3 ปี (2559-2561) ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณ 51.069 ล้านบาท ซึ่งเป็นงบของกระทรวงสาธารณสุข
  - อาคารสถานีอนามัยสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าไร่ และตำบลบ้านด่าน

สามารถสรุปงบประมาณจากแผนงานบูรณาการพัฒนาศูนย์พัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณูปโภคได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5- 8 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับสาธารณูปโภคในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
ด้านการประปา - โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาอรัญประเทศ - การศึกษาความเหมาะสมในโครงการบรรเทาภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่	การประปาส่วนภูมิภาค	112.69 ล้านบาท	ปี 2559 (งบฐฯ)
		251.35 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		239.41 ล้านบาท	ปี 2561 (งบผูกพัน)
	กรมชลประทาน	8 ล้านบาท	ปี 2559 (งบฐฯ)
		8 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		24 ล้านบาท	ปี 2561 (งบผูกพัน)
ด้านชลประทาน - โครงการปรับปรุงสันติลเวย์อ่างเก็บน้ำพระพรต ต.ช่อกลุ่ม อ.วัฒนานคร - โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำป่าไร่ใหม่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ	กรมชลประทาน	50 ล้านบาท	ปี 2560 (งบกรมฯ)
		8.5 ล้านบาท	
	10 ล้านบาท		

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
- โครงการชุดลอกอ่างเก็บน้ำเขารัง ต.ผ่านศึก อ.อรัญประเทศ			
ด้านสาธารณสุข	สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข	61.353 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
- ครุภัณฑ์ทางการแพทย์โรงพยาบาลอรัญประเทศ		23.9 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
- ก่อสร้างและจัดหาครุภัณฑ์ รพ.สต.ป่าไร่/รพ.สต.บ้านด่าน		1 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
- ครุภัณฑ์ทางการแพทย์โรงพยาบาลวัฒนานคร			
รวม (โดยประมาณ)		798.2 ล้านบาท	

จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วมีความชัดเจนเพียงการวางแผนของการไฟฟ้าและการประปาที่จะต้องเตรียมพร้อมสำหรับเขตนิคมอุตสาหกรรมและนอกเขตอุตสาหกรรม แต่ยังคงขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการวางแผนรองรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆอย่างเพียงพอ ได้แก่

- ด้านสาธารณสุขที่ไม่มีการประเมินถึงแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาใช้บริการทั้งในกรณีสำหรับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และกรณีแรงงานที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แล้วจำเป็นต้องใช้บริการสาธารณสุข

- ด้านการศึกษายังไม่มีเตรียมพร้อมด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องของจำนวนนักเรียนที่อาจจะเพิ่มขึ้นเพราะการเข้ามาของแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต และการอบรมความรู้หรือทักษะที่จะรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในอนาคต แต่พบการวางแผนการพัฒนาด้านการศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการในรูปแบบของโครงการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ให้มีหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ส่วนในพื้นที่สระแก้วได้มีแผนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาพิเศษสระแก้ว ปี พ.ศ. 2560-2564 ภายใต้วิสัยทัศน์ “ภายในปี พ.ศ. 2564 ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ”

- ด้านที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในกรณีที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เช่นการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม แรงงานที่เพิ่มมากขึ้นจำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานตามมา ซึ่งในเรื่องนี้ยังไม่มี การวางแผนอย่างชัดเจน และยังไม่เห็นหน่วยงานใดรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว

- ด้านการกำจัดขยะและน้ำเสีย ยังไม่มีการคาดการณ์ถึงผลกระทบด้านนี้ที่จะมาจากการเกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งขยะและน้ำเสียต้องเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งเรื่องดังกล่าวส่งผลต่อศักยภาพของ อปท. ในพื้นที่ซึ่งอาจจะไม่มีศักยภาพในการจัดการเพียงพอ

จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในช่วงเริ่มนโยบาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2560 ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมทางถนนเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่เห็นเป็นรูปธรรมก่อนการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงสังคมอื่นๆ

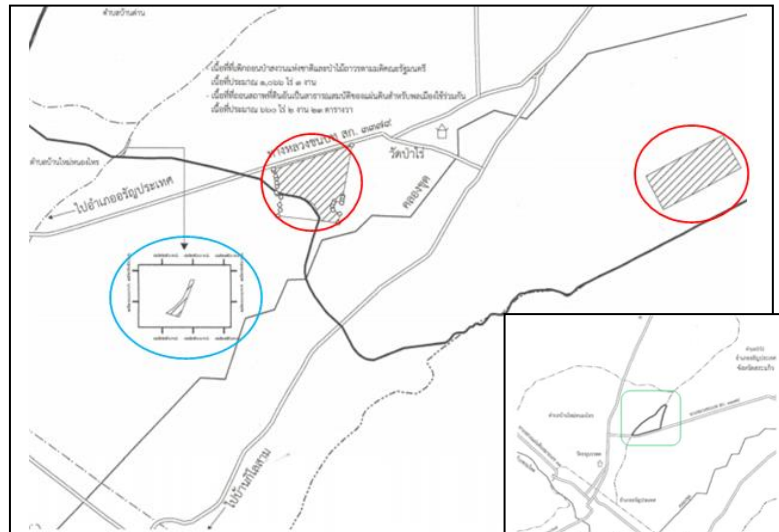
5.2.3 ด้านการใช้ที่ดิน

ในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมาจากคำสั่ง คสช.ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงได้หาพื้นที่พัฒนา⁴⁵ เพื่อให้เอกชน หรือการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเช่า โดยได้ที่ดินในที่ดินในท้องที่ตำบลป่าไร่ โดยให้มีผลให้เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ.2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 และเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี และถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันให้อยู่ในความดูแลของกรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการในการจัดสรรเพื่อประโยชน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴⁵ พื้นที่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่คณะกรรมการกำหนดขึ้นเพื่อใช้พัฒนาอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยว หรือการอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดให้มีหรือส่งเสริมให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และหมายความรวมถึงพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่อยู่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้วย

ภาพที่ 5- 4 ที่ดินในท้องที่ตำบลป่าไร่ที่กรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์

พื้นที่สีแดง : แนวเขตที่เพิกถอนออกจากการเป็นป่าสงวนแห่งชาติและป่าไม้ถาวรตามมติ ครม.

พื้นที่มีฟ้า : แนวเขตถนนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

พื้นที่สีเขียว : แนวเขตที่ดินที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับผังเมืองรวม ที่มา แผนที่แนบท้ายคำสั่ง คสช.ที่

17/2558

การดำเนินการเกี่ยวกับที่ราชพัสดุในความดูแลของกรมธนารักษ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วตามภาพดังกล่าว มีอยู่ 2 แปลง ดังนี้

พื้นที่แปลงที่ 1 แปลง 525-3-00 ไร่ โดยให้ใช้เป็นพื้นที่รองรับการจัดตั้งหน่วย CIQ และเพิ่มการใช้ประโยชน์ในภาคพาณิชย์กรรม โดยทางกรมศุลกากรได้นำพื้นที่ราชพัสดุแปลงนี้ทำโครงการก่อสร้างด่านศุลกากรอรัญประเทศพร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่)

พื้นที่แปลงที่ 2 แปลง 660-2-23 ไร่ โดยมีการรังวัดและออกเป็นโฉนดที่ดิน เพื่อใช้เป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรม กำหนดให้เป็นพื้นที่ให้การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) เช่า โดยได้ทำสัญญาเช่ากับกรมธนารักษ์เรียบร้อยแล้ว

กรมธนารักษ์จะเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนในเรื่องขั้นตอนการให้เช่าที่ดินราชพัสดุแต่จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหรือบริหารจัดการในพื้นที่เลย เป็นสถานะเพียงผู้ให้เช่าที่ดินและเก็บค่าเช่าในทุกๆปีตามอัตราที่กำหนดไว้ ส่วนในเรื่องการใช้พื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วจึงเกี่ยวข้องกับผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะโดยตรง ซึ่งอยู่ในความดูแลของกองผังเมืองรวม และกองผังเมืองเฉพาะ สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง เพราะฉะนั้นในประเด็นการใช้ที่ดินจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เพื่ออธิบายการจัดการเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง : การกำหนดผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมือง

การวางผังเมือง⁴⁶ของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการวางแผนการใช้ที่ดินของพื้นที่เมืองนั้นๆ และเป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดสระแก้ว โดยการวางผังเมืองแบ่งออกเป็นผังเมืองรวม⁴⁷ ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ⁴⁸ ภายใต้ความรับผิดชอบของกองผังเมืองเฉพาะ

แต่เดิมก่อนการประกาศพื้นที่ชายแดนในจังหวัดสระแก้วเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีกฎหมายผังเมืองรวมจังหวัดสระแก้ว พ.ศ.2558 และกฎหมายผังเมืองรวมเมืองอรัญประเทศ พ.ศ. 2556 บังคับใช้ในท้องที่สระแก้วและท้องที่อำเภออรัญประเทศ ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 3/2559 เรื่องการยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และคำสั่ง ค.ศ. ที่4/2559 เรื่องการยกเว้นการใช้บังคับกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสำหรับการประกอบกิจการบางประเภท โดยให้เหตุผลว่าเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แต่เนื่องจากข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายผังเมืองและข้อกำหนดตามกฎหมายควบคุมอาคารยังไม่สอดคล้องและเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้นเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดตั้งและบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว จึงอาศัยอำนาจมาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 ออกคำสั่งฉบับนี้ อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ จึงส่งผลให้กฎหมายผังเมืองสระแก้ว และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาคาร⁴⁹ถูกยกเว้นการบังคับใช้ มีผลตั้งแต่วันที่ 20

⁴⁶ ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ให้ความหมายไว้ ดังนี้ “การผังเมือง” หมายความว่า การวางจัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในบริเวณเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองหรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่หรือแทนเมืองหรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหายเพื่อให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสุขภาพอนามัย ความสะอาดสวยงาม ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ เพราะฉะนั้นการวางผังเมืองจึงเกี่ยวพันกับการใช้ที่ดินในเมืองหรือพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยตรง และเป็นปัจจัยสู่การขับเคลื่อนของเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน การวางผังเมือง

⁴⁷ แผนผังนโยบายและโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภคกิจ บริการสาธารณสุขและสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

⁴⁸ แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนา

⁴⁹ กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 (10) มาตรา 9 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และประกาศกรม

2) บทบาทจากจังหวัดสระแก้ว ต้องการให้พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เป็นอุตสาหกรรมเกษตร แหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เน้นการค้าปลีก-ค้าส่ง ตลาดการค้าชายแดน เรื่องของโลจิสติกส์และคลังสินค้า เชื่อมโยงขนถ่ายสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ

การวางบทบาทดังกล่าวจาก คสช. และทางจังหวัดสระแก้วมีความสอดคล้องกัน นำมาสู่การเกิดวิสัยทัศน์ในการวางบทบาทหน้าที่ของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วว่าเป็น “Gateway ตะวันออกของไทยบนแนวระเบียงเศรษฐกิจ SEC เชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา เส้นทางลัดสู่อิโชนินท์ เชื่อมโยงการส่งออกทางเรือผ่านท่าเรือของเวียดนาม และ Eastern Seaboard ของไทย” ซึ่งทำให้บทบาทหลักของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

- ด้านอุตสาหกรรม : ฐานการผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรระดับอนุภาค กลุ่มจังหวัด ศูนย์คัดแยก บรรจุ และกระจายสินค้าเพื่อการส่งออก
- ด้านการเชื่อมโยงโลจิสติกส์ : ศูนย์ขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (ระบบรางและรถ) เชื่อมต่อฐานการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้น (กัมพูชา) และฐานการผลิตฝั่งทะเลตะวันออกของไทย (Eastern Seaboard) ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ
- ด้านการค้าและการท่องเที่ยว : การค้าชายแดนการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมสระแก้ว-เสียมเรียบ-โชนินท์

จากข้อมูลเรื่องบทบาทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและข้อมูลทางประชากรที่ปัจจุบัน (พ.ศ.2557) มีจำนวนประชากรในพื้นที่ประมาณ 27,500 คน และคาดการณ์โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองว่าในอนาคตอีก 20 ปี (พ.ศ.2577) จะมีจำนวนประชากรในพื้นที่ประมาณ 43,000 คน จึงนำมาสู่การพัฒนาเป็นแนวคิดในการวางผัง (Conceptual Plan) เพื่อกำหนดบทบาทของแต่ละพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและร่างกฎหมายด้านที่ดินและอาคารในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว จึงทำให้ในแต่ละพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วได้วางแนวทางการพัฒนาพื้นที่ผ่านการกำหนดผังเมือง ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 5- 9 แนวทางการพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

พื้นที่ใน SEZ สระแก้ว	แนวทางการพัฒนา
บริเวณชุมชนบ้านป่าไร่ ตำบลบ้านป่าไร่	ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร (อุตสาหกรรมสีเขียว) เพื่อการส่งออก ระหว่างประเทศ/CIQ/หน่วยงานราชการ
บริเวณชุมชนบ้านด่าน	ย่านที่พักอาศัย และที่พักนักท่องเที่ยวชั้นดี ศูนย์สัมมนาและฝึกอบรม การบริการสุขภาพ
บริเวณตำบลผักขะ	ศูนย์ ICD และคลังสินค้า เชื่อมต่อการขนส่งระบบรางและระบบถนนศูนย์ กระจายสินค้าการเกษตรในระดับพื้นที่/ย่านที่พักอาศัยรองรับแรงงาน

พื้นที่ใน SEZ สระแก้ว	แนวทางการพัฒนา
บริเวณตำบลท่าข้าม	ตำบลบ้านหนองเอี่ยนพื้นที่สงวนเพื่อการเกษตร พื้นที่กักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร/CIQ/หน่วยงานราชการ
เมืองอรัญประเทศ ตำบลคลองลึก (นอกเขตพื้นที่ SEZ)	ศูนย์กลางการค้า การบริการเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism & Trade Hub)

ที่มา กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2558) : อยู่ระหว่างการศึกษา

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ตามตารางดังกล่าวจะมีผลต่อการออกกฎหมายผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ซึ่งกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อบังคับในการก่อสร้าง/ใช้อาคารในพื้นที่ดังกล่าวว่าจะมีการจำกัดประเภทของอาคาร หรือสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมใดได้บ้าง แต่ระหว่างการออกกฎหมายผังเมืองที่อยู่ในขั้นตอนการดำเนินงาน ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วได้ใช้ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านด่าน ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศและตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร ใช้บังคับในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วชั่วคราว ซึ่งกฎหมายปัจจุบัน (2559) ที่บังคับใช้ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว สรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5- 10 สรุปกฎหมายปัจจุบันที่บังคับใช้ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

กฎหมาย	รายละเอียด
ผังเมืองรวมจังหวัดสระแก้ว	- ประกาศบังคับใช้ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2558 - ยกเว้นการใช้บังคับสำหรับการประกอบกิจการบางประเภท ตามคำสั่งคสช. ที่ 4/2559 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2559
ผังเมืองรวมเมืองอรัญประเทศ	- ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ประกาศบังคับใช้ในพื้นที่เมืองอรัญประเทศเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2556 - สำหรับพื้นที่ซ้อนทับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ได้มีการยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารตามคำสั่ง คสช.ที่ 3/2559 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2559
ประกาศกระทรวงมหาดไทย	- เรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านด่าน ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศและตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ประกาศบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559

ที่มา กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2559)

การบังคับใช้ของกฎหมายผังเมืองในอนาคตเมื่อกฎหมายแล้วเสร็จ ซึ่งกระบวนการการจัดทำผังเมืองนั้น เมื่อสำนักผังเมืองรวมได้ร่างผังเมืองรวมฉบับใหม่ขึ้นแล้วเสร็จก็จะออกเป็นกฎหมายใช้บังคับในพื้นที่ต่อไป โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป็นผู้นำไปปฏิบัติ และมีสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้วทำหน้าที่ประสานงาน เร่งรัดติดตาม รับทราบปัญหาหรือผลกระทบ และประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชนในระดับพื้นที่

“การทำผังเมืองจะอยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย ส่วนการบังคับใช้จะขึ้นอยู่กับ อบท. นำไปปฏิบัติ ทางกรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจะคอยประสานงานและเป็นตัวเชื่อมระหว่างส่วนกลางกับ อบท. งานมีลักษณะ 1. เชื่อมงาน 2. เร่งรัดติดตาม 3. การรับทราบปัญหาและผลกระทบ 4. การประชาสัมพันธ์ให้เกิดการเข้าใจที่ตรงกัน”⁵⁰

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการจัดทำผังเมืองรวมพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เป็นขั้นตอนที่ชัดเจนตามกฎหมายเหมือนการทำผังเมืองในพื้นที่อื่นๆ แต่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการทำผังเมืองได้ (ในปี 2560 อยู่ระหว่างดำเนินการ) โดยในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว โดยเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2560 ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว⁵¹เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ครั้งที่ 1/2560 ณ ห้องประชุมบูรพา ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดสระแก้ว เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์จากประชาชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ในการประสานกรมโยธาธิการและผังเมือง รวมถึงภาคประชาชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงหลักเกณฑ์การควบคุมอาคารภายในพื้นที่ดังกล่าว ส่งให้จังหวัดสระแก้ว และส่วนกลางเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อไปในลำดับต่อไป ปัจจุบัน (2560) การจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วอยู่ที่ขั้นตอนที่ 4 จาก 13 ขั้นตอนของการจัดทำผังเมือง

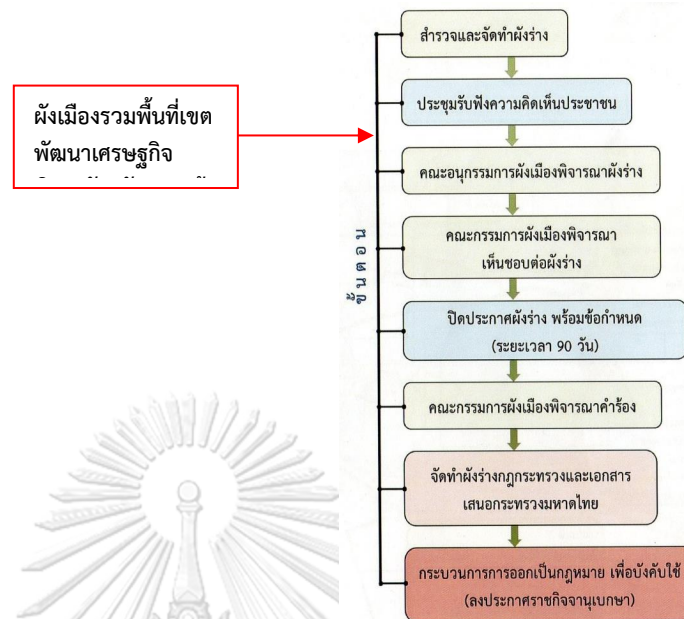
“ขั้นตอนการจัดทำผังเมืองรวมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีขั้นตอนจากกรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างชัดเจน และเป็นกระบวนการเดียวกันทั้งประเทศ แต่ระยะเวลาไม่สามารถกำหนดได้ ซึ่งตอนนี้อยู่ระหว่างกรดำเนินการจัดทำอยู่”⁵²

⁵⁰ สัมภาษณ์ นักผังเมืองจังหวัดสระแก้ว, 10 พฤศจิกายน 2559.

⁵¹

⁵² สัมภาษณ์ นักผังเมืองจังหวัดสระแก้ว, 10 พฤศจิกายน 2559.

ภาพที่ 5- 6 ขั้นตอนการทำผังเมืองรวมพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ที่มา กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2559)

ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ (2559) ผู้วิจัยพบปัญหาเรื่องข้อจำกัดจากข้อบังคับของกฎหมายในเรื่องการจำกัด Zoning และกำหนดลักษณะของอาคารในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วไม่มีการแบ่ง Buffer Zone ที่ชัดเจนระหว่างชุมชนกับที่ประเภทอื่น จึงทำให้ไม่เอื้อให้คนในพื้นที่ที่เป็นหน่วยธุรกิจขนาดเล็กดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตชุมชนประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบว่าสามารถดำเนินการอะไรได้บ้างในพื้นที่ซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่⁵³ได้เรียกร้องให้มีการปลดล็อคผังเมืองเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นหน่วยธุรกิจขนาดเล็กในพื้นที่ซึ่งจะต้องนำไปสู่กระบวนการเจรจาถึงปัญหาและการแก้ปัญหาต่อไป

“ประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่องการควบคุมอาคาร เพราะประกาศดังกล่าวไม่มีการระชาคมกับชาวบ้านในพื้นที่ ว่าเห็นด้วยหรือไม่ หรือพื้นที่บางส่วนได้เอื้อประโยชน์กับใครเกินไปหรือป่าว ประชาชนน่าจะเป็นคนที่ได้รับผลประโยชน์ ควรมีการแบ่ง buffer zone ว่าเขตชุมชนประชาชนสามารถดำเนินการอะไรก็ได้ ประชาชนควรได้ประโยชน์ อย่างในส่วนที่โยธาธิการและผังเมืองออกแบบไม่มีการวาง buffer zone ระหว่างกับชุมชนและที่ที่เป็นประเภท

⁵³ สัมภาษณ์ นายก อบต.ท่าข้าม และที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, วันที่ 31 มกราคม 2560

อื่น แทนที่จะมองว่าประชาชนได้อะไรกลับมองว่าหน่วยธุรกิจในพื้นที่ได้อะไรมากกว่า นี่คือข้อจำกัดในพื้นที่”⁵⁴

การวางผังเมืองเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เพราะจะมีความแตกต่างจากการวางผังเมืองปกติ หากเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วเกิดขึ้น ในอนาคตจะมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม การเกิดตึกใหม่ หรือเกิดถนนขึ้นมาในพื้นที่ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ดังกล่าวอย่างรวดเร็วซึ่งผังเมืองอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นก็ได้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาว่า อะไรควรอยู่หรือไม่ควรอยู่ในผังเมือง

จากการวางผังเมืองดังกล่าวจะเห็นว่า บทบาทหลักเป็นหน่วยงานส่วนกลางคือ กรมโยธาธิการและผังเมือง และให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคคือ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้วเป็นผู้ปฏิบัติการ/ดำเนินการในพื้นที่และนำข้อมูลทั้งการศึกษา ข้อขัดแย้ง หรือข้อเสนอแนะจากบริษัทพื้นที่รายงานสู่ส่วนกลาง เพื่อวางร่างผังเมือง และจะนำไปประกาศเป็นกฎหมายต่อไป โดยตามข้อบังคับของกฎหมายในกระบวนการจัดทำผังเมืองมีขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ อปท.ในพื้นที่ ประชาชน ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่ส่วนกลางในการนำข้อเสนอแนะ/ข้อขัดแย้งมาปรับปรุงแผน และกำหนดกฎหมายต่อไป

ส่วนที่สอง : การใช้ประโยชน์ที่ดินของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

จากคำสั่ง คสช. ที่17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2558 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 ให้เพิกถอนสภาพที่ดินในท้องที่ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วให้ตกเป็นที่ราชพัสดุ ซึ่งพื้นที่แปลง 660-2-23 ไร่ ซึ่งทางกรมธนารักษ์ร่วมกับกรมที่ดินได้ดำเนินการตรวจสอบและขอรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินไว้เป็นแปลงหมายเลขที่ สก.451 ต่อมาได้กำหนดให้พื้นที่แปลงดังกล่าวเป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรม โดยให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เป็นผู้เช่าที่ดินราชพัสดุแปลงนี้จากกรมธนารักษ์เป็นเวลา 50 ปี⁵⁵ มีอัตราค่าเช่าเพิ่มทุก 5 ปี สรุปเป็นตารางดังนี้

⁵⁴ สัมภาษณ์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, 1 กุมภาพันธ์ 2560.

⁵⁵ นับตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 ถึง วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2609.

ตารางที่ 5- 11 อัตราค่าเช่าที่ดินของ กนอ. ในพื้นที่ SEZ จังหวัดสระแก้ว

ระยะปีที่	อัตราไร่ละ (บาท)/ปี	รวมค่าเช่าปีละ (บาท)
1-5	22,400	14,796,488
6-10	25,760	17,075,960.20
11-15	29,624	19,568,355.38
16-20	34,067.60	22,503,608.69
21-25	39,177.75	25,879,149.99
26-30	45,054.40	29,761,022.49
31-35	51,814.56	34,225,175.86
36-40	59,584.45	39,358,952.24
41-45	68,522.11	45,262,795.08
46-50	78,800.43	52,052,214.34

ที่มา สัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สัญญาพิเศษที่ 1/2559

ทั้งนี้นอกจากกรมธนารักษ์จะมีรายได้จากค่าเช่ารายปีที่ กนอ. ยังมีค่าธรรมเนียมการจัดให้เช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขที่ สก.451 เป็นจำนวนเงิน 148,625,438 บาท โดยทาง กนอ. ประสงค์ขอผ่อนชำระ โดยเว้นการชำระปีที่ 1-5 และผ่อนชำระเป็นเวลา 5 ปีในปีที่ 6-10 พร้อมด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ซึ่งเป็นเงินเฉลี่ย 41,726,790 บาท/ปี (พร้อมค่าเช่า) รวมเป็นเงินค่าธรรมเนียมที่จ่ายจริง 208,633,950 บาท

หลังจากการเช่าประมูลกับกรมธนารักษ์แล้ว ทางการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ดำเนินโครงการ “ศึกษาและออกแบบเบื้องต้นการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” ซึ่งมีพื้นที่สระแก้วเป็นหนึ่งในพื้นที่ศึกษาได้สรุปการออกแบบพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งการใช้ที่ดินเป็น Zoning ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5- 12 สรุปการใช้พื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว

ประเภทของพื้นที่	ขนาด (ไร่)	%
พื้นที่ทั้งหมด	660	100
พื้นที่ระบบสาธารณูปโภค	163	24.7
พื้นที่สีเขียว	64	9.7
พื้นที่ประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรม	433	65.61

ประเภทของพื้นที่	ขนาด (ไร่)	%
- ZONE A : เขตพาณิชย์กรรม และการบริการ	37	5.61
- ZONE B,C,D,E : เขตอุตสาหกรรมทั่วไป	242	36.67
- ZONE F : เขตประกอบการเสรี	60	9.10
- ZONE G : เขตอุตสาหกรรมโลจิสติกส์	89	13.49
- ZONE H : พื้นที่สถานีไฟฟ้าย่อย	N/A	N/A

ที่มา การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2559)

“การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดตั้งบริหารนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว มีแนวคิดในการดำเนินโครงการศึกษาและออกแบบเบื้องต้นการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว โดยเป็นการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วที่มีความครอบคลุมทั้งในมิติกายภาพ มิติการเงิน มิติการจัดการ มิติการตลาด และมิติสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อให้การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมสามารถดำเนินการอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์ที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย”⁵⁶

ทั้งนี้การออกแบบดังกล่าวยังเป็นเพียงแผนการเพื่อพัฒนาพื้นที่ของ กนอ. ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นโดยปัจจุบัน (2559) อยู่ระหว่างจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาและขออนุญาตจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยทาง กนอ. ได้ดำเนินการปรับพื้นที่ โดยมีกรมธนารักษ์พื้นที่สระแก้วดำเนินการทำสัญญาซื้อขายต้นไม้ในที่ราชพัสดุกับผู้ซื้อต้นไม้ โดยผู้ซื้อเริ่มตัดโค่นต้นไม้บนที่ราชพัสดุเมื่อที่ประมาณ 600-0-00 ไร่ พร้อมปรับพื้นที่ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2559 และทาง กนอ.จะสามารถดำเนินการด้านการตลาดทำสัญญาขอเช่าพื้นที่กับเอกชนที่ต้องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่อไป ซึ่งเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2559 ทางผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) ได้นำคณะนักลงทุนและสื่อมวลชนลงพื้นที่เยี่ยมชมโครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลป่าไร่ เพื่อประชาสัมพันธ์และเชิญชวนนักลงทุนมาร่วมลงทุนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

⁵⁶ สัมภาษณ์คุณหิรัณยา รุจจารกูร นักบริการการลงทุน ดูแลพื้นที่การนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว, 10 มกราคม พ.ศ.2560.

ถือได้ว่าพื้นที่ที่ทางการนิคมอุตสาหกรรมเช่าเพื่อใช้ประโยชน์จากกรมธนารักษ์เป็นจุดเด่นที่สุดในการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และเป็นที่น่าจับตามองว่าจะสำเร็จหรือไม่จากการลงทุนผ่านการบริหารจัดการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และการตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรมเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการเกิดขึ้นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสระแก้วอย่างเป็นรูปธรรม

แต่อย่างไรก็ตามการเกิดนิคมอุตสาหกรรมดังกล่าวย่อมมีผลกระทบไม่ใช่เพียงด้านเศรษฐกิจแต่ยังส่งผลด้านสังคม เช่น ที่อยู่อาศัยแรงงาน สาธารณสุข หรือแม้แต่ในแผนโครงการที่มีการจัดการที่กล่าวถึงเพียงการบริหารจัดการภายในนิคมอุตสาหกรรมเท่านั้น ยังไม่ได้มีการวางแผนเชื่อมโยงการจัดการกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม เช่น การกำจัดขยะด้วยเตาเผาขยะสามารถรองรับขยะที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมทั้งหมดได้จริงหรือไม่ หรือการบำบัดน้ำเสียเมื่อมารวมที่ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางของการนิคมฯและน้ำเสียเหล่านั้นได้ลงไปสู่พื้นที่นอกการนิคมฯหรือไม่ ฯลฯ

บทบาทของ กนอ. ในการทำความเข้าใจกับชาวบ้านในพื้นที่ได้ไปให้ข้อมูลผ่านการทำประชาคมหมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่คือ เทศบาลตำบลป่าไร่ โดยทาง กนอ. นอกจากจะสร้างความเข้าใจ และให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาฝีมือแรงงาน เบื้องต้น เพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงชาวบ้านในพื้นที่มีบทบาทเป็นส่วนตั้งรับ (passive) ทำหน้าที่ได้เพียงเป็นผู้สังเกตการณ์ความเปลี่ยนแปลงและคอยรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เท่านั้น

“การประชาคมหมู่บ้านจะมีหน่วยงานอย่าง กนอ. มาพบปะพูดคุยกับชาวบ้าน ซึ่งก็มีแนวทางสร้างความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านในเรื่องของจุดเริ่มต้นของนิคมอุตสาหกรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาฝีมือแรงงานเบื้องต้น เพื่อรองรับการมีนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ด้วย แต่ตอนนี้นิคมอุตสาหกรรมยังไม่เป็นรูปเป็นร่างก็ยังไม่เห็นปัญหาแต่สิ่งที่ทางเทศบาลทำได้คือการเตรียมรับมือกับปัญหาที่คาดการณ์จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ก็เป็นการให้ข้อมูล รับรู้ และแสดงสิ่งที่กระทบในสภาพจริง”⁵⁷

ในส่วนของการวางผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการจัดสรรงบประมาณจากแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ในพื้นที่สระแก้ว ดังนี้

⁵⁷ สัมภาษณ์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, 1 กุมภาพันธ์ 2560.

ตารางที่ 5- 13 สรุปงบประมาณเกี่ยวกับด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
โครงการวางผังระบบระบายน้ำเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	กรมโยธาธิการและผังเมือง	11.35 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
ก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	140 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
		560 ล้านบาท	ปี 2561 (งบบุคลากร)
รวม (โดยประมาณ)		711.35 ล้านบาท	

นอกจากงบประมาณที่แสดงในตารางข้างต้นแล้วยังมีโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เชียงราย มุกดาหาร นครพนม ตาก สระแก้ว หนองคาย และนครราชสีมา โดยมีกรมโยธาธิการและผังเมืองรับผิดชอบ ซึ่งเป็นงบประมาณเกี่ยวกับการวางผังเมืองของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 7 พื้นที่ดังกล่าว จำนวน 323.5 ล้านบาท โดยไม่ได้แจกแจงงบประมาณเป็นรายพื้นที่

5.2.4 ด้านการจัดการแรงงาน

แรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะเน้นไปที่ “แรงงานต่างด้าว” ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ โดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์เปิดเสรีทางด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง เพื่อดูแลในเรื่องแรงงานที่เป็นทั้งแรงงานชาวไทยและแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และป้องกันการเกิดผลกระทบที่ตามมากับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในพื้นที่เมืองชายแดน เช่น สาธารณสุข และความมั่นคง เป็นต้น

โดยปกติแล้วพื้นที่ชายแดนจะมีการไหลเวียนและเข้า-ออกของแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะสามารถจัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนและแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงจำกัดจำนวนแรงงานต่างด้าวไม่ให้ทะลักเข้าสู่ตอนในของประเทศ ซึ่งในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วมีความพร้อมในด้านแรงงานจากประเทศกัมพูชา ที่สามารถป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรตามแนวชายแดน และสามารถรองรับวัตถุดิบจากประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันสำปะหลัง ซึ่งสามารถนำเข้ามาแปรรูปเป็นมันเส้นและแป้งมันในไทยเพื่อส่งออกต่อไป อีกทั้งแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาจำนวนมากมีความต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทย

เรื่องแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนับว่าเป็นหนึ่งในสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนที่ไม่ใช่ภาษี⁵⁸ ซึ่งระหว่างไทยกับกัมพูชาได้ลงนามในข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยการข้ามแดนไทย-กัมพูชาให้สามารถใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) แทนหนังสือเดินทางในการขออนุญาตทำงานแล้วเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2558 เป็นที่เรียบร้อย จึงส่งผลให้พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วสามารถใช้สิทธิประโยชน์เรื่องการจ้างแรงงานต่างด้าว (กัมพูชา) ให้สามารถมาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาลในพื้นที่ได้ ซึ่งทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์จากแรงงานประเภทดังกล่าวได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมรองรับความต้องการแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรื่องแรงงานชาวกัมพูชาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วโดยตรง จะเป็นหน่วยงานภาครัฐในส่วนของภูมิภาคเป็นหลักที่ได้รับหน้าที่จากภาครัฐส่วนกลางซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลักๆ ได้แก่

- การขอใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ⁵⁹ : เริ่มตั้งแต่ นายจ้างสามารถแจ้งความประสงค์ขอจ้างแรงงานต่างด้าว⁶⁰ กับสำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้ว ต่อมาเป็นการที่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผ่านสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้วซึ่งได้มีโครงการระบบฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (E-FINGERPRINT) ควบคุมการเดินทางเข้า-ออกในพื้นที่ด่านคลองลึก (อรัญประเทศ) เพื่อเตรียมการรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบของบัตรผ่านแดน บัตรสีชมพู (ใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ได้พิสูจน์สัญชาติ (ไม่มีพาสปอร์ต) และสมาร์ตการ์ด) ขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรครั้งละ 30 วัน

จากนั้นหากแรงงานสามารถผ่านเข้าประเทศมาเรียบร้อยแล้ว จากเงื่อนไขของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดเงื่อนไขให้แรงงานต่างด้าวทุกรายต้องตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดยสถานบริการของรัฐ และต้องมีประกันสุขภาพในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงานอยู่ในประเทศไทย และให้นายจ้างดำเนินการพาแรงงานต่างด้าวไปตรวจสุขภาพ ณ โรงพยาบาลของรัฐแห่งใดก็ได้ ซึ่งกำหนดอัตราค่าบริการการตรวจสุขภาพ ราคา 500 บาท และประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในกลุ่มเป้าหมาย 3 เดือน ราคา 500 บาท จากนั้นนายจ้างพาแรงงานต่างด้าวไปยื่นแบบคำขอรับใบอนุญาตทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้วโดยมีระยะเวลาอนุญาตทำงาน 3 เดือน และค่าธรรมเนียม 325 บาท

⁵⁸ ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 เห็นชอบการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551

⁵⁹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดท้องที่ สัญชาติ ประเภท ลักษณะงานหรือเงื่อนไขที่คนต่างด้าวอาจขอรับใบอนุญาตทำงาน ตามมาตรา 14

⁶⁰ เป็นลักษณะการขอโควตาจ้างแรงงานต่างด้าวในกิจการของตน

ทั้งนี้กรมการจัดหางานจังหวัดสระแก้วได้จัดทำคู่มือการออกใบอนุญาตทำงานในแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับหรือตามฤดูกาล เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 โดยมีระยะเวลาการพิจารณาอนุญาตให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน

- การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านแรงงาน ณ อาคารพาณิชย์ ศูนย์การค้าอินโดจีน อำเภอรัญประเทศ อยู่ห่างจากชายแดนไทย-กัมพูชาประมาณ 2 กิโลเมตรเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ามาทำงานในพื้นที่สระแก้วได้มากขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง โดยศูนย์ OSS ด้านแรงงานมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหมุนเวียนกันให้บริการแต่ยังไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำที่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานถาวรเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องปฏิบัติภารกิจหลักควบคู่กันไปด้วย

“สำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้วยังมีการปฏิบัติงานหลักอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดสระแก้วใน อ.เมือง อยู่ควบคู่กับผลัดเปลี่ยนมาปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานบริเวณชายแดน เป็นต้น จึงแก้ปัญหาข้อจำกัดด้วยการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมไปถึงการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับนายจ้าง-แรงงานในการปฏิบัติงาน และในส่วนการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานนี้เป็นส่วนของงบประมาณโดยกรมการจัดหางานขอไปที่สำนักงบประมาณและมอบอำนาจบูรณาการให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วบริหารจัดการ”⁶¹

จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในด้านแรงงานมีข้อจำกัดในการดำเนินการในพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคที่เมื่อรับนโยบายมาแล้วปริมาณของบุคลากรในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่ศูนย์บริการบริเวณชายแดนมีข้อจำกัดไม่สามารถให้บริการได้ทุกวันทำการ จึงแก้ปัญหาด้วยการนัดหมายและขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการที่ต้องการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวให้มาขอรับบริการอย่างชัดเจน

สำหรับในปี 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 25 มีนาคม 2560⁶² พื้นที่สระแก้วมีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานที่เป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าวตามมติ คณะรัฐมนตรี (คสช.) เป็นแรงงานที่ประเทศไทย

⁶¹ สัมภาษณ์นักวิชาการแรงงานชำนาญการ (รักษาการแทนจัดหางานจังหวัดสระแก้ว), 2 กุมภาพันธ์ 2560.

⁶² สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, “รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสระแก้ว ไตรมาสที่ 1 ปี 2560”

อนุญาตให้มาทำงานเป็นการชั่วคราว เพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย ซึ่งมี 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว กัมพูชา ที่อยู่ในระบบทะเบียนของสำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 40,902 คน พบว่าสัญชาติกัมพูชามีจำนวน 40,637 คน (ร้อยละ 99.35) สัญชาติลาวจำนวน 74 คน (ร้อยละ 0.18) และพม่าจำนวน 191 คน (ร้อยละ 0.47)

- การคุ้มครองแรงงาน : รับผิดชอบโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมี “โครงการบริหารจัดการด้านแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” โดยพื้นที่สระแก้วเป็นหนึ่งในสี่ของพื้นที่นำร่อง เพื่อสร้างความรู้-ความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานให้แก่นายจ้าง ลูกจ้างไทย ลูกจ้างต่างด้าว หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง และป้องกันปัญหาการใช้แรงงานผิดกฎหมายการค้ามนุษย์ ซึ่งอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพแรงงานและสถานประกอบกิจการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของประเทศ เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สอดคล้องกับแผนแม่บทพัฒนาแรงงานไทยในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 -2564) และการสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์และบรรยากาศการลงทุนที่ดี

- การพัฒนาฝีมือแรงงาน : สำหรับแรงงานไทยเพื่อให้มีทักษะและความสามารถสอดคล้องตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เป็นหลักสูตรการฝึกอบรมฝีมือแรงงานซึ่งเป็นภารกิจหลักของสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสระแก้วจัดขึ้น เช่น ทักษะด้านการบริการ อบรมภาษากัมพูชา หรือการฝึกอาชีพในกับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เป็นต้น อีกทั้งในปี 2560 มีความร่วมมือทางวิชาการกับวิทยาลัยเทคนิคสระแก้วเพิ่มบุคลากรระดับปริญญาสาขาเทคโนโลยี และกระทรวงแรงงานยังเห็นควรที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือนักลงทุนมีนโยบายรับแรงงานในพื้นที่เข้าทำงานอีกด้วย

การบริหารจัดการเรื่องแรงงานชาวกัมพูชาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วให้เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นการจัดการจากภาครัฐส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจและออกกฎหมาย ข้อบังคับซึ่งควบคุมการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ เนื่องจากเรื่องแรงงานเกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้วด้านแรงงาน มีการจัดสรรงบประมาณจากแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเป็นงบประมาณที่ให้รวมทั้ง 10 พื้นที่ โดยไม่ได้แจกแจงงบประมาณเป็นรายพื้นที่ งบประมาณส่วนใหญ่อยู่ที่การฝึกอบรมฝีมือแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ประมาณ 88.59 ล้านบาท (งบบูรณาการ 2559) และการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของกรมการจัดหางาน ประมาณ 34.2 ล้านบาท (งบบูรณาการ 2559) ตามลำดับ

แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ยังมีข้อจำกัด จะเห็นได้จากการให้บริการของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านแรงงานเนื่องจากยังไม่มีบุคลากรที่ทำหน้าที่หลักในพื้นที่ชายแดนจึงทำให้ไม่ต่อเนื่อง และทุกหน่วยงานยังมีภารกิจของหน่วยงานตนเองอยู่ ซึ่งต่อไปในอนาคตจำเป็นต้องมีการเพิ่มอัตรากำลังในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่ให้บริการดังกล่าว หรือมีหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาดูแลโดยเฉพาะ

5.3 สรุปภาพรวมการขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

จากกรณีศึกษาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับชาตินำมาปฏิบัติในพื้นที่ แต่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วยังมีบริบทของพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะแต่เดิมก่อนมีการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยพื้นที่เมืองชายแดนจังหวัดสระแก้วโดยเฉพาะชายแดนในพื้นที่อำเภออรัญประเทศเป็นหนึ่งในกลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทย เนื่องจากการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาที่ผ่านทางด่านบ้านคลองลึกมีมูลค่าสูงที่สุดในประเทศ อีกทั้งบริบททางกายภาพของชายแดนสระแก้วมีศักยภาพทางภูมิศาสตร์ในการเป็นศูนย์โลจิสติกส์และเมืองการค้าชายแดน รวมถึงความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ ทำให้มีการศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ชายแดนสระแก้วมาตั้งแต่ปี 2556 ก่อนที่จะประกาศนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเมื่อมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาขับเคลื่อนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้วทำให้มีการดำเนินการที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวในพื้นที่ โดยมีประเด็นการขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วดังนี้

5.3.1 การกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การกำหนดพื้นที่ชายแดนสระแก้วให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นเริ่มจากทางทางจังหวัดในสมัยของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัด⁶³ได้เสนอขอให้พื้นที่ชายแดนสระแก้วเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล จากนั้นเมื่อทาง กนพ.ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมและให้ทางจังหวัดกำหนดขอบเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และได้ประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่จะได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาในด้านต่างๆในพื้นที่ต่อไป

สำนักงานจังหวัดสระแก้วจึงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบภาพรวมทั้งหมดในพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และส่วนกลาง ซึ่งนับ

⁶³ นายภัครธรณ์ เทียนไชย

ได้ว่าเป็นหน่วยงานตัวกลางประสานงานกับทุกฝ่ายตั้งแต่แรกเริ่มนโยบาย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเริ่มต้นของการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เป็นการขับเคลื่อนแลผลักดันโดยผู้ว่าราชการจังหวัดคนก่อน แต่เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดคนก่อนได้ย้ายไปแล้ว แต่การขับเคลื่อนดังกล่าวและนโยบายยังคงอยู่ในพื้นที่ซึ่งจะเป็นในรูปแบบการดำเนินการตามหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนที่มีภารกิจรับผิดชอบเท่านั้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของการกำหนดขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว จะเห็นได้ว่าการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้เป็นพื้นที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน อันเนื่องมาจากได้เว้นพื้นที่ของเทศบาลเมืองอรัญประเทศไว้ไม่ได้กำหนดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และยังสามารถขยายพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วออกไปได้อีกในอนาคต ทำให้เห็นได้ว่าการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้วเป็นการกระจายการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองอรัญประเทศในออกไปสู่พื้นที่เมืองชายแดนโดยรอบ

ในการวางเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมีการนำเสนอจากจังหวัดที่จะกำหนดในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วเป็น “ศูนย์อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ” โดยหากพิจารณาจากวิสัยทัศน์ของจังหวัด และพันธกิจของจังหวัดสระแก้ว ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา รวมถึงวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พบว่ามีการวางสถานะเมืองชายแดนที่เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ด้วยศักยภาพของท่าเลที่ตั้งที่มีความสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในแถบอินโดจีน (กัมพูชา เวียดนาม และลาว) และเน้นอุตสาหกรรมทางการเกษตร เนื่องด้วยพื้นที่ในจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (ปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง) จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งให้กับอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการทำเกษตรกรรม สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ และประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมที่ขอสิทธิประโยชน์จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม (ยกเว้นกิจการเชรามิก) ซึ่งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วเริ่มมีการขอสิทธิประโยชน์การลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและกิจการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ และกิจการสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนจังหวัดสระแก้วให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นประตูเชื่อมต่อไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านในแถบอินโดจีน

5.3.2 การจัดองค์กรเพื่อพัฒนาพื้นที่

หลังจากที่ได้รับการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วแล้ว ได้มีการแต่งตั้ง **คณะกรรมการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว** โดยแบ่งเป็น คณะอนุกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ 1) คณะทำงานด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการ

เปิดเสรีด้านการลงทุน 2) คณะทำงานด้านศูนย์บริการเปิดเสรีด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง และ 3) คณะทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร (อ้างอิงภาคผนวก ข ตารางที่ 1) โดยคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาพื้นที่ที่ตามนโยบายของรัฐบาลที่ผลักดันนโยบายมาอย่างเร่งด่วน

โดยคณะทำงานดังกล่าวมีการจัดประชุมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ พร้อมทั้งประสานการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนพื้นที่และส่วนกลาง รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะพบว่ามีกรรายงานความก้าวหน้าต่อจังหวัดเพื่อให้ทางจังหวัดรายงานต่อ สศช. ซึ่งเป็นเลขานุการใน กนพ. ต่อไป และจากการสัมภาษณ์ในส่วนราชการที่อยู่ในพื้นที่ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นพบว่าเจ้าภาพหลักในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ดูแลภาพรวมในพื้นที่คือ สำนักงานจังหวัดสระแก้ว โดยการผลักดันนโยบายจากผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว และหน่วยงานระดับภูมิภาคจะรับเป็นเจ้าภาพเฉพาะเรื่องที่หน่วยงานของตนเองได้ดำเนินการและได้รับคำสั่งจากต้นสังกัดจากส่วนกลางเท่านั้น เช่น การพัฒนาด่านเป็นความรับผิดชอบของกรมศุลกากรที่มอบหมายให้ศุลกากรอรัญประเทศดำเนินการในพื้นที่ หรือการจัดทำผังเมืองเป็นความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่มอบหมายให้ผังเมืองจังหวัดสระแก้วดำเนินการประสานงานในพื้นที่ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานสำหรับการบริหารพื้นที่ที่มีบทบาทในการจัดการบริหาร และมีอำนาจในการตัดสินใจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในระยะยาว ซึ่งปัจจุบันการตัดสินใจในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วยังมีข้อจำกัดอยู่ เนื่องจากการทำงานในแต่ละหน่วยงานต้องรอคำสั่งจากส่วนกลางตามระบบงานราชการตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

“เรื่องการบริหารจัดการ หลังจากได้รับนโยบายมาแล้ว ทางจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ นำโดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ร่วมกับหัวหน้าในภาคส่วนต่างๆ เริ่มจากร่วมกันกำหนดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป”⁶⁴

“ในเรื่องการสร้างด่านฯ ทางกรมศุลกากรเป็นเจ้าภาพ แต่การสร้างด่านต้องมีองค์ประกอบจากหน่วยงานอื่นที่มีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า

⁶⁴ สัมภาษณ์ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560.

และส่งออกของสินค้า เช่น การขอใช้พื้นที่จากเจ้าของพื้นที่ การศึกษาพื้นที่จากกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือจ้างบริษัทที่ปรึกษามาศึกษา ฯลฯ”⁶⁵

“ในการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ยังคงข้อจำกัดด้วยบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารในระดับจังหวัดอาจจะยังไม่สามารถอนุมัติ/อนุญาตบางอย่าง ที่ต้องตัดสินใจในทันทีได้ ต้องถามหรือได้รับความเห็นชอบจากส่วนกลางต้นสังกัดของหน่วยงานนั้นๆก่อน เช่น ผังเมืองก็ต้องรอคำสั่งจากกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นต้น”⁶⁶

5.3.3 บทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

สำหรับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ซึ่งสามารถอธิบายตามประเด็นที่ขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5- 14 สรุปบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ สระแก้ว	
ด้าน การส่งเสริม การลงทุน และสิทธิ ประโยชน์	สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน (สกท.) หรือ BOI	- ให้ออกขออนุมัติโครงการขอรับการส่งเสริมการ ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ - ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ One Stop Service ด้าน การลงทุนในพื้นที่	ส่วนกลาง
	กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง	- ลดหย่อนอัตราเงินได้นิติบุคคล	ส่วนกลาง
	กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง	- ผ่อนปรนเงื่อนไขการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน และเขตปลอดอากรในพื้นที่	ส่วนกลาง
	ธนาคารเพื่อการส่งออกและ นำเข้าแห่งประเทศไทย (ธนส.)	- บริการสินเชื่อเพื่อการลงทุน - ยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการเงินกู้ - ได้รับเงินหมุนเวียนระยะสั้นเพิ่ม	รัฐวิสาหกิจ
	บริษัทเอกชนที่ขออนุมัติการ ส่งเสริมการลงทุนจาก BOI	- ขออนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ SEZ จาก BOI และหน่วยงานอื่นๆ - ลงทุนในพื้นที่เขต SEZ สระแก้ว	ภาคเอกชน

⁶⁵ สัมภาษณ์ นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ, 8 พฤศจิกายน 2559.

⁶⁶ สัมภาษณ์ นักผังเมืองจังหวัดสระแก้ว, 10 พฤศจิกายน 2559.

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ สระแก้ว	
ด้าน โครงสร้าง พื้นฐาน	ด้านศุลกากรอรัญประเทศ กรมศุลกากร	- ปรับปรุงด่านศุลกากรบ้านคลองลึก (โรงเกลือ) - พัฒนาด่านศุลกากรใหม่ 2 แห่ง ได้แก่ บ้านป่า ไร่ และบ้านหนองเอี่ยน	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	ด้านตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	- พัฒนาระบบการตรวจคนเข้าเมือง	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	แขวงทางหลวงสระแก้ว กรม ทางหลวง	- โครงการก่อสร้างทางหลวงสายอรัญประเทศ - ชายแดนบ้านหนองเอี่ยน - โครงการขยายถนนหมายเลข 3446 (ถนนศรี เพ็ญ) ถนนเลียบชายแดนช่วงบ้านป่าไร่ - ปรับปรุงทางหลวงอื่นๆในพื้นที่เกี่ยวเนื่อง	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	ทางหลวงชนบทสระแก้ว กรมทางหลวงชนบท	- โครงการสายแยก ทล.33 – ด่านบ้านคลองลึก (โรงเกลือ) - โครงการทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33 - ด่านบ้านคลองลึก (โรงเกลือ) - โครงการปรับปรุงและพัฒนาถนนสายแยก ทล. 348 – บ้านป่าไร่ - ปรับปรุงทางหลวงชนบทอื่นๆในพื้นที่เกี่ยวเนื่อง	
	การรถไฟแห่งประเทศไทย	- โครงการทางรถไฟคลองสิบก้า-สุดสะพาน คลองลึก (สร้างแล้วเสร็จ รอการเชื่อมต่อกับราง ทางฝั่งกัมพูชา)	รัฐวิสาหกิจ
	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	- พัฒนาระบบไฟฟ้าในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าใน อนาคต	รัฐวิสาหกิจ
	การประปาส่วนภูมิภาค	- ปรับปรุงและขยายการประปาส่วนภูมิภาค สภา ชาอรัญประเทศ	รัฐวิสาหกิจ
	สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข - โรงพยาบาลอรัญประเทศ - โรงพยาบาลวัฒนานคร - โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลป่าไร่ - โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบ้านด่าน	- ซื่อครุภัณฑ์เพิ่มเติมสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว - โครงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งปลูก สร้างประกอบสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่เขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว	ส่วนกลาง

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ สระแก้ว	
	กระทรวงศึกษาธิการ	- แผนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว (อยู่ในช่วงการวางแผน)	ส่วนกลาง
ด้าน การใช้ที่ดิน	โยธาธิการและผังเมือง สระแก้ว กรมโยธาธิการและผังเมือง	- ศึกษา ออกแบบ และจัดทำผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะชุมชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	ธนารักษ์สระแก้ว กรมธนารักษ์	- ให้เช่าพื้นที่ราชพัสดุในพื้นที่ตำบลป่าไร่ แก่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นเวลา 50 ปี และเก็บค่าเช่าจาก กนอ.	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	- จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมใน SEZ สระแก้ว บริเวณ ต.ป่าไร่ โดยเช่าพื้นที่จากกรมธนารักษ์	รัฐวิสาหกิจ
	ภาคเอกชนที่ลงทุนในพื้นที่ ของ กนอ.	- ลงทุนตั้งโรงงานในพื้นที่ของ กนอ. ตำบลป่าไร่ (อยู่ระหว่างการประชาสัมพันธ์จาก กนอ.)	ภาคเอกชน
	เทศบาลตำบลป่าไร่	- ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ - ประสานงานในการทำโครงการต่างๆของหน่วยงานอื่น เช่น การจัดทำนิคมอุตสาหกรรม	ส่วนท้องถิ่น
ด้าน แรงงาน	กระทรวงมหาดไทย	ออกประกาศยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าว (กัมพูชา ลาว เมียนมา) เข้ามาในราชอาณาจักร	ส่วนกลาง
	กระทรวงการต่างประเทศ	แก้ไขข้อตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างไทย-กัมพูชา	ส่วนกลาง
	สำนักงานจัดหางานจังหวัด สระแก้ว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน	- จัดทำคู่มือการออกใบอนุญาตทำงานในแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับหรือตามฤดูกาล - ออกใบอนุญาตทำงาน - จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านแรงงาน	ส่วนภูมิภาค
	สำนักงานพัฒนาฝีมือ แรงงาน จังหวัดสระแก้ว กรมการพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน	- พัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้มีทักษะและความสามารถสอดคล้องกับความต้องการในภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมใน SEZ	ส่วนภูมิภาค
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดสระแก้ว	- โครงการระบบฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (E-FINGERPRINT) ควบคุมการเดินทางเข้า-ออกในพื้นที่ด่านคลองลึก (อรัญประเทศ)	ส่วนภูมิภาค	

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ สระแก้ว	
	โรงพยาบาลของรัฐในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข	- ให้บริการตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพของ แรงงานต่างด้าว	ส่วนภูมิภาค

ที่มา รวบรวมโดยผู้วิจัย (2561)

หากพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ตามตารางข้างต้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1. หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง – ส่วนภูมิภาค

- **หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง** จะเป็นตัวแสดงที่ผลักดันนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนในพื้นที่ชายแดน ด้วยการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุน และเร่งให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ ทั้งการจัดสรรงบประมาณอย่างเร่งด่วน การดำเนินการประกาศนโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการในการขับเคลื่อนพื้นที่ต่อไป เช่น คำสั่ง คสช. ประกาศกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ

- **หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค** เป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่หลักในการปฏิบัติตามการดำเนินงานนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลาง ซึ่งเป็นนโยบายทั้งที่เป็น TOP-DOWN ที่ต้องรับภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางเพื่อนำมาปฏิบัติในพื้นที่ซึ่งจะเป็นภารกิจงานตาม function ภารกิจของใครของมัน แต่มีการรายงานความก้าวหน้าให้คณะทำงานการขับเคลื่อนฯ ที่ถูกจัดตั้งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วให้รับรู้ โดยมีสำนักงานจังหวัดสระแก้วเป็นเจ้าภาพในการประสานงานภาพรวมในพื้นที่

แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายยังมีลักษณะ BOTTOM-UP อยู่ด้วย เพราะในบางด้านมีการขับเคลื่อนจากหน่วยงานในพื้นที่ผ่านทางจังหวัดสระแก้วนำเสนอไปสู่ส่วนกลางเพื่อให้ส่วนกลางพิจารณาเช่นกัน เช่นการเสนอพื้นที่และการกำหนดขอบเขตให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว การกำหนดกิจการเป้าหมายที่ขอรับการส่งเสริมจาก BOI เป็นต้น เพราะฉะนั้นหน่วยงานในส่วนภูมิภาคโดยเฉพาะจังหวัดไม่ได้เป็นเพียงหน่วยงานที่รับคำสั่งจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว แต่ยังมี การนำเสนอข้อมูลในพื้นที่ไปสู่ส่วนกลางด้วย

กลุ่มที่ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การขับเคลื่อนและเตรียมความพร้อมในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งอำนาจหน้าที่ อัตรากำลังและงบประมาณในการทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆเอง จากการสัมภาษณ์พบว่าในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นเพียงหน่วยงานที่สนับสนุนในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเท่านั้น ซึ่งในแต่

ละพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้เสนอพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่ที่รับผิดชอบเสนอแก่จังหวัดเพื่อจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรม

“การหาพื้นที่ที่จะใช้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อเป็นพื้นที่หลักในการขับเคลื่อน และจุดประกายในการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เริ่มแรกส่วนท้องถิ่นได้หาพื้นที่สาธารณประโยชน์โดยในแต่ละพื้นที่นำเสนอไปที่จังหวัด โดยจังหวัดได้เลือกพื้นที่ใน ตำบลป่าไร่ จำนวน 675 ไร่ 2 งาน ซึ่งเป็นพื้นที่ในความดูแลของเทศบาลตำบลป่าไร่ และให้กรมธนารักษ์ประกาศจากการเป็นพื้นที่ นสร. เป็นที่ราชพัสดุให้ กนอ. มาเช่าและดำเนินการต่อไป”⁶⁷

บทบาทของส่วนท้องถิ่นในพื้นที่การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เป็นตัวกลางสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ ให้ข้อมูลระดับพื้นที่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคอยสังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นรับผิดชอบเท่านั้น ในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นยังไม่พบแผนหรือเป้าหมายที่ชัดเจนในเชิงพื้นที่

โดยส่วนท้องถิ่นในพื้นที่การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่มีบทบาทมากที่สุดคือ เทศบาลตำบลป่าไร่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม และมีโครงการขยายด่านศุลกากรอรัญประเทศมาอยู่ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ จึงได้รับผลกระทบชัดเจนและเร็วที่สุดเมื่อเทียบกับส่วนท้องถิ่นอื่นๆในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามในการเตรียมตัวของส่วนท้องถิ่นในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะมากับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่นั้นยังไม่ได้ออกมาในรูปแบบโครงการอย่างเป็นชัดเจน ยังเป็นเพียงการเฝ้าระวังต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เท่านั้น และประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องความกังวลต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น เรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องที่ดินที่ชาวบ้านไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ การเอื้อประโยชน์ต่อนายทุนมากกว่าชาวบ้าน ฯลฯ ทั้งนี้ทำให้เห็นว่าหน่วยงานส่วนท้องถิ่นได้วางบทบาทตัวเองเป็นส่วนที่รองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นมากกว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนในการพัฒนาและการจัดการการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเสียเอง เนื่องจากด้วยข้อจำกัดในหลายประการที่กล่าวไปข้างต้น

⁶⁷ สัมภาษณ์ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560.

“จากมุมมองของท้องถิ่นที่มองการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ว่าจริงๆตอนนี้มันก็ยังไม่เห็นภาพ แต่สิ่งที่ประชาชนได้เลยในตอนนี้คือโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น ถนนดีขึ้น ไฟฟ้า-น้ำประปาดีขึ้น ซึ่งมันสะท้อนว่าชีวิตของพวกเรา กำลังจะดีขึ้น โดยเราสนใจหลักๆว่าสามารถแก้ปัญหาให้กับคนในพื้นที่ได้ก็พอแล้ว หากมีนโยบายการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาในพื้นที่ เราไม่ได้มีนโยบายที่จะหนีไปไหน ที่นี่เป็นบ้านของพวกเรา เราก็พร้อมจะรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วอยู่กับมัน อาจจะมองบทบาทของท้องถิ่นเป็นส่วนเดียวกับประชาชนก็ได้ เพราะเรามีหน้าที่ให้ข้อมูล รับรู้ และแสดงสิ่งที่กระทบในสภาพจริงต่อหน่วยงานอื่นๆ”⁶⁸

จะเห็นได้ว่า หน่วยงานส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ไม่ได้วางสถานะบทบาทของตนเองเพียง passive actors แต่ยังสามารถเป็น active actors ได้ด้วยเมื่อมีโอกาส แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นยังคงมีอย่างจำกัดตามศักยภาพ และอำนาจการตัดสินใจของหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่

3. ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ

บทบาทของภาคเอกชนที่สำคัญมีพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว คือการลงทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมผ่านการดูแลจัดการของนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ในพื้นที่ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ ซึ่งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ไม่มีปัญหาในการรุกกล้าที่ดินหรือข้อพิพาทในที่ดินดังกล่าว จึงสามารถเฟื่องฟูสภาพที่ดินเป็นที่ราชพัสดุ และดำเนินการเช่าจากกรมธนารักษ์ได้ ทำให้กระบวนการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมสามารถดำเนินการต่อได้ทันที ซึ่งในปี 2559 ที่ผู้วิจัยศึกษาในภาคสนามพบว่า พื้นที่ที่ให้ กนอ. เขาอยู่ในช่วงปรับหน้าดินและ กนอ.ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสรรหาผู้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ ทั้งนี้ทุกภาคส่วนได้จับตามองการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วโดยมุ่งเน้นอยู่กับการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่บริหารจัดการของ กนอ. เป็นสำคัญ เพราะถือว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมที่สุดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ในส่วนของภาคเอกชนที่ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่นอกเขตของนิคมอุตสาหกรรมมีการขอสิทธิส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแล้ว⁶⁹ ซึ่งน่าสังเกตว่าการลงทุนอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเน้นการลงทุน

⁶⁸ สัมภาษณ์ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลป่าไร่, 1 กุมภาพันธ์ 2560.

⁶⁹ รายละเอียดเพิ่มเติม หัวข้อที่ 5.2.1

จากเอกชนในพื้นที่ให้เข้ามาใช้สิทธิประโยชน์การส่งเสริมต่างๆในการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งในอนาคตอาจจะขาดการเชื่อมโยงกันระหว่างธุรกิจที่เข้ามาลงทุนใหม่กับธุรกิจที่มีอยู่แต่เดิมในพื้นที่

ส่วนภาคเอกชนอื่นๆที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนแต่เดิมยังไม่พบการขับเคลื่อนใดๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากพื้นที่ชายแดนในจังหวัดสระแก้วในส่วนของรัฐประเศ โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองรัฐประเศมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและมีความหนาแน่นของประชากรทั้งที่เป็นชาวไทยและประชากรแฝง (แรงงานต่างด้าว) อยู่แล้วแต่เดิม การขับเคลื่อนที่มาจากภาคเอกชนในพื้นที่จึงเป็นลักษณะที่ยังรอดูการเคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรมจากการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมก่อน

“การเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังไม่มีผลกระทบ แต่ก็ดีเพราะเป็นการส่งเสริมทั้งการท่องเที่ยวและธุรกิจ เช่น ปัญหาแรงงานก็ถูกกำจัดออกไป เพราะได้มีกระบวนการเข้า-ออก ที่ลงทะเบียนอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่ก็รอดูท่าทีจากสำนักงานจังหวัดว่าจะมีนโยบายอะไรสั่งลงมา ในส่วนของสภาพการค้าก็จะให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่องทางทำธุรกิจไปปกติ แล้วรอดูคำสั่งจากสำนักงานจังหวัดอีกที”⁷⁰

ในส่วนของภาคประชาสังคมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนหรือเตรียมพร้อมอย่างเป็นรูปธรรม เพราะจากการสัมภาษณ์ในหลายหน่วยงานในพื้นที่พบว่า หน่วยงานที่เป็นภาคประชาสังคมของสระแก้วไม่มีกลุ่มที่ขับเคลื่อนเป็นพิเศษเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว อาจจะเป็นเพราะยังไม่มีกรอบนโยบายที่เห็นชัดเจนนอกเหนือจากเรื่องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เห็นชัด อีกทั้งเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะอำเภอรัฐประเศมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดนที่สูงอยู่แต่เดิมแล้ว จึงทำให้บทบาทของภาคเอกชนที่ทำการอยู่ในพื้นที่และภาคประชาสังคมจึงเป็นรอจับตามองการเปลี่ยนแปลงและโอกาสที่มาพร้อมกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเท่านั้น เป็นการตั้งรับการดำเนินการนโยบายจากรัฐบาล

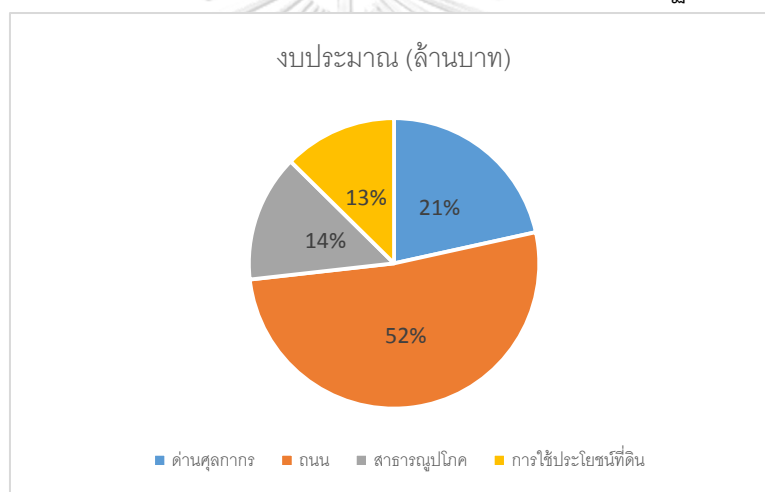
5.3.4 การดำเนินงาน และงบประมาณในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเร่งด่วน โดยเป็น

⁷⁰ สัมภาษณ์รองประธานสภาหอการค้าจังหวัดสระแก้ว, 28 พฤศจิกายน 2559

งบประมาณกลาง และงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์จากแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560 ซึ่งสังเกตได้ว่าการดำเนินการจะเป็นโครงการตามงบประมาณที่ได้จัดสรรเอาไว้ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีการจัดสรรงบประมาณและการพัฒนาที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุด คือการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโครงข่ายถนนเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีงบประมาณกว่าร้อยละ 52 จากงบประมาณทั้งหมดในพื้นที่สระแก้ว และการพัฒนาด้านศุลกากร สาธารณูปโภค การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามลำดับ⁷¹ ซึ่งการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพอย่างเร่งด่วนเพื่อการรองรับการเกิดขึ้นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ป่าไร่ และดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมากขึ้น

ภาพที่ 5- 7 สัดส่วนงบประมาณในการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

ในการดำเนินงานในพื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการตามภารกิจและขอบเขตหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานของตน การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับในขั้นตอนของการทำโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

“การดำเนินงานอยู่ในแนวทางของหน่วยงานราชการไม่มีปัญหาในการประสานงาน ส่วนใหญ่จะมีนโยบายหรือคำสั่งการอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นถ้ามีนโยบายหรือคำสั่งไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย หรือการบังคับบัญชา ก็ต้องปฏิบัติตามอยู่แล้ว”⁷²

⁷¹ ยังไม่รวมงบประมาณที่จัดสรรรวมในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยรวมทั้ง 10 พื้นที่โดยไม่ได้แจกแจงรายละเอียดงบประมาณเป็นรายพื้นที่

⁷² สัมภาษณ์ นักผังเมืองจังหวัดสระแก้ว, 10 พฤศจิกายน 2559

การดำเนินงานในบางด้านของการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วยังมีข้อจำกัด ในศักยภาพของหน่วยงานที่ดำเนินงาน เช่น อัตรากำลังที่ไม่เพียงพอกับภารกิจงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเพิ่มอย่างเร่งด่วน และยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการที่มาจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ทั้งๆที่หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ติดกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอีกทั้งยังขาดการวางแผนในการดำเนินงานหลายๆด้าน เช่น เรื่องการศึกษา เรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

5.3.5 การประเมินความก้าวหน้าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การติดตามและการประเมินผลของการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนสระแก้วของภาครัฐพบการรายงานความก้าวหน้าต่อคณะทำงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เพื่อรายงานต่อไปยังสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช. (เลขานุการของ กนพ.) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าในแต่ละพื้นที่และนำเสนอรายงานต่อ กนพ. และมีการวางหน้าที่ให้กับ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช. ในเร่งรัดติดตามการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในภาพรวม โดยเบื้องต้นพบว่า ทาง สศช. ได้จ้างบริษัทที่ปรึกษา⁷³ เพื่อดำเนินโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล

ในส่วนการวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้า หรือความสำเร็จในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้วในช่วงเริ่มนโยบายปี 2557-2560 พบว่าไม่มีแผนบูรณาการจากระดับชาติที่แสดงภาพรวมระยะยาวที่สามารถเป็นตัวชี้วัดระดับความก้าวหน้าได้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามมีแผนพัฒนาเฉพาะด้านที่สามารถบ่งบอกถึงความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนในพื้นที่สระแก้วได้ แต่อย่างไรก็ตามในบางรายโครงการไม่พบการสรุปความก้าวหน้าและแผนในเฉพาะเรื่องนั้นๆ เช่น ด้านการประปา ด้านสาธารณสุข เป็นต้น พบการดำเนินการตามแผนโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรตามการจัดสรรงบประมาณกลางและงบประมาณตามแผนบูรณาการฯ

โดยความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและโครงการต่างๆ สามารถสรุปตามตารางได้ดังนี้

⁷³ บริษัทปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด

ตารางที่ 5- 15 สรุปความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
การส่งเสริมการลงทุน BOI			
ศูนย์ OSS ด้านการลงทุน	100%	เปิดบริการแล้ว	✓
กิจการที่ขอส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในSEZ	4 กิจการ	อนุมัติการส่งเสริมการลงทุน	✓
ด้านบุคลากร⁷⁴			
โครงการการแก้ปัญหาจราจรบริเวณชายแดนบ้านคลองลึก โดยก่อสร้างลานตรวจสินค้าด้วยระบบ X-ray	100%	เปิดบริการแล้ว 2560	✓
โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการและภูมิทัศน์ด่านพรมแดนคลองลึกใหม่ (CIO)	100%	เปิดบริการแล้ว 2560	✓
โครงการก่อสร้างด้านบุคลากรอรัญประเทศพร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่)	63%	คาดว่าจะแล้วเสร็จ 2562	✓
โครงการพัฒนาด้านบุคลากรอรัญประเทศแห่งใหม่ (บ้านหนองเอี่ยน- สดิงบท)	อยู่ระหว่างการ การศึกษา	ยังไม่ได้เสนอของบ ฯ	✓
โครงข่ายถนน⁷⁵			
โครงการสายแยก ทล.33-ด่านบ้านคลองลึก	45.82%	คาดว่าจะแล้วเสร็จ ส.ค. 2560	✗ ยังมีบผูกพันปี 2561
โครงการทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33	22.17%	คาดว่าจะแล้วเสร็จ เม.ย. 2561	N/A
โครงการปรับปรุงแบบก่อสร้างและศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ถนนสายแยก ทล.348 – บ้านป่าไร่	อยู่ระหว่างการ การศึกษา	ของบฯแล้ว	N/A
โครงการก่อสร้างทางหลวงสายอรัญประเทศ-ชายแดนกัมพูชา (บ้านหนองเอี่ยน-สดิงบท)	อยู่ระหว่างการ การศึกษา	ของบฯแล้ว	N/A
โครงการก่อสร้างถนนลาดยาง แยก ทล.33 -บ. ภูน้ำเกลี้ยง ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ	46.01%	คาดว่าจะแล้วเสร็จ ก.พ. 2561	N/A

⁷⁴ จากสรุปประชุมคณะกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว วันที่ 8 ก.พ. 2561

⁷⁵ รายงานความก้าวหน้าแผนงาน/โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านถนนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เมื่อเดือนมกราคม 2560

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ สาย แยกทางหลวงหมายเลข 3067 –บ้านแสนสุข อ. อรัญประเทศ	100%	เปิดบริการแล้ว 2558	✓
โครงการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ แยก ทล.348 –บ.นางาม อ.อรัญประเทศ	100%	เปิดบริการแล้ว 2559	✓
โครงการปรับปรุงถนนลาดยาง สายแยก ทล.348 –บ.ป่าไร่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ	ระหว่างรอ	ของบฯแล้ว 2560	N/A
โครงการพัฒนาถนนเครือข่ายโลจิสติกส์ แยก ทางหลวงหมายเลข 3067 –บ้านแสนสุข อ.อรัญ ประเทศ	ระหว่างรอ	ของบฯแล้ว 2560	N/A
สาธารณูปโภค⁷⁶			
โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วน ภูมิภาคสาขาอรัญประเทศ	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว	N/A
การศึกษาความเหมาะสมในโครงการบรรเทาภัย แล้งและอุทกภัยในพื้นที่	อยู่ระหว่าง การศึกษา	ของบฯแล้ว	N/A
โครงการปรับปรุงสันติลเวย์อ่างเก็บน้ำพระปรัง ต.ชองกุ่ม อ.วัฒนานคร	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว	N/A
โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำป่าไร่ใหม่ ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว	N/A
โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำเขารัง ต.ผ่านศึก อ.อรัญประเทศ	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว	N/A
ความพร้อมด้านสาธารณสุข - ครุภัณฑ์ทางการแพทย์โรงพยาบาลอรัญ ประเทศ - ก่อสร้างและจัดหาครุภัณฑ์ รพ.สต.ป่าไร่/รพ. สต.บ้านด่าน - ครุภัณฑ์ทางการแพทย์โรงพยาบาลวัฒนานคร	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว	N/A
การผังเมือง และใช้ประโยชน์ที่ดิน			
การจัดทำผังเมืองรวม SEZ สระแก้ว	4/13	ไม่มีกำหนด	N/A
การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ ต.ป่าไร่	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	คาดว่าจะแล้วเสร็จ 2561	N/A

⁷⁶ ไม่พบแผนรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับด้านสาธารณูปโภค

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
ด้านแรงงาน			
ศูนย์ OSS ด้านแรงงาน	100%	เปิดบริการแล้ว	✓
การอนุญาตใช้แรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ	100%	เปิดบริการแล้ว	✓

จากตารางสรุปความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว พบความก้าวหน้า และความสำเร็จในการขับเคลื่อนอย่างชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน การพัฒนาด้านบุคลากร การจัดการแรงงานเรื่องการจัดตั้งศูนย์ OSS และการอนุญาตใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นการพัฒนาเร่งด่วนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นกิจกรรม/โครงการพื้นฐานในการรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ในส่วนของการจัดตั้งศูนย์ OSS เป็นการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการลงทุนและเรื่องแรงงานซึ่งเป็นการผลักดันจากรัฐบาลส่วนกลางให้เร่งจัดตั้งขึ้นในส่วนการพัฒนาต่างๆเป็นโครงการที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนอยู่แล้วเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดที่เกิดขึ้นที่ตำบลคลองลึก แต่การมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาให้พื้นที่ได้เร่งผลักดันงบประมาณทำให้กิจกรรม/โครงการเกิดได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีการผลักดันงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเรียบร้อยแล้ว

แต่อย่างไรก็ตามยังมีการขับเคลื่อนในหลายด้านยังมีข้อจำกัดอยู่ ซึ่งเป็นผลมาจากการผลักดันนโยบายของรัฐบาลส่วนกลางไม่ได้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ อีกทั้งยังที่ไม่พบตัวแผนงานที่ชัดเจนเพื่อประเมินความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านการวางผังเมือง ฯลฯ ในส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านการวางผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วนั้นมีพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีแนวโน้มที่จะขยายพื้นที่ออกไปอีกจึงทำให้การวางผังเมืองดังกล่าวไม่สามารถกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จได้ อีกทั้งการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนยังมีอยู่จำกัด และในส่วนของ การตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่บริหารจัดการผ่าน กนอ. แม้จะเตรียมพื้นที่เพื่อก่อสร้างแล้วนั้นก็ยังอยู่ในช่วงประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ซึ่งยังไม่เต็มพื้นที่ที่คาดไว้

นอกจากนี้ จะเห็นได้ชัดว่าการขับเคลื่อนดังกล่าว เนื่องจากไม่มีแผนแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายรวมจากรัฐบาลระดับชาติ จำให้เกิดการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาคเป็นแบบต่างคนต่างทำตามภารกิจของหน่วยงานของตนเอง (Fragmented Management) การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการในการขอความเห็นในเรื่องต่างๆ อีกทั้งการขับเคลื่อนฯ ยังขาดการพัฒนาที่ด้านอื่นๆที่นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังขาดการคาดการณ์ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มากับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้ว

บทที่ 6

กรณีศึกษาที่ 2 : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

6.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีเป้าหมายในการพัฒนาเป็นเมือง “ศูนย์กลางการค้า ส่ง ขนส่งต่อเนืองระหว่างประเทศ และศูนย์กลางให้บริการการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค” ตั้งอยู่ในบริเวณชายแดน ตำบลบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด กับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา

พื้นที่จังหวัดตราดเป็นพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนที่สำคัญและมีศักยภาพในเรื่องของทำเลที่ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ สามารถเข้าถึงท่าเรือแหลมฉบัง ระยะทางประมาณ 340 กิโลเมตร รวมถึงท่าเรือสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ระยะทางประมาณ 250 กิโลเมตร อีกทั้งยังมีฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่ และสามารถเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งมีการลงทุนจากต่างชาติ เช่น โรงงานรถยนต์เกาหลี (Hyundai) โรงงานผลิตลูกวอลเลย์บอล (Mikasa) และผลิตสายไฟในรถยนต์ (Yazaki) จากญี่ปุ่น⁷⁷ จังหวัดตราดจึงมีศักยภาพในการเชื่อมโยงภูมิภาคที่สามารถเป็นศูนย์รวมของระบบโลจิสติกส์ และสามารถเป็นศูนย์กลางในการให้บริการการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค⁷⁸ ซึ่งใน พ.ศ.2557 จากคำสั่งของ คสช.⁷⁹ ได้มีแนวทางในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าชายแดนผ่านการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งจากภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่เป็นชายแดนของจังหวัดตราดนั้นมีศักยภาพที่พร้อมทั้งในระบบโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่งสินค้า เส้นทางเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้พื้นที่เมืองชายแดนของจังหวัดตราดได้รับการจัดตั้งเป็นหนึ่งในห้าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่หนึ่งของประเทศไทย⁸⁰

⁷⁷ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน,(2559),”คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ”.

⁷⁸ สำนักงานจังหวัดตราด, “การแถลงข่าวผลการดำเนินงานของจังหวัดตราด ครั้งที่ 2/2559” ,เข้าถึงได้จาก <http://www.trat.go.th/newweb/main>

⁷⁹ คำสั่ง ที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ วันที่ 19 มิถุนายน 2557

⁸⁰ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

“ทางจังหวัดได้มีการศึกษาเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนหรือเขตการลงทุนมาก่อนที่ สคช. จะเข้ามาศึกษาในพื้นที่ เมื่อ สคช. เข้ามาเสนอให้ทางจังหวัดหาพื้นที่สาธารณะเพื่อการลงทุน ทางจังหวัดจึงเสนออำเภอคลองใหญ่ทั้งอำเภอในการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีท่าเรือขนาดใหญ่และมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศกัมพูชา”⁸¹

ข้อสังเกตของการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตราดได้กำหนดขอบเขตพื้นที่เพียงอำเภอเดียวเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการพื้นที่โดยอาศัยเขตการปกครองเดิมเป็นพื้นที่นำร่องก่อน และหากการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่คลองใหญ่ประสบความสำเร็จก็จะขยายพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดออกไปในอนาคตได้อีก

6.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เป็นข้อมูลที่มีข้อจำกัดเนื่องจากต้องพิจารณาผ่านข้อมูลระดับจังหวัดตราด ดังนี้

- มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี 2557 มีมูลค่าเท่ากับ 36,999 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ในปี 2557 เท่ากับ 140,763 บาท/คน/ปี

- โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดตราด ปี 2557 แบ่งเป็นสาขาภาคเกษตร มูลค่า 17,756 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48.00 และภาคนอกการเกษตร มูลค่า 19,243 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 52.02

โดยหากพิจารณาเป็นรายสาขาการผลิตแล้วพบว่า สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้มีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 33.98 รองลงมาคือ การประมง ร้อยละ 14.02 และสาขาการขายส่ง-ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 12.12 ตามลำดับ

⁸¹ สัมภาษณ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด, วันที่ 30 มีนาคม 2560

ตารางที่ 6- 2 โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดตราด

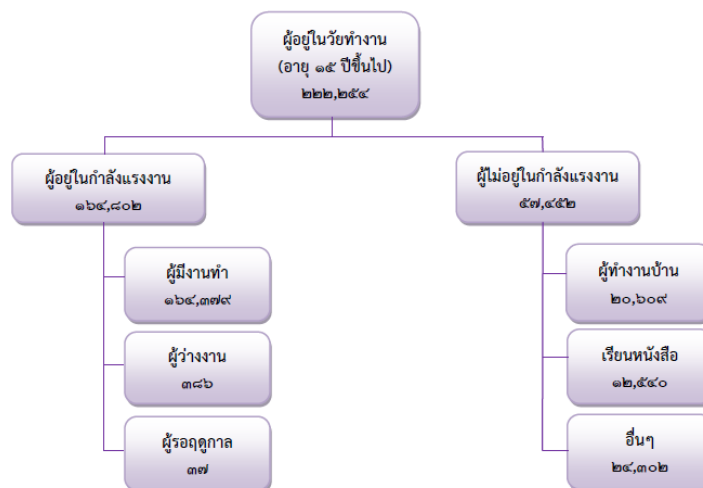
สาขาการผลิต	ตราด	สัดส่วนร้อยละ
	2557	
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)	36,999	100
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita)	140,763	-
ภาคเกษตร	17,756	48.00
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	12,571	33.98
การประมง	5,185	14.02
ภาคนอกเกษตร	19,243	52.02
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	41	0.11
อุตสาหกรรม	1,597	4.32
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	640	1.73
การก่อสร้าง	1,157	3.13
การขายส่ง-ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	4,485	12.12
โรงแรมและภัตตาคาร	1,875	5.07
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	3,597	9.72
ตัวกลางทางการเงิน	1,321	3.57
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	864	2.34
การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	1,008	2.73
การศึกษา	1,540	4.16
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	832	2.25
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ	220	0.55
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	65	0.18

คำนวณโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

- จำนวนประชากรในจังหวัดตราด จากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดตราด ได้ดำเนินการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร โดยมีโครงสร้างประชากรในวัยแรงงาน ดังนี้⁸²

⁸² สำนักงานแรงงานจังหวัดตราด, "สถานการณ์แรงงานจังหวัดตราด" เข้าถึงได้จาก <http://trat.mol.go.th/node/338>.

ภาพที่ 6- 1 โครงสร้างประชากรที่อยู่ในสถานภาพแรงงานของจังหวัดตราด

ที่มา สำนักงานสถิติจังหวัดตราด ณ ปี 2558

ในส่วนข้อมูลของจำนวนแรงงานต่างด้าวในจังหวัดตราดที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับอนุญาตให้ทำงาน ข้อมูลในปี 2558 มีจำนวน 578 คน แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นประเภทมาตรา 12 ยกเว้นมติ ครม. จำนวน 314 คน (ร้อยละ 54.33) รองลงมาคือ ประเภทชั่วคราว จำนวน 260 คน (ร้อยละ 44.98) สำหรับแรงงานต่างด้าวผ่านการพิสูจน์สัญชาติ เป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้มาทำงานเป็นการชั่วคราว 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว กัมพูชาเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานในจังหวัด ณ ธันวาคม 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 7,845 คน จำแนกเป็นสัญชาติกัมพูชา จำนวน 6,349 คน (ร้อยละ 80.93) พม่า จำนวน 1,443 คน (ร้อยละ 18.39) และลาว จำนวน 53 คน (ร้อยละ 0.68)

6.1.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 420 กิโลเมตร จึงสามารถเดินทางโดยทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (กรุงเทพฯ-ชลบุรี-สายใหม่) ทางหลวงหมายเลข 344 หมายเลข 3 และ หมายเลข 31

การคมนาคมทางน้ำ มีร่องทะเลน้ำลึกเหมาะสม กับการจัดสร้างท่าเทียบเรือขนาดกลาง (500 ตันกรอส) ที่อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งสามารถรองรับการขนส่งทางน้ำไปยังประเทศกัมพูชา เวียดนามและภูมิภาคอินโดจีน รวมทั้งนานาชาติที่ได้มาตรฐาน ปัจจุบันรัฐบาลได้สร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่แล้ว อยู่ในระหว่างดำเนินการสรรหาผู้ที่จะเข้ามาบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือของเอกชน 4 แห่ง คือ ท่าเทียบเรือชลาลัย ท่าเทียบเรือกัลปิงหา ท่าเรือ ป.เกษมศิริ และท่าเรือ ส.กฤตวรรณ เปิดให้บริการ

การคมนาคมทางอากาศ มีสนามบินเอกชน จำนวน 1 แห่ง (ของบริษัทบางกอกแอร์เวย์) เปิดให้บริการตั้งแต่ปี 2546 ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เปิดบริการวันละ 4 เที่ยวบินกรณีปกติ และวันละ 8 เที่ยวบินกรณีช่วงฤดูการท่องเที่ยว

ด้านชายแดน พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ โดยมีพรมแดนเชื่อมต่อกับบ้านจามเยียม อำเภอภมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ลักษณะการค้าที่จุดนี้ ร้อยละ 80 เป็นการนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังกัมพูชา โดยทำเทียบเรือของเอกชน 4 แห่ง คือ ทำเทียบเรือชลาลัย ทำเทียบเรือกลปังหา ทำเรือ ป.เกษมศิริ และทำเรือ ส.ภุทธวรรณ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการนำเข้า-ส่งออกผ่านจุดผ่านแดนโดยตรง เปิด-ปิดทุกวัน ตั้งแต่เวลา 07.00 – 22.00 น.⁸³ โดยมูลค่าการค้าชายแดนผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ในปี 2558 มูลค่า 31,816.99 ล้านบาท แยกเป็นมูลค่าการส่งออก 29,073.24 ล้านบาท และนำเข้า 2,743.75 ล้านบาท ซึ่งทำให้ประเทศได้ดุลการค้า 26,329.49 ล้านบาท ซึ่งศักยภาพความพร้อมของด้านศุลกากร และการตรวจคนเข้าเมืองบริเวณบ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ อยู่ในเกณฑ์ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการรองรับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดในอนาคต

6.1.4 ข้อมูลด้านการจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เริ่มมาตั้งแต่ก่อนที่จะได้รับการประกาศการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยพื้นที่ชายแดนตราดได้ถูกเลือกเป็นหนึ่งในกลุ่มพื้นที่หลักเพื่อศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 มีนาคม 2556 จึงทำให้ในระดับจังหวัดได้มีคำสั่งจังหวัดตราดที่ 1267/2556 จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจังหวัดตราด-เกาะกง และการยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านท่าเสา จังหวัดตราด และได้ยกเลิกเมื่อคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติมีคำสั่ง 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และได้กำหนดพื้นที่ชายแดนจังหวัดตราดเป็น 1 ใน 5 พื้นที่เป้าหมาย ทำให้มีคำสั่งจังหวัดตราดที่ 2481/2557 แต่งตั้ง **คณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด** เพื่อเข้ารับนโยบายและขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาแทนที่คณะกรรมการชุดเดิม จากนั้นจึงมีคำสั่งจังหวัดตราดที่ 2572/2557 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราด และคำสั่งจังหวัดตราดที่ 1105/2558 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติม เพื่อการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งเป็นคณะอนุกรรมการ 3 ด้าน ได้แก่

- 1) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการการค้าครบวงจร

⁸³ สำนักงานจังหวัดตราด, "การค้าชายแดน", เข้าถึงได้จาก <http://www.trat.go.th/newweb/main>

2) คณะอนุกรรมการด้านการท่องเที่ยวและการบริการครบวงจร

3) คณะอนุกรรมการด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข การศึกษา และความมั่นคง

ตามคำสั่งที่ 1104/2558 ได้แต่งตั้งกรรมการที่เป็นส่วนของภาคประชาชน ได้แก่ ผู้แทนสมาคมสัจจะสะสมทรัพย์ องค์กรชุมชนคนตราด และองค์กรเอกชนจังหวัดตราด เพิ่มเติมในคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการทั้ง 3 ด้านข้างต้น อีกทั้งได้เพิ่มเติมคณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในเรื่องการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด (อ้างอิงภาคผนวก ค ตารางที่ 1) ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดในพื้นที่จะเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในความดูแล และภาคเอกชน-ประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มที่หนึ่ง : หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค

จากคำสั่งจังหวัดตราด เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราด ทั้ง 2 ฉบับข้างต้นจะพบว่าไม่มีหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคเกือบทั้งหมดเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน (ภายใต้การสั่งการของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่เป็นต้นสังกัด) แต่จะมีหน่วยงานที่ดำเนินการในพื้นที่หลักๆ ดังนี้

ตารางที่ 6- 3 หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาคที่ขับเคลื่อน SEZ ตราด

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
1	สำนักงานจังหวัดตราด	เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดตราดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานในทุกคณะอนุกรรมการ เป็นหน่วยงานที่ประสานงานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งการพูดคุยประชาคมกับประชาชนในพื้นที่
2	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด	จัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และทำความเข้าใจในเรื่องผังเมืองกับประชาชนในพื้นที่รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3	ด่านศุลกากรคลองใหญ่	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเภทด่านศุลกากรเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเพิ่มศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจการค้าชายแดนที่ผ่านเข้ามาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอกองใหญ่ จังหวัดตราด โดยมีทั้งด่านทางบกและทางน้ำ

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
4	แขวงทางหลวงตราด	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมทางถนน ซึ่งมีโครงการเพิ่มศักยภาพของถนนที่เชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เส้นทางตราด-คลองใหญ่ให้เป็นถนน 4 เลน เป็นต้น
5	สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาตราด	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมทางน้ำ คือท่าเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่
6	อุตสาหกรรมจังหวัดตราด	เป็นหน่วยงานประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยจะให้ข้อเสนอแนะทั้งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนที่ต้องการมาลงทุนในพื้นที่
7	ธนากรักษ์พื้นที่ตราด	มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนการให้เช่าที่ราชพัสดุในพื้นที่ตำบลไม้รูด จังหวัดตราด ซึ่งได้เปิดการประมูลเพื่อให้เอกชนที่สนใจลงทุนเช่าที่ดิน จำนวน 1 ราย
8	แรงงานจังหวัดตราด	เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
9	จัดหางานจังหวัดตราด	จังหวัดตราด และจัดตั้งศูนย์บริการบริการเบ็ดเสร็จ (One stop service : OSS) ด้านแรงงาน

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดตราดที่ 2572/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2560)

กลุ่มที่สอง : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ที่จัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด คืออำเภอคลองใหญ่ทั้งอำเภอ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราด โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 6- 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อน SEZ ตราด

ที่	หน่วยงาน	ความสำคัญในเชิงพื้นที่
1	เทศบาลตำบลคลองใหญ่	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ในพื้นที่มีท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ที่ทำหน้าที่หลักในการค้า การขนส่งทางน้ำ
2	เทศบาลตำบลหาดเล็ก	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เป็นพื้นที่ติดชายแดนบ้านหาดเล็ก มีจุดผ่านแดนบ้านหาดเล็ก-เกาะกง
3	องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด มีพื้นที่ราชพัสดุจำนวน 895 ไร่ที่ให้เอกชนประมูลเพื่อเข้ามาลงทุน
4	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่	เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด อำเภอคลองใหญ่

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดตราดที่ 2572/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2560)

กลุ่มที่สาม : ภาคเอกชน-ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดแต่เดิมจะมีเพียงอุตสาหกรรมขนาดเล็กเท่านั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรกรรมและการประมง ซึ่งในพื้นที่จะไม่มีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่โดยเด็ดขาด ภาคเอกชนรายใหญ่ที่สุดในพื้นที่จึงเน้นไปที่การลงทุนของเอกชน ได้แก่ บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ยังมีสภาอุตสาหกรรมจังหวัดตราด และหอการค้าจังหวัดตราด เป็นหนึ่งในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

ในส่วนของภาคประชาสังคมของจังหวัดตราดมีผู้แทนสมาคมสัจจะสะสมทรัพย์ องค์กรชุมชนคนตราด และองค์กรเอกชนจังหวัดตราดเข้ามาเป็นหนึ่งในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราดเพื่อให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ตารางที่ 6- 5 ภาคเอกชน-ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEZ ตราด

ที่	หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน SEZ
1	บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)	บริษัทเอกชนที่ เป็นผู้ประมูลและลงทุนในพื้นที่ 895 ไร่ ในตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จ.ตราด
2	ผู้ประกอบการที่ลงทุนในพื้นที่ SEZ	ภาคเอกชนที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ตามกิจการเป้าหมายที่กำหนดไว้
3	สภาอุตสาหกรรมจังหวัดตราด	หนึ่งในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ที่คอยให้คำแนะนำกับนักลงทุนและแนวทางการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
4	หอการค้าจังหวัดตราด	
5	ภาคประชาสังคมในพื้นที่ - สมาคมสัจจะสะสมทรัพย์ - องค์กรชุมชนคนตราด - องค์กรเอกชนจังหวัดตราด	หนึ่งในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ให้ข้อเสนอแนะและสังเกตการณ์ในการประชุม การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

ข้อมูลจากคำสั่งจังหวัดตราดที่ 2572/2557 และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย (2560)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นหน่วยงานสำหรับการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ซึ่งในอนาคตอาจจะพัฒนา

ไปสู่การเป็นองค์กรที่บริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่พบการวางแผนจัดตั้งองค์กรสำหรับบริหารจัดการพื้นที่ในระยะยาวที่มีหน่วยงานที่อยู่ติดกับพื้นที่ เช่น อปท. ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่

6.2 กระบวนการขับเคลื่อนสู่การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

การศึกษาวิจัยนี้จะมองการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนผ่านการขับเคลื่อนและการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดตราด โดยสามารถแบ่งประเด็นการขับเคลื่อน ดังนี้

6.2.1 ด้านการส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์

การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกในการลงทุนตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือว่าเป็นเรื่องหลักในการกระตุ้นในการการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดได้มีการขับเคลื่อนส่วนนี้ ได้แก่

1) ศูนย์ OSS ด้านการลงทุน : การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยการตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service : OSS) เพื่อให้บริการข้อมูลต่างๆ และประสานการบริการด้านการลงทุนที่เกี่ยวข้องในการยื่นขอใบอนุญาตต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับศูนย์ประสานการบริการกับ OSS ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดได้จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service : OSS) และศูนย์บริการ SMEs แบบครบวงจร (SMEs OSS) โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด ฯลฯ ผลัดเปลี่ยนกันให้บริการและข้อมูลแก่ผู้สนใจ ณ ศาลากลางจังหวัดตราด

2) การขอส่งเสริมการลงทุนจาก BOI : จากการประกาศกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมจาก BOI โดยให้ยื่นขอรับการส่งเสริมได้ถึงภายในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2560 ซึ่งมีโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุน⁸⁴ โดยมีสถิติภาวะการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ที่ได้รับอนุมัติเริ่มตั้งแต่ปี 2559 ผ่านการอนุมัติเป็นที่เรียบร้อยแล้วจำนวน 1 โครงการ เป็นกิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์ จำนวนเงินลงทุน 182 ล้านบาท

หากพิจารณาจากการลงทุนที่ขอรับการส่งเสริมจาก BOI จะพบว่าในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดจะมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีพื้นที่ดินรายน้อย

⁸⁴ ข้อมูลในช่วงปี 2558-2559

มาก จึงทำให้ไม่สามารถตั้งกิจการเพิ่มเติมได้อีก การลงทุนรายใหญ่ที่สุดและตอบโจทย์เป้าหมายของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นการลงทุนจากบริษัทเอกชนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณ ด. ไม้รูด

6.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจากการศึกษาศักยภาพในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นถือว่าตั้งอยู่บนทำเลที่ตั้งชายแดนที่ได้เปรียบ เนื่องจากจังหวัดตราดได้กำหนดให้พื้นที่อำเภอคลองใหญ่ทั้งหมด 1 อำเภอเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ไปจนถึงเวียดนามได้ทั้งทางบกและทางน้ำ รวมถึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพเป็นประตูหน้าการค้าเชื่อมโยงกับภายในประเทศ จึงเร่งการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งการขับเคลื่อนด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง : ด้านศุลกากร

ด้านศุลกากรมีข้อช่วยความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ที่เกี่ยวข้องการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดคือ ด้านศุลกากรคลองใหญ่ เป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 กรมศุลกากร ด้านศุลกากรคลองใหญ่มีขอบเขตความรับผิดชอบในพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดตราด มีช่องทางการนำเข้าและส่งออกสินค้า 3 ช่องทางคือ ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ แต่ในส่วนที่อยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ได้แก่

1. จุดผ่านแดนถาวรหรือด่านพรมแดนบ้านหาดเล็ก ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ติดต่อกับจุดผ่านแดนจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา
2. ช่องทางทางทะเล เป็นการใช้การขนส่งทางเรือ เป็นท่าเรือของเอกชนดูแล โดยมี ท่าเรือหลักสำหรับการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ ท่าเรือ ส. กฤตวัฒน์ และท่าเรือชลาลัย และท่าเรือที่ใช้เป็นท่าเทียบเรือประมง และมีการขนส่งบ้างเล็กน้อย ได้แก่ ท่าเรือกัลปังหา ท่าเรือ ป.เกษมศิริ และท่าเรือ ทรัพย์ชโลธร

นอกจากนี้ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีการสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์โดยกรมเจ้าท่าเป็นผู้ดูแลการก่อสร้าง ซึ่งตัวโครงสร้างพื้นฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นโครงการตั้งแต่ช่วงปี 2554 ก่อนที่จะมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แต่มีการดึงงบประมาณบูรณาการมาใช้เพิ่มเติม หลังจากมีการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ตราด ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนสรรหาเอกชนที่จะเข้ามาบริหารจัดการท่าเทียบเรือเอนกประสงค์

ทั้งนี้ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดคาดการณ์ในอนาคตว่าหากเปิดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเต็มตัวแล้ว จะมีเอกชนเข้ามาลงทุนมากขึ้นและจะส่งผลให้ปริมาณงานของจุด

ผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็กมีเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากทำเลที่ตั้งของพรมแดนทางบกบริเวณบ้านหาดเล็ก เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างแนวเทือกเขาบรรทัดและทะเลอ่าวไทยตอนบน ทำให้การพัฒนาหรือขยายด้าน พรมแดนเป็นไปได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามได้มีโครงการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านชายแดน ดังนี้⁸⁵

1. โครงการปรับปรุงด้านศุลกากรบริเวณด้านพรมแดนบ้านหาดเล็ก ดำเนินการโดยกรม ศุลกากรพัฒนาเพื่อปรับปรุงบริเวณด้านพรมแดนบ้านหาดเล็ก งบประมาณ 50 ล้านบาท (งบประมาณ ปี พ.ศ. 2558) โดยดำเนินการออกแบบก่อสร้างอาคารให้มีพื้นที่ปฏิบัติงานและสำนักงานของ หน่วยงาน C.I.Q แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการก่อสร้างบริเวณพื้นที่ดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อเขตแดนระหว่างประเทศ ในการนี้คณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดน ภายใต้อำนาจสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เชิญตัวแทนกรมศุลกากรและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม หารือการก่อสร้างอาคารด้านพรมแดนบ้านหาดเล็กหลังใหม่ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2558 ซึ่งที่ประชุม ได้มีมติเห็นควรชะลอการก่อสร้างอาคารด้านศุลกากรหลังใหม่ไว้ก่อน โดยให้กรมศุลกากรปรับ แผนการใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไว้แล้ว ไปดำเนินการในส่วนอื่นๆ และมอบให้กระทรวงการ ต่างประเทศนำเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชาต่อไป

ต่อมาทางจังหวัดตราดได้มอบหมายสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราดออกแบบ งบประมาณการราคา เพื่อจัดทำโครงการปรับปรุงด้านพรมแดนถาวรบ้านหาดเล็กให้เป็นมาตรฐานสากล เพื่อเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และขอรับการสนับสนุน งบประมาณจากโครงการเพิ่มขีดสมรรถนะในการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาคของ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 งบประมาณ 10 ล้าน บาท ซึ่งต้องขอโอนเปลี่ยนแปลงโครงการจากโครงการปรับปรุงด้านพรมแดนถาวรบ้านหาดเล็กให้เป็น มาตรฐานสากลเพื่อเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านไปเป็น โครงการพัฒนาเส้นทางในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด งบประมาณ 10 ล้านบาท แขวงทางหลวง ชนบทตราด เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีไม่อนุมัติให้ เปลี่ยนแปลงโครงการ มีผลทำให้ไม่สามารถดำเนินการโครงการฯ ดังกล่าวได้

2. การพัฒนาอาคารตรวจสินค้าและคลังสินค้าด้านศุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด ได้ ดำเนินการก่อสร้างอาคารตรวจสินค้าและคลังสินค้าด้านศุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด เสร็จ เรียบร้อยแล้ว และด้านศุลกากรคลองใหญ่ ได้ทำการติดตั้งเครื่องตรวจสินค้าด้วยระบบ X-RAY แบบ เคลื่อนที่ประจำที่ลานตรวจสินค้าขาเข้า-ขาออก โดยเปิดให้บริการ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2558

⁸⁵ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด,สำนักงานจังหวัดตราด (2560)

นอกจากนี้ยังมีโครงการเสริมศักยภาพของด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ด่านบ้านหาดเล็กของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีการของบประมาณจากแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในปีงบประมาณ 2560 ได้แก่

- โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวัง และยานพาหนะเป้าหมาย ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก
- โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวังและกล้องวงจรปิดในอาคารตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด

โดยสามารถสรุปงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการพัฒนาด่านฯในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดได้ ได้ดังนี้

ตารางที่ 6- 6 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับด่านฯในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
โครงการก่อสร้างด่านพรมแดนคลองใหญ่ (จุดผ่านแดนบ้านหาดเล็ก)	กรมศุลกากร	10 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกลาง)
โครงการก่อสร้างอาคารด่านพรมแดน คลองใหญ่ จ.ตราด	กรมศุลกากร	40 ล้านบาท	ปี 2559 (งบฐฯ)
โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวัง และยานพาหนะเป้าหมาย ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	14.845 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวังและกล้องวงจรปิดในอาคารตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	0.6966 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ)
รวม (โดยประมาณ)		65.54 ล้านบาท	

ส่วนที่สอง : การคมนาคม

หลังจากการประกาศพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ทั้งอำเภอเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจึงได้มีการพัฒนาการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้น ได้แก่

1) การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก เป็นโครงการก่อสร้างบูรณะทางหลวงสายหลักระหว่างภาค เป็นการขยายถนนเป็น 4 ช่องจราจรและเพิ่มประสิทธิภาพทางหลวง ทล.3 กรุงเทพฯ-หาดเล็ก (ตราด) โดยกรมทางหลวงดำเนินการ แบ่งการก่อสร้าง ดังนี้

1.1) โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ตราด - หาดเล็ก ตอน 2 ส่วนที่ 1 กม.407+640 - กม.430-890 ระยะทางยาวประมาณ 23.250 กิโลเมตร งบประมาณก่อสร้าง 686,437,000 บาท และ โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ตราด - หาดเล็ก ตอน 2 ส่วนที่ 2 กม.477+840 กม.488+130 ระยะทางยาวประมาณ 10.290 กิโลเมตร งบประมาณก่อสร้าง 695,634,000 บาท (งบประมาณปี 2558 – 2560)

1.2) โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ตราด-หาดเล็ก ตอน 3 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณปี 2559-2561 กม.430+890 – กม. 454+390 รวมระยะทาง 23.500 กม. งบประมาณ 953 ล้านบาท (งบประมาณปี 2559-2561)

1.3) โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ตราด-หาดเล็ก ตอน 4 ตอนทางแยกเข้าบ้านไม้รูด-คลองจาก กม.454+390-กม.477+840 รวมระยะทาง 23.450 กิโลเมตร เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ปี 2560 งบประมาณ 990 ล้านบาท ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการอนุมัติ

2) การพัฒนาถนนบริเวณทางเข้าท่าเทียบเรืออเนกประสงค์ จากการสร้างท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่ ประกอบด้วยบริเวณถนนทางเข้าท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่มีความคับแคบ จึงได้มีโครงการพัฒนาถนนบริเวณท่าเทียบเรืออเนกประสงค์ขึ้น โดยกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้ดำเนินการ ระยะทาง 0.647 กิโลเมตร

3) การพัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทเพื่อการท่องเที่ยว ในพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่โดยกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้ดำเนินการ จากแผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ แบ่งเป็นระยะทาง 2 ตอน ได้แก่⁸⁶

- ถนนสายเลียบชายหาดบานชื่น งบประมาณ 29,309,000 บาท (งบประมาณปี พ.ศ.2558-2559)
- ถนนสายเลียบชายหาดบานชื่น (ตอนที่ 2) จำนวน 3.268 กิโลเมตร งบประมาณ 17,761,000 บาท (งบประมาณปี 2559)

ตารางที่ 6- 7 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับการคมนาคมใน SEZ ตราด

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก - โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย	กรมทางหลวง	210 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกลาง)

⁸⁶ เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 ประจำปี 2559 เล่มที่ 4

ทรายาด - หาดเล็ก ตอน 2 - โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ทรายาด- หาดเล็ก ตอน 3 - โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 3 สาย ทรายาด- หาดเล็ก ตอน 4		388.898 ล้านบาท 43.638 ล้านบาท 739.535 ล้านบาท	ปี 2559 (งบบุฯ) ปี 2560 (คำขอ) ปี 2561 (งบบุฯ)
		190.727 ล้านบาท 270.764 ล้านบาท 492.144 ล้านบาท	ปี 2559 (งบบุฯ) ปี 2560 (คำขอ) ปี 2561 (งบบุฯ)
		198 ล้านบาท 396 ล้านบาท 396 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ) ปี 2561 (งบบุฯ) ปี 2561 (งบบุฯ)
โครงการพัฒนาถนนบริเวณท่าเทียบเรือ อเนกประสงค์	กรมทางหลวงชนบท	5.9365 ล้านบาท 8.2635 ล้านบาท	ปี 2559 (งบบุฯ) ปี 2560 (คำขอ)
พัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทเพื่อการท่องเที่ยว - ถนนสายเลียบชายหาดบ้านขึ้น - ถนนสายเลียบชายหาดบ้านขึ้น (ตอนที่ 2)	กรมทางหลวงชนบท	6 ล้านบาท 23.309 ล้านบาท 17.761 ล้านบาท	ปี 2558 (งบกรม) ปี 2559 (งบกรม) ปี 2559 (งบกรม)
รวม (โดยประมาณ)		2,346.61 ล้านบาท	

4) การก่อสร้างท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่ โดยหน่วยงานกรมเจ้าท่า ได้ดำเนินการสร้างท่าเทียบเรือตั้งแต่ปี 2554 โดยเป็นโครงการก่อสร้างที่มีก่อนเริ่มนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แต่ได้มีการดิงงบประมาณจากแผนพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมาใช้ร่วมด้วยในปีงบประมาณ 2559 จำนวน 154.9784 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และกำลังประชาสัมพันธ์หาผู้ประกอบการเข้ามาบริหารจัดการท่าเรือก็จะสามารถเปิดให้บริการได้

ส่วนที่สาม : สาธารณูปโภค – สาธารณูปการ

จากการที่รัฐบาลมีการประกาศจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้มีความต้องการใช้สาธารณูปโภคเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีโครงการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด มีดังนี้

- **ไฟฟ้า** : แผนพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 (SEZ1) ตาม 6 พื้นที่จังหวัดชายแดน ได้แก่ ตาก, สระแก้ว, ตราด, มุกดาหาร, สงขลา และหนองคาย ซึ่งจากนโยบายดังกล่าว ในการนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ได้ร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนเพื่อจัดทำแผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ในส่วนพื้นที่จังหวัดตราด ได้มีแผนพัฒนาระบบไฟฟ้าในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด โดยสามารถแจกแจงการดำเนินงาน ได้ดังนี้

1) ติดตั้งหม้อแปลง 115/22 KV ขนาด 50 MVA ที่สถานีจ่ายไฟคลองใหญ่ งบประมาณ 83.05 ล้านบาท

2) งานก่อสร้างระบบจำหน่าย 22 KV. รองรับจ่ายไฟในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ คาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560

- ปรับปรุงระบบจำหน่ายใต้ไลน์ ช่วงสถานีไฟฟ้าคลองใหญ่-บ้านไม้รูด (วงจร 2) (ฝั่งซ้าย) งบประมาณ 13 ล้านบาท

- เสริมระบบจำหน่ายใต้ไลน์ฯ ช่วงสถานีไฟฟ้าคลองใหญ่-บ้านไม้รูด (วงจร 7) (ฝั่งซ้าย) งบประมาณ 8.24 ล้านบาท

- เสริมระบบจำหน่ายช่วง อ.คลองใหญ่-บ้านคลองสน (วงจร 10) (ฝั่งขวา) งบประมาณ 6.5 ล้านบาท

- เสริมระบบจำหน่ายช่วง บ้านคลองสน-บ้านหาดเล็ก (วงจร 10) (ฝั่งขวา) งบประมาณ 13. ล้านบาท

3) ติดตั้ง Load Break Switch 22 Kv จำนวน 5 ชุด งบประมาณ 2.90 ล้านบาท

4) ติดตั้งหม้อแปลงจำหน่ายไฟฟ้ารวม 1,200KVA และก่อสร้างระบบจำหน่ายแรงต่ำงบประมาณ 11.38 ล้านบาท

- **การประปา** : จากแผนงานส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการของการประปาส่วนภูมิภาคได้มีโครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่ในงบประมาณลงทุน 148,932,000 บาท แบ่งเป็นเงินในงบฯ 111,699,000 บาท และเงินนอกงบฯ 37,233,000 บาท ซึ่งเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จจะทำให้มีกำลังการผลิตสามารถรองรับความต้องการใช้น้ำถึง พ.ศ. 2569 โดยมีแผนงานประกอบด้วย

1) ก่อสร้างสถานีผลิตน้ำคลองสะพานหิน (แห่งใหม่) โดยก่อสร้างระบบผลิตน้ำขนาด 4,800 ลบ.ม./วัน พร้อมก่อสร้างถังน้ำใส

2) ก่อสร้างสถานีเพิ่มแรงดันคลองสะพานหิน (แห่งใหม่) พร้อมก่อสร้างถังน้ำใส

3) ก่อสร้างสถานีจ่ายน้ำเขาไม้รูด (อนาคต) พร้อมก่อสร้างถังน้ำใส

4) ก่อสร้างวางท่อส่ง-จ่ายน้ำ

แต่ปัจจุบัน (2560) การพัฒนาระบบประปากำลังติดปัญหาการดำเนินงานคือการดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต มีความจำเป็นที่จะขอใช้ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าเขาบรรทัด) เพื่อก่อสร้างสถานีผลิตน้ำประปาบริเวณตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด ซึ่งได้มีหนังสือแจ้งขออนุญาตใช้ที่ดินฯ ไปยังสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด เพื่อขออนุญาตใช้ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาบรรทัด จึงอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาดำเนินการ

- **สาธารณสุข** : จากแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประจำปีงบประมาณ 2560 และงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับอนุมัติงบประมาณเพื่อรองรับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

- การพัฒนาระบบบริการสุขภาพในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2560
- การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยแก่บุคลากรสาธารณสุขในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2560
- ซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด (ปีงบประมาณ 2559)

- รถเอ็กซเรย์เคลื่อนที่ แบบภาพดิจิทัล โรงพยาบาลคลองใหญ่ 1 คัน จำนวนเงิน 8,500,000 บาท

- รถตู้พยาบาลฉุกเฉินโรงพยาบาลคลองใหญ่ 1 คัน จำนวนเงิน 2,000,000 บาท

ตารางที่ 6- 8 สรุปงบประมาณโครงการพัฒนาเกี่ยวกับสาธารณูปโภคในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	งบประมาณ	ปีงบประมาณ
แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ - ติดตั้งหม้อแปลง 115/22 KV ขนาด 50 MVA ที่สถานีจ่ายไฟคลองใหญ่ - งานก่อสร้างระบบจำหน่าย 22 KV. รองรับจ่ายไฟในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ - ติดตั้ง Load Break Switch 22 Kv จำนวน 5 ชุด - ติดตั้งหม้อแปลงจำหน่ายไฟฟ้ารวม 1,200kVA และก่อสร้างระบบจำหน่ายแรงต่ำ	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	83.05 ล้านบาท 40.74 ล้านบาท 2.90 ล้านบาท 11.38 ล้านบาท	วงเงินลงทุน
ด้านการประปา โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่	การประปาส่วนภูมิภาค	16.755 ล้านบาท 44.6796 ล้านบาท 50.2645 ล้านบาท	ปี 2557 ปี 2558 ปี 2559
ด้านสาธารณสุข - การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ - การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยแก่บุคลากรสาธารณสุข - ซ่อมครุภัณฑ์เพิ่มเติมสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	8.6329 ล้านบาท 9.4234 ล้านบาท 10.5 ล้านบาท	ปี 2560 (คำขอ) ปี 2560 (คำขอ) ปี 2559
รวม (โดยประมาณ)		278.325 ล้านบาท	

จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดซึ่งความชัดเจนเพียงการวางแผนของการไฟฟ้าและการประปา แต่ยังคงขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการวางแผนรองรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆอย่างรอบด้าน ได้แก่

- ด้านสาธารณสุข แม้ว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณจากแผนพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแต่เป็นเพียงการเพิ่มศักยภาพเท่านั้น และยังไม่ได้มีการประเมินถึงแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาใช้บริการทั้งในกรณีสำหรับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และกรณีแรงงานที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แล้วเพื่อเตรียมพร้อมในการรองรับความจำเป็นในการใช้บริการสาธารณสุข

- ด้านการศึกษายังไม่พบการเตรียมพร้อมด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องของจำนวนนักเรียนที่อาจจะเพิ่มขึ้นเพราะการเข้ามาของแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต และการอบรม

ความรู้หรือทักษะที่จะรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
ตราดในอนาคต

- ด้านที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในกรณีที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เช่นการจัดตั้งนิคม
อุตสาหกรรม แรงงานที่เพิ่มมากขึ้นจำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานตามมา ซึ่งในด้านนี้ยังไม่พบ
การวางแผนอย่างชัดเจน

- ด้านการกำจัดขยะและน้ำเสีย ยังไม่พบการคาดการณ์ถึงผลกระทบด้านนี้ที่จะมาจากการเกิด
กิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งขยะและน้ำเสียต้องเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งเรื่องดังกล่าวเกี่ยวเนื่อง
กับภารกิจของ อปท. ในพื้นที่ซึ่งอาจจะไม่มีศักยภาพในการจัดการเรื่องดังกล่าวเพียงพอในอนาคต

จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ในช่วงเริ่มนโยบาย ตั้งแต่ พ.ศ.
2557-2560 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมทาง
ถนนเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่เห็นเป็นรูปธรรมก่อนการวางแผนพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานเชิงสังคมอื่นๆ

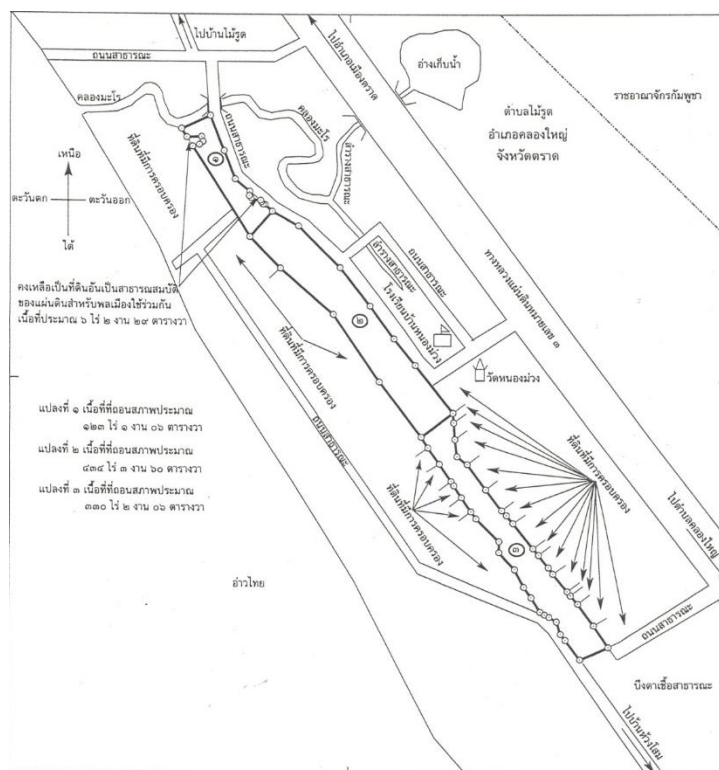
6.2.3 ด้านการใช้ที่ดิน

หลังจากที่มีการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดโดยครอบคลุมท้องที่ใน
จังหวัดตราด คืออำเภอคลองใหญ่ทั้งอำเภอ จากคำสั่ง คสช.ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้
ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงได้หาพื้นที่พัฒนา⁸⁷เพื่อให้เอกชน หรือการนิคมอุตสาหกรรม
แห่งประเทศไทยเช่า โดยได้ที่ดินในท้องที่ตำบลไม้รูด เนื้อที่ 895-0-44 ไร่ ซึ่งเป็นการถอนสภาพที่ดิน
อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁸⁷ พื้นที่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่คณะกรรมการกำหนดขึ้นเพื่อใช้พัฒนาอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยว หรือการอื่นที่
เป็นประโยชน์ต่อการจัดให้มีหรือส่งเสริมให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และหมายความรวมถึงพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมตาม
กฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่อยู่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้วย

ตารางที่ 6- 9 ที่ดินในท้องที่ตำบลไม้รูดที่กรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์

ที่มา แผนที่แนบท้ายคำสั่ง คสช.ที่ 17/2558

ในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจะเกี่ยวข้องกับผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะโดยตรง ซึ่งอยู่ในความดูแลของกองผังเมืองรวม และกองผังเฉพาะ สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งสามารถแบ่งเรื่องการใช้ที่ดินเป็น 2 ส่วน เพื่ออธิบายการจัดการเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง : การกำหนดผังเมืองเฉพาะของกรมโยธาธิการและผังเมือง

การวางผังเมือง⁸⁸ของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการวางแผนการใช้ที่ดินของพื้นที่เมื่อนั้นๆ และเป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ให้บรรลุ

⁸⁸ ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ให้ความหมายไว้ ดังนี้ “การผังเมือง” หมายความว่า การวางจัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในบริเวณเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองหรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่หรือแทนเมืองหรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหายเพื่อให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสุลักษณะ ความสะดวกสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทาง

วัตถุประสงค์ในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตราด โดยการวางผังเมืองแบ่งออกเป็นผังเมืองรวม⁸⁹ ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักผังเมืองรวม ซึ่งผังเมืองรวมจังหวัดตราด พ.ศ.2556 ยังคงประกาศบังคับใช้อยู่ และผังเมืองเฉพาะ⁹⁰ ภายใต้ความรับผิดชอบของกองผังเฉพาะ

การใช้ที่ดินของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการและผังเมืองจะเกี่ยวข้องกับ “ผังเมืองรวมคลองใหญ่” ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ทั้งอำเภอประกอบด้วย เทศบาลตำบลหาดเล็ก เทศบาลตำบลคลองใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ โดยปัจจุบันได้ใช้ "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในท้องที่ตำบลไม้รูด ตำบลคลองใหญ่ และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด" ไปจนกว่ากฎกระทรวงผังเมืองรวมคลองใหญ่จะประกาศและบังคับใช้เป็นกฎหมาย

ส่วนการดำเนินการวางผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด หรือผังเมืองรวมคลองใหญ่นั้น จากการสัมภาษณ์นักผังเมืองจังหวัดตราดได้ให้ข้อมูลเรื่องการวางผังดังกล่าวว่า เป็นการวางผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดเป็นเพียงแห่งเดียวในบรรดาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้วางผังเมืองเอง ในขณะที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆ ทางกรมฯ ได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทที่ปรึกษาภายนอกจัดทำโครงการวางผังเมืองให้ แต่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดไม่ต้องของงบประมาณในส่วนร่างผังเมืองรวมคลองใหญ่

น่าสังเกตว่าการวางผังเมืองคลองใหญ่สามารถใช้ผู้เชี่ยวชาญของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้วางผังเมืองเองได้ เนื่องจากขอบเขตของพื้นที่ที่เป็นลักษณะเป็นเขตการปกครองอำเภอเดียว และมีเนื้อที่ไม่ใหญ่เหมือนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดอื่นจึงทำให้สามารถวางผังเมืองได้เองโดยผู้เชี่ยวชาญจากกรมฯ โดยการวางผังคลองใหญ่นี้ได้มีแนวคิดหลักจากการวางจุดยืน หรือ Position ของจังหวัดในการเป็น Green city เน้นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทการเกษตร การประมง และการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่เมื่อเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่แล้วย่อมมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ขยายมากขึ้น ได้แก่ ด้านพาณิชย์กรรม การค้าชายแดน โลจิสติกส์ ทำให้การวาง

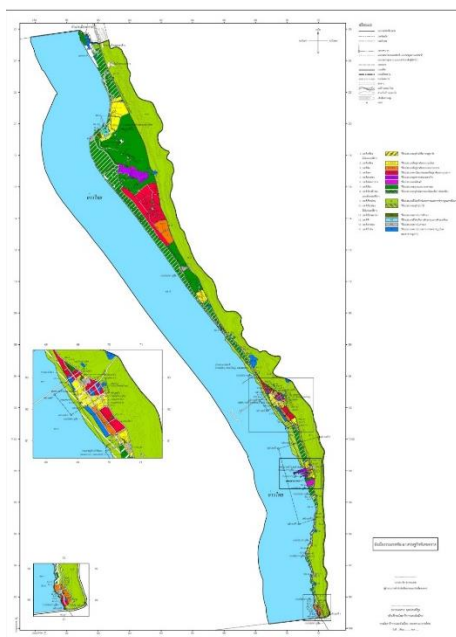
ธรรมชาติ เพราะฉะนั้นการวางผังเมืองจึงเกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินในเมืองหรือพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยตรง และเป็นปัจจัยสู่การขับเคลื่อนของเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน การวางผังเมือง

⁸⁹ แผนผังนโยบายและโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภค บริหารสาธารณสุขและสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

⁹⁰ แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนา

ผังเมืองจำเป็นต้องหาสมดุลระหว่างความคิดเห็น ความต้องการของภาครัฐ ประชาชน และการคาดการณ์ในอนาคต

ภาพที่ 6- 2 ร่าง แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

หมายเหตุ อยู่ระหว่างการแก้ไขและขั้นตอนขอบังคับใช้เป็นกฎหมาย
ที่มา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด (2560)

จากร่างแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดจะเห็นได้ว่าผังที่ติดทะเลอ่าวไทยจะเป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาได้ พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวตลอดชายฝั่งที่ติดทะเล และมีกิจกรรมต่างๆทั้งทางอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ที่อยู่อาศัย เกษตรกรรม ฯลฯ แต่ในส่วนอีกฝั่งหนึ่งที่ถูกคั่นกลางด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) จะมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่ราบส่วนที่เหลือเป็นบริเวณเทือกเขาบรรทัดที่คั่นพรมแดนซึ่งพัฒนาพื้นที่ในอนาคตได้ยาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคงและพรมแดนประเทศที่แบ่งตามสันปันน้ำ ทำให้พื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีอยู่อย่างจำกัดเนื่องจากทำเลที่ตั้งของพื้นที่

ผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดที่กำลังดำเนินการทางกรมโยธาธิการและผังเมืองได้วางผังเมืองที่เป็น Project Design ซึ่งมีความละเอียดกว่าผังเมืองปกติ นั่นคือการใส่โครงการเข้าไปในพื้นที่ว่าพื้นที่นี้ควรทำโครงการอะไร เช่น โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ โครงการพัฒนาทางจักรยาน โครงการพัฒนาจุดชมวิว เป็นต้น โดยเป็นเหมือนข้อเสนอแนะว่าพื้นที่นี้ควรทำโครงการอะไรเพื่อเป็น

การพัฒนาพื้นที่นั้นๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบอื่นๆ เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะของบประมาณเพื่อทำโครงการดังกล่าวตามที่ผังเมืองวางไว้ให้ได้เลยในอนาคต

แนวความคิดวางผังเมืองจะกำหนดความเฉพาะในแต่ละโซน ได้แก่

- Zone A พื้นที่ตำบลไม่รู้ต จะมีความเป็นเมืองมากที่สุด เป็นศูนย์กลางแสดงสินค้า ศูนย์การค้า-การประชุมธุรกิจ เป็นพื้นที่ลงทุนของเอกชนที่ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเน้นประเภท บริการและการท่องเที่ยว

- Zone B พื้นที่ตำบลคลองใหญ่ เป็นพื้นที่ที่มีท่าเรือขนาดใหญ่ในพื้นที่ ซึ่งจะสามารถใช้ประโยชน์ทั้งด้านความมั่นคง การขนส่ง และการท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนสามารถเข้าไปรับบริการได้ ซึ่งในอนาคตสามารถพัฒนาให้เป็นท่าเรือระหว่างประเทศ (International Port) โดยมีทั้งท่าเทียบเรือ อเนกประสงค์ของภาครัฐ และท่าเทียบเรือขนาดเล็กของเอกชน

- Zone C ตำบลหาดเล็ก เป็นพื้นที่ที่มีท่าเรือขนาดเล็กของเอกชน จึงวางบทบาทเป็นท่าเรือชุมชน (Local Port) เน้นการขนส่งระดับชุมชน เน้นวิถีชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ไม่เข้าไปเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มากนัก

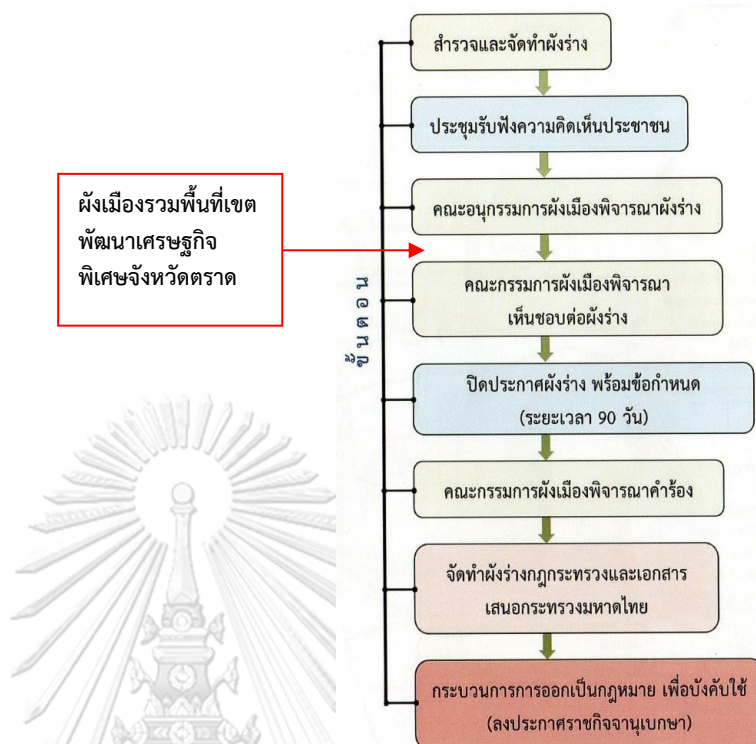
- Zone D บริเวณหน้าด่านหาดเล็ก เป็นตลาดการค้าชายแดนระหว่างจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งในอนาคตควรมีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ย่านการค้าพาณิชย์กรรม ส่งเสริมศูนย์ OTOP เน้นการค้าชายแดนเป็นหลัก

แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางเพื่อจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด หรือผังเมืองรวมคลองใหญ่ได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนมากกว่าที่กฎหมายได้กำหนด เนื่องจากทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ขอให้ทางผังเมืองจังหวัดตราดลงพื้นที่ไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านเป็นรายหมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อดำเนินการวางผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของจังหวัด และของประเทศต่อไป

ทั้งนี้การดำเนินการจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด หรือผังเมืองรวมคลองใหญ่ได้ดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่รวดเร็วกว่าพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆ เนื่องจากไม่มีปัญหาในเรื่องการครอบครองที่ดินในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด และไม่มีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ ปัจจุบัน (2560) การจัดทำผังเมืองรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดอยู่ที่ขั้นตอนที่ 5 จาก 13 ขั้นตอนของการจัดทำผังเมือง

ภาพที่ 6- 3 ขั้นตอนการทำผังเมืองรวมพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

ที่มา กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (2559)

ส่วนที่สอง : การใช้ที่ดินในพื้นที่ให้บริษัทเอกชนเช่า

จากการสรรหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามคำสั่ง คสช.ที่ 17/2558 ได้ที่ดินในท้องที่ตำบลไม้รูด เนื้อที่ 895-0-44 ไร่ และได้ถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันออก เพื่อให้เป็นที่ราชพัสดุภายใต้การดูแลของกรมธนารักษ์ ได้มีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เข้ามาศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนในพื้นที่ โดยมีกรอบการพัฒนาของจังหวัดตราดที่ต้องการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เน้นการเป็นเมืองแห่งความสุขสีเขียว (Trat The Green City) เป็นกรอบในการพัฒนาการลงทุน โดยการนิคมอุตสาหกรรมปฏิเสธการเข้ามาลงทุนในพื้นที่จังหวัดตราด จึงทำให้ต่อมากรมธนารักษ์จึงได้ดำเนินการบริหารจัดการที่ดินแปลงที่ตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ดังนี้

- 1) ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งโฉนดที่ดินและปัจจุบันได้มีการออกโฉนดที่ดิน สำหรับที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว ตามโฉนดที่ดินเลขที่ 4586 เนื้อที่ประมาณ 895-0-44 ไร่
- 2) ประกาศสรรหาผู้ลงทุนพัฒนาที่ดินราชพัสดุในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2559

3) กรมธนารักษ์เปิดเผยเอกสารการลงทุนและแผนผังพื้นที่พัฒนา ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2559-19 พฤษภาคม 2559 ณ กรมธนารักษ์ ปรากฏว่า มีนักลงทุนสนใจซื้อเอกสารการลงทุน (ซองประมูล) จำนวน 12 ราย

4) ให้ผู้ยื่นซองเสนอการลงทุนจัดทำข้อเสนอโครงการลงทุนแก่กรมธนารักษ์

5) คณะทำงานสรรหา คัดเลือก และเจรจาผู้ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จะต้องพิจารณาคัดเลือกผู้ชนะการประมูล เพื่อให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยคณะทำงานสรรหาฯ ได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2559 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2559 มีมติให้แต่งตั้งคณะทำงานย่อย จำนวน 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 คณะทำงานชุดการให้คำแนะนำแผนการใช้ที่ดินและแนวคิดในการจัดทำผังแม่บท (Land use & Master Planning) ให้น้ำหนักคะแนนน้ำหนักร้อยละ 55 ประกอบด้วย

- (1) ผู้แทนกรมธนารักษ์ (สำนักพัฒนาและบำรุงรักษาอาคารราชพัสดุ)
- (2) ผู้แทนจังหวัดในพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- (3) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง
- (4) ผู้แทนกรมทางหลวง
- (5) ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท
- (6) ที่ปรึกษา (กรมธนารักษ์ว่าจ้าง)
- (7) ผู้แทนจังหวัดตราด (ดร.ประธาน สุรกิจบวร รองผู้ว่าราชการ จ.ตราด)

ชุดที่ 2 คณะทำงานชุดการให้คำแนะนำการจัดทำรูปแบบจำลองธุรกิจ/กรอบระยะเวลา ดำเนินการ/ความเป็นไปได้ในเชิงการเงิน (Business Model /Milestone /Feasibility) ให้น้ำหนักคะแนนน้ำหนักร้อยละ 25 ประกอบด้วย

- (1) ผู้แทนกรมธนารักษ์ (สำนักพัฒนาธุรกิจและศักยภาพที่ราชพัสดุ)
- (2) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
- (3) ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง หรือสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ
- (4) ที่ปรึกษา (กรมธนารักษ์ว่าจ้าง)

6) มีผู้ยื่นซองเสนอการลงทุนเพียงบริษัทเดียว คือ บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เพียงบริษัทเดียว และบริษัทฯ ได้เสนอข้อมูลและรายละเอียดของโครงการลงทุน

7) คณะทำงานสรรหาทั้ง 2 คณะได้พิจารณาให้คะแนนและนำเสนอให้คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) พิจารณาคัดเลือกผู้ลงทุนในที่ราชพัสดุเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ซึ่ง มีมติเห็นชอบให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

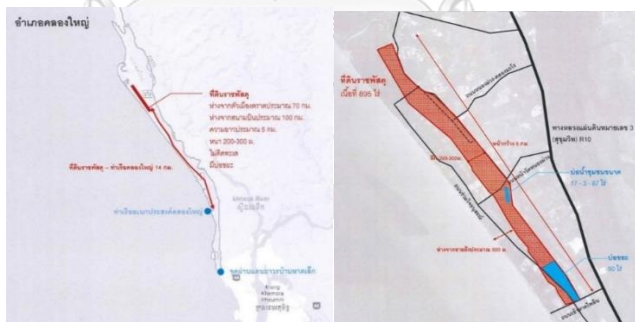
8) กรมธนารักษ์ได้จัดให้มีพิธีลงนามสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด แต่การส่งมอบพื้นที่ให้ผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่จะมีเนื้อที่ 50 ไร่ที่เป็นบ่อขยะอยู่ที่ปลายของที่ดิน และเพื่อมิให้การดำเนินการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเกิดความล่าช้าและให้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเกิดขึ้นโดยเร็ว กรมธนารักษ์ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดตราดจึงขอสงวนสิทธิในการกันพื้นที่บริเวณบ่อขยะ เนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ไว้ก่อน แล้วภายหลังจากทางราชการได้แก้ไขปัญหาบ่อขยะแล้วเสร็จ จะส่งมอบให้ผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่ต่อไป

ในส่วนของการใช้ที่ดินของผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่ซึ่งคือบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) แบ่งการจัดการในพื้นที่ที่ให้เช่าในตำบลไม้รูด 985 ไร่จึงแบ่งออกเป็นแผนการใช้ที่ดินของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) และการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ

- แผนการใช้ที่ดินของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)

บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ผู้ได้รับสิทธิพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เป็นพื้นที่ในตำบลไม้รูด เนื้อที่ประมาณ 895-0-44 ไร่ ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองตราดประมาณ 70 กิโลเมตร ห่างจากสนามบินตราดประมาณ 100 กิโลเมตร ห่างจากท่าเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่ประมาณ 14 กิโลเมตร

ภาพที่ 6- 4 แผนที่ของที่ดินราชพัสดุในตำบลไม้รูด เนื้อที่ประมาณ 895-0-44 ไร่

ที่มา บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559)

จากข้อเสนอการลงทุนพื้นที่ และผลประโยชน์ตอบแทนค่าเช่าที่ราชพัสดุเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด⁹¹ที่นำเสนอแก่กรมธนารักษ์ ภายใต้วิสัยทัศน์ “Golden Gateway” เพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ (International Tourism City) เมืองอาหารปลอดภัย (Food Safety City) และเมืองบริการการค้าระหว่างประเทศ (Fully International Trade Service City) เป็นการตอบโจทย์ของการตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดและไม่ขัดกับ Position ของจังหวัด

⁹¹ อยู่ในขั้นตอนการพัฒนา และอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 6- 10 วิสัยทัศน์การใช้พื้นที่ของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)

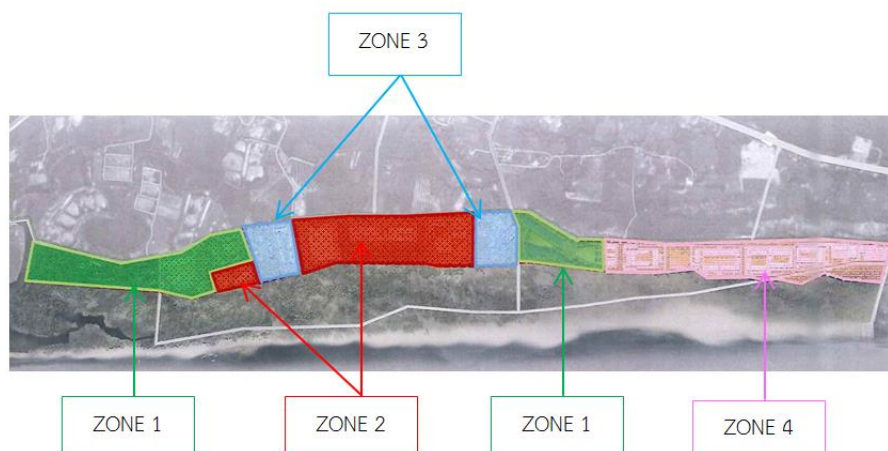
วิสัยทัศน์ “Golden Gateway”	
เมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ (International Tourism City)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Boom การท่องเที่ยว 52 เกาะ - ดำเนินการเชื่อมโยงกิจกรรมทั้ง 52 เกาะ 2. อนุรักษ์ป่าชายเลน - พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ECO-TOURISM 3. ท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ - พิพิธภัณฑ : ประวัติศาสตร์ตราด 111 ปี รำลึก/ประวัติศาสตร์สมัยรัชกาลที่ 5 4. พักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว - สวนสนุก/สวนน้ำ 5. โรงแรม/รีสอร์ท
เมืองอาหารปลอดภัย (Food Safety City)	<ol style="list-style-type: none"> 6. Promote สินค้าทางการเกษตร - จัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าชุมชน - เมืองอาหารปลอดภัย 7. สนับสนุนสินค้า OTOP - จัดตั้งศูนย์ OTOP เพิ่มรายได้ให้ชุมชน 8. สินค้าปลอดภัย/การค้าชายแดน - ศูนย์กลางการค้าส่ง สนับสนุนการค้าชายแดน
เมืองบริการการค้าระหว่างประเทศ (Fully International Trade Service City)	<ol style="list-style-type: none"> 9. การเชื่อมโยงระดับภูมิภาค - สนามบินนานาชาติ - ท่าเรือเนกประสงค์ - ถนนเส้นทาง R10 10. ประชุมเจรจา สัมมนาทางธุรกิจ - จัดตั้งศูนย์แสดงสินค้า

ที่มา บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559

)

แผนงานหลัก (Master Plan) ของการจัดการการใช้พื้นที่ได้แบ่งออกเป็น Zoning จำนวน 4 โซน ได้แก่ 1.โซนพื้นที่สีเขียว (Eco Tourism & Green Space) 2.โซนพาณิชย์กรรม (Commercial Center) 3. โซนพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation & Accommodation) 4.โซนอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco-Industry Zone) โดยอธิบายตามรูปภาพและตาราง ดังนี้

ภาพที่ 6- 5 แผนงานหลัก (Master Plan) ของบริษัท ฟร็อล์ฟเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)

ที่มา บริษัท ฟร็อล์ฟเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559)

ตารางที่ 6- 11 แผนงานหลัก (Master Plan) ของบริษัท ฟร็อล์ฟเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)

โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่	พื้นที่ที่ใช้	งบลงทุน	ผลตอบแทน การลงทุน	ระยะเวลา คืนทุน
ZONE 1 พื้นที่สีเขียว (Eco Tourism & Green Space)				
ศูนย์อนุรักษ์รักษาชายเลน	98 ไร่	50 ล้านบาท	N/A	N/A
อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 และพิพิธภัณฑ	50 ไร่	100 ล้านบาท	N/A	N/A
สวนสาธารณะ	40 ไร่	60 ล้านบาท	N/A	N/A
พื้นที่สีเขียวและแหล่งน้ำ	81 ไร่	150 ล้านบาท	N/A	N/A
ศูนย์บริการชุมชน	12 ไร่	160 ล้านบาท	N/A	N/A
ZONE 2 พาณิชยกรรม (Commercial Center)				
โรงพยาบาล	25 ไร่	300 ล้านบาท	11.41%	11 ปี
ศูนย์แสดงสินค้าท้องถิ่นและนานาชาติ	50 ไร่	400 ล้านบาท	12.73%	8 ปี
ตลาดนัดชุมชนและตลาดชายแดน	100 ไร่	130 ล้านบาท	23.19%	7 ปี
ศูนย์สินค้า OTOP และลานกิจกรรม	13 ไร่	70 ล้านบาท	11.11%	11 ปี
ตลาดผัก/ผลไม้ และลานกิจกรรม	50 ไร่	80 ล้านบาท	20.79%	7 ปี
ตลาดอาหารทะเล		130 ล้านบาท	14.26%	9 ปี
ZONE 3 พักผ่อนหย่อนใจ (Recreation & Accommodation)				
โรงแรมใกล้ชายหาดแห่งชาติ แห่งที่ 1	30 ไร่	200 ล้านบาท	9.61%	10 ปี
โรงแรมใกล้ชายหาดแห่งชาติ แห่งที่ 2	30 ไร่	200 ล้านบาท		
สวนสนุก/สวนน้ำ	53 ไร่	300 ล้านบาท	13.21%	10 ปี

โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่	พื้นที่ที่ใช้	งบลงทุน	ผลตอบแทน การลงทุน	ระยะเวลา คืนทุน
ZONE 4 อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco-Industry Zone)				
เขตอุตสาหกรรมเกษตร (เน้นอุตสาหกรรมสีเขียว)	252 ไร่	196 ล้านบาท	23.14%	6 ปี

ที่มา บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559)

จาก Master Plan ของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ทำให้เห็นว่าในพื้นที่ที่เอกชนจะเช่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตบ้าง แต่การพัฒนารวมถึงการบริหารจัดการในพื้นที่ดังกล่าว จะอยู่ในความรับผิดชอบของงบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) แต่อย่างไรก็ตาม Master Plan ดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนการหารือกันระหว่างจังหวัด คณะทำงานในพื้นที่ เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมที่สุด

ในส่วนของค่าเช่าที่ดินของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ก็กรมธนารักษ์ ภายใต้สัญญาเช่าระยะยาว 50 ปี บนที่ดินในตำบลไม้รูด เนื้อที่ 895 ไร่ ซึ่งทางกรมธนารักษ์ได้กำหนดอัตราเสนอผลประโยชน์ตอบแทนการเช่า ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. ผลประโยชน์ตอบแทนการเช่าที่ดินตลอดระยะเวลา 50 ปี โดยกรมธนารักษ์มีอัตราขั้นต่ำราคา 143,217,600 บาท แต่บริษัทฯได้เสนอราคา 169,175,790 บาท

ตารางที่ 6-12 ผลประโยชน์ตอบแทนการเช่าที่ดินตลอดระยะเวลา 50 ปี

รายการ	อัตราขั้นต่ำ	อัตราที่บริษัทเสนอ
อัตราค่าเช่า (บาท/ไร่/ปี)	160,000	189,000
พื้นที่เช่า (ไร่)	895.11	895.11
เป็นเงินรวมทั้งสิ้น	143,217,600	169,175,790

ที่มา บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559)

2. ค่าเช่าที่ดินรายปี มีอัตราค่าเช่าเพิ่มทุก 5 ปี สรุปเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 6-13 อัตราค่าเช่าที่ดินรายปี

ระยะปีที่	อัตราขั้นต่ำ (บาท/ไร่/ปี)	อัตราที่บริษัท เสนอ (บาท/ไร่/ปี)	เพิ่มจาก อัตราขั้นต่ำ	รวมค่าเช่าปีละ (บาท)	รวมค่าเช่า 5 ปี (บาท/ไร่)
1-5	24,000	25,200	5%	22,556,772	112,783,860
6-10	27,600	28,428	3%	25,446,187	127,230,935
11-15	31,740	32,692	3%	29,263,115	146,315,576

ระยะปีที่	อัตราขั้นต่ำ (บาท/ไร่/ปี)	อัตราที่บริษัท เสนอ (บาท/ไร่/ปี)	เพิ่มจาก อัตราขั้นต่ำ	รวมค่าเช่าปีละ (บาท)	รวมค่าเช่า 5 ปี (บาท/ไร่)
16-20	36,501	37,596	3%	33,652,582	168,262,912
21-25	41,976	43,235	3%	38,700,331	193,501,657
26-30	48,272	49,720	3%	44,505,012	222,525,062
31-35	55,513	57,178	3%	51,180,949	255,904,743
36-40	63,840	65,755	3%	58,858,137	294,290,685
41-45	73,416	75,618	3%	67,686,858	338,434,288
46-50	84,429	86,962	3%	77,840,439	389,202,197
รวมค่าเช่าทั้งโครงการตลอด 50 ปี					2,248,451,917

จากการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดคาดว่า ผลประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้รับจากวิสัยทัศน์ Golden Gateway นอกจากผลประโยชน์ตอบแทนการเช่าที่ดินและค่าเช่าที่ดินรายปีตลอดระยะเวลา 50 ปีแล้ว ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ประมาณการรายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดตราด (GPP Per Capita) จาก พ.ศ.2557 อยู่ที่ 140,763 บาท สู่ปี พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 507,471 บาท นอกจากนี้ยังมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่คาดการณ์ว่ารัฐจะได้รับจากวิสัยทัศน์ Golden Gateway ตามตารางสรุป ดังนี้

ตารางที่ 6-14 มูลค่าทางเศรษฐกิจที่คาดการณ์ว่ารัฐจะได้รับ

วิสัยทัศน์	รายได้เดิม	รายได้ประมาณในอนาคต	อัตราเพิ่มขึ้น (โดยประมาณ)
เมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยว นานาชาติ	13,162 ล้านบาท	80,413 ล้านบาท	6 เท่า
เมืองอาหารปลอดภัย	17,765 ล้านบาท	50,000 ล้านบาท	2.8 เท่า
เมืองบริการการค้าระหว่างประเทศ	26,118 ล้านบาท	65,000 ล้านบาท	2.4 เท่า

ที่มา บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) (2559)

บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ได้เสนอขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- สิทธิประโยชน์ด้านภาษี : ขอยกเวลาสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 10 เป็นระยะเวลา 10 ปี ออกไปอีก 10 ปี หรือปรับลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้เหลือร้อยละ 0 ในช่วงระยะ 10 ปี แรก

2. สิทธิในการปฏิเสธเป็นรายแรกที่จะเช่าระยะยาว (Right of First Refusal) : เมื่ออายุสัญญาเช่าระยะยาวพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษระยะเวลา 50 ปี นั้นหมดลง บริษัทฯ ควรจะได้รับสิทธิพิจารณาเป็นรายแรก ในการต่อสัญญาหรือปฏิเสธการต่อสัญญาเช่าระยะยาวในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งหมดนี้อีก 50 ปี

3. ขอยกเลิกเงื่อนไขสัญญาสิ้นสุดการเช่า : ภายใต้อายุสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามข้อ 19 ซึ่งกำหนดให้ผู้เช่าต้องการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินเช่า พร้อมทั้งปรับสภาพที่ดินให้อยู่ในสภาพ เดิมเมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลงไม่ว่ากรณีใดๆ ภายใน 30 วัน เพราะขัดกับแนวทางการลงทุนพัฒนาและแผนพัฒนาที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และยังไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เมื่อคำนึงถึงมูลค่าการลงทุน (ไม่รวมค่าใช้จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่ดิน) ที่สูงถึงประมาณ 3,000 ล้านบาท

4. สนามบินพาณิชย์ และท่าเรือ : ขอรับสิทธิในการบริหารและสนับสนุนการก่อสร้างสนามบินนานาชาติและท่าเรือท่องเที่ยวแห่งใหม่ (แต่เนื่องจากกรณีสนามบินพาณิชย์ในพื้นที่มีเอกชนดำเนินการอยู่เต็มแล้ว จึงให้บริษัทฯ ประสานโดยตรงกับเอกชนดังกล่าว โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัดตราดเพื่ออำนวยความสะดวกในการขอความร่วมมือกับเอกชน และในกรณีท่าเรือ กรมธนารักษ์มีแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท่าเรือคลองใหญ่ จึงให้บริษัทฯ ประสานงานโดยตรงกับ อปท.

5. พื้นที่โครงการ : ความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงและจัดวางพื้นที่ให้เหมาะสมกับโครงการ

6. การสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจากรัฐวิสาหกิจต่างๆ เช่น ถนนสุขุมวิท (R10) สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า น้ำประปา) เป็นต้น เพื่อรองรับการบริโภคที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการพัฒนาโครงการทั้งหมดของบริษัทฯ โดยมีรายการที่จะขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนี้

- 1) ขยายเขตส่งไฟฟ้าแรงสูง 5 กิโลเมตร มูลค่าการลงทุน 25 ล้านบาท
- 2) โรงผลิตน้ำประปา 500 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง มูลค่าการลงทุน 120 ล้านบาท
- 3) ขยายเขต Fiber Optic เพิ่มขึ้น 11 กิโลเมตร มูลค่าการลงทุน 11 ล้านบาท
- 4) ระบบกำจัดขยะ 10 ตัน/วัน
- 5) การเร่งดำเนินการพัฒนาถนนสุขุมวิท (R10)

7. ขอผ่อนผันการชำระค่าเช่าการใช้ที่ดิน : สำหรับโครงการศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนศูนย์ราชการ และสวนชุมชน และอ่างเก็บน้ำ ประกอบด้วย

- 1) ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน เนื้อที่ 98 ไร่ อัตราค่าเช่า 239 ล้านบาท
- 2) ศูนย์ราชการ เนื้อที่ 12 ไร่ อัตราค่าเช่า 29 ล้านบาท
- 3) สวนชุมชน และอ่างเก็บน้ำ เนื้อที่ 81 ไร่ อัตราค่าเช่า 197 ล้านบาท

8. การวางผังเมือง : ขอความร่วมมือจากภาครัฐในการจัดพื้นที่ทั้งในโครงการและบริเวณใกล้เคียงของที่ดินให้สนับสนุนและสอดคล้องกับแนวพัฒนาโครงการ

- การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ

ในพื้นที่ที่ได้ให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เช่าที่ดินในบริเวณตำบลไม้รูด แล้วพบปัญหาเรื่องขยะในพื้นที่ เนื่องจากบริเวณ 50 ไร่ของปลายที่ดินที่ให้เช่านั้น แต่เดิมเป็นที่ทิ้งขยะมาเป็นเวลานาน ซึ่งเรื่องการบริหารจัดการขยะจึงได้แบ่งการจัดการออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ขยะเก่าบริเวณหาดไพลิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ ทางจังหวัดฯได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยจัดทำข้อเสนอโครงการ แก่ไขขยะมูลฝอยในที่ราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด (พื้นที่บริเวณชุมชนไม้รูด) งบประมาณ 47,163,168 บาท

2. การบริหารจัดการขยะแห่งใหม่ ทางจังหวัดฯได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยจัดทำข้อเสนอโครงการศึกษาความเหมาะสม และออกแบบรายละเอียดระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนแบบครบวงจร ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ งบประมาณ 2,500,000 บาท

ทั้งนี้ได้มีการจัดหาพื้นที่โดยได้ขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ แปลงตะกาดคลองเจดีย์ เป็นพื้นที่จัดทำโครงการระบบกำจัดขยะ ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการพิจารณาของหน่วยงานภาครัฐต่อไป

จากการใช้ประโยชน์ของที่ดินในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดพบว่า พื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแห่งแรกและแห่งเดียวที่สามารถเปิดการประมูลพื้นที่ให้กับเอกชนได้แล้วเสร็จ และสามารถดำเนินการจัดทำผังเมืองได้เป็นระบบ และอยู่ในขั้นตอนที่ก้าวหน้ามากที่สุดจากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจทั้งหมด 10 พื้นที่ในประเทศไทย เนื่องจากในพื้นที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และมีความชัดเจนในเป้าหมายของจังหวัดตราด

6.2.4 ด้านแรงงาน

เมื่อประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด มีการคาดการณ์ว่าจะมีการลงทุนในทั้งด้านการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมต่างๆตามพื้นที่ชายแดนมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการด้านแรงงานเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจึงมีการจัดการด้านแรงงานซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับการจัดการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว นั่นคือมีสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุนที่ไม่ใช่ภาษี ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 เห็นชอบการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือ

ตามฤดูกาล ตามมาตร 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 ซึ่งระหว่างไทยกับกัมพูชาได้ลงนามในข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยการข้ามแดนไทย-กัมพูชาให้สามารถใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) แทนหนังสือเดินทางในการขออนุญาตทำงานแล้วเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2558 เป็นที่เรียบร้อย ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดสามารถใช้สิทธิประโยชน์เรื่องการจ้างแรงงานต่างด้าว (กัมพูชา) ให้สามารถมาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาลในพื้นที่ได้

นอกจากนี้ก็มีการบริหารจัดการแรงงานเป็นขั้นตามกฎหมายที่เหมือนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วโดยมีการประสานงานร่วมกับ**กระทรวงมหาดไทย**ในการออกประกาศยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าว (กัมพูชา ลาว เมียนมา) เข้ามาในราชอาณาจักร **กระทรวงการต่างประเทศ**ในเรื่องการแก้ไขข้อตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างไทย-กัมพูชา **กระทรวงแรงงาน**ในการดูแลจัดการเรื่องแรงงานในพื้นที่ร่วมกับ**กระทรวงสาธารณสุข**และ**สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง**

และมีขั้นตอนการขออนุญาตทะเบียนใบอนุญาตทำงานได้ที่**สำนักงานจัดหางานจังหวัดตราด** ต่อมาเป็นขั้นตอนที่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผ่าน**สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด** จากนั้นหากแรงงานสามารถผ่านเข้าประเทศมาเรียบร้อยแล้ว จากเงื่อนไขของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดเงื่อนไขให้แรงงานต่างด้าวทุกรายต้องตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดยสถานบริการของรัฐ และต้องมีประกันสุขภาพในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงานอยู่ในประเทศไทย และให้นายจ้างดำเนินการพาแรงงานต่างด้าวไปตรวจสุขภาพ ณ โรงพยาบาลของรัฐแห่งใดก็ได้

แรงงานต่างด้าวในจังหวัดตราด ส่วนใหญ่จะเข้ามาทำงานอยู่ในภาคของการเกษตรและการประมงเป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดไม่ได้มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลางจึงทำให้แรงงานต่างด้าวมียังไม่มากนัก

ส่วนในการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ทาง**สำนักงานจัดหางานจังหวัดตราด** ได้ดำเนินการเช่าอาคารสำหรับจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ที่ อาคารพาณิชย์เลขที่ 5/37-5/38 หมู่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และได้เปิดศูนย์บริการแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ชายแดน อาคารเลขที่ 259/3 หมู่ 3 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ขึ้นเพิ่มเติม โดยทั้งสองศูนย์ ได้เริ่มเปิดให้บริการแก่ประชาชน ผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบการ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558

นอกจากนี้ก็มีการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้คำปรึกษาด้านแรงงาน การมอบของที่ระลึกให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม การแสดงนิทรรศการให้ความรู้ด้านแรงงาน โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย ส่งเสริมบรรยากาศการลงทุน

ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวได้รับความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย และมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี สามารถเข้าถึงช่องทางการให้บริการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้

แต่น่าสังเกตว่าการวางเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเป็นการมุ่งเน้นกิจกรรมด้านบริการ ซึ่งจะเป็นแรงงานประเภทมีทักษะ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่พบแผนการเตรียมกำลังคนที่เข้ามารองรับกับกิจกรรมด้านการบริการและโลจิสติกส์อย่างชัดเจนจากภาครัฐ

6.3 สรุปภาพรวมการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

จากกรณีศึกษาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับชาตินำมาปฏิบัติในพื้นที่ แต่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดยังมีบริบทของพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะแต่เดิมก่อนมีการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยพื้นที่เมืองชายแดนจังหวัดตราดโดยเฉพาะพื้นที่อำเภอคลองใหญ่มีการศึกษาจากทางจังหวัดตราดในเรื่องการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตการลงทุนในพื้นที่ที่อยู่แล้ว อีกทั้งทำเลที่ตั้งของอำเภอคลองใหญ่เป็นชายแดนที่เชื่อมต่อกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ทั้งทางบกและทางทะเล มีศักยภาพที่จะเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ ทางจังหวัดตราดจึงได้มีการศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ชายแดนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และเสนอแก่รัฐบาลให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเมื่อมีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาในพื้นที่ชายแดนทำให้มีการดำเนินการที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวในพื้นที่ โดยมีประเด็นการขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดดังนี้

6.3.1 การกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

การกำหนดพื้นที่ชายแดนตราดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น เริ่มทางจังหวัดตราดได้เสนอขอให้พื้นที่ชายแดนตราดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล จากนั้นเมื่อทาง กนพ. ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมและให้ทางจังหวัดกำหนดขอบเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด และได้ประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่จะได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาในด้านต่างๆในพื้นที่ต่อไป

“ทางจังหวัดตราดเอง ถือเป็นแม่ข่ายในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดตราด โดยมีการวางเป้าหมายร่วมกัน และทำความเข้าใจกับประชาชนให้ชัดเจนให้เห็นทิศทางและเป้าหมายชัดเจนว่าเราทำเพื่ออะไร ไม่ใช่เพียงแค่ว่าคำสั่งของรัฐบาลแต่ต้องเป็นที่พอใจของประชาชนด้วย”⁹²

สำนักงานจังหวัดตราดโดยการนำของผู้ว่าราชการจังหวัดได้มอบหมายให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายเศรษฐกิจจึงเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบภาพรวมทั้งหมดในพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และส่วนกลาง รวมไปถึงการทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่อยู่ในและนอกพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดด้วย

ข้อสังเกตของการกำหนดขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด จะเห็นได้ว่าการกำหนดพื้นที่เป็นการกำหนดตามเขตการปกครองอำเภอเดียว มีพื้นที่ที่จำกัดทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานขับเคลื่อนและในอนาคตสามารถขยายพื้นที่ออกไปได้อีก หากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดประสบความสำเร็จในอนาคต และสำหรับในการวางเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด เนื่องจากทางจังหวัดตราดได้มีเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดตราดไปในทิศทางเดียวกัน คือการเป็นเมืองแห่งความสุขสีเขียว (Trat The Green City) จึงทำให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดจึงมีทิศทางการพัฒนาเช่นเดียวกับทางจังหวัดตราดด้วยการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ซึ่งดีกรอบการพัฒนาเมืองอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดจึงเน้นเป็นเรื่องอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การประมง และการบริการการท่องเที่ยวเป็นหลัก ไม่ต้องการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรืออุตสาหกรรมหนักในพื้นที่โดยเด็ดขาด ซึ่งส่งผลต่อการขอการลงทุนของ BOI ของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด จำกัดอยู่เพียง 4 กิจกรรมเป้าหมายเท่านั้น⁹³

6.3.2 การจัดองค์กรเพื่อพัฒนาพื้นที่

หลังจากที่ได้รับการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดแล้ว ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดเพื่อขานรับนโยบายและขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราดทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

- 1) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการการค้าครบวงจร
- 2) คณะอนุกรรมการด้านการท่องเที่ยวและการบริการครบวงจร

⁹² สัมภาษณ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด, 30 มีนาคม 2560.

⁹³ อ่านเพิ่มเติม หัวข้อ 6.2.1

3) คณะอนุกรรมการด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข การศึกษา และความมั่นคง

4) คณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในเรื่องการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด (อ้างอิงภาคผนวก ค ตารางที่ 1) โดยคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลที่ผลักดันนโยบายมาอย่างเร่งด่วน และที่น่าสังเกตคือองค์กรเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดทั้งส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคประชาสังคมที่เป็นหนึ่งในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดยังไม่มีองค์กรในการบริหารพื้นที่ที่จะจัดการ และมีอำนาจในการตัดสินใจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดในระยะยาว ซึ่งปัจจุบันการตัดสินใจในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดยังมีข้อจำกัดอยู่ ทำให้เกิดการดำเนินงานแบบ function หน้าที่ใครหน้าที่มัน

6.3.3 บทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ตามประเด็นที่ขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 6-15 สรุปบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ ตราด	
ด้านการส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) หรือ BOI	- โครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ - ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน	ส่วนกลาง
	กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง	- ลดหย่อนอัตราเงินได้นิติบุคคล	ส่วนกลาง
	กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง	- ผ่อนปรนเงื่อนไขการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนและเขตปลอดอากรในพื้นที่	ส่วนกลาง
	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธนส.)	- บริการสินเชื่อเพื่อการลงทุน - ยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการเงินกู้ - ได้รับเงินหมุนเวียนระยะสั้นเพิ่ม	รัฐวิสาหกิจ
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	ด่านศุลกากรคลองใหญ่ กรมศุลกากร	- โครงการปรับปรุงด่านศุลกากรบริเวณด่านพรมแดนบ้านหาดเล็ก - พัฒนาอาคารตรวจสินค้าและคลังสินค้า ด่านศุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ ตราด	
	แขวงทางหลวงตราด กรมทางหลวง	- การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนน สุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาตราด กรมเจ้าท่า	- การก่อสร้างท่าเทียบเรืออเนกประสงค์ คลองใหญ่	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	ทางหลวงชนบทตราด กรมทางหลวงชนบท	- การพัฒนาถนนบริเวณทางเข้าท่าเทียบเรือ อเนกประสงค์ (ถนนทางเข้าท่าเทียบเรือ อเนกประสงค์คลองใหญ่) - การพัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทเพื่อ การท่องเที่ยว (ถนนสายเลียบริมชายหาด บานชื่น)	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	- แผนพัฒนาระบบไฟฟ้าในพื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	รัฐวิสาหกิจ
	การประปาส่วนภูมิภาค	- โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปา ส่วนภูมิภาคสาขาคองใหญ่	รัฐวิสาหกิจ
	สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข - โรงพยาบาลคลองใหญ่	- เพิ่มศักยภาพสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	ส่วนกลาง
	กระทรวงศึกษา	- แผนการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ	ส่วนกลาง
	สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่ง การเรียนรู้และคุณภาพ เยาวชน (สสค.)	- โครงการปฏิรูปการเรียนรู้เชิงพื้นที่จังหวัด ตราด	ภาคประชา สังคม
	วิทยาลัยชุมชนตราด	- สถาบันพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา - จัดการเรียนรู้ให้กับคนทุกเพศทุกวัยใน ชุมชน	
	เครือข่ายอุดมศึกษาภาค ตะวันออก	- สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนใน ชุมชน	
ด้าน การใช้ที่ดิน	โยธาธิการและผังเมืองตราด กรมโยธาธิการและผังเมือง	- โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน :ศึกษา ความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียด โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนด่านชายแดน จังหวัดตราด - โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัด ตราด	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ ตราด	
	ธนาภิบาลตราด กรมธนาภิบาล	- เปิดประมูลและให้เช่าพื้นที่ราชพัสดุในพื้นที่ตำบลไม้รูดแก่บริษัทเอกชน	ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
	บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)	- เช่าพื้นที่ราชพัสดุในพื้นที่ตำบลไม้รูดเพื่อวางแผนการลงทุนและพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด	เอกชน
	- เทศบาลตำบลคลองใหญ่ - เทศบาลตำบลหาดเล็ก - องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด - องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่	- ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำผังเมืองในพื้นที่ - ประสานงานในทางผังเมืองจังหวัดตราดมาทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ - ประสานงานในการทำโครงการต่างๆของหน่วยงานอื่น	ส่วนท้องถิ่น
ด้าน แรงงาน	กระทรวงมหาดไทย	ออกประกาศยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าว (กัมพูชา ลาว เมียนมา) เข้ามาในราชอาณาจักร	ส่วนกลาง
	กระทรวงการต่างประเทศ	แก้ไขข้อตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างไทย-กัมพูชา	ส่วนกลาง
	สำนักงานจัดหางานจังหวัดตราด กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน	- จัดทำคู่มือการออกใบอนุญาตทำงานในแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับหรือตามฤดูกาล - ออกใบอนุญาตทำงาน - จัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านแรงงาน	ส่วนภูมิภาค
	สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดตราด กรมการพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน	- พัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้มีทักษะและความสามารถสอดคล้องตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	ส่วนภูมิภาค
	- เทศบาลตำบลคลองใหญ่ - เทศบาลตำบลหาดเล็ก - องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด - องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่	- โครงการเกี่ยวกับการฝึกอบรม ฝึกอาชีพ และสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ - การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน	ส่วนท้องถิ่น

ประเด็น	หน่วยงานที่มีบทบาท	การขับเคลื่อนใน SEZ ตราด	
	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดตราด	- โครงการระบบฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ อัตโนมัติ (E-FINGERPRINT) ควบคุมการเดิน ทางเข้า-ออกในพื้นที่ด่านขนาดเล็ก	ส่วนภูมิภาค
	โรงพยาบาลของรัฐในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข	- ให้บริการตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพ ของแรงงานต่างด้าว	ส่วนภูมิภาค

ที่มา รวบรวมโดยผู้วิจัย (2560)

หากพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ตามตารางข้างต้น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง - ส่วนภูมิภาค เป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนและเตรียมความพร้อมในการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด สามารถแบ่งเป็น

- **หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง** จะเป็นตัวแสดงที่ริเริ่มนโยบายและสั่งการลงมาสู่หน่วยงานภูมิภาคเพื่อปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายและอยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ การเลือกพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยในกรณีของจังหวัดตราดเริ่มจากทางจังหวัดตราดมีแนวคิดเดิมที่อยากให้พื้นที่ตราดเป็นเขตการลงทุนพิเศษ ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เข้ามาศึกษาในพื้นที่ก่อนที่จะประกาศนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจากรัฐบาล ต่อมาเมื่อได้ประกาศนโยบายดังกล่าวทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้เลือกพื้นที่ชายแดนจังหวัดตราดเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศได้ จากนั้นก็ดำเนินการประกาศนโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องดำเนินการในการขับเคลื่อนพื้นที่ต่อไป

- **หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค** เป็นหน่วยงานส่วนที่นำนโยบายจากส่วนกลางมาปฏิบัติการขับเคลื่อนในพื้นที่ ซึ่งได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบเขตหน้าที่ของหน่วยงานของตน เป็นงานตาม function ของหน่วยงานใครหน่วยมัน โดยมีสำนักงานจังหวัดตราด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และแต่งตั้งในรองผู้ว่าราชการจังหวัด มีบทบาทในการดูแลติดตามเรื่องการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของตราดอย่างใกล้ชิด เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบภาพรวมทั้งหมดในพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในทุกระดับ และเป็นหน่วยงานตัวกลางประสานงานกับทุกฝ่ายตั้งแต่แรกเริ่มนโยบาย จนไปถึงการขับเคลื่อนในพื้นที่

การดำเนินการขับเคลื่อนไม่ใช่เพียงเป็นหน่วยงานที่รอคำสั่งจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว หน่วยงานส่วนภูมิภาคโดยเฉพาะจังหวัดตราดยังมีการขับเคลื่อนและการผลักดันนโยบายฯ ที่มาจากในพื้นที่เอง เพื่อเสนอต่อส่วนกลางให้พิจารณา เช่น เรื่องการตั้งขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

การกำหนดเป้าหมายกิจการเพื่อส่งเสริมจาก BOI การวางสถานะของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกับสถานะของจังหวัดตราด เป็นต้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การขับเคลื่อนและเตรียมความพร้อมในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งอำนาจหน้าที่ อัตรากำลังและงบประมาณในการทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆเอง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีบทบาทในการร้องขอให้หน่วยงานส่วนภูมิภาค เช่น สำนักงานจังหวัดตราด ผังเมืองจังหวัดตราด มาอธิบายและทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องการวางผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต กับประชาชนอย่างละเอียดเป็นรายหมู่บ้าน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมี 4 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบลคลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด และองค์การบริหารส่วนตำบลหาดเล็กเป็นหน่วยงานในส่วนสนับสนุนที่ช่วยอำนวยความสะดวก ประสานงานกับหน่วยงานหลักต่างๆที่เข้ามาขับเคลื่อนในพื้นที่ที่อยู่ในความดูแล และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์พบว่าในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีข้อกังวลและคำถามต่อการเข้ามาขับเคลื่อนและพัฒนาในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ของตำบลไม้รูดที่ได้ให้บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูดได้มีข้อกังวลถึงขอบเขตการทำหน้าที่ของท้องถิ่นในอนาคต

“สิ่งที่กังวลเกิดขึ้นจากการใช้มาตรา 44 เพื่อจัดการพื้นที่สาธารณประโยชน์ ซึ่งการสำรวจพื้นที่โดยไม่ได้มาสอบถามพื้นที่ก่อนออกมาตรา 44 ซึ่งในพื้นที่มีทางสาธารณะ สระน้ำ ระบบประปาหมู่บ้าน แต่เมื่อมาตรา 44 ออก กลายเป็นว่าพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนกลายเป็นที่ราชพัสดุโดยกฎหมาย ทำให้พื้นที่สาธารณะหายไปโดยปริยาย ปัจจุบันยังมีทางสาธารณะอยู่ในพื้นที่ราชพัสดุที่ให้เอกชนเช่า ซึ่งรัฐบาลได้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยการคุยกับบริษัทเอกชน ให้ทางดังกล่าวเป็นทางสาธารณะถาวร แต่ในทางกฎหมายเป็นที่ราชพัสดุ ในจุดนี้กังวลถึงปัญหาที่จะตามมาในอนาคต เพราะหากทางสาธารณะในพื้นที่ราชพัสดุมีความเสียหาย ทางอบต.ก็จะไม่มีสิทธิเข้าไปซ่อมแซมได้

อีกข้อกังวลคือ ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการเป็นเมืองใหม่ก็ว่าจะมีปัญหาเรื่องคน เรื่องการใช้ทรัพยากร การจัดการขยะ จะเป็นภาระกับท้องถิ่น รัฐบาลควรมีแนวทางการรับมือแก้ไขอย่างชัดเจน”⁹⁴

นอกจากนี้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ยังมีข้อกังวลที่คล้ายคลึงกันอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของคนในพื้นที่ ว่าหากเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างเต็มรูปแบบในพื้นที่แล้ว การเปลี่ยนแปลงจะเกิดผลกระทบต่อคนในพื้นที่ และคนที่ได้ประโยชน์จากเรื่องนี้จะมีเพียงแค่นายทุน หรือผู้ที่เข้ามาลงทุนเท่านั้น ทั้งนี้การดำเนินการขับเคลื่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ยังไม่มีโครงการหรือกิจกรรมใดที่เป็นรูปธรรม ส่วนใหญ่หน้าที่หลักในการขับเคลื่อนจะเป็นสำนักงานจังหวัด และหน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาคมาขอความร่วมมือประสานงานในการทำงานในพื้นที่ และขอข้อคิดเห็นเท่านั้น

3. ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ

ในส่วนของภาคเอกชนหลักจะเป็นการเข้ามาลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีบทบาทหลักผ่านการเช่าประมวลพื้นที่ในตำบลไม้รูด และมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการลงทุนต่างๆ ซึ่งอยู่ในกรอบที่ทางจังหวัดได้วางไว้ว่าให้จังหวัดตราดเป็นเมืองแห่งความสุขสีเขียว (Trat The Green City) ซึ่งการลงทุนของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) นี้จะเป็นการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตราดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

น่าสังเกตว่าการลงทุนของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เป็นการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มาจากการลงทุนของภายนอก เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพื้นที่ เพราะในพื้นที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดเล็ก และการค้าขายเท่านั้น ซึ่งในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงธุรกิจที่มาลงทุนใหม่กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แต่เดิมในพื้นที่ให้เพิ่มขึ้นเพื่อความยั่งยืนร่วมกันในอนาคต

ในส่วนของภาคประชาสังคมในจังหวัดตราด ทางสำนักงานจังหวัดตราดได้เพิ่มภาคประชาสังคมได้แก่ ผู้แทนสมาคมสัจจะสะสมทรัพย์ องค์กรชุมชนคนตราด และองค์กรเอกชนจังหวัดตราดเข้ามาเป็นหนึ่งในคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราดเพื่อให้

⁹⁴ สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด, 11 เมษายน พ.ศ.2560.

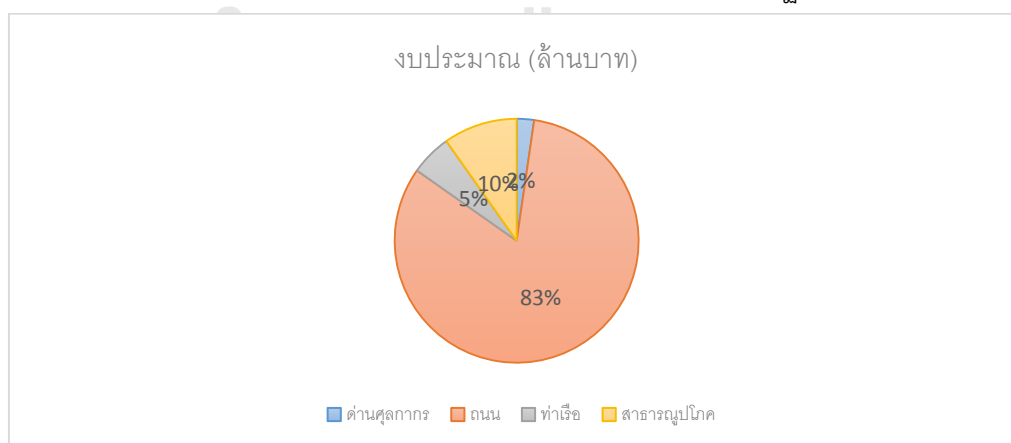
ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ภาคประชาสังคมจะเน้นการเตรียมความพร้อมของคนในพื้นที่เรื่องการให้ความรู้ และทางเลือกในการประกอบอาชีพ เช่น สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงพื้นที่ วิทยาลัยชุมชน และเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เน้นการเรียนรู้ของชุมชนเป็นหลัก

จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ได้ให้พื้นที่การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดตราด เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถหาทางออกร่วมกันได้เมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่

6.3.4 การดำเนินงานและงบประมาณในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

การดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด และการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเร่งด่วนจากส่วนกลาง โดยเป็นงบประมาณกลาง และงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์จากแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปีงบประมาณ 2558-2560 และยังมีงบประมาณของหน่วยงานต่างๆร่วมด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดได้เน้นไปยังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเรื่องการคมนาคมทางถนน ซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณให้ด้านนี้เป็นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 83 จากงบประมาณในพื้นที่ตราดทั้งหมด⁹⁵ อยู่ในโครงการก่อสร้างทางหลวงและปรับปรุงทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก (ช่วงถนนยาวตั้งแต่ตัวเมืองจังหวัดตราดไปจนสุดชายแดนที่หาดเล็ก) เพื่อสร้างข้อได้เปรียบให้กับหน่วยเศรษฐกิจต่างๆในเรื่องต้นทุนการขนส่ง และในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ที่มีความพร้อมในเรื่องศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานอยู่แล้วเดิม และเป็นทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในด้านโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาต่อไปได้อีกในอนาคต

ภาพที่ 6- 6 สัดส่วนงบประมาณในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

⁹⁵ ยังไม่รวมงบประมาณที่จัดสรรรวมในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยรวมทั้ง 10 พื้นที่โดยไม่ได้แจกแจงรายละเอียดงบประมาณเป็นรายพื้นที่

แต่จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นบทบาทของส่วนภูมิภาค และเอกชนที่ขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดอยู่ แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมจากองค์กรในระดับพื้นที่อย่างส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่จริงๆ และหน่วยธุรกิจที่มีอยู่แต่เดิมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

6.3.5 การประเมินความก้าวหน้าการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

การติดตามและการประเมินผลของการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนตราดของภาครัฐพบการรายงานความก้าวหน้าในที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในพื้นที่ และการรายงานต่อไปยังสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช. (เลขานุการของ กนพ.) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าในแต่ละพื้นที่และนำเสนอรายงานต่อ กนพ. และมีการวางหน้าที่ให้กับ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สศช. ในเรื่งรัดติดตามการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในภาพรวม โดยเบื้องต้นพบว่า ทาง สศช. ได้จ้างบริษัทที่ปรึกษา⁹⁶ เพื่อดำเนินโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล

ในส่วนการวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้า หรือความสำเร็จในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ตราดในช่วงเริ่มนโยบายปี 2557-2560 พบว่าไม่มีแผนบูรณาการจากระดับชาติที่แสดงภาพรวมระยะยาวที่สามารถเป็นตัวชี้วัดระดับความก้าวหน้าได้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามมีแผนพัฒนาเฉพาะด้านที่สามารถบ่งบอกถึงความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนในพื้นที่ตราดได้ แต่อย่างไรก็ตามในบางรายการไม่พบการสรุปความก้าวหน้าและแผนในเฉพาะเรื่องนั้นๆ ซึ่งพบการดำเนินการตามแผนโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรตามการจัดสรรงบประมาณกลางและงบประมาณตามแผนบูรณาการฯ

โดยความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดและโครงการต่างๆ สามารถสรุปตามตารางได้ดังนี้⁹⁷

ตารางที่ 6- 16 สรุปความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
การส่งเสริมการลงทุน BOI			
ศูนย์ OSS ด้านการลงทุน	100%	เปิดบริการแล้ว	✓
กิจการที่ขอส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ใน SEZ	1 กิจการ	อนุมัติการส่งเสริมการลงทุน	✓

⁹⁶ บริษัทปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด

⁹⁷ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด วันที่ 23 ก.พ. 2560

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
ด้านบุคลากร			
โครงการปรับปรุงด้านบุคลากรบริเวณด้าน พรมแดนบ้านหาดเล็ก	ไม่สามารถ ดำเนินการได้	-	✗
การพัฒนาอาคารตรวจสินค้าและคลังสินค้าด้าน ศุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รุ่ต	100%	เปิดบริการแล้ว 2558	✓
โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้า ระวัง และยานพาหนะเป้าหมาย ตรวจคนเข้า เมืองจังหวัดตราด จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก	ระหว่างรองบ	ของบฯแล้ว 2560	N/A
โครงการติดตั้งระบบตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้า ระวังและกล้องวงจรปิดในอาคารตรวจคนเข้า เมืองจังหวัดตราด	ระหว่างรองบ	ของบฯแล้ว 2560	N/A
โครงข่ายถนน			
การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนน สุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก			
- ตอน 2 (ส่วนที่ 1)	21.704%	คาดว่าจะแล้วเสร็จ ในปี 2562	✗ ⁹⁸
- ตอน 2 (ส่วนที่ 2)	24.789%		✗ ⁹⁹
- ตอน 3	0.173%		✗ ¹⁰⁰
- ตอน 4	พิจารณาราคา		N/A
การพัฒนาถนนบริเวณทางเข้าท่าเทียบเรือ อเนกประสงค์	อยู่ระหว่างการ เวนคืนที่ดิน	N/A	N/A
การพัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทเพื่อการ ท่องเที่ยว (ถนนสายเลียบริมชายหาดบานชื่น)	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	N/A	N/A
ท่าเรือ			
การก่อสร้างท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่	100%	เปิดบริการแล้ว 2559	✓
สาธารณูปโภค			
แผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้าในเขตพื้นที่ เศรษฐกิจพิเศษ	ลงทุนแล้ว	แล้วเสร็จ พ.ย. 2560	✓
ด้านการประปา	ก่อสร้างจริง 58.65%	N/A	✗

⁹⁸ อยู่ระหว่างการรอกการอนุมัติจากกรมป่าไม้เพื่อตัดไม้ และนำไม้สองข้างทางออก

⁹⁹ อยู่ระหว่างการรอกการอนุมัติจากกรมป่าไม้เพื่อตัดไม้ และนำไม้สองข้างทางออก และติดปัญหาในเรื่องการเคลื่อนย้ายสาธารณูปโภค

¹⁰⁰ อยู่ระหว่างการรอกการอนุมัติจากกรมป่าไม้เพื่อตัดไม้ และนำไม้สองข้างทางออก

โครงการ	ความก้าวหน้า	กำหนดแล้วเสร็จ	ตามแผนงานฯ
โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่	ช้ากว่าแผนงาน 4.47 %		
ด้านสาธารณสุข - การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ - การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยแก่บุคลากร สาธารณสุข - ชื่อครุภัณฑ์เพิ่มเติมสำหรับโรงพยาบาลในพื้นที่	ระหว่างรอบ และอยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ของบฯแล้ว 2560	N/A
การผังเมือง และใช้ประโยชน์ที่ดิน			
การจัดทำผังเมืองรวม SEZ ตราด	5/13	N/A	✓
การลงทุนของบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่ ต.ไม้รูด	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	คาดว่าจะแล้วเสร็จ 2562	✓
ด้านแรงงาน			
ศูนย์ OSS ด้านแรงงาน	100%	เปิดบริการแล้ว	✓
การอนุญาตใช้แรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ	100%	เปิดบริการแล้ว	✓

จากตารางสรุปความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด พบความก้าวหน้า และความสำเร็จในการขับเคลื่อนอย่างชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน การจัดการแรงงานเรื่องการตั้งศูนย์ OSS และการอนุญาตใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นการพัฒนาเร่งด่วนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นกิจกรรม/โครงการพื้นฐานในการรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ในส่วนของการตั้งศูนย์ OSS เป็นการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการลงทุน และเรื่องแรงงานซึ่งเป็นการผลักดันจากรัฐบาลส่วนกลางให้เร่งจัดตั้งขึ้น

นอกจากนี้ความก้าวหน้าในเรื่องการวางผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถดำเนินการได้เร็วเนื่องจากบริบทของพื้นที่มีขนาดและอาณาเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีขนาดจำกัด และไม่ใหญ่มาก ทำให้การวางผังเมืองสามารถดำเนินการได้เองโดยผู้เชี่ยวชาญจากกรมฯ อีกทั้งการลงทุนของบริษัทเอกชนในพื้นที่ ต.ไม้รูด สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีแผนแม่บทของการพัฒนาในพื้นที่ที่ลงทุน เนื่องจากเป็นการลงทุนจากภาคเอกชนเพียงเจ้าเดียว คือ บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ที่บริหารจัดการและขับเคลื่อนพื้นที่ ต.ไม้รูดที่เข้าจากกรมธนารักษ์

แต่อย่างไรก็ตามบริบทของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดในเรื่องทำเลที่ตั้งของพื้นที่ที่ขนานข้างไปกับเทือกเขาบรรทัดและอ่าวไทยก็ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ตราด-หาดเล็กที่เมื่อต้องการขยายถนนเป็น 4 เลน จึงจำเป็นต้องขอ

อนุญาตตัดต้นไม้จากกรมป่าไม้, การปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่ ที่จำเป็นต้องการวางท่อประปาในเขตป่าสงวนแต่ทางกรมป่าไม้ไม่อนุมัติให้ใช้พื้นที่จึงจำเป็นต้องหาพื้นที่แห่งใหม่ในการวางท่อประปา และการปรับปรุงด้านศุลกากรบริเวณด่านพรมแดนบ้านหาดเล็กซึ่งพื้นที่ชายแดนบริเวณหน้าด่านหาดเล็กมีพื้นที่จำกัด การขยายพื้นที่ด้านทำให้ส่งผลกระทบต่อเขตแดนระหว่างประเทศจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการโครงการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการผลักดันนโยบายของรัฐบาลส่วนกลางไม่ได้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และจากการไม่มีแผนแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายรวมจากรัฐบาลระดับชาติ จึงให้เกิดการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาคเป็นแบบต่างคนต่างทำตามภารกิจของหน่วยงานของตนเอง (Fragmented Management) การดำเนินการในแต่ละส่วนไม่สอดคล้องกันจึงทำให้การขับเคลื่อนล่าช้า การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการในการขอความเห็นในเรื่องต่างๆ อีกทั้งการขับเคลื่อนฯ ยังขาดการพัฒนาที่ด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังขาดการคาดการณ์ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มากับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ตราด

บทที่ 7

วิเคราะห์เปรียบเทียบ บทสรุป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อมูลในบทที่ 5 และบทที่ 6 ได้ฉายให้เห็นภาพการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราดของรัฐบาล ในบทที่ 7 นี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 2 พื้นที่นี้ว่ามีความก้าวหน้า และผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายแตกต่างกันอย่างไร และมีปัจจัยใดที่อาจจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ทั้งสองแห่งมีความแตกต่างกัน นำไปสู่บทสรุปของการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1 ความก้าวหน้า และผลสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จากการศึกษาการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดตราด พบว่าในกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง มีความก้าวหน้า และผลสำเร็จจากการดำเนินนโยบายฯ สามารถเปรียบเทียบ และอภิปรายได้ดังนี้

ตารางที่ 7- 1 เปรียบเทียบความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนฯในพื้นที่ชายแดนสระแก้ว และตราด

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	สระแก้ว	ตราด	เปรียบเทียบ
การจัดตั้งองค์กรในพื้นที่			
องค์กร/หน่วยงานพัฒนาพื้นที่ตามนโยบาย	✓	✓	ไม่แตกต่างกัน
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในองค์กร/หน่วยงานพัฒนาพื้นที่ (ส่วนกลาง, ส่วนภูมิภาค, อปท., ภาคประชาสังคม, เอกชน)	✗	✓	สระแก้ว < ตราด
การจัดองค์กร/หน่วยงานบริหารจัดการพื้นที่ SEZ ในระยะยาว	✗	✗	ไม่แตกต่างกัน
การจัดองค์กร/หน่วยงานบริหารจัดการพื้นที่ใช้ประโยชน์สำหรับการลงทุน	✓ กนอ.	✓ บริษัทเอกชน	ไม่แตกต่างกัน
บริบทเชิงกายภาพ			
ขนาดของพื้นที่	332 ตร.กม.	50.2 ตร.กม.	สระแก้ว > ตราด
ขอบเขตของพื้นที่	2 อำเภอ 4 ตำบล	1 อำเภอ 3 ตำบล	-

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	สระแก้ว	ตราด	เปรียบเทียบ
การจัดสรรงบประมาณ¹⁰¹ (หน่วย : ล้านบาท)			
การพัฒนาด้านศุลกากร	1,215 ลบ. (21%)	65.54 ลบ. (2%)	สระแก้ว>ตราด
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม	2,913.18 ลบ. (52%)	2,501.59 ลบ. (88%)	
พัฒนาสาธารณสุขภูมิภาค	798.2 ลบ. (14%)	278.325 ลบ. (10%)	
การวางผังเมือง และใช้ประโยชน์ที่ดิน	711.35 ลบ. (13%)	กรมทำเอง เอกชนลงทุน	
การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านการส่งเสริมการลงทุน)			
ศูนย์ OSS ด้านการลงทุน ณ ศาลากลางจังหวัด	✓	✓	ไม่แตกต่างกัน
ผู้ลงทุนได้รับการส่งเสริมจาก BOI ตามกิจการเป้าหมาย	✓ 4 โครงการ	✓ 1 โครงการ	ไม่แตกต่างกัน
การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร)			
พัฒนาด้านศุลกากร	✓ 4 โครงการ	✓ 1 โครงการ ✗ 1 โครงการ	สระแก้ว>ตราด
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม	✓ 2 โครงการ ✗ 1 โครงการ N/A 6 โครงการ	✓ 1 โครงการ ✗ 1 โครงการ N/A 3 โครงการ	สระแก้ว>ตราด
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขภูมิภาค - ไฟฟ้า - ประปา - แหล่งน้ำ - สาธารณสุข - การกำจัดขยะ	N/A N/A N/A N/A -	✓ ✗ - N/A ✓	สระแก้ว<ตราด
การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านการจัดทำผังเมือง และการใช้ประโยชน์ที่ดิน)			
การจัดทำผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	4/13	5/13	สระแก้ว<ตราด
การลงทุนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์	ก.น.อ. ประชาสัมพันธ์	เอกชน ดำเนินการ ลงทุน	สระแก้ว<ตราด
การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านแรงงาน)			

¹⁰¹ จำนวนงบประมาณโดยประมาณจากโครงการ/แผนงานในพื้นที่

การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	สระแก้ว	ตราด	เปรียบเทียบ
ศูนย์ OSS ด้านการแรงงาน ณ บริเวณชายแดน	✓	✓	ไม่แตกต่างกัน
การอนุญาตแรงงานต่างด้าวทำงานแบบไป-กลับ	✓	✓	ไม่แตกต่างกัน

7.1.1 ประเด็นที่ไม่แตกต่างกันของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและตราด

การขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนสระแก้ว และตราดมีผลของความก้าวหน้า/ความสำเร็จที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่

- **การจัดตั้งองค์กรในพื้นที่** : เนื่องจากนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการผลักดันอย่างเร่งด่วนของรัฐบาลกลาง จึงมีการเร่งรัดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในพื้นที่เพื่อดำเนินการตามนโยบายอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในทุกพื้นที่ รวมถึงพื้นที่สระแก้วและตราดมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยในพื้นที่สระแก้วได้จัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และแบ่งเป็นคณะอนุกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ ด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน, ด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง และด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ในส่วนพื้นที่ตราดได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายและขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และแบ่งเป็นคณะอนุกรรมการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการการค้าครบวงจร, ด้านการท่องเที่ยวและการบริการครบวงจร, ด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข การศึกษา และความมั่นคง และด้านประชาสัมพันธ์

แต่ทั้งพื้นที่สระแก้วและตราดยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงาน/องค์กรที่จะบริหารพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะยาว มีเพียงหน่วยงานที่บริหารจัดการพื้นที่ใช้ประโยชน์สำหรับการลงทุนแล้วเท่านั้น โดยพื้นที่สระแก้ว ต.ป่าไร่ มีการนิคมอุตสาหกรรมเป็นผู้เช่าพื้นที่จากกรมธนารักษ์รวมทั้งบริหารจัดการพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในการลงทุน และพื้นที่ตราด ต.ไม้รูด มีบริษัท หรือเพอร์ตี เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เป็นผู้เช่าพื้นที่จากกรมธนารักษ์รวมทั้งบริหารจัดการพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในการลงทุน

- **การส่งเสริมการลงทุน** : ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งสระแก้วและตราดมีการขับเคลื่อนด้านส่งเสริมการลงทุนที่ไม่แตกต่างกัน เพราะทั้งสองพื้นที่มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ One Stop Service : OSS ด้านการลงทุน ณ ศาลากลางจังหวัด พร้อมเปิดให้บริการแล้ว และมีการส่งเสริมการลงทุนในมาตรการเดียวกัน อีกทั้งยังมีผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมตามกิจการเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว

- **การจัดการด้านแรงงาน** : การดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้านแรงงาน เป็นบทบาทหลักของส่วนกลางเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ จึงทำให้มีระเบียบข้อบังคับที่เหมือนกันในพื้นที่ทั้งสระแก้วและตราด ซึ่งทั้งสองพื้นที่มีจัดตั้ง ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ One Stop Service : OSS ด้านแรงงาน ณ บริเวณชายแดนทั้งรัฐประเศ จ.สระแก้ว และ ต.หาดเล็ก จ.ตราด พร้อมเปิดให้บริการแล้ว และอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวสามารถ ทำงานแบบไป-กลับได้ตามการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา

7.1.2 ประเด็นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด

การขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนสระแก้วมีผล ของความก้าวหน้า/ความสำเร็จมากกว่าพื้นที่ชายแดนตราด ได้แก่

- **การจัดสรรงบประมาณ** : จากการจัดสรรงบประมาณอย่างเร่งด่วนของรัฐบาลในการดำเนิน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น พบว่างบประมาณสำหรับการพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านฯ โครงสร้างพื้นฐาน การวางผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการลงทุน ฯลฯ ในเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษสระแก้วได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งหมดประมาณ 5,638 ล้านบาท แต่ในเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งหมดประมาณ 2,845.5 ล้านบาท ซึ่ง งบประมาณในพื้นที่สระแก้วมากกว่าพื้นที่ตราดประมาณ 1.98 เท่า เนื่องจากโครงการในพื้นที่ สระแก้วมีจำนวนมากกว่่าอันเนื่องจากบริบทด้านพื้นที่ของสระแก้วมีขนาดใหญ่กว่าและสามารถขยาย พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษออกไปได้อีก ประกอบการในพื้นที่ตราดไม่ได้ใช้งบประมาณในการ จัดทำผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินมีเอกชนมาลงทุนจึงทำให้งบประมาณที่จัดสรรในพื้นที่สระแก้ว มีจำนวนมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญจากปัจจัยด้านบริบทของพื้นที่

- **การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านศุลกากร)** : จากการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯด้าน การพัฒนาด้านศุลกากรในพื้นที่ชายแดน พบว่าการพัฒนาด้านในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด เนื่องจากในพื้นที่ชายแดนสระแก้วมีการพัฒนาด้าน ศุลกากรรัฐประเศในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 4 โครงการ และสามารถดำเนินการตาม แผนทั้ง 4 โครงการ ในขณะที่พื้นที่ชายแดนตราดมีการพัฒนาด้านศุลกากรคล่องใหญ่ในเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 2 โครงการ และสามารถดำเนินการตามแผนได้เพียง 1 โครงการ แต่อีก 1 โครงการคือการพัฒนาด่านชายแดนบริเวณบ้านหาดเล็กไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้เพราะ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ

- **การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม)** : จากการดำเนินการ ขับเคลื่อนนโยบายฯด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมในพื้นที่ชายแดน พบว่าการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษตราด เนื่องจากในพื้นที่สระแก้วมีโครงการพัฒนาถนนที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 9 โครงการ ซึ่งสามารถดำเนินการตามแผนทั้ง 2 โครงการ ไม่สามารถดำเนินการตามแผน 1 โครงการ และไม่สามารถประเมินได้ 6 โครงการ ในกรณีของโครงการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนนั้นเนื่องจากโครงการสายแยก ทล.33-ตำบลบ้านคลองลึก คาดว่าจะไม่สามารถแล้วเสร็จตามกำหนด ส.ค. 2560 เนื่องจากมีการขอขบประมาณผูกพันเพิ่มเติมอีกในปีงบประมาณ 2561

ในขณะที่พื้นที่ชายแดนตราดมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 5 โครงการ ซึ่งสามารถดำเนินการตามแผนได้เพียง 1 โครงการคือโครงการสร้างท่าเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่ ไม่สามารถดำเนินการตามแผน 1 โครงการ และไม่สามารถประเมินได้ 3 โครงการ ในกรณีของโครงการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนนั้นเนื่องจากโครงการพัฒนาทางหลวงหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ตราด-หาดเล็ก ทั้งหมด 4 ตอน มีข้อจำกัดทางกายภาพ เพราะการขยายถนนให้เป็น 4 เลนจำเป็นต้องดำเนินการตัดต้นไม้ จึงต้องขออนุญาตกรมป่าไม้เสียก่อน จึงทำให้ต้องชะลอการดำเนินการพัฒนาดังกล่าว

7.1.3 ประเด็นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

การขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนตราดมีผลของความก้าวหน้า/ความสำเร็จมากกว่าพื้นที่ชายแดนสระแก้ว ได้แก่

- **การมีส่วนร่วมในจัดตั้งองค์กรในพื้นที่** : จากการจัดตั้งองค์กร/หน่วยงานในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น พบว่าการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในคณะกรรมการสำหรับพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีมากกว่าในคณะกรรมการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เนื่องจากคณะกรรมการขับเคลื่อนของพื้นที่ตราดนั้นมี อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีบทบาทในคณะกรรมการทุกด้าน อีกทั้งยังให้บทบาทแก่ภาคประชาสังคมในการเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนอีกด้วย แต่ในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนของพื้นที่สระแก้วได้ให้บทบาท อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เฉพาะด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และ ศูนย์ OSS ด้านการลงทุนเท่านั้น

- **การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (โครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค)** : จากการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษพบว่าโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เนื่องจากในพื้นที่ชายแดนตราดมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค จำนวน 4 โครงการ ซึ่งสามารถดำเนินการตามแผนทั้ง 2 โครงการ ได้แก่โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า และโครงการการกำจัดขยะในพื้นที่ ต.ไม่รู้ต โครงการที่ไม่

สามารถดำเนินการตามแผน 1 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบประปาซึ่งมีข้อจำกัดในการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนในการวางท่อประปาใหม่ และโครงการที่ไม่สามารถประเมินได้ 1 โครงการ ได้แก่ การพัฒนาด้านสาธารณสุข ในขณะที่พื้นที่ชายแดนสระแก้วมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขอุปโภค จำนวน 4 โครงการ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการตามแผนทั้ง 4 โครงการ

- **การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (ด้านการจัดทำผังเมือง)** : จากการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯด้านการจัดทำผังเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พบว่าการจัดทำผังเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก้าวหน้ามากกว่าการจัดทำผังเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เนื่องจากผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีการทำผังเมืองอยู่ในขั้นตอนที่ 5 จาก 13 ขั้นตอน และทางกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ให้ผู้เชี่ยวชาญของกรมฯดำเนินการจัดทำผังเมืองเอง ในขณะที่ผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมีการทำผังเมืองอยู่ในขั้นตอนที่ 4 จาก 13 ขั้นตอน และทางกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาดำเนินการจัดทำผังเมือง

การดำเนินการขับเคลื่อนฯ (การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับการลงทุน) : จากการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับการลงทุน ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุจากกรมธนารักษ์สำหรับการลงทุน พบว่าการดำเนินการลงทุนของบริษัท หรือเพอร์ตี เพอร์เฟค จำกัด ในพื้นที่ ต.ป่าไร่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก้าวหน้ามากกว่าการลงทุนของการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ ต.ไม้รูด เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เนื่องจากการลงทุนในพื้นที่ตราดเป็นการลงทุนจากบริษัทเอกชนเพียงรายเดียวจึงเริ่มมีการวางแผนแม่บทซึ่งมีความสอดคล้องกับ position ที่ทางจังหวัดตราดและหน่วยงานในพื้นที่วางไว้ อีกทั้งยังได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่แล้ว โดยคาดว่าจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ในปี 2562 แต่ในขณะที่การลงทุนในพื้นที่สระแก้วในการพัฒนาพื้นที่เป็นนิคมอุตสาหกรรมโดย กนอ. อยู่ในระหว่างการประชาสัมพันธ์ให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่

7.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้า หรือข้อจำกัดต่อการดำเนินการนโยบายฯ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้า และข้อจำกัดต่อการดำเนินการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ การขับเคลื่อนฯจากรัฐบาลระดับชาติ และการขับเคลื่อนฯในระดับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกรณีศึกษาสระแก้วและตราด ซึ่งมีบริบทเชิงพื้นที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าและผลสำเร็จของการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

7.2.1 มาตรการการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับชาติ

1) รัฐบาลใช้มาตรการการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในเรื่องต่อไปนี้กับทุกเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่งในลักษณะเดียวกัน ได้แก่

- มาตรการส่งเสริมการลงทุนจาก กรมสรรพากร กรมศุลกากร กระทรวงแรงงาน ธนาคาร EXIM Bank ฯลฯ โดยกิจการที่ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจะได้รับ มาตรการส่งเสริมการลงทุนจากหน่วยงานส่วนกลางเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งสิ้น อีกทั้งเร่งให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านการลงทุน เพื่อประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุน และให้ผู้สนใจเข้ามาติดต่อสอบถาม ณ ศาลากลางจังหวัดในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทุกแห่ง

- กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับต่างๆ : โดยรัฐบาลส่วนกลางได้ออกกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อดำเนินการบังคับใช้ให้เหมือนกันในทุกพื้นที่ โดยมีกฎหมายหลักๆ เช่น

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.2558
- คำสั่ง และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการและสนับสนุนการขับเคลื่อน เช่น การกำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์, มาตรการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI, เรื่องการจัดการแรงงาน ฯลฯ

- งบประมาณ : การขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหลังจากประกาศพื้นที่ๆ เรียบร้อยแล้ว จึงมีการผลักดันนโยบายโดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเร่งด่วนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศุลกากรในพื้นที่ให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการลงทุนที่คาดว่าจะเกิดในพื้นที่

- การจัดทำผังเมือง : การปลดล็อกผังเมืองเพื่อจัดทำผังเมืองรวมใหม่ โดยเป็นกระบวนการของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่จะต้องทำผังเมืองของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในทุกแห่งใหม่ โดยมีรายละเอียดแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่

- การจัดการด้านแรงงาน : เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และการประสานงานทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยคณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบในอนุญาตแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแบบไป-กลับ การตรวจประกันสุขภาพ และการออกใบอนุญาตทำงานในแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ซึ่งมีระเบียบขั้นตอนเหมือนกันในทุกพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้งเร่งให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service : OSS) ด้านแรงงานในพื้นที่ชายแดน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว

2) รัฐบาลใช้มาตรการดำเนินงานบางเรื่องแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ได้แก่

- การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : รัฐบาลกลางได้ มอบหมายให้ สศช. เป็นผู้ศึกษา และให้หน่วยงานในพื้นที่นำโดยสำนักงานจังหวัดเป็นผู้เลือกที่ตั้งและกำหนดขอบเขตพื้นที่ตามความเหมาะสม ในกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนสระแก้วมีการกำหนดอาณาเขตพื้นที่ที่เป็นที่ราบกว้างครอบคลุม 4 ตำบลในอาณาเขตครอบคลุม 2 อำเภอ (ไม่ใช่ทั้งอำเภอ) หรือกรณีศึกษาพื้นที่ชายแดนตราดมีการกำหนดอาณาเขตพื้นที่ 1 อำเภอโดยครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอคลองใหญ่

- การจัดทำผังเมือง : เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของกรมโยธาธิการและผังเมือง ผ่านการดำเนินการของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองของจังหวัดต่างๆ (ส่วนภูมิภาค) ในกรณีของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดนั้น กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้ดำเนินการเอง แต่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆ รวมทั้งกรณีของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ทางกรมฯ ใช้วิธีได้จ้างบริษัทที่ปรึกษาเป็นผู้วางผังเมือง จึงทำให้การผังเมืองของพื้นที่ตราดขับเคลื่อนไปได้ไกลกว่าในพื้นที่อื่นๆ

- การให้เข้าพื้นที่ของกรมธนารักษ์ : จากคำสั่งของรัฐบาลส่วนกลางได้ให้มีการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ และเพิกถอนสภาพพื้นที่ให้เป็นที่ดินราชพัสดุเพื่อให้กรมธนารักษ์ปล่อยให้เช่าเพื่อลงทุนนั้น ในเบื้องต้นทาง กนอ. ได้ศึกษาและประเมินความคุ้มค่ามีการลงทุนทั้งพื้นที่กรณีศึกษาสระแก้วและตราด ผลปรากฏคือทาง ซึ่งกนอ. ได้เลือกลงทุนในพื้นที่ ต.ป่าไร่ จ.สระแก้ว แต่ไม่เลือกลงทุนในพื้นที่ ต.ไม้รูด จ.ตราด จึงทำให้ทางกรมธนารักษ์จึงได้ให้ กนอ. เข้าในที่ดินในพื้นที่สระแก้ว และเปิดประมูลสรรหาผู้ประกอบการเอกชนเพื่อเช่าที่ดินและลงทุนใน จ.ตราด ส่งผลให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจในจังหวัดตราดมีการลงทุนจากบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนเพียงเจ้าเดียวเบ็ดเสร็จ จึงทำให้การพัฒนาพื้นที่สำหรับการลงทุนใน ต.ไม้รูด จ.ตราดนั้นสามารถขับเคลื่อนได้ก้าวหน้ากว่าพื้นที่ที่ กนอ. ดูแลในจังหวัดสระแก้ว

7.2.2 บริบทเชิงพื้นที่

แม้ว่าจะมีการนำนโยบายของภาครัฐส่วนกลางเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ที่คล้ายคลึงกัน แต่การขับเคลื่อนจริงในพื้นที่ยังมีปัจจัยด้านบริบทของพื้นที่ร่วมด้วยที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีผลออกมาที่แตกต่างกัน โดยสามารถเป็นรายประเด็น ดังนี้

- **การจัดองค์กรในพื้นที่** : ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของทั้งสระแก้วและตราดมีการจัดตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการเพื่อสอดรับการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาลส่วนกลาง แต่รายละเอียดของคณะอนุกรรมการ และบทบาทของกรรมกรนั้นจะแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากการจัดตั้งคณะทำงานนี้พบว่า คณะทำงานขับเคลื่อนฯของจังหวัดตราดมีการให้บทบาทกับทุกภาคส่วนทั้งส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

เข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เห็นได้จากคณะกรรมการขับเคลื่อนของพื้นที่ตราดนั้นมี อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีบทบาทในคณะกรรมการทุกด้าน อีกทั้งยังให้บทบาทแก่ภาคประชาสังคมในการเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนอีกด้วย แต่ในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯของพื้นที่สระแก้วได้ให้บทบาท อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เฉพาะด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และ ศูนย์ OSS ด้านการลงทุนเท่านั้น ซึ่งมาองค์ประกอบของหน่วยงานที่มีบทบาทในพื้นที่นั้นมาจากบริบทของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ทำให้คณะกรรมการของพื้นที่ตราดมีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งมากกว่าสระแก้ว

แต่อย่างไรก็ตามองค์กร/หน่วยงานที่จะเข้ามาบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดในระยะยาวนั้นยังไม่มีทั้งสองพื้นที่ จะมีเพียงแต่ในพื้นที่การใช้ประโยชน์เพื่อลงทุน ในพื้นที่สระแก้วมีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม ดูแลจัดการโดย กนอ. และในส่วนของพื้นที่ตราดมีการลงทุนจาก บริษัท ฟรือพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) ที่เข้ามาบริหารจัดการ และพัฒนาพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- **บริบทเชิงกายภาพ** : พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ขนาดใหญ่กว่าพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดตราด ประมาณ 6.6 เท่า ซึ่งพื้นที่สระแก้วเป็นที่ราบกว้างสามารถขยายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสระแก้วออกไปทางตอนในของประเทศได้มากขึ้นอีก แต่พื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตราดนั้นมีภูมิประเทศเป็นลักษณะยาว และมีพื้นที่ราบกว้างที่จำกัดเนื่องจากถูกขวางด้วยเทือกเขาบรรทัดและอ่าวไทย ทำให้มีพื้นที่ราบในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จำกัด พื้นที่ราบกว้างที่สุดของพื้นที่ตราดคือพื้นที่ที่ให้เอกชนมาลงทุนใน ต.ไม้รูด ซึ่งข้อจำกัดของบริบทเชิงกายภาพนี้ส่งผลต่อการขับเคลื่อนในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- เรื่องการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีขนาดใหญ่กว่าตราดจึงทำให้โครงการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านคมนาคมมีโครงการจำนวนมาก จึงทำให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาในพื้นที่สระแก้วมากกว่าตราด
- เรื่องการวางผังเมือง เนื่องจากพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีขนาดที่จำกัดและมีขนาดเล็กกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วอยู่มากจึงทำให้การวางผังเมืองของตราดสามารถดำเนินการเองจากผู้เชี่ยวชาญของกรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งทำให้มีความก้าวหน้าของการจัดทำผังเมืองมากกว่าสระแก้ว และไม่จำเป็นต้องขอจัดสรรงบประมาณจัดทำผังเมืองในพื้นที่ตราด
- เรื่องการพัฒนาด้านบุคลากร ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นพื้นที่ราบสามารถพัฒนาศักยภาพของด้านบุคลากรรัฐประเทศได้ทั้งขยายพื้นที่ของด้าน

คลองลึก (ด้านเดิม) และจัดหาพื้นที่สร้างด้านใหม่ที่ป่าไร่ และหนองเอียนได้ ในขณะที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดเป็นมีภูมิประเทศที่มีลักษณะแคบไม่สามารถพัฒนาพื้นที่ด้านศุลกากรคลองใหญ่ บริเวณหน้าด้านหาดเล็กได้เพราะจะกระทบกับความมั่นคงแนวชายแดน จะสามารถพัฒนาได้เพื่อพื้นที่ตรวจสินค้าที่อยู่เข้ามาตอนในของประเทศ และด้านบริเวณท่าเรือเท่านั้น

- เรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากบริบทของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นพื้นที่ราบโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพโครงข่ายถนนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการพัฒนาถนนที่มีอยู่เดิมและสร้างถนนใหม่เพื่อรองรับด้านๆที่จะเกิดขึ้นใหม่ และสามารถพัฒนาเรื่องแหล่งน้ำในพื้นที่ได้ด้วย ในขณะที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีภูมิประเทศที่มีพื้นที่ราบน้อย มีลักษณะยาว ดัดทะเลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมจึงเป็นการขยายถนนสุขุมวิทที่เป็นถนนหลักในพื้นที่ และการพัฒนาท่าเรือเพื่อรองรับการกิจกรรมโลจิสติกส์ที่จะเกิด แต่อย่างไรก็ตามภูมิประเทศของพื้นที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดก็ทำให้มีข้อจำกัดเนื่องจากการพัฒนาศักยภาพดังกล่าวต้องขออนุญาตตัดต้นไม้จากกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นการกระทบต่อหน่วยงานอื่นๆที่ไม่ได้เป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนในด้านนั้นๆ

- **บทบาทของหน่วยงานในพื้นที่** : เรื่องการมีส่วนร่วม หรือการมีบทบาทของหน่วยงานในพื้นที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งต่อความก้าวหน้า หรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการดำเนินนโยบายพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่สระแก้ว และพื้นที่ตราดแตกต่างกันตามการขับเคลื่อนของหน่วยงานในพื้นที่แตกต่างกัน โดยบทบาทที่มาจากหน่วยงานในพื้นที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายฯ ดังนี้

- การกำหนดกิจการเป้าหมาย BOI โดยกิจการเป้าหมายได้ถูกกำหนดจากทางจังหวัดได้เสนอไปยัง BOI และ กนพ. ในการขออนุมัติการส่งเสริมในกิจการเป้าหมาย ซึ่งทำให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีข้อกำหนดกิจการเป้าหมายทั้งหมด 12 ประเภท ส่วนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีการข้อกำหนดกิจการเป้าหมาย 4 ประเภทเท่านั้นเพื่อจำกัดและให้สอดคล้องกับ position ของจังหวัดตราดในการเป็น Green City
- การวางผังเมือง นอกจากบริบทด้านกายภาพที่เป็นปัจจัยต่อความก้าวหน้าการจัดทำผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแล้วส่งผลต่อมายังบทบาทของการจัดทำผังเมือง

ในพื้นที่แตกต่างกันแล้ว ยังพบว่าบทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ ผังเมืองจังหวัดตราด อปท.ในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดทำผังเมืองของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดสามารถออกมาเป็นรูปแบบ Project Design ที่มีความละเอียดกว่าผังเมืองปกติ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่เนื่องจากได้มีการประชาคมเป็นรายหมู่บ้านพร้อมกับ อปท. ซึ่งจะมีความก้าวหน้ากว่าการจัดทำผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่มีบริบทของขนาดพื้นที่ซึ่งทำให้ต้องจ้างบริษัทที่ปรึกษา

- การลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่สระแก้วมีการบริหารจัดการพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมโดย กนอ. ซึ่งอยู่ในระหว่างการประชาสัมพันธ์หาผู้สนใจลงทุนในพื้นที่ ในขณะที่พื้นที่ตราดมีการลงทุนจากบริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ลงทุนพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งได้ดำเนินการก้าวหน้ากว่าพื้นที่สระแก้วแล้ว
- ศักยภาพของหน่วยงานด้านการจัดการแรงงาน เนื่องจากด้านการจัดแรงงานเป็นการดำเนินการหลักของรัฐบาลกลางที่ตั้งประกาศ และข้อบังคับที่เหมือนกันทุกพื้นที่ แต่การจัดตั้งศูนย์ OSS ด้านแรงงานในพื้นที่ชายแดนทำให้ภารกิจของสำนักงานจัดหางานทั้งพื้นที่สระแก้วและตราดที่ต้องรับผิดชอบการจดทะเบียนผู้มีเพิ่มมากขึ้นซึ่งไม่สอดคล้องกับกำลังคนในพื้นที่ที่จะต้องปฏิบัติงานที่ศาลากลางจังหวัด และบริเวณชายแดนควบคู่กันไป โดยข้อจำกัดเรื่องนี้เกิดขึ้นกับทั้งพื้นที่สระแก้วและตราดเหมือนกัน
- การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ปัญหาในประเด็นนี้พบในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด สืบเนื่องจากข้อจำกัดของบริบทพื้นที่ทางกายภาพที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่เจ้าภาพในการขับเคลื่อนในเรื่องนั้นๆ และต้องมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานตามระเบียบของทางราชการทำให้การขับเคลื่อนล่าช้ากว่าที่วางแผนไว้ ได้แก่ การขยายถนนสุขุมวิทเป็น 4 เลน ทำให้ต้องมีการขออนุญาตตัดไม้จากกรมป่าไม้ และการขยายท่อประปาจำเป็นต้องมีการวางท่อประปาเพิ่มในพื้นที่ป่าสงวนซึ่งได้มีการขอใช้ที่ดินไปที่กรมป่าไม้ แต่ไม่ได้รับการอนุมัติจึงจำเป็นต้องหาพื้นที่ใหม่ ฯลฯ

จากปัจจัยทั้ง 2 ประเด็นข้างต้นทำให้เห็นว่า มาตรการการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับชาติส่งผลให้เกิดความก้าวหน้า หรือความสำเร็จในการขับเคลื่อนเหมือนกัน แต่มาตรการขับเคลื่อนจากส่วนกลางเองก็มีมาตรการขับเคลื่อนที่แตกต่างตามบริบทของพื้นที่เช่นกัน

ประกอบกับปัจจัยจากบริบทเชิงพื้นที่ของทั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและตราดมีความแตกต่างกันจึงส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้า และทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายฯในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และตราด นำไปสู่บทสรุปของการศึกษาและการพิสูจน์สมมติฐานของงานวิจัยในหัวข้อถัดไป

7.3 บทสรุปการศึกษาและพิสูจน์สมมติฐาน

การศึกษาครั้งนี้มีสมมติฐานคือ การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งทำให้มีความก้าวหน้า หรือผลสำเร็จในทุกพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่แตกต่างกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนแต่ละพื้นที่มีบริบทเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไปจึงทำให้มีการขับเคลื่อนจะมีความก้าวหน้า หรือความสำเร็จตลอดจนเกิดข้อจำกัดในการขับเคลื่อนฯบางประเด็นที่แตกต่างกันออกไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นได้ข้อสรุป และสามารถตอบสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้ นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายของรัฐระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลระดับชาติได้เลือกใช้มาตรการดำเนินนโยบายฯโดยผ่านกลไกการบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลางเป็นหลัก และในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลระดับชาติได้ใช้มาตรการดำเนินนโยบายฯกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่งในลักษณะเดียวกันหลายเรื่อง ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการลงทุน การออกกฎหมาย/คำสั่ง/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การเร่งจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ การจัดการด้านแรงงาน ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่งมีลักษณะที่คล้ายคลึง หรือไม่แตกต่างกันมากนัก

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลระดับชาติก็เลือกใช้มาตรการดำเนินงานขับเคลื่อนฯในบางเรื่องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้า หรือผลสำเร็จในการดำเนินงานขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นฐานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ในกรณีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว รัฐบาลระดับชาติใช้มาตรการให้ทางจังหวัดสระแก้วเสนอพื้นที่และขอบเขตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมาให้ส่วนกลางพิจารณา การวางผังเมืองทางกรมโยธาธิการและผังเมืองผู้เป็นเจ้าของผู้เป็นเจ้าภาพในเรื่องนี้ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาในการศึกษาการวางผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และในการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับการลงทุนทางกรรมนารักษ์ได้ให้การนิคมอุตสาหกรรมเช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม และในกรณีของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด รัฐบาลระดับชาติได้เลือกใช้มาตรการให้ทางจังหวัดตราดเสนอพื้นที่และขอบเขตเพื่อจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด จึงทำให้ลักษณะพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน การวางผังเมืองทางกรมโยธาธิการและผังเมืองผู้เป็น

เจ้าภาพในเรื่องนี้ได้ดำเนินการวางผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดเองโดยผู้เชี่ยวชาญของกรม และการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับการลงทุน เนื่องจากทางกรมอุตสาหกรรมการไม่ประสงค์ลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดจึงทำให้กรมธนารักษ์ได้ให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนเช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อพัฒนาพื้นที่ต่อไป จากมาตรการที่แตกต่างของรัฐบาลระดับชาติต่อพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 2 แห่งนั้น ส่งผลให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดมีความก้าวหน้า หรือมีผลสำเร็จมากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในเรื่องการจัดทำผังเมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการดำเนินการลงทุนในพื้นที่จากบริษัทเอกชนที่รวดเร็วกว่า

สำหรับบริบทเชิงพื้นที่นั้น นับว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าและผลสำเร็จของการนิยมนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในกรณีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 2 แห่งอย่างชัดเจน และน่าจะเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญมากกว่า มาตรการดำเนินงานของรัฐที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในกรณีของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว พบบริบทเชิงพื้นที่ที่เป็นปัจจัยที่เป็นโอกาสเกื้อกูลให้การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีความก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ได้แก่ บริบทเชิงกายภาพที่เป็นพื้นที่ชายแดนที่ราบกว้างสามารถพัฒนาศักยภาพของด่านศุลกากรแห่งใหม่ได้อีก 2 แห่งคือ ด่านป่าไร่ และด่านบ้านหนองเอี่ยน อีกทั้งสามารถพัฒนาโครงข่ายถนนเพื่อรองรับการเกิดด่านฯแห่งใหม่ได้อีกด้วย ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายฯ คือ บริบทเชิงกายภาพของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่มีขนาดใหญ่และสามารถขยายขอบเขตของพื้นที่ออกไปได้อีกทำให้การวางผังเมืองมีความล่าช้า อีกทั้งบทบาทของหน่วยงานในพื้นที่เช่น อปท. ภาคธุรกิจเดิมในพื้นที่ ภาคประชาสังคม ฯลฯ ยังมีส่วนร่วมอย่างน้อยมาก ซึ่งการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของสระแก้วมีสำนักงานจังหวัดสระแก้วเป็นเจ้าภาพผ่านการผลักดันของผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วซึ่งความเข้มข้นของการผลักดันการขับเคลื่อนในภาพรวมของจังหวัดเองก็มีปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารของส่วนราชการระดับจังหวัดด้วย ซึ่งทำให้เห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่โดยเฉพาะจังหวัดมีการผลักดันนโยบายจากพื้นที่ไปสู่ส่วนกลางด้วยเช่นกัน แต่อำนาจการตัดสินใจยังคงจำกัดอยู่ที่รัฐบาลส่วนกลาง อีกทั้งการดำเนินนโยบายดังกล่าวเป็นภารกิจเร่งด่วนที่เพิ่มขึ้นทำให้ไม่สอดคล้องกับกำลังคนในหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัดต้องปฏิบัติภารกิจที่ศาลากลางจังหวัดและศูนย์ OSS บริเวณชายแดนอรัญประเทศควบคู่กันไปด้วย เป็นต้น

สำหรับกรณีของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดพบบริบทเชิงพื้นที่ที่เป็นปัจจัยที่เป็นโอกาสเกื้อกูลให้การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีความก้าวหน้ามากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ได้แก่ บริบทเชิงกายภาพของพื้นที่แม้ว่าจะมีขนาดที่จำกัด แต่ก็มีขอบเขตที่ชัดเจนจึงทำให้สามารถขับเคลื่อนในเรื่องการวางผังเมือง และการลงทุนของบริษัทเอกชนมีความชัดเจนและ

สามารถดำเนินการได้รวดเร็วกว่าพื้นที่สระแก้วที่มีขนาดใหญ่กว่า อีกทั้งการที่พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีการลงทุนของบริษัทเอกชนเพียงบริษัทเดียวนั้นทำให้เกิดการประสานงานกับจังหวัด และหน่วยงานในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถวางแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ผ่าน Position ของจังหวัดที่มุ่งสู่การเป็น Green City ร่วมกัน ทำให้แนวทางการพัฒนาของบริษัทเอกชนนั้นมีชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางในพื้นที่และไม่เกิดข้อขัดแย้งรุนแรงให้กลายเป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนฯ อีกทั้งมีแนวโน้มที่เกิดความยั่งยืนมากกว่าสระแก้วสังเกตได้จากการพยายามให้บทบาทหน่วยงานในพื้นที่ทั้ง อปท. ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นผ่านการประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด แต่ก็มีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายฯ ได้แก่ บริบทเชิงกายภาพเรื่องภูมิประเทศของอำเภอคลองใหญ่มีลักษณะยาว ขนาบข้างด้วยเทือกเขาและทะเล มีที่ราบน้อย จึงเป็นอุปสรรคต่อการขยายโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ด้านศุลกากรบริเวณชายแดนขนาดเล็ก ถนนสุขุมวิท และระบบประปา ฯลฯ ทำให้ส่งผลกระทบต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนฯ เช่น การขออนุญาตใช้ป่าสงวน หรือการตัดต้นไม้ในความดูแลของกรมป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งทำให้การดำเนินนโยบายฯ ล่าช้ากว่าที่วางแผนไว้

แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดที่เกิดขึ้นทั้งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและตราดนั้นมีคล้ายคลึงกันคือ ในช่วงที่ดำเนินการศึกษานี้เป็นช่วงการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะเริ่มต้น (2557-2560) ยังไม่มีแผนงานหรือมาตรการดำเนินงานที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงส่งผลให้การดำเนินการขับเคลื่อนเป็นภารกิจต่างคนต่างทำ ภารกิจของหน่วยงานตนเอง (Fragmented management) และทำให้ยังไม่พบการประเมินผลการดำเนินนโยบายอย่างเป็นระบบในพื้นที่ และยังคงขาดองค์กร/หน่วยงานสำหรับการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะยาว โดยองค์กร/หน่วยงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังมีเพียงคณะทำงาน/คณะกรรมการเพื่อพัฒนาพื้นที่เท่านั้น อย่างไรก็ตามหากสามารถจัดตั้งองค์กร/หน่วยงานสำหรับบริหารจัดการพื้นที่จากคณะทำงาน/คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ที่มีอยู่ก็ยังคงความเป็นได้อย่างมีข้อจำกัดเนื่องจากยังขาดเรื่องความเป็นอิสระในการตัดสินใจบริหารงานในพื้นที่เพราะอำนาจการตัดสินใจยังอยู่ที่รัฐบาลส่วนกลาง

ในขณะที่การดำเนินการของรัฐบาลระดับชาติเองยังขาดการวางแผนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยรวมระดับชาติที่จะกำหนดทิศทางการไปสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งทำให้หน่วยงานในพื้นที่ และประชาชนสามารถมองเห็นภาพอนาคตร่วมกัน อีกทั้งยังขาดการจัดตั้งหน่วยงาน/องค์กรในระดับพื้นที่เพื่อบริหารจัดการพื้นที่ในระยะยาว ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินการนโยบายอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้ผลจากการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษที่ชัดเจนที่สุด คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เช่น ถนน ด้านศุลกากร รถไฟ ท่าเรือ ฯลฯ และการลงทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะเกิดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แต่การพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม และการเตรียมพร้อมรับผลกระทบในพื้นที่ยังไม่พบการวางแผนหรือการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การดำเนินการตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย โดยพัฒนาในพื้นที่ชายแดน เป็นการพัฒนาเมืองประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งควรมีเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่อย่างชัดเจน และนอกจากความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดองค์กร/หน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ และพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบแล้ว ก็ควรมีการพัฒนาในเรื่องต่างๆ อย่างรอบด้าน โดยการมองว่าเมืองที่ดีควรมีองค์ประกอบทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานเชิงสังคม การเชื่อมโยงห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงการเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาหรือความท้าทายใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เมืองชายแดน เพื่อให้เกิดเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่มีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้คนที่อยู่ในเมืองนั้นๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน

7.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาการดำเนินการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยมีทั้งโอกาสที่สามารถเกื้อกูลให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่สามารถประสบความสำเร็จได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ล่าช้าเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่มีบทบาทในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

7.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค

- การปรับโครงสร้างทางราชการ : จากการดำเนินนโยบายจะเห็นได้ว่า บทบาทของภาครัฐส่วนกลางเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานในพื้นที่และใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รัฐบาลส่วนกลางควรให้บทบาทกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นโดยให้อำนาจในการตัดสินใจ และบทบาทในการขับเคลื่อน พัฒนา รวมไปถึงการบริหารพื้นที่ และลดบทบาทของรัฐบาลส่วนกลางเป็นที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำ และสนับสนุนส่งเสริมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ได้เอง และสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดการพัฒนา และบริหารจัดการพื้นที่ไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มากที่สุด

- การเพิ่มอัตรากำลังในหน่วยงานส่วนภูมิภาค : เนื่องจากการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาลระดับชาติ ทำให้มีการผลักดันเร่งด่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงทำให้เกิดภาระงานเพิ่มขึ้นกับหน่วยงานส่วนภูมิภาคซึ่งไม่สอดคล้องกับอัตรากำลังของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานจัดหางานต้องให้บริการออกไปอนุญาตทำงานให้แรงงานต่างด้าวที่ศูนย์ OSS ด้านแรงงาน บริเวณชายแดน และต้องปฏิบัติงานที่ศาลากลางจังหวัดควบคู่กันไปด้วย เป็นต้น จึงควรคำนึงถึงอัตรากำลังของหน่วยงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับภารกิจงาน เพื่อสามารถดำเนินการขับเคลื่อนและรองรับการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การจัดทำแผนแม่บทระดับชาติ : การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควรมีการจัดทำแผนแม่บทที่เป็นภาพรวมของทั้งประเทศจากรัฐบาลระดับชาติ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางเป้าหมายร่วมกัน และสามารถกำหนดแผนปฏิบัติการและการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบถ้วน และเหมาะสมกับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละแห่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อไปในระยะยาว รวมถึงสามารถประเมินผลสำเร็จและข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้

7.4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- การมีจุดยืนของ อปท. ในการพัฒนาพื้นที่ : บทบาทของ อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังเป็นบทบาทของหน่วยงานสนับสนุน และคอยสังเกตการณ์ความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เท่านั้น แต่การเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่นั้น บทบาทของ อปท. ที่ทำภารกิจจัดบริการสาธารณะในรูปแบบเดิมนั้นไม่เพียงพอแล้ว ซึ่ง อปท. ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะเป็นหน่วยงานในพื้นที่อย่างแท้จริง และต้องอยู่กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงจำเป็นที่ อปท. ต้องมีจุดยืนในการพัฒนาพื้นที่ และควรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและบริบทเชิงพื้นที่ นอกจากนี้บทบาทของ อปท. ในอนาคตควรมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยอาจจะเพิ่มศักยภาพของ อปท. ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยรวมได้เอง หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในหน่วยงาน/องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเฉพาะสำหรับการบริการจัดการพื้นที่ในระยะยาว เพื่อตอบโจทย์การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในอนาคต

7.4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคเอกชน

- การมีส่วนร่วม และบทบาทในการขับเคลื่อนฯ : สำหรับภาคเอกชนถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพราะเป็นตัวขับเคลื่อนความสำเร็จในการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจ

พิเศษ โดยการขับเคลื่อนที่ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเน้นการลงทุนจากภายนอกพื้นที่มากเกินไป ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการไม่เชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับหน่วยธุรกิจเดิมในพื้นที่ เพราะฉะนั้นการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควรคำนึงถึงการเชื่อมต่อห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจกับหน่วยธุรกิจเดิมในพื้นที่ด้วย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถตอบโจทย์การเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่

7.4.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคประชาสังคม

- การมีส่วนร่วม และบทบาทในการขับเคลื่อน : การพัฒนาพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน ซึ่งภาคประชาสังคมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษก็ควรมีส่วนในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ภาคประชาสังคมในพื้นที่ควรตระหนักและมีบทบาทในกระบวนการการขับเคลื่อนฯ และเสนอแนะข้อคิดเห็น หรือข้อกังวลในการพัฒนาพื้นที่ได้ มิใช่เพียงรอรับการกำหนดนโยบายของภาครัฐ และเป็นผู้สังเกตการณ์เท่านั้น

ภาคผนวก ก

ตารางและรูปภาพ ประกอบบทที่ 3

ตารางที่ 1 กิจกรรมเป้าหมายในพื้นที่ SEZs

13 กลุ่มอุตสาหกรรม (62 ประเภทกิจการ)	ระยะที่หนึ่ง					ระยะที่สอง				
	ตาก	มุกดาหาร	สระแก้ว	สงขลา	ตราด	หนองคาย	เชียงใหม่	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส
1. อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ใช้สิทธิ ประโยชน์
2. การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิก	✓							✓	✓	ภาคใต้
3. อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	มาตรการ การ
4. การผลิตเครื่องเรือน	✓		✓	✓			✓	✓	✓	ลงทุนใน จังหวัด
5. อุตสาหกรรมอัญมณีและ เครื่องประดับ	✓		✓				✓	✓	✓	ชายแดน
6. การผลิตเครื่องมือแพทย์	✓		✓				✓	✓	✓	ภาคใต้
7. อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน	✓		✓					✓	✓	โดยผ่อน ปรน
8. อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์	✓	✓	✓					✓	✓	เงื่อนไข ประเภท
9. การผลิตพลาสติก	✓		✓				✓	✓	✓	กิจการ
10. การผลิตยา	✓		✓				✓	✓	✓	ตาม
11. กิจการโลจิสติกส์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	นโยบาย
12. นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เขต
13. กิจการสนับสนุนการ ท่องเที่ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	พัฒนา เศรษฐกิจ พิเศษ

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.)

ตารางที่ 2 ค่าเช่าและค่าธรรมเนียมการจัดให้เช่าพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัด	ผู้เช่า	ค่าเช่า/ไร่/ปี (ปีแรก) ปรับ 15% ทุก 5 ปี	ค่าธรรมเนียมการจัดให้เช่า ขั้นต่ำ/ไร่/50ปี จ่ายปี ที่ 6-10 (Grace Period)	หมายเหตุ
1. สงขลา	เอกชน	40,000	300,000	- ค่าเช่า กนอ. ปรับลด 30% จากอัตราค่าเช่าเอกชน - ค่าธรรมเนียมเป็นอัตราขั้นต่ำ ที่ทางราชการกำหนด - ผ่อนชำระคิดดอกเบี้ยในอัตรา ตลาด - ระยะเวลาการเช่า 50 ปี และ อาจต่อสัญญาเช่าได้อีก 50 ปี
	กนอ.	28,000		
2. ตาก	เอกชน	36,000	250,000	
	กนอ.	25,200		
3. สระแก้ว	เอกชน	32,000	225,000	
	กนอ.	22,400		
4. ตราด	เอกชน	24,000	160,000	
5. มุกดาหาร	เอกชน	24,000	160,000	
6. หนองคาย	เอกชน	24,000	160,000	

ข้อมูลจาก กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง¹⁰²

ตารางที่ 3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (หน่วย:ล้านบาท)

จังหวัด	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
ตาก	29,592	30,736	35,617	35,192	40,328	40,852	44,340
มุกดาหาร	12,351	14,191	15,931	19,370	19,858	22,621	22,322
สระแก้ว	24,983	26,487	26,943	30,773	34,139	34,598	35,997
สงขลา	173,089	167,090	203,376	224,405	224,941	229,931	219,329
ตราด	30,156	30,684	35,531	39,798	37,955	35,927	36,999
หนองคาย	33,988	38,369	44,015	33,520	34,390	37,013	34,621
นราธิวาส	40,350	38,660	52,464	59,638	43,444	41,136	37,982
เชียงราย	60,779	60,089	69,772	73,915	88,794	94,834	95,995
นครพนม	22,203	26,044	28,621	30,618	37,933	40,897	38,854
กาญจนบุรี	63,452	69,131	68,495	77,781	84,383	86,499	87,101

¹⁰² กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง, "หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้พัฒนาพื้นที่เพื่อการลงทุนในที่ราชพัสดุเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ", เข้าถึงได้จาก http://www.treasury.go.th/download/article/article_20160301101056.pdf

ตารางที่ 4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคน (หน่วย : บาท)

จังหวัด	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
ตาก	56,749	58,726	67,834	67,409	77,738	79,208	86,506
มุกดาหาร	35,203	40,080	44,608	54,452	56,122	64,240	63,718
สระแก้ว	45,825	48,120	48,505	54,420	59,344	59,135	60,502
สงขลา	119,911	114,287	137,406	150,515	149,840	152,130	144,209
ตราด	123,904	125,031	143,651	158,469	148,817	138,745	140,763
หนองคาย	40,473	46,193	53,601	73,337	75,522	81,622	76,669
นราธิวาส	59,892	57,544	78,349	88,626	64,226	60,527	55,601
เชียงราย	51,848	51,253	59,534	63,226	76,167	81,601	82,899
นครพนม	36,567	43,754	49,071	52,711	65,587	71,030	67,847
กาญจนบุรี	79,975	86,701	85,521	97,054	105,227	107,839	108,602

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 5 โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1

สาขาการผลิต	ตาก		มุกดาหาร		สระแก้ว		สงขลา		ตราด	
	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557
ภาคเกษตร	10,937	12,016	7,769	6,795	10,509	10,252	44,126	36,658	17,756	17,756
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	10,844	11,912	7,536	6,535	10,386	10,113	37,592	29,998	12,827	12,571
การประมง	94	105	233	260	124	138	6,533	6,660	4,929	5,185
ภาคนอกเกษตร	29,915	32,323	14,852	15,527	24,089	25,745	185,805	182,670	18,171	19,243
การทำเหมือง แร่และเหมือง หิน	1,854	2,589	88	83	63	148	28,346	29,565	34	41
อุตสาหกรรม	6,370	7,011	2,792	3,350	4,670	6,232	46,104	44,758	1,571	1,597
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	1,154	1,220	366	411	784	862	4,987	5,399	609	640
การก่อสร้าง	2,011	2,260	1,250	1,230	1,299	1,363	13,140	9,847	1,013	1,157
การขายส่ง-ขาย ปลีก การ ซ่อมแซมยาน ยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วน	5,081	6,072	2,450	2,630	4,960	5,027	23,656	23,756	4,026	4,485

สาขาการผลิต	ตาก		มุกดาหาร		สระแก้ว		สงขลา		ตราด	
	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557
บุคคลและของ ใช้ในครัวเรือน										
โรงแรมและ ภัตตาคาร	188	211	130	127	116	136	4,361	4,509	1,886	1,875
การขนส่ง สถานที่เก็บ สินค้า และการ คมนาคม	1,347	1,353	630	639	1,037	1,078	9,780	10,152	3,150	3,597
ตัวกลางทาง การเงิน	1,820	2,013	1,227	1,389	1,655	1,891	11,412	12,487	1,183	1,321
บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และ บริการทาง ธุรกิจ	1,665	1,564	831	867	1,958	1,935	9,515	8,942	900	864
การบริหาร ราชการแผ่นดิน และการป้องกัน ประเทศ รวมทั้งการ ประกัน สังคม ภาคบังคับ	3,767	2,871	1,210	739	3,540	2,694	14,399	11,834	1,288	1,008
การศึกษา	3,021	3,470	2,898	3,029	2,914	3,202	13,394	14,455	1,388	1,540
การบริการด้าน สุขภาพและ สังคม	1,075	1,125	612	640	651	690	4,879	5,093	798	832
การให้บริการ ชุมชน สังคม และบริการส่วน บุคคลอื่น ๆ	333	333	336	333	321	325	1,657	1,654	226	220
ลูกจ้างใน ครัวเรือนส่วน บุคคล	230	232	32	61	123	162	176	220	100	65

ตารางที่ 6 โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2

สาขาการผลิต	หนองคาย		นราธิวาส		เชียงราย		นครพนม		กาญจนบุรี	
	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557
ภาคเกษตร	10,669	9,257	16,386	13,684	36,754	37,202	15,166	12,541	22,217	21,146
เกษตรกรรม										
การล่าสัตว์ และการป่าไม้	10,262	8,802	15,440	12,784	35,793	36,130	14,982	12,335	21,998	20,902
การประมง	408	455	945	900	961	1,072	184	206	218	244
ภาคนอกเกษตร	26,344	25,365	24,750	24,298	58,081	58,793	25,731	26,313	64,283	65,956
การทำเหมือง แร่และเหมือง หิน	265	220	163	179	781	749	276	370	1,559	1,527
อุตสาหกรรม	4,914	5,181	2,389	2,302	4,887	5,028	2,420	2,398	21,673	23,470
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	479	525	471	499	1,321	1,424	473	523	2,639	2,800
การก่อสร้าง	1,590	1,648	1,710	1,628	3,455	3,510	2,116	1,994	2,393	2,317
การขายส่ง-ขาย ปลีก การ ซ่อมแซมยาน ยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วน บุคคลและของ ใช้ในครัวเรือน	3,837	3,893	3,636	3,437	11,961	13,270	3,771	3,656	8,419	9,276
โรงแรมและ ภัตตาคาร	182	170	193	144	2,651	2,385	66	102	1,517	1,405
การขนส่ง สถานที่เก็บ สินค้า และการ คมนาคม	2,761	2,098	896	938	3,980	3,779	1,966	2,353	3,223	3,106
ตัวกลางทาง การเงิน	2,019	2,258	1,317	1,447	5,694	6,530	1,834	2,047	2,985	3,315
บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และ บริการทาง ธุรกิจ	1,833	1,494	2,042	1,703	4,941	3,820	1,714	1,341	2,877	2,640
การบริหาร ราชการแผ่นดิน และการป้องกัน	1,872	1,354	3,674	2,450	4,889	3,720	2,358	1,848	8,986	7,607

สาขาการผลิต	หนองคาย		นราธิวาส		เชียงราย		นครพนม		กาญจนบุรี	
	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557
ประเทศ รวมทั้งการ ประกัน สังคม ภาคบังคับ										
การศึกษา	4,916	4,936	6,609	7,847	9,118	10,202	7,162	8,002	5,236	5,664
การบริการด้าน สุขภาพและ สังคม	944	981	967	1,021	2,736	2,851	824	871	1,694	1,766
การให้บริการ ชุมชน สังคม และบริการส่วน บุคคลอื่น ๆ	554	553	633	639	1,113	1,129	684	681	891	879
ลูกจ้างใน ครัวเรือนส่วน บุคคล	177	53	50	66	553	396	69	128	191	183

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 7 มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา)
ปี 2557-2558 (หน่วย : หมื่นล้านบาท)

ประเทศ	2557				2558				Δ % รวม*	สัดส่วน ร้อยละ**	
	มูลค่า รวม	ส่ง ออก	นำ เข้า	ดุล การค้า	มูลค่า รวม	ส่ง ออก	นำ เข้า	ดุล การค้า		2557	2558
รวม 4 ประเทศ	98.752	58.966	39.790	19.175	100.124	58.810	41.313	17.497	1.38	100	100
มาเล เซีย	50.765	27.499	23.266	4.233	48.576	25.005	23.571	1.434	-4.31	51.40	48.52
เมียน มาร์	21.439	9.401	12.038	-2.637	21.469	10.082	11.388	-1.306	0.14	21.71	21.44
ลาว	15.106	12.394	2.713	9.681	17.647	13.273	4.374	8.899	16.82	15.30	17.63
กัมพูชา	11.447	9.673	1.774	7.899	12.431	10.450	1.981	8.469	8.60	11.59	12.42

* Δ% รวม หมายถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ารวม

** สัดส่วนร้อยละ คือ สัดส่วนร้อยละต่อการค้าชายแดนรวม

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากกองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าระหว่างประเทศ

ตารางที่ 8 มูลค่าการค้าชายแดนในพื้นที่พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แยกรายด่าน
(หน่วย : พันล้านบาท)

ไทย-ลาว				ไทย-มาเลเซีย										
นครพนม	เข็ญงราย		มุกดาหาร	หนองคาย	นราธิวาส		สงขลา	จังหวดั	ด้าน					
	เข็ญง ของ	เข็ญงแสน			ตากใบ	สุโงง โง-ลก			ปางเบงซาร์	สะเดา	รวม	สงออก	นำเข้า	ตุลการค่า
2.90	4.48	6.82	30.44	57.24	0.19	2.94	163.31	330.02	2556	รวม	330.02			
2.41	4.03	6.81	11.98	56.04	0.19	0.77	133.45	N/A	สงออก	สงออก	N/A			
0.49	0.45	0.01	18.46	1.20	0.01	2.18	29.85	180.98	นำเข้า	นำเข้า	180.98			
1.93	3.58	6.79	-6.48	54.85	0.18	-1.41	103.60	-31.94	ตุลการค่า	ตุลการค่า	-31.94			
4.43	4.86	8.20	39.33	60.13	0.33	2.77	151.93	348.78	2557	รวม	348.78			
4.21	4.76	8.19	16.77	58.63	0.33	0.74	114.33	156.65	สงออก	สงออก	156.65			
0.22	0.09	0.02	22.55	1.50	0.01	2.03	37.60	192.71	นำเข้า	นำเข้า	192.71			
3.99	4.67	8.17	-5.78	57.13	0.32	-1.29	76.73	-36.65	ตุลการค่า	ตุลการค่า	-36.65			
8.00	8.61	8.63	53.94	61.62	0.36	2.89	154.62	324.93	รวม	รวม	324.93			
4.87	8.48	8.61	25.63	57.26	0.34	0.79	102.76	143.47	สงออก	สงออก	143.47			
3.13	0.12	0.02	28.31	4.36	0.02	2.10	51.85	181.46	นำเข้า	นำเข้า	181.46			
1.74	8.36	8.59	-2.68	52.90	0.31	-1.31	50.91	-37.99	ตุลการค่า	ตุลการค่า	-37.99			
									2558	รวม				
									สงออก	สงออก				
									นำเข้า	นำเข้า				
									ตุลการค่า	ตุลการค่า				

ไทย-กัมพูชา	ไทย-เวียดนาม				2556				2557				2558				
	สระแก้ว	ตราด	กาญจนบุรี	ตาก	เชียงใหม่		รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	เชียงใหม่		รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	
					เชียงใหม่	แม่สอด					เชียงใหม่	แม่สอด					
อรัญประเทศ	คลองใหญ่	บ้านน้ำพุร้อน	แม่สอด	เชียงใหม่	แม่สอด	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า
57.87	26.83		46.31	2.16	11.28	46.31	43.67	2.64	41.03	62.52	59.84	2.68	57.16	69.06	69.00	0.06	68.93
51.63	25.43		43.67	2.16	11.07	43.67	43.67	2.64	41.03	62.52	59.84	2.68	57.16	69.06	69.00	0.06	68.93
6.23	1.39		2.64	0.0004	0.21	2.64	2.64	0.0004	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
45.40	24.04	N/A	41.03	2.16	10.87	41.03	41.03	2.16	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
72.60	29.64		62.52	2.79	11.45	62.52	59.84	2.68	41.03	62.52	59.84	2.68	57.16	69.06	69.00	0.06	68.93
59.51	27.56		59.84	2.79	10.92	59.84	59.84	2.68	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
13.09	2.08		2.68	0.0002	0.53	2.68	2.68	0.0002	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
46.42	25.47		57.16	2.79	10.39	57.16	57.16	2.68	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
71.99	31.82	0.14	69.06	3.65	9.31	69.06	69.06	0.06	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
61.06	29.07	0.10	69.00	3.65	9.16	69.00	69.00	0.06	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
10.93	2.74	0.05	0.06	N/A	0.15	0.06	0.06	N/A	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01
50.13	26.33	0.05	68.93	3.65	9.01	68.93	68.93	0.06	2.16	11.45	10.92	0.53	10.39	9.31	9.16	0.15	9.01

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากกองเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการค้าระหว่างประเทศ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 9 จำนวนประชากร จำนวนแรงงาน* และสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานในพื้นที่

จังหวัด	ข้อมูล	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
ตาก	จำนวนประชากร	521,453	523,380	525,062	522,062	518,762	515,762	512,562
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	283,224	306,770	N/A	303,998	311,725	306,595	265,501
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	54.31	58.61	N/A	58.23	60.09	59.45	51.80
มุกดาหาร	จำนวนประชากร	350,852	354,061	357,127	355,727	353,827	352,127	350,327

จังหวัด	ข้อมูล	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	216,366	207,207	N/A	214,873	213,728	211,802	200,763
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	61.67	58.52	N/A	60.40	60.40	60.15	57.31
สระแก้ว	จำนวนประชากร	545,172	550,430	555,471	565,471	575,271	585,071	594,971
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	389,932	310,997	N/A	318,137	327,393	327,057	309,301
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	71.52	56.50	N/A	56.26	56.91	55.90	51.99
สงขลา	จำนวนประชากร	1,443,473	1,462,029	1,480,110	1,490,910	1,501,210	1,511,410	1,520,910
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	780,919	811,389	N/A	844,738	836,973	848,841	859,215
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	54.10	55.50	N/A	56.66	55.75	56.16	56.49
ตราด	จำนวนประชากร	243,383	245,415	247,344	251,144	255,044	258,944	262,844
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	150,372	146,412	147,695	148,477	150,816	154,883	166,775
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	61.78	59.66	59.71	59.12	59.13	59.81	63.45
หนองคาย	จำนวนประชากร	839,789	830,621	821,158	457,065	455,365	453,465	451,565
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	530,116	517,070	544,070	559,450	301,038	305,419	228,864
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	63.12	62.25	66.26	122.40	66.11	67.35	50.68
นราธิวาส	จำนวนประชากร	673,715	671,828	669,625	672,925	676,425	679,625	683,125
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	392,442	395,825	N/A	405,218	424,002	422,631	330,890

จังหวัด	ข้อมูล	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	58.25	58.92	N/A	60.22	62.68	62.19	48.44
เชียงใหม่	จำนวนประชากร	1,172,264	1,172,401	1,171,973	1,169,073	1,165,773	1,162,173	1,157,973
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	735,868	700,036	N/A	727,232	735,658	757,392	680,456
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	62.77	59.71	N/A	62.21	63.10	65.17	58.76
นครพนม	จำนวนประชากร	607,186	595,248	583,264	580,864	578,364	575,764	572,664
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	357,583	436,417	437,371	443,842	458,433	449,197	316,651
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	58.89	73.32	4.99	76.41	79.26	78.02	55.29
กาญจนบุรี	จำนวนประชากร	793,399	797,342	800,918	801,418	801,918	802,118	802,018
	จำนวนแรงงานในพื้นที่	496,043	487,242	N/A	490,306	504,289	512,886	472,278
	สัดส่วนประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ (ร้อยละ)	62.52	61.11	N/A	61.18	62.89	63.94	58.89

*จำนวนแรงงาน หมายถึง ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่อยู่ในกำลังแรงงาน
รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 10 จำนวนผู้ผ่านเข้า-ออกแดน (ด้านชายแดน) โดยใช้บัตรผ่านแดน

บัตรผ่านแดน ปี 2556						
หน่วยงาน	ไทย		ประเทศเพื่อนบ้าน		รวม	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้าทั้งหมด	ออกทั้งหมด
บก.ตม.3						
ตม.จว.สระแก้ว	340,619	344,721	462,924	420,728	803,543	765,449
ตม.จว.ตราด	21,836	22,183	37,715	37,490	59,551	59,673
ตม.จว.กาญจนบุรี	7,643	8,742	9,574	7,609	17,217	16,351
บก.ตม.4						
ตม.จว.มุกดาหาร	252,132	270,581	63,872	96,340	316,004	366,921

บัตรผ่านแดน ปี 2556						
หน่วยงาน	ไทย		ประเทศเพื่อนบ้าน		รวม	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้าทั้งหมด	ออกทั้งหมด
จุดตรวจหนองคาย	626,267	633,311	266,968	255,134	893,235	888,445
ตม.จว.นครพนม	39,558	41,438	81,161	77,625	120,719	119,063
บก.ตม.5						
จุดตรวจแม่สาย	1,543,148	1,516,302	762,982	768,758	2,306,130	2,285,060
จุดตรวจเชียงของ	49,032	48,401	15,237	14,950	64,269	63,351
จุดตรวจเชียงแสน	26,517	32,355	48,520	46,928	75,037	79,283
ตม.จว.ตาก	69,258	69,267	495,465	462,223	564,723	531,490
บก.ตม.6						
จุดตรวจสะเดา	212,097	223,745	261,428	273,935	473,525	497,680
จุดตรวจปางดงเบซาร์	82,734	87,591	92,988	95,593	175,722	183,184
จุดตรวจสุโขทัย-ลก	90,904	108,257	90,689	79,220	181,593	187,477
จุดตรวจบูเกะตา	13,857	15,276	8,233	8,890	22,090	24,166
จุดตรวจตากใบ	25,939	30,293	19,428	18,559	45,367	48,852
รวม	3,401,541	3,452,463	2,717,184	2,663,982	6,118,725	6,116,445

รวบรวมโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาคผนวก ข

ตารางและรูปภาพ ประกอบบทที่ 5

ตารางที่ 1 หน่วยงานในคณะอนุกรรมการสนับสนุนการจัดตั้ง SEZ จังหวัดสระแก้ว

ด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และ OSS ด้านการลงทุน	ด้าน OSS แรงงาน สาธารณสุข และ ความมั่นคง	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้าน ศุลกากร
<ul style="list-style-type: none"> - รองผู้ว่าฯ ด้านเศรษฐกิจ - ผู้แทน จว. ทหารบกสระแก้ว - ผู้แทนกองกำลังบูรพา - ปลัด จว.สระแก้ว - ผบ.กรมทหารพรานที่ 12 - ทน. สนง. จว. สระแก้ว - เกษตร จว.สระแก้ว - ผอ. สนง. ทรพยากรและ สवल จว. - นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ - สรรพากร พท.สระแก้ว - ธนารักษ์ พท.สระแก้ว - ปฎิรูปที่ดิน จว. - อุตสาหกรรม จว. - โยธาธิการและผังเมือง จว. - จนท.ที่ดิน จว. - ผอ. โครงการชลประทานสระแก้ว - ผอ.สนง.การค้าต่างประเทศ เขต4 - นายอำเภออรัญประเทศ - นายอำเภอวัฒนานคร - ผู้แทนหอการค้า จว. - ผู้แทนสภาอุตสาหกรรม จว. - นายกเทศมนตรีเมืองอรัญฯ - นายกเทศมนตรี ต.ป่าไร่ - นายกเทศมนตรี ต.บ้านด่าน - นายก อบต. ผักชะ - นายก อบต. ท่าข้าม - สมาชิกสภา อบจ.สระแก้ว - คลัง จว. - ทน. สนง. พัฒนารัฐกิจการค้า จว. - ทน. กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนา จว. 	<ul style="list-style-type: none"> - รองผู้ว่าฯ ด้านการปกครองและความมั่นคง - ผู้แทน จว. ทหารบกสระแก้ว - ผู้แทนกองกำลังบูรพา - รอง ผอ. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จว.สระแก้ว - ปลัด จว.สระแก้ว - ผู้แทน ผบ.ตร.ภูธร จว.สระแก้ว - ผบ.กรมทหารพรานที่ 12 - ผู้แทน ทน. สนง. ประสานงานชายแดน ไทย-กัมพูชา - ทน. สนง. จว. สระแก้ว - นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ - แรงงาน จว. - ประกันสังคม จว. - ผอ. ศ.พัฒนาฝีมือแรงงาน จว. - ผอ. วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว - นายอำเภออรัญประเทศ - นายอำเภอวัฒนานคร - ผู้แทนหอการค้า จว. - ผู้แทนสภาอุตสาหกรรม จว. - จัดหางาน จว. - ป้องกัน จว. - ทน. กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนา จว. (สนง. จว.สระแก้ว) - ทน. กลุ่มงานส่งเสริมการมีงานทำ (สนง. จัดหางาน จว.สระแก้ว) - ทน.กลุ่มงานควบคุมโรค (สนง. สาธารณสุข จว.สระแก้ว) 	<ul style="list-style-type: none"> - รองผู้ว่าฯ ด้านเศรษฐกิจ - ผู้แทน จว. ทหารบกสระแก้ว - ผู้แทนกองกำลังบูรพา - ผบ.กรมทหารพรานที่ 12 - ทน. สนง. จว. สระแก้ว - ผอ.แขวงทางหลวงสระแก้ว - ผอ. สนง.ทางหลวงชนบท จว.สระแก้ว - ผอ. สนง. ทรพยากรและ สवल จว. - อุตสาหกรรม จว. - นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ - หัวหน้าสถานีรถไฟอรัญประเทศ - ผอ.โครงการชลประทานสระแก้ว - ผกก. ตม. จว.ระแก้ว - นายอำเภออรัญประเทศ - นายอำเภอวัฒนานคร - ผู้แทนหอการค้า จว. - ผู้แทนสภาอุตสาหกรรม จว. - นายก อบจ. สระแก้ว - ผจก.การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอรัญฯ - ผจก.การประปาส่วนภูมิภาคสาขาอรัญฯ - โยธาธิการและผังเมือง จว. - ทน.กลุ่มวิชาการผังเมือง(สนง.โยธาฯ จว.) - ผู้ช่วยนายด่านศุลกากรอรัญฯ - ทน.กลุ่มยุทธศาสตร์ (สนง.ทางหลวงชนบท จว.สระแก้ว)

ที่มา คำสั่งจังหวัดสระแก้วที่ 1947/2557

ตารางที่ 2 รายละเอียดงบประมาณการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (รวมทุกพื้นที่)

ปีงบประมาณ 2556-2560

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี			
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ			
แผนและยุทธศาสตร์การ พัฒนาเศรษฐกิจ	โครงการศึกษากำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาพื้นที่ที่มี ศักยภาพเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	2,000,000	2557
แผนงานบริหารจัดการ เศรษฐกิจมหภาคให้เกิด ความยั่งยืน	โครงการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	2,300,000	2558
	การวางแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินการเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการขับเคลื่อนเขต เศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายรัฐบาล)	20,300,000	2559
แผนงานพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหาร ราชการแผ่นดิน	โครงการศึกษาเพื่อจัดทำเกณฑ์และแนวทางการพัฒนา เพื่อยกระดับจุดผ่านแดนและจุดผ่อนปรนการค้าไปสู่ ด้านชายแดน	4,000,000	2559
กระทรวงมหาดไทย			
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย			
แผนงานรองรับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน	เสริมสร้างการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดน	500,000,000	2557
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย			
แผนงานพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหาร ราชการแผ่นดิน (เสริมสร้างสมรรถนะของ อำเภอในการบริการและ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน)	ค่าใช้จ่ายในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ จังหวัด/อำเภอ สนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ	14,500,000	2559
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์			
กรมประมง			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อ รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	17,718,400	ทั้งหมด
	- เพิ่มศักยภาพด้านสินค้าประมงชายแดนเพื่อรองรับ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	6,690,000	งบดำเนินการ
		11,028,400	งบลงทุน 2559
กรมปศุสัตว์			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อ รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - เพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อรองรับ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	102,628,000	งบลงทุน 2559
กรมวิชาการเกษตร			

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อ	10,963,400	ทั้งหมด
	รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	6,500,000	งบดำเนินการ
	- เพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	4,463,400	งบลงทุน 2559
กรมส่งเสริมสหกรณ์			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการบริหารจัดการการผลิตผลทางการเกษตรในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	64,232,000	ทั้งหมด
	- พัฒนาสหกรณ์ชายแดน	3,810,000	งบดำเนินการ
		60,422,000	งบลงทุน 2559
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อ	9,675,000	ทั้งหมด
	รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	1,500,000	งบดำเนินการ
	- เพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	1,675,000	งบลงทุน
		6,500,000	รายจ่ายอื่น 2559
กระทรวงคมนาคม			
สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร			
แผนงานพัฒนาระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (นโยบายและแผนการขนส่งและจราจร)	ค่าจ้างศึกษาแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายทางรถไฟ	22,260,300	ทั้งหมด
	สนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่	4,452,100	2559
		17,808,200	2560
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
กรมป่าไม้			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการจัดระบบดูแลทรัพยากรธรรมชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	44,956,100	ทั้งหมด
	- เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันรักษาป่าในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	34,731,500	2559
	- เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบ ควบคุมและบริการนำเข้าไม้และของป่าเคลื่อนที่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	10,224,600	
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านตรวจสัตว์ป่าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	20,237,900	ทั้งหมด
	- เพิ่มประสิทธิภาพด้านตรวจสัตว์ป่าในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	11,163,200	งบดำเนินการ
		9,074,700	งบลงทุน 2559
กระทรวงพาณิชย์			

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
กรมการค้าต่างประเทศ			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการขยายการค้าการลงทุนชายแดน และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ - ขยายการค้าการลงทุนชายแดน	18,138,400	2559
กระทรวงแรงงาน			
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน			
แผนงานส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพข้อมูลด้านแรงงาน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - ค่าใช้จ่ายโครงการศึกษาวิจัยความต้องการแรงงานใน 5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2560-2565) เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน	2,285,000	2559
แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุ้มครองแรงงาน	โครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์บริการร่วมกระทรวงแรงงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	302,600	2559
กรมการจัดหางาน			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ - การให้บริการพิจารณาอนุญาตทำงานแบบเบ็ดเสร็จในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	12,478,000	2559
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการฝึกอบรมฝีมือแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ)	ฝึกอบรมฝีมือแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ - เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ - ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมฝีมือแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	49,078,200 4,650,000 44,428,200	ทั้งหมด เงินอุดหนุน รายจ่ายอื่น
กระทรวงสาธารณสุข			
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา			
แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุข	พัฒนาด้านอาหารและยาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ	414,500	2559
กระทรวงอุตสาหกรรม			
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม			
แผนงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ	27,000,000	2559
ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง			

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ			
แผนงานรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (การป้องกันและการปราบปรามการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและคนต่างด้าวที่ไม่พึงปรารถนา)	พัฒนาพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	12,402,000	2559
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ			
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการกำหนดพื้นที่เพื่ออุตสาหกรรม)	ศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	21,000,000	2559

ที่มา เอกสารงบประมาณประจำปี สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 3 รายละเอียดงบประมาณการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว
ปีงบประมาณ 2556-2560

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
กระทรวงมหาดไทย			
กรมโยธาธิการและผังเมือง			
แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (งานด้านช่างที่ให้บริการ)	ศึกษาและออกแบบระบบโครงสร้างพื้นฐานพื้นที่ชุมชนหลัก จังหวัดสระแก้ว 1 แห่ง	23,000,000	ทั้งหมด
		3,450,000	2557
		10,350,000	2558
		9,200,000	2559
แผนงานฟื้นฟูความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุน (โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน) (โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ)	งานศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชน ชายแดนจังหวัดสระแก้ว 1 แห่ง	20,000,000	ทั้งหมด
		4,000,000	2558
		16,000,000	2559
	โครงการศึกษาออกแบบวางผังพื้นที่เฉพาะชุมชนชายแดนบ้านหนองปรือ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	7,912,400	2558
	การวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนชายแดนบ้านหนองเอี่ยน จังหวัดสระแก้ว 1 แห่ง	16,306,000	2558
แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ผังเมืองที่จัดทำ)	โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดสระแก้ว	47,100,000	ทั้งหมด
		9,420,000	2558
		37,680,000	2559

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน จังหวัดสระแก้ว 1 แห่ง	117,720,000	ทั้งหมด
		23,544,000	2559
		47,088,000	2560
		47,088,000	2561
แผนงานรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน	โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดสระแก้ว 1 ผัง	47,100,000	ทั้งหมด
		9,420,000	2558
		30,615,000	2559
7,065,000	2560		
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์			
กรมปศุสัตว์			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน)	ครุภัณฑ์การเกษตร		
	- เตาเผาทำลายสินค้าเกษตร แบบประหยัดพลังงาน และไร้มลพิษ จังหวัดสระแก้ว 1 เครื่อง ครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์ - เครื่องตรวจหายาปฏิชีวนะและสารตกค้าง จังหวัดสระแก้ว 1 เครื่อง	5,000,000* 2,300,000*	2559 (*เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณกรมปศุสัตว์ช่องเขียว)
กระทรวงคมนาคม			
กรมการขนส่งทางบก			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการพัฒนาสถานีขนส่งสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าทางถนน จังหวัดชายแดน - จ้างศึกษาวางผังและออกแบบสถานีขนส่งสินค้าจังหวัดชายแดน(ภาคตะวันออกและตะวันตก) จังหวัดตราด สระแก้ว กาญจนบุรี 3 แห่ง	17,449,500	2559
กรมทางหลวง			
แผนงานโครงการขยายทางหลวงได้รับการบำรุงรักษา	สายทางหลวงหมายเลข 3366 ตอน แยกทางหลวงหมายเลข 33 (ท่าข้าม) - บรรจบทางหลวงหมายเลข 3511 (หนองเอี่ยน) จ.สระแก้ว	30,000,000	2556
แผนงานขับเคลื่อนการวางโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการพัฒนาสู่อนาคต	กิจกรรมปรับปรุงทางหลวงเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว - สายทางหลวงหมายเลข 348 ตอน อรัญประเทศ - แก้วเพชรพลอย จ.สระแก้ว 0.200 กม.	12,000,000	2558
แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์	โครงการขยายทางหลวงได้รับการบำรุงรักษา		2558
	- ทางหลวงหมายเลข 3446 ตอน ป่าไร่ - ช่องตากิ้ว จ.สระแก้ว	10,100,000	
	- ทางหลวงหมายเลข 3446 ตอน ป่าไร่ - ช่องตากิ้ว ตอน 2 จ.สระแก้ว	18,000,000	
- ทางหลวงหมายเลข 3446 ตอน ป่าไร่ - ช่องตากิ้ว ตอน 1 จ.สระแก้ว	10,500,000		

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
แผนงานพัฒนาระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (โครงการก่อสร้างทางหลวงสนับสนุนการขนส่งแบบต่อเนื่อง)	สายจันทบุรี - สระแก้ว ตอน 3 จ.จันทบุรี 20 กม.	748,468,000	ทั้งหมด
		150,000,000	2556
		146,583,000	2557
		186,802,000	2558
		265,083,000	2559
สายจันทบุรี - สระแก้ว ตอน 4 จ.สระแก้ว 15 กม.		589,880,000	ทั้งหมด
		117,976,000	2559
		235,952,000	2560
		235,952,000	2561
แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (โครงการขยายทางหลวงได้รับการพัฒนา)	ปรับปรุงทางหลวงผ่านย่านชุมชนสายทางหลวงหมายเลข 372 ตอน ทางเลี่ยงเมืองอรัญประเทศ จ.สระแก้ว 0.346 กม.	12,761,000	2559
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการขยายทางหลวงชนบทเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ)	ก่อสร้างถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ 15.425 กม.	935,000,000	ทั้งหมด
		135,000,000	2558
		137,500,000	2559
		662,500,000	2560
			2561
	ก่อสร้างทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ	329,855,000	ทั้งหมด
		65,971,000	2559
		131,942,000	2560
		131,942,000	2561
	ค่าจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้างถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ	15,750,000	ทั้งหมด
	2,366,300	2558	
	5,733,000	2559	
	7,650,700	2560	
ค่าจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานทางต่างระดับบนถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ	10,129,000	ทั้งหมด	
	2,026,000	2559	
	4,052,000	2560	
	4,051,000	2561	
แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (การพัฒนาระบบโครงข่ายทางหลวงชนบท)	ยกระดับมาตรฐานทางถนนสายแยก ทล.33 - มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว	20,662,000	ทั้งหมด
		4,180,000	2558
	อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 0.743 กม.	16,482,000	2559

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
	ยกระดับมาตรฐานถนนสายแยก ทล.3067 - บ.สุขเกษม ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว 3 กม.	29,551,500 5,910,300 23,641,200	ทั้งหมด 2559 2560
	ถนนสายแยก ทล.33 - บ.ภูน้ำเกลี้ยง ต.ป่าไร่ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว 10.3 กม.	100,992,000 20,198,400 40,396,800 40,396,800	ทั้งหมด 2559 2560 2561
กรมทางหลวงชนบท			
แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	ค่าจ้างที่ปรึกษาจัดทำแผนแม่บทพัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทสนับสนุนเมืองชายแดน	15,000,000	2557
	การบำรุงรักษาถนนสาย สก.4001 แยก ทล.3067 - บ.คลองน้ำใส อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว 4 กม.	19,500,000	
	การบำรุงรักษาถนนสาย สก.4047 แยก ทล.3067 - บ.แสนสุข อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว 4 กม.	20,000,000	
แผนงานขับเคลื่อนการวางโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการพัฒนาสู่อนาคต	กิจกรรมยกระดับมาตรฐานทาง		
	- ถนนสายแยก ทล.33 - มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 0.743 กม.	20,900,000 4,180,000 16,720,000	ทั้งหมด 2558 2559
	- ถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว 15.425 กม.	900,000,000 135,000,000 382,500,000 382,250,000	ทั้งหมด 2558 2559 2560
	กิจกรรมสนับสนุนยุทธศาสตร์ Logistics		
	- ค่าจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้างถนนสายแยก ทล.33 - ด้านผ่านแดนบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	15,775,000 2,366,300 6,704,400 6,704,400	ทั้งหมด 2558 2559 2560
กระทรวงการคลัง			
กรมศุลกากร			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการบูรณาการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ)	โครงการพัฒนาด่านศุลกากรอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	250,000,000	2559
กระทรวงสาธารณสุข			
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข			
แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุข	ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	8,500,000	2559

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
	- รถเอกซเรย์เคลื่อนที่ แบบภาพดิจิทัล โรงพยาบาล อรัญประเทศ 1 คัน - รถตู้พยาบาลฉุกเฉินระดับสูงพร้อมเครื่องช่วยหายใจ และเครื่องกระตุกหัวใจ โรงพยาบาลอรัญประเทศ 1 คัน	2,000,000	
	ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ - อาคารพักพยาบาล 100 ห้อง เป็นอาคาร คสล. 6 ชั้น พื้นที่ใช้สอยประมาณ 3,450 ตารางเมตร โรงพยาบาล อรัญประเทศ 1 หลัง	51,069,800 10,214,000 40,855,800	ทั้งหมด 2559 2560
กรมควบคุมโรค			
แผนงานพัฒนาด้าน สาธารณสุข	โครงการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อ โรคอุบัติ ใหม่และภัยสุขภาพของช่องทางเข้าออกระหว่าง ประเทศและในจังหวัดชายแดน - ค่าครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์ : กล้องเทอร์โมสแกน ตรวจจับอุณหภูมิความร้อนผิวหนัง ตำบลอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ 1 เครื่อง	1,300,000	2559
รัฐวิสาหกิจ			
การประปาส่วนภูมิภาค			
แผนงานบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ	ค่าก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขา อรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ 1 แห่ง	817,936,900 204,484,200 613,452,700	ทั้งหมด เงินนอกงบฯ เงินงบฯ
การรถไฟแห่งประเทศไทย			
แผนงานพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (การให้บริการระบบขนส่ง ผู้โดยสารและสินค้า)	งานเสริมความมั่นคงโครงสร้างทาง (Track Strengthening) ระหว่างสถานีชุมทางคลองสิบเก้า - สุดสะพานคลองลึก	2,811,308,700 564,400,000 469,061,600 591,512,000 1,186,335,100	ทั้งหมด 2556 2557 2558 2559
จังหวัดสระแก้ว			
แผนงานส่งเสริมการพัฒนา จังหวัดและกลุ่มจังหวัด แบบบูรณาการ (การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ)	ปรับปรุงพัฒนาดนตรีช้ายโลจิสติกส์ ระยะทาง 4 กิโลเมตร จาก กม.1+600- กม.5+600 สายแยกทาง หลวงหมายเลข 3067-บ้านคลองน้ำใส ตำบลคลองน้ำ ใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	19,500,000	2557

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ(บาท)	ปีงบประมาณ
	ปรับปรุงถนนแยกทางหลวงหมายเลข 3067 บ้านแสนสุข อำเภอศรีประจักษ์ จังหวัดสระแก้ว ระยะทาง 3.800 กิโลเมตร	25,472,000	2558
งบกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง			
โครงการการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	ปรับปรุงทางหลวงหมายเลข 3446 สายเลียบชายแดนไทย/กัมพูชา ช่วงคลองลึก - สันรอชะงัน (หน้าตลาดโรงเกลือ) จ.สระแก้วจาก 2 ช่องเป็น 4 ช่องจราจร ระยะทาง 2 กม.	70,000,000	2556
	พัฒนาโครงข่าย Logistics สก4027 แยกทางหลวงหมายเลข 3067-บ้านทตเจริญ อำเภอศรีประจักษ์ จังหวัดสระแก้ว ผิวจราจรลาดยางไหล่ทางหลวงข้างละ 1 เมตร ระยะทาง 4 กิโลเมตร	18,850,000	2557

ที่มา เอกสารงบประมาณประจำปี สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง

ด้านโครงสร้างพื้นฐานและ การบริการการค้าครบวงจร	ด้านการท่องเที่ยวและ บริการครบวงจร	ด้าน OSS แรงงาน สาธารณสุข การศึกษา และ ความมั่นคง	ด้านประชาสัมพันธ์
<ul style="list-style-type: none"> - ผจก.การประปาส่วนภูมิภาคสาขาตราด และสาขาคลองใหญ่ - โทรศัพท์ จว.ตราด - ประธาน กก.หอการค้า จว. - ประธานสภาอุตสาหกรรม จว. - ประธานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จว. - นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จว.ตราด - ประธานชมรม 8.พาณิชย์ จว.ตราด - ประธานสมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย จว.ตราด - ผจก.สนามบินตราด - พาณิชย์ จว. - ทน.สนง.จว.ตราด - นายด่านศุลกากรคลองใหญ่ - ผู้แทนเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ - ผู้แทนองค์กรชุมชนคนตราด - ผู้แทนศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชน จว.ตราด 	<ul style="list-style-type: none"> - ทน.สนง.จว.ตราด - ท่องเที่ยวและกีฬา จว. - ผู้แทนเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ - ผู้แทนองค์กรชุมชนคนตราด - ผู้แทนศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชน จว.ตราด 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทนเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ - ผู้แทนองค์กรชุมชนคนตราด - ผู้แทนศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชน จว.ตราด 	

ตารางที่ 2 รายละเอียดงบประมาณการขับเคลื่อน SEZ จังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2556-2560

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ
กระทรวงมหาดไทย			
กรมโยธาธิการและผังเมือง			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน	20,000,000	ทั้งหมด
	- งานศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียด	4,000,000	2559
	โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนด่านชายแดนจังหวัดตราด	16,000,000	2560
	1 แห่ง		

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ
แผนงานรักษาความมั่นคง ของธำมรงค์พระธรรมชาติ และแก้ปัญหาที่ดินทำกิน (การวาง และสนับสนุนด้าน การผังเมือง)	โครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดตราด 1 ผัง	36,000,000	ทั้งหมด
		7,200,000	2559
		28,800,000	2560
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์			
กรมปศุสัตว์			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ	โครงการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดนเพื่อ รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คำครุภัณฑ์การเกษตร - เต่าเผาทำลายสินค้าเกษตร แบบประหยัดพลังงาน และไร่เมล็ดพืช จังหวัดตราด 1 เครื่อง ครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์ - เครื่องตรวจหายาปฏิชีวนะและสารตกค้าง จังหวัด ตราด 1 เครื่อง	5,000,000 2,300,000	2559
กระทรวงคมนาคม			
กรมเจ้าท่า			
แผนงานพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน	โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่ จ.ตราด	1,295,100,000	ทั้งหมด
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานเพื่อส่งเสริมเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ)		194,400,000	- 2554
		215,865,000	- 2555
		42,000,000	- 2556
		337,521,000	- 2557
		350,335,600	- 2558
154,978,400	- 2559		
กรมการขนส่งทางบก			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (โครงการพัฒนาสถานีขนส่ง สินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การขนส่งสินค้าทางถนน จังหวัดชายแดน)	ค่าจ้างศึกษาวางผังและออกแบบสถานีขนส่งสินค้า จังหวัดชายแดน(ภาคตะวันออกและตะวันตก) จังหวัด ตราด สระแก้ว กาญจนบุรี 3 แห่ง	17,449,500	2559
	ค่าจ้างที่ปรึกษาโครงการศึกษาความเป็นไปได้และ รูปแบบการบริหารจัดการสถานีขนส่งสินค้าภูมิภาค 1 รายการ	39,340,300	ทั้งหมด
		24,000,000	2558
		15,340,300	2559
กรมทางหลวง			
แผนงานโครงข่ายทางหลวง ได้รับการบำรุงรักษา	อาคารสำนักงาน ทมวดการทางป่อไร่ที่ 1 แขวงการ ทางตราด 1 หลัง	1,610,000	2556
	สายทางหลวงหมายเลข 3156 ตอน บางกระดาน - บรรจบทางหลวงหมายเลข 3 (ท่าจอด) จ.ตราด	10,000,000	

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ
	ค่าปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสำนักงานและอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ ของแขวงทางหลวงตราด	550,000	
	สายทางหลวงหมายเลข 3 ตอน ตราด - สะพานข้ามคลองสะพานหินฝั่งตะวันตก และ สะพานข้ามคลองสะพานหินฝั่งตะวันตก - คลองใหญ่ จ.ตราด 5 กม	30,200,000	
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	โครงการพัฒนาทางหลวงรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษและด้านการค้าชายแดน	953,635,000	ทั้งหมด
	- ค่าก่อสร้างทางสายตราด - หาดเล็ก ตอน3 จ.ตราด	190,727,000	2559
	ระยะทาง 25 กม.	381,454,000	2560
		381,454,000	2561
แผนงานพัฒนาระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ	โครงการก่อสร้างทางหลวงสนับสนุนการขนส่งแบบต่อเนื่อง	1,382,071,000	ทั้งหมด
	- ค่าก่อสร้างทางสายตราด - หาดเล็ก ตอน2 จ.ตราด	210,000,000	2558
		388,898,000	2559
	33.540 กม. บาท	783,173,000	2560
กรมทางหลวงชนบท			
แผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ (โครงการขยายทางหลวงชนบทเพื่อการท่องเที่ยว)	ค่าก่อสร้างถนนสายเลียบริมชายหาดบ้านขึ้น (ตอนที่ 2) อ.คลองใหญ่ จ.ตราด 3.268 กม.	17,761,000	2559
	ถนนสายเลียบริมชายหาดบ้านขึ้น อ.คลองใหญ่ จ.ตราด 5.8 กม.	29,309,000	ทั้งหมด
		6,000,000	2558
	23,309,000	2559	
แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (การพัฒนาระบบโครงข่ายทางหลวงชนบท : ทางหลวงชนบทเพื่อสนับสนุนระบบขนส่ง)	ถนนสายทางเข้าท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่ อ.คลองใหญ่ จ.ตราด 0.647 กม.	29,682,500	ทั้งหมด
		5,936,500	2559
		23,746,000	2560
กระทรวงการคลัง			
กรมศุลกากร			
แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (โครงการบูรณาการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ)	โครงการก่อสร้างอาคารด่านพรมแดนคลองใหญ่	50,000,000	ทั้งหมด
		10,000,000	2558
		40,000,000	2559

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ
กระทรวงสาธารณสุข			
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข			
แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุข	ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง - รถเอ็กซเรย์เคลื่อนที่ แบบภาพดิจิทัล โรงพยาบาลคลองใหญ่ 1 คัน - รถตู้พยาบาลฉุกเฉินโรงพยาบาลคลองใหญ่ 1 คัน	8,500,000 2,000,000	2559
รัฐวิสาหกิจ			
การประปาส่วนภูมิภาค			
แผนงานส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ	ค่าก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	148,932,000 37,233,000 111,699,000 16,754,900 44,679,600 50,264,500	ทั้งหมด นอกงบฯ เงินงบฯ 2557 2558 2559
งบจังหวัดตราด			
แผนงานส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ)	ก่อสร้างกำแพงรอบขอบเขต ลานตรวจสินค้า โรงพักสินค้า คลังทัณฑ์บนและอาคารที่ทำการศุลกากร ต.ไม้รูด อ.คลองใหญ่ จ.ตราด 1 แห่ง	3,000,000	2556
	ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ อ.คลองใหญ่ จ.ตราดจำนวน 4 แห่ง - บริเวณหาดไม้รูด ต.ไม้รูด - บริเวณจุดผ่านแดนบ้านหาดเล็ก - บริเวณหาดทรายแก้ว ต.ไม้รูด - บริเวณพื้นที่ที่แคบที่สุดในประเทศไทยบ้านคลองจาก ต.คลองใหญ่	800,000 200,000 200,000 200,000 200,000	
	ก่อสร้างโรงจอดรถในพื้นที่ อ.คลองใหญ่ จ.ตราด จำนวน 2 แห่ง - บริเวณลานตรวจสินค้า ต.ไม้รูด - บริเวณที่ทำการด่านศุลกากรคลองใหญ่	500,000 250,000	
	ปรับปรุงถนนผิวจราจรคอนกรีตเสริมเหล็กระยะทาง 1.4 กิโลเมตร พร้อมเครื่องหมายจราจร ทางเข้าด่านศุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	20,000,000	2557

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ชื่อโครงการ	งบประมาณ (บาท)	ปีงบประมาณ
	ปรับปรุงถนนลาดยางผิวจราจรระยะทาง 2.9 กิโลเมตร พร้อมเครื่องหมายจราจร ทางเข้าด้านสุลกากรคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่	10,000,000	
	ปรับปรุงสะพานและเส้นทางระยะทาง 2.600 กิโลเมตร ไหล่ทาง พร้อมเครื่องหมายจราจรและสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	12,000,000	2558
งบกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก			
แผนงานส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ)	ปรับปรุงทางซ่อมแซมทางผิวทางหลวงหมายเลข 3 ตอนคลองใหญ่-หาดเล็ก ตำบลคลองใหญ่ - ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระยะทางยาว 4.6 กม.	30,000,000	2556
	ก่อสร้างถนน (บริเวณหาดบ้านขึ้น) พร้อมไหล่ทางระยะทาง 5.886 กิโลเมตร ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	37,685,000	2558

ที่มา เอกสารงบประมาณประจำปี สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง

รายการอ้างอิง

- Amy J. Lynch, e. a. (2011). **Sustainable Urban Development Indicators for The US.**
Retrieved from Philadelphia,PA:
- Brunet-Jailly, E. (2005). **Theorizing Borders: An Interdisciplinary Perspective.**
Geopolitics, 10(4), 633-649. doi:10.1080/14650040500318449
- Chatterjee, S. (2008). **The Economics of Special Economic Zones in India: Ground Realities and Key Considerations.** Retrieved from
<http://ssrn.com/abstract=1082709>
- Doan Thi Thanh Mai. (2010). **The Cross Border Trade and Its Impact on The Growth of Lao Bao Border Town, Quang Tri Province, Vietnam.** (Master of Arts), Chulalongkorn University, Bangkok.
- Dollar, D. (2008). **Lessons From China For Africa.**
Retrieved from <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/1813-9450-4531>
- Farole, T. (2011). **Special Economic Zone : What Have We Learned?** The WB Economic Premise, 64.
- Green, J. (2015). **Designed for the Future: 80 Practical Ideas for a Sustainable World:** Princeton Architectural Press.
- Jonathan Woetzel, e. a. (2014). **Southeast Asia at the crossroads: Three paths to prosperity:** McKinsey Global Institute.
- Jong Woo Kang. (2017) **Special economic zones should serve the purpose of smart urbanization.** Marketing It Magazine.
- Manor, J. (1999). **The Political Economy of Democratic Decentralization.** Washington, D.C. : The World Bank.
- Mill, J. S. (1975). **Three Essay: On Liberty, Representative Government, the subjection of Women.** Oxford: Oxford University Press.
- Nishitateno, S. (1983). **China's Special Economic Zones: Experimental Units for Economic Reform.** The International and Comparative Law Quarterly, 32, 175-185.

- P.Pakdeenurit, e. a. (2014). **Special Economic Zone: Facts, Roles, and Opportunities of Investment** Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists, 2.
- Peter Mieszkowski and Edwin S. Mills. (1993). **The Causes of Metropolitan Suburbanization**. The Journal of Economic Perspectives, 7(3), 135-147.
- Ronan Paddiso. (2001). **Studying the City**. London: SAGE Publication Ltd.
- The World Bank Group. (2008). **Special Economic Zone : Performance Lessons Learned and Implications for Zone Development**. Washington D.C.: FIAS Reseach Center.
- UN-HABITAT. **Malaysian Urban Indicators Network (MURNInet)**. Retrieved from <http://mirror.unhabitat.org>
- United Nations. (2014). **World Urbanization Prospects : The 2014 Revision**. New York: the United Nations.
- Walker, A. (1999). **The legend of the golden boat : regulation, trade and traders in the borderlands of Laos, Thailand, China, and Burma**. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Zeng, Z. (2011). **How do special economic zones and industrial clusters drive China's rapid development?** Retrieved from
- Zeng, Z. (2015). **Global experiences with special economic zones : focus on China and Africa**. Retrieved from Washington, D.C:

ภาษาไทย

- กนกวรรณ มะโนรมย์. (2552). **พลวัตเมืองชายแดน : กรณีศึกษาเมืองโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารศิลปศาสตร์ ฉบับพิเศษ 2552 "ลุ่มน้ำโขงศึกษา", 347-394.
- กนกวรรณ สังขกร. (2553). **การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในกลุ่มแม่น้ำโขง**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรกรณ์ย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ. (2558). **แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย**. กรุงเทพฯ,(พิมพ์ครั้งที่ 1): สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.

- กองศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์และความมั่นคงฯ. (2558). **รูปแบบ/ปัจจัยแห่งความสำเร็จ-ล้มเหลว การตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตอนที่ 1 : ถอดบทเรียนต่างประเทศ**. เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง, 17/58(1-15 มิ.ย. 58).
- กิริยา กุลกลการ และ ธนะพงศ์ โปธิพิติ. (2551). **การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองชายแดนกับการย้ายถิ่นของแรงงานไทยและแรงงานพม่า**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการธิการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา. (2549). **รายงานของคณะกรรมการธิการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา พิจารณาศึกษาเรื่อง "ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ"**.
- เจน กิตติรัตนไพบูลย์. (2550). **นโยบายเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ฉวีวรรณ สายบัว. (2554). **การกำหนดและการดำเนินการตามนโยบายเพื่อสาธารณประโยชน์ : กรณีนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมมาบตาพุด**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทส เพียรธรรม. (2542). **สถาปนาสถาบันเมือง : เมือง การเมือง ชุมชน และประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- เชิญ ไกรนรา. (2555). **การศึกษาพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ฐากร จุลินทร. (2558). **การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ**. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ณัฐพล ตันตระกุลทรัพย์. (2550). **บทบาทขององค์กรรัฐและธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดวงเด่น บุญปก. (2556). **สภาพการณ์ปัจจุบันในโลกตะวันออก: ชายแดนไทย-กัมพูชา**. กรุงเทพฯ: บริษัทคอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย จำกัด.
- ไทยพับลิก้า. (2555). **บทเรียนจากมาบตาพุด** กรุงเทพฯ:
เข้าถึงได้จาก <http://thaipublica.org/2012/11/30-years-eastern-seaboard-development/> (7 เมษายน 2559).
- นพพล อัครชาติ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ. (2556). **ปัญหาและกระบวนการเพื่อการจัดตั้ง “นครแม่สอด” เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ**

- แห่งใหม่ในประเทศไทย.** วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, ปีที่ 2 เล่มที่ 2 (ก.ค. - ธ.ค. 2556), 32-56.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ. (2554). **โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญส่ง ปัทมพงศ์พร. (2555). **แนวทางพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์;สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา;กระทรวงศึกษาธิการ;กระทรวงเกษตรและสหกรณ์;กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี;กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม;กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร;สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ;สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปฐวี โชติอนันต์. (2556). **รัฐกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน กรณีศึกษา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.** (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปาริชาติ อ่อนทิมวงศ์. (2559). **การพัฒนาเมืองภายใต้นโยบายเศรษฐกิจเขตเศรษฐกิจพิเศษ: ชุมชนชายแดนด่านสะเดา.** กรุงเทพฯ: แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาอนาคตของเมือง ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). **สรุป Special Economic Zone Laws ของต่างประเทศ.** (เอกสารอัดสำเนา).
- พรพิมล ตรีโชติ. (2547). **การค้าชายแดนไทยกับอนุภาคลุ่มน้ำโขง.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี แก้วมณี. (ม.ป.ป.). **ส่องความคืบหน้ากฎหมายเดินเครื่อง "เขตเศรษฐกิจพิเศษ".**
- วัชร ตรีคำ และคณะ. (2558). **ความมั่นคง เศรษฐกิจ และการเมืองในพื้นที่ชายแดน: กรณีศึกษาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิพงศ์ รอดเกษม. (2553). **กระบวนการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ : กรณีศึกษา การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด”.** (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2556). **เอกสารประกอบการเรียนการสอน "การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์".** กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2558). **แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย.** กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). **เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)**.
 ข่าวสารพัฒนากฎหมาย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). **การจัดระบบเศรษฐกิจตาม
 แนวชายแดน**. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณจังหวัดสงขลา ประเทศไทย-รัฐ
 เกดะห์ ประเทศมาเลเซีย (ระยะที่ 2) : ร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ:
 บริษัท โซซิโอ-เอคโคโนมิก คอนซัลแตนท์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). **คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). **สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้าน
 เศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่. (2559a). **เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน**.
 นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่. (2559b). **งบประมาณเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริวิชา สิทธิชัย. (2551). **สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ**.
 (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุณัฐวิทย์ น้อยโสภาน. (2559). **เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กลไกก้าวข้ามอุปสรรคทางการค้าและ
 การลงทุนระหว่างประเทศ**. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2.
- เสริมศักดิ์ วิศลาภรณ์ และคณะ. (2553). **รายงานวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน
 ชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรุณ สถิตพงศ์สถาพร. (2558). **การกระจายตัวของความเป็นเมือง : เทศบาลนครและเทศบาลเมือง
 ที่ติดชายแดน**. กรุงเทพฯ: แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาอนาคตเมือง ศูนย์ศึกษา
 มหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวอาภาพร น่วมถนอม

(ภาษาอังกฤษ) Apaporn Noumtanom

เกิดวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2533

ประวัติการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ.2554)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY